

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-וחמישים-ואחת של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

הצעה לסדר	
שאלות בעל-פה	
מינויו של שלמה להט לעמוד בראש הוועדה לבדיקת נפילת המתח החשמלי	
שאלות ותשובות	
מספר ימי אשפוז יולדות בבתי-חולים	
זכויות נפגעי הנפש במסגרת ביטוח הבריאות הממלכתי	
נפגעי הנפש וחוק ביטוח בריאות ממלכתי	
ביטוח משלים לחברי קופת-חולים חולים	
השתתפות במימון מזון לחולי הצליאק	
החזרת תרופות לבתי-המרקחת	
חולי אנורקסיה ובולמיה	
הקמת בית-חולים באשדוד	
העברת חולי נפש מבתי-החולים הפסיכיאטריים לקהילה	
הצעת חוק לפיצוי נפגעי הגזזת (תיקון – היעדרות מהארץ לרגל טיפול רפואי), התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)	
הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (ביטול הגבלת עיסוק), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת י' לס)	
הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – מתן שירות בבית הצרכן), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)	
שאלתא בעל-פה	
שכר דירה מודרג ב"עמידר"	
הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ה-1995	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים), התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון – פיצויי פיטורים עקב התפטרות), התשנ"ה-1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים), התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדרת ילד), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת י' כץ)	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – פטירה או התפטרות), התשנ"ה-1995	

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעת חוק המועצה לשיווק פרי הדר (המשך תשלום גמלאות), התשנ"ה-1995
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום
מצוקת הפלשתינים בחברון
הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – תחקיר מבצעי), התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו)
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קבלת קצבת זיקנה וקצבת נכות מעבודה בעד אותו פרק זמן), התשנ"ה-1995
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום מינוי רוצח יהושע וייסברוד הי"ד כמפקד בכיר בשב"כ הפלשתיני
הצעה לסדר-היום
פינוי דיירים מהתנחלויות
הצעות לסדר-היום
כניסת מתנחלים לדירות ריקות בברקן
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
כניסת מתנחלים לדירות ריקות בברקן
הצעה לסדר-היום העברת פדיון רכוש יהודי מזרח-גרמניה לשעבר לישראל
הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנוגע לחובות הבנקים להתיישבות העובדת
הצעות לסדר-היום
יחסה של ממשלת ישראל לג'ונתן פולארד
חילופי גברי בוועדות הכנסת
הצעה לסדר-היום
החובה להביא את הסכם אוסלו ב' להכרעת העם
הצעה לסדר-היום
פקקים בכבישי המדינה והערים
שאלות ותשובות
פגיעות באנשי ש"ס
חקירת זיוף תעודת גיור
חקירת נדיה מטר על שליחת פקסים לחבר כנסת
חקירת נדיה מטר בעקבות פרסום חומר הסברה
ניסיון להפליל את ראש עיריית אום-אל-פחם
הפיגוע במטוס בפנמה
מצבה הכלכלי של קריית-שמונה
הצעות לסדר-היום
רצח חייל בפאב בדימונה

שאלות ותשובות

ציוני מגן לתלמידי בית-ספר תיכון בטבריה

מעקב אחר היעדרות ממושכת של תלמידים מלימודים

הצעה לסדר-היום תלונה בדבר הכאת ערבי בידי עובדי רשות העתיקות ופיטורי עובד

שאלות ותשובות

תהליך החשיפה ליבוא בענף הלבדים

מעמד אזור פיתוח א' לאבו-סנאן

הצעה לסדר-היום

סחר החוץ של ישראל

שאלות ותשובות

העברת דלק מישראל לרשות הפלשתינית

פרסום חברת החשמל לגבי שירות תיקון נתיכים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות לסדר-היום

קריסת מערכת החשמל

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת ביום רביעי, ט"ז בסיוון התשנ"ה – 14 ביוני 1995.

כן, חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, היום חוגגת דימונה מלאות 40 שנה להיווסדה. אני חושב, שמן הדין שנאמר כאן בכנסת דברי ברכה לעיר דימונה, לעיר שהוקמה בלב המדבר, לעיר ששגשגה והתפתחה.

מכאן נשלח ברכה לראש העיר מר גבי ללוש, לחברי מועצת העיר ולכל תושבי דימונה ברכות ביום חגם. תודה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זה אומנם מחוץ לסדר-היום של הכנסת, אבל זה על סדר-היום של האומה.

חבר הכנסת זאבי, אתה מצטרף לברכה?

רחבעם זאבי (מולדת):

בהחלט.

היו"ר ש' וייס:

כולנו מצטרפים – סגן השר, חברי נואף מסאלחה מצטרף, יוסי כץ מצטרף, עמיר פרץ ודאי מצטרף; הוא צמח באזור הדרום.

עמיר פרץ (העבודה):

בערבות הנגב.

היו"ר ש' וייס:

אני עוד זוכר, כשהייתי ילד קטן, היו כל מיני כתבות בעיתונים והיה ויכוח על ההתיישבות שם. היו כאלה שקראו לה דמיונה, כאילו שזה בכלל דמיון לפתח את הנגב. היו כאלה שקראו לה דמעונה, דמעה. והנה, יש דימונה וחזון ההתיישבות בנגב והפרחת המדבר קורם עור וגידים.

אני חושב, שבשם הבית כולו, אף שרק חלק מהחברים נוכח, נעביר ברכה חמה למייסדים, להוגים, לאנשי העמל הרבים שחיים בדימונה, כמובן לראש העיר, לחברי המועצה ולכל מי שבעבר טיפח את העיר החשובה הזאת.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, עכשיו אנחנו עוברים לסדר-היום ממש. יש לנו שאלות בעל-פה. יש לנו שאלתא בעל-פה מס' 464, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בנושא: מינויו של שלמה להט לעמוד בראש הוועדה לבדיקת נפילת המתח החשמלי. בבקשה, גברתי.

מינויו של שלמה להט לעמוד בראש הוועדה לבדיקת נפילת המתח החשמלי

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בניגוד להכרזתך שלחברי הוועדה שתחקור את הפסקת החשמל אין כל קשר לחברת החשמל, שלמה להט, שמונה לראש הוועדה, ניהל, כראש עיריית תל-אביב, קשרים עם חברת החשמל.

רצוני לשאול:

מה הם עיסוקי מר להט כיום, והאם יש לו קשרים ישירים או עקיפים במסגרת עיסוקיו עם חברת החשמל? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

כבוד השר, תשובתך.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

ברצוני להשיב לחברת הכנסת הנכבדה, שלמר להט יש בדיוק אותם קשרים עם חברת החשמל שיש לך. קרי, גם את צרכן חשמל של חברת החשמל. למיטב ידיעתי, גם לו, לשלמה להט, נותקה אספקת החשמל באותו יום.

מר להט, כיום, הינו אדם פרטי, וככזה אינני חושב שזה מעניינו של הבית מה הם עיסוקיו. מספיק שלהנחת דעתי המלאה אין לו כל קשר עם חברת החשמל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אני חושבת שזה בהחלט מעניינו של הציבור מה הם עיסוקיו של מר להט היום, במיוחד לאור הכרזתו של שר האנרגיה, שאין לו שום קשרים עם חברת החשמל היום.

לכן אני שואלת את השאלה, האם קרן ההשקעות להט-לב גייסה עד כה כספים ממשקיעים בישראל ו/או בחוץ לארץ הקשורים במישרין ו/או בעקיפין בפעילות חברת החשמל; והאם יכול כבוד השר להבטיח כי קרן ההשקעות להט-לב לא תגייס בעתיד כספים ממשקיע שיהיה בקשר כלשהו עם חברת החשמל?

האם יכול אדוני לציין כי תנאי מתנאים אלה נבדק והותנה עם שלמה להט טרם מינויו לעמוד בראשות ועדת החקירה לבדיקת נפילת מתח החשמל? תודה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

חברת הכנסת הנכבדה, חברה שמגייסת כספים לפעילות איננה זו אשר עומדת בקשרי מכרז עם חברת החשמל. אי-לכך, ככל הידוע לי אין קשר ישיר. גם אם יהיה קשר בעתיד, הוא איננו קשר ישיר אלא קשר עקיף, כיוון שכאשר חברה מתמודדת על נושא של ייצור כוח בתחנה פרטית, או לחלופין

חברה אשר מתמודדת על מכרז לאספקת כבלים או טורבינות או כל דבר אחר, אם היא ניגשת למימון מאוחר יותר, אין המממן קשור עם חברת החשמל. חברת החשמל לא פנתה לחברתו של שלמה להט לצורך מימון. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

חברי הכנסת, יש לנו כאן שאילתא שמופנית לסגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת גולדפרב, של שלמה בוחבוט. קיבלנו הודעה ששלמה בוחבוט תקוע בפקק.

דן תיכון (הליכוד):

זו שאלה חשובה, למה כל המדינה תקועה בפקק.

היו"ר ש' וייס:

הפעם זה לא בגלל חברת החשמל.

אני פונה לחברי הכנסת, בעיקר אלה שיש להם שאילתות, להביא בחשבון שיש בארצנו פקקים ולצאת לדרך מוקדם יותר. הפעם אנחנו נתחשב.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חברי, סגן שר הבריאות, אשר ישיב על שאילתות רגילות. כבודו יבוא ויעלה אל הדוכן.

מספר ימי אשפוז יולדות בבתי-חולים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הבריאות ביום כ' באדר ב' התשנ"ה (22 במרס 1995):

פנו אלי יולדות אשר נתבקשו לעזוב את בית-החולים יומיים לאחר שילדו. מחמת תשישותן, מרביתן עוברות לבתי-החלמה, שמחיר השהות בהם הוא כמו בבית-מלון. למיטב ידיעתי, קופות-החולים משלמות לבתי-החולים דמי שלושה ימי אשפוז לכל יולדת.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. עבור כמה ימים משלמות קופות-החולים?

3. מדוע לא ייקבע כלל שיוולדת תאושפז לשלושה ימים לפחות?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי המבוססת על חומר שהגיש ד"ר ברלוביץ:

1. למשרד הבריאות אין נתונים בדבר יולדות העוברות לבתי-החלמה. אולם ידוע לי, כי לעתים משוחררות יולדות לבתיהן לאחר אשפוז של יומיים, בהתאם להחלטת הצוות הרפואי, המתייחס למצבה הרפואי של כל יולדת.

2. קופות-החולים אינן משלמות לבתי-החולים על-פי ימי אשפוז, אלא סכום גלובלי עבור אשפוז היולדת והיילוד, וסכום נפרד עבור אשפוז פג.

3. ככלל, משרד הבריאות אינו קובע פרקי זמן לאשפוז. ההחלטה לגבי משך האשפוז הינה רפואית, והיא נקבעת על-ידי הצוות הרפואי המטפל במאושפזים.

זכויות נפגעי הנפש במסגרת ביטוח הבריאות הממלכתי

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הבריאות ביום כ' באדר ב' התשנ"ה (22 במרס 1995):

בחוק החדש בדבר ביטוח בריאות ממלכתי זכויותיהם של נפגעי הנפש ומשפחותיהם אינן ברורות ומוגדרות. יש חשש בקרב ציבור נפגעי הנפש, שלא יהיה מי שידאג למצבם לאחר החלת החוק.

רצוני לשאול:

1. מי יהיה אחראי לחולי הנפש ולזכויותיהם לאחר העברת הנושא לקופות-החולים?
2. האם יש לנפגעי הנפש ייצוג בוועדות המכריעות והמחליטות בענייניהם?
3. מה עשה משרדך בעניין נפגעי הנפש על מנת ששילובם בקהילה לא ייפול רק על משפחותיהם?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי, המבוססת על חומר שהגיש ד"ר מרק:

1. משרד הבריאות אחראי מיניסטריאלית לכל שירותי הבריאות במדינה.

החל מ-1 ביוני 1995, הסעיפים 1 ו-2 בתוספת השלישית (השירותים שניתנו על-ידי המדינה) יועברו לתוספת השנייה (השירותים שניתנו על-ידי קופת-חולים הכללית), וזאת על-פי סמכות השר לפי סעיף 8א לחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

ועדת מומחים שימנה השר, לאחר התייעצות עם מועצת הבריאות, רשאית בתוך שנתיים מיום תחילתו של חוק ביטוח בריאות לפרט פירוט נוסף ולכלול בפרטים שתקבע את פרקי זמן ההמתנה לשירות, מרחק מבית המבוטח, הגורם המחליט על מתן השירות, דרך מתן השירות ואיכותו.

כבר בשלב זה, ועדה של שירותי בריאות הנפש אשר מינה ראש שירותי בריאות הנפש לפני כשנתיים עומדת לסיים את עבודתה. ועדה זו תגיש את המלצותיה על-פי צילום מצב הנכון לתקופה האחרונה, על מנת לוודא כי עם הכללת שירותי בריאות הנפש בחוק ביטוח בריאות ממלכתי יישמרו זכויות נפגעי הנפש כפי שהיו עד היום.

2. ראש שירותי בריאות הנפש הנחה את הפסיכיאטרים המחוזיים, כי מתאריך 1 ביוני 1995 יפעלו כמנהלי אזור, כאשר עליהם להיות בקשר עם נציגי הציבור המקומיים, כגון עמותות "אנוש" ו"התמודדות", ולהכלילם בתהליכי יישום הרפורמה.

3. משרד הבריאות, על מנת לוודא כי שילוב נפגעי הנפש וקידום טיפולם בקהילה יהיו תקינים, הקים מסגרת מיוחדת ובתקציב מוגדר, הנקראת קופת רווחה ותקווה (רו"ת) המיועדת לחולים ממושכים המאושפזים יותר משנה (ביום הקובע). בכך הובטח מימון עלות הטיפולים הנפשיים עבורם בלי

שייפול נטל כלשהו על משפחותיהם. לפיכך, חובת השתתפות המרפאות במימון האשפוז מבוטלת עם הפעלת חוק הביטוח.

נפגעי הנפש וחוק ביטוח בריאות ממלכתי

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר הבריאות ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

לאחר יישום חוק ביטוח בריאות ממלכתי, עולה חשש לרמת הטיפול בנפגעי הנפש בישראל.

רצוני לשאול:

1. האומנם יבוטלו מיטות רבות בבתי-החולים הפסיכיאטריים, והאם אין סכנה לחולים ולמשפחותיהם בעקבות החלטה זו?

2. האם מדיניות משרדך גורסת, כי מרכז הכובד של הטיפול בנפגעי הנפש יעבור אל הקהילה?

3. האם משרדך אוכף את חובת קופות-החולים לטיפול מלא ומתאים לחולי הנפש?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי המבוססת על חומר שהגיש ד"ר מרק:

1. לחוק ביטוח בריאות ממלכתי אין נגיעה ישירה להיקף מיטות האשפוז בישראל. היקף האשפוז לסוגיו הינו באחריות-על של משרד הבריאות, על-פי הגדרת צרכים הנבדקת מעת לעת.

2. מדיניות משרד הבריאות והמלצות ארגון הבריאות העולמי גורסות, כי מרכז הכובד לטיפול בנפגעי נפש הינו בקהילה – כמובן, עם דגש בהפעלה מושכלת של מדיניות זו ובכפוף לכינון תשתיות על רצף שירותים בקהילה.

3. על-פי סמכות השר בסעיף 8 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, סעיפים 1 ו-2 בסל שירותי בריאות הנפש בתוספת השלישית (שירותים הניתנים על-ידי המדינה) יועברו להיות חלק מהתוספת השנייה (שירותים הניתנים על-ידי הקופות). בהתאם לכך, הקופות תהיינה חייבות במתן שירותים אלה על-פי החוק, ומשרד הבריאות אחראי מיניסטריאלית לחוק זה.

ביטוח משלים לחברי קופת-חולים חולים

חבר הכנסת י' ל' שאל את שר הבריאות ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

בעקבות פנייה שהגיעה למשרדי בנושא ביטוח משלים נודע לי, כי חברי קופה כלשהי שהם חולים אינם יכולים להיות מבוטחים בביטוח משלים, גם אם היו כל חייהם בקופה ונכנסו אליה בריאים.

רצוני לשאול:

1. מדוע חולים שבאמת זקוקים לביטוח המשלים אינם יכולים לזכות בו, אלא רק חולים עתידיים?

2. מה ייעשה כדי למנוע תופעה זו?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, הנושא הוא ביטוח משלים.

1. על-פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כל תושב בישראל מבוטח בביטוח בריאות מכוח החוק באחת מקופות-החולים על-פי בחירתו, ויקבל ממנה את סל שירותי הבריאות המלא. סל השירותים מקיף את מגוון השירותים החיוניים שחייבת להעניק כל קופת-חולים לכל המבוטחים ללא כל תנאי, והוא נותן למעשה מענה על הצרכים הרפואיים החיוניים לכלל התושבים.

2. לעומת זאת, הביטוח המשלים הינו ביטוח רשות, ולפיכך בהצטרף אליו אכן יש הגבלות מסוימות שנקבעו על-ידי קופות-החולים, כמו ההגבלות שיש כיום על כל ביטוח מסחרי אחר.

3. משרד הבריאות שוקד בימים אלה על הכנסת תקנות בנושא הביטוח המשלים. על-פי התקנות, כל מבוטח יוכל להיכלל בביטוח המשלים והביטוח יהיה אקטוארי.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יורם ל'.

יורם לס (העבודה):

אדוני סגן שר הבריאות, אני מחזיק בידי מכתב של שר הבריאות, שנשלח לאלפי אנשים במדינה. המכתב מתייחס לביטוח המשלים. אני מצטט מה שנאמר בו: "דאגתי שבביטוח המשלים תוכלנה הקופות לכלול שירותי מותרות ונוחות בלבד".

אני רוצה לשאול: האם אשפוז סיעודי זה מותרות ונוחות? האם טיפול בשיניים זה מותרות ונוחות? האם ללכת לרופא פרטי היום זה מותרות ונוחות? האם הפריית הן מותרות ונוחות?

אני חושב, שאת הביטוח המשלים כפי שהוא היום צריך לצרף לביטוח הרגיל ולא לעשות סלקציה ולקבל רק את הבריאים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, אסתפק במשפט אחד. אני מסכים אתך, חבר הכנסת לס, שכל השירותים החיוניים צריכים להיכלל בביטוח הרגיל.

אני לא מאמין בביטוח המשלים, אם כי אתה עצמך אמרת, שיש לך ביטוח משלים, אף שגם אתה לא כל כך מאמין.

יורם לס (העבודה):

למה הצבעת בכנסת בעד סעיף 10? זה אבי אבות הבעיה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

שכנע אותי חבר הכנסת עמיר פרץ.

יורם לס (העבודה):

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

הוא שכנע אותי.

חבר הכנסת יורם לס, ידוע לך ולכנסת שהחוק הזה כמוצר מוגמר לא היה רע. יש סעיפים רבים שבמשך השנה צריך לתקן אותם. יכול להיות שזה אחד מהם. צריך לתקן תוך כדי עשייה, כשנראה את המגרעות.

השתתפות במימון מזון לחולי הצליאק

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הבריאות ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

הגיעה למשרדי פנייה בנושא השתתפות במימון מזון לחולי הצליאק, לנוכח העובדה כי במחלה זו המזון הינו התרופה.

חולי הצליאק אינם זכאים למימון כלשהו ברכישת מזונם, שהוא יקר מאוד.

רצוני לשאול:

מה ייעשה כדי לאפשר לחולי הצליאק ליהנות מזכות שכזו?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

למעלה מ-15 שנים מסובסד קמח ללא גלוטן המיועד לחולי צליאק.

הקמח נמכר בכל חלקי הארץ בחנויות מזון.

שיעור הסבסוד – 40% לפני מע"מ.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני סגן שר הבריאות, השאילתא הזאת באה בעקבות פניות רבות שאני מקבל מחולי צליאק.

אני רוצה להרחיב את זה לשאלה הכוללת: האם במשרד הבריאות יושבת ועדה מקצועית שתפקידה לעדכן את סל הבריאות? מה הכתובת שלה? מה מספר הטלפון שלה? איך אגודות שונות במדינה, שמתייחסות לכל מיני מחלות, יכולות לפנות לוועדה המקצועית כדי להציג בפניה את הדרישות המיוחדות לאותה מחלה ולדאוג שהדרישות האלה ייכללו בסל הבריאות?

האם הוועדה יושבת, ומה כתובתה?

היו"ר ש' וייס:

סגן השר, כבודו.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

לי לא ידוע, אדוני היושב-ראש, אם יש ועדה בנושא הזה.

יורם לס (העבודה):

יש חוק.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני עונה בכנות ואומר: אני לא יודע אם יש ועדה כזאת. שאלת אותי שאלה ספציפית. אינני רוצה להשיב על דבר שאינני יודע.

היו"ר ש' וייס:

אולי לא נשארו אזרחים בישראל בשביל לאייש את כל הוועדות.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת לס' היה מנכ"ל משרד הבריאות. המצב היום אינו גרוע מהמצב שהיה בזמנו; אני מבטיח לו, הוא הרבה יותר טוב. יש שיפורים. אם יש ועדה – מניסיוןך כמנכ"ל אתה יודע, שהמנכ"ל הוא מי שמווסת ומעביר חומר או למשנים למנכ"ל או לכל מיני פרופסורים שאחראים לוועדה אד-הוק זו או אחרת.

אם אדע שיש ועדה קבועה לנושא שהעלה חבר הכנסת לס', אני אשיב לו.

החזרת תרופות לבתי-המרקחת

חבר הכנסת י' לס' שאל את שר הבריאות ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

הגיעה למשרדי פנייה בנוגע לסירוב קופת-חולים לקבל תרופות בחזרה.

כידוע לך, קיימת תופעה של אגירת תרופות, ולעתים מבקש החולה להחזיר את התרופה לבית-המרקחת של קופת-החולים.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין אפשרות להחזיר תרופות כיום, כאשר התרופות ארוזות באריזה אטומה וקשיחה השומרת על תקפותן?

2. מה ייעשה לצמצום תופעת האגירה?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

1. על-פי הנהלים הקיימים, אין לקבל בחזרה תרופות מן הציבור, וזאת מאחר שאין כל אפשרות לפקח על אופן אחזקת התרופות בבית החולה.

כידוע, יש חובה לוודא ולהקפיד על תנאי שמירה נאותים, שיבטיחו את איכות התרופה.

על מנת שתחול חבות המוצר ללא סייג, יש להבטיח שבכל אופן שיווק המוצר יישמרו הכללים כנדרש. גם אם התרופות ארוזות באריזה אטומה, אין אפשרות לדעת באיזה תנאי לחות וחום הן אוחסנו אצל החולה.

יציבות התרופה נבדקת בתנאי האחזקה של בית-מרקחת או בית-מסחר לתרופות.

2. לצמצום תופעת האגירה פועל משרד הבריאות בפעילות הסברה. כך, לדוגמה, בעלון הסברה בנושא השימוש הנכון בתרופות מפרואר 1993, אשר הוציאה המחלקה לחינוך לבריאות במשרד הבריאות, נאמר כי: אין להשתמש בתרופה שפג תוקפה. מומלץ למיין את התרופות, ולעתים קרובות יש לסלק את התרופות המיותרות לאסלת השירותים.

ככלל, מוסיף משרד הבריאות בעלון ההסברה: אין לאגור תרופות, ועם גמר השימוש בתרופה כדאי להשמיד את הכמות הנותרת.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני סגן שר הבריאות, אני מקבל את תשובתך ואין לי הערות נוספות לגביה.

ברשותך, אני מבקש לחזור לנושא הקודם. החוק מחייב את משרד הבריאות להקים ועדה שתפקידה לעדכן את סל הבריאות. אם אין ועדה כזאת – זו עבירה על החוק.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

יכול להיות שיש ועדה כזאת והשר יודע. לא כל דבר סגן השר צריך לדעת.

יורם לס (העבודה):

אני מבקש, שלכל הגופים הוולונטריים שפועלים היום בציבור בנושא זה או אחר תהיה כתובת במשרד הבריאות, כדי שיוכלו לפנות אליה עם דרישותיהם הספציפיות וכדי ושנוכל ביחד לקדם את הרפואה בישראל.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אם החוק מחייב הקמת ועדה – תוקם ועדה.

היו"ר ש' וייס:

קום תוקם.

רחבעם זאבי (מולדת):

יכול להיות שיש ועדה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני מניח שהשר יודע. לא כל דבר סגן השר יודע. אם השר רוצה לדעת, הוא יכול לדעת. אני אמרתי את האמת, שאינני יודע.

היו"ר ש' וייס:

זה טוב מאוד.

חולי אנורקסיה ובולמיה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הבריאות ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

מקרים רבים של חולי אנורקסיה ובולמיה קיימים במדינה, ואף-על-פי-כן טרם נמצא הפתרון הראוי כדי לשכנע במסגרת טיפולית הולמת.

רצוני לשאול:

1. מה הוא היקף התופעה בארץ?

2. מה הוא היחס שבין היקף התופעה בארץ לבין היקפה בארצות המערב?

3. כיצד מתמודדת ישראל עם התופעה ביחס לפתרונות הקיימים במערב?

4. כיצד יקודם הנושא?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מקובל כי הפרעות אכילה – אנורקסיה ובולמיה – שכיחות אצל נערות בגיל ההתבגרות (במיוחד בגילים 14-18 ובקרב נשים צעירות). אצל נשים מעל לגיל 40 ההפרעה כמעט שאינה קיימת.

למשרד הבריאות אין דיווח מרכזי לגבי היקף התופעה, למעט במסגרות האשפוז הפסיכיאטרי, שלגביהן קיים דיווח, כנדרש בחוק.

היקפי המחלה בשנים האחרונות, שבהן יש נתונים מרוכזים, הם: אנורקסיה: בשנת 1990 – 34 מקרים; בשנת 1991 – 17 מקרים; בשנת 1992 – 31 מקרים; בשנת 1993 – 16 מקרים. בולמיה: בשנת 1989 – 2 מקרים; בשנת 1990 – 2 מקרים; בשנת 1991 – 2 מקרים; בשנת 1992 – 4 מקרים.

2. כאמור, אין למשרד דיווח מרכזי על היקף התופעה בארץ, אולם להערכתנו מדובר בהיקף הדומה לזה הקיים בעולם המערבי.

3-4. מדובר בהפרעה רב-ממדית, הפוגעת הן בתפקודים נפשיים והן בתפקודים פסיכולוגיים. כך, למשל, יש הפרעות בקשב, בריכוז, בתפקוד, בהתנהגות וכדומה, וכן במערכות של כלי הדם והעיכול, במערכות הרבייה ובפעילות השרירים.

הפגיעה היא הן בחולה והן בסביבתו. לפיכך, המענה הטיפולי הינו רב-מקצועי, והוא ניתן בהתאם במסגרות רפואה כלליות וכולל מעורבות של גורמי בריאות הנפש. לעתים, במצבים מסוכנים, הטיפול ניתן במסגרות פסיכיאטריות תוך מעורבות של גורמים ממקצועות בריאות אחרים – הכול בהתאם למקרה הספציפי.

הטיפול הכוללני לפרט מתייחס גם למשפחה ולמערכות התמיכה שלו.

בעולם קיימים מרכזים המתמחים אך ורק בטיפול בהפרעה זו, אולם לדעת משרד הבריאות, בשלב זה לא יהיה נכון לעשות זאת מבחינה טיפולית-מקצועית. אכן, במשרד הבריאות התקבלה הצעה

מעמותה העוסקת בנושא לתמוך בהקמת הוסטל לנערות הסובלות מהפרעות אכילה. אולם, לדעת משרד הבריאות, כאמור, יש לטפל בבעיה זו בתוך מערכת הבריאות עם הגורמים המקצועיים הזמינים בה ולא במערכת נפרדת. יתר על כן, כיוון שמדובר בהפרעה שיש בה פגיעה בשיפוט ובבוחן המציאות של המטופל לגבי גופו והרגלי האכילה שלו, הרי הימצאות המטופלים במסגרת נפרדת המכילה אך ורק אותם הסובלים מבעיה משותפת זו, עלולה להיות לרועץ.

הקמת בית-חולים באשדוד

חבר הכנסת י' מצא שאל את שר הבריאות ביום כ' באדר ב' התשנ"ה (22 במרס 1995):

שר הבריאות אפרים סנה הודיע על הקמת בית-חולים חדש באזור להבים.

עד היום לא נבנה בית-חולים באשדוד, אשר אושר בהחלטת הממשלה תמ"א 31.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מקוימת החלטת הממשלה תמ"א 31?

2. מתי תזכה אשדוד לבית-חולים משלה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתוכנית הפיתוח המאושרת של משרד הבריאות לא נכלל פרויקט של הקמת בית-חולים בעיר אשדוד. אכן לפני כשנתיים היתה הצעה כזו בתוכנית מיתאר שהובאה בפני הממשלה, אולם הצעה זו לא עברה את שלבי הפיכתה לתוכנית אופרטיבית, לרבות אישורה התקציבי.

עמדת משרד הבריאות היא, שאין צורך והצדקה להקים בית-חולים באשדוד. לדעת משרד הבריאות, יש עדיפות לפיתוח בתי-החולים הקיימים באזור: "ברזילי" באשקלון ו"קפלן" ברחובות, דבר שיעלה את רמת השירותים לכל תושבי האזור, ובהם תושבי אשדוד.

יצוין כי לבתי-חולים גדולים יש יתרונות מבחינת היקף השירותים הניתנים ואיכותם – באמצעות יצירת מרכזי מצוינות – לעומת בתי-חולים קטנים שבהם לא ניתן לעשות כן.

2. לפי התוכנית הקיימת, לא יוקם בית-חולים באשדוד.

העברת חולי נפש מבתי-החולים הפסיכיאטריים לקהילה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הבריאות ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

בימים אלה מועלה חשש מכך שהעברת האחריות לבתי-החולים הפסיכיאטריים לידי קופות-החולים תגרום לשחרורם של חולי נפש רבים לרחובות.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך בנוגע לטענה זו?

2. כיצד תימנע התממשותה של תחזית זו?

3. האם משרד הבריאות מקיים מגעים עם העמיתים מארצות-הברית נוכח הניסיון השלילי הנלמד מארצות-הברית?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבריאות אחראי ליישום הרפורמה בתחום בריאות הנפש. דוח ועדת-נתניהו מ-1988 ודוח מבקר המדינה מס' 41 מהווים את מסמכי היסוד ברפורמה ומתווים את השינויים הנדרשים במערכת. בהתאם לכך על משרד הבריאות להתמקד בתפקידו כמיניסטריין ולחדול מלהיות ספק שירותים. כן עליו להתמקד בתפקידי תיאום, תכנון, פיקוח ובקרה, ליזום שירותי בריאות נפש במערכת הבריאות, לצמצם פערים בשירות שבאזורי הארץ הפריפריים, להשלים פיתוח תשתיות בשירות הקהילתי ולוודא כי מירב האשפוז לא יהיה ממושך מעבר לנדרש.

אכן, כמה אנשי מקצוע העלו חשש, כי בעקבות העברת השירותים לקופות-החולים יהיה לחץ לפינוי טרם הזמן של חולים לקהילה משיקולים כלכליים, בלא שתהיה תשתית מתאימה לכך. משרד הבריאות ער לחשש זה ונערך למניעתו.

2. במענה לחשש זה הוקמה קופת-חולים ר"ת – רווחה ותקווה – אשר תתקצב את עלות שירותי בריאות הנפש לחולים הממושכים, המאושפזים יותר משנה, ישירות מהמדינה לספקים, שלא באמצעות קופות-החולים. כמו-כן, משרד הבריאות עוסק בפיתוח חלופות אשפוז בקהילה.

3. משרד הבריאות שלח אנשי מקצוע להשתלמות בארצות-ברית ולמפגש עם עמיתים על מנת ללמוד מניסיונם. כן הזמין משרד הבריאות עמיתים מחוץ-לארץ וימשיך לשלוח אנשי מקצוע להשתלמויות בשירותי בריאות הנפש בחוץ-לארץ ככלל ובנושא זה בפרט.

הצעת חוק לפיצוי נפגעי הגזזת (תיקון – היעדרות מהארץ לרגל טיפול רפואי),

התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק ב'תנו, לפיצוי נפגעי הגזזת (תיקון – היעדרות מהארץ לרגל טיפול רפואי), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת עמיר פרץ. הנמקה מהמקום, זאת אומרת דקה.

דן תיכון (הליכוד):

אין מי ששייב.

היו"ר ש' וייס:

סגן שר הבריאות עונה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק לפיצוי נפגעי הגזזת נתן תשובה לאלפי משפחות שהיו במצוקה אדירה עקב טיפול שניתן בשנות העלייה הגדולה למדינת ישראל, טיפול שהתברר אחר כך כטיפול לא מתאים, שגרם להם לחלות במחלות ממאירות. חלקם הגדול נמצאים במצב קשה, הם ובני משפחותיהם.

לא רצינו שהחוק הזה יכלול עולים שהחליטו, מסיבותיהם שלהם, לעזוב את מדינת ישראל ולא לגור בה. מדינת ישראל החליטה לפצות את הנפגעים שהם תושבי הארץ ולעזור להם. לא רצינו שהחוק הזה יהיה מוטיבציה למי שעזב את הארץ לחזור אליה רק כדי לקבל את הפיצוי ויגרום לנדידת אנשים מחוץ-לארץ. לכן סייגנו את החוק לגבי השוהים בחוץ-לארץ.

מתברר שבחוץ-לארץ נמצאים כמה ישראלים לשעבר שמסיבות רפואיות אינם יכולים להיות כאן. לכן אני מציע לקבוע, שמי שנמצא בחוץ-לארץ מסיבות רפואיות יוכל לחזור ארצה ולהגיש תביעה לביטוח הלאומי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. כבוד סגן השר, מה יחסך להצעה?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משרד הבריאות תומך בהצעת החוק של חבר הכנסת עמיר פרץ. הצעה זו מאפשרת מתן פיצוי הולם לאותם אנשים שעקב מצבם הרפואי נדרשו לקבל בחוץ-לארץ טיפול רפואי למחלתם. על כן אין כל הצדקה שלא יזכו לפיצויים בהתאם לחוק.

קרוב לוודאי שבזמן חקיקת החוק הובאו בחשבון גם אותם אנשים שחלו במחלה במועד הקובע, אלא שהטיפול הרפואי ניתן להם שלא במסגרת הטיפול בארץ. הכנסת סעיף זה בחוק תמנע אפליה בלתי מוצדקת.

אני מבקש להצביע בעד ההצעה הזאת ולהעביר אותה לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הצעת חוק לפיצוי נפגעי הגזת, (תיקון – היעדרות מהארץ לרגל טיפול רפואי), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת עמיר פרץ. היא תעבור לוועדת העבודה והרווחה, אם היא תאושר. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לפיצוי נפגעי הגזת (תיקון – היעדרות מהארץ לרגל טיפול רפואי, התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא תעבור לטיפול בוועדת העבודה והרווחה. חבר הכנסת יוסי כץ, אנחנו דואגים לך להרבה עבודה, ואתה ממלא אותה.

הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (ביטול הגבלת עיסוק), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק ב'תתמג, הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (ביטול הגבלת עיסוק), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת יורם לס. הנמקה מהמקום, דקה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבריאות, פקודת הרופאים היא, כידוע, פקודה מנדטורית ארכאית, שיש בה סעיפים שפשוט אינם מתקבלים על הדעת. סעיף כזה הוא סעיף מס' 10, שאומר: רופא מורשה לא יעסוק בכל מלאכה אחרת, מסחר או עסק מסחרי. זה אומר, שצריך לתבוע לדין לפחות שני שרים בממשלה, שלושה חברי כנסת, רופאים רבים שעוסקים בנושאים מסחריים ובנושאים שיש להם בהחלט גוון שעומד בניגוד למה שאמור בסעיף שקראתי.

בקשתי, בהסכמת משרד הבריאות, היא לתקן את הסעיף הזה בוועדת העבודה והרווחה, להתאים אותו למציאות באופן שמצד אחד רופא יוכל לעסוק בנושאים שהם מחוץ לעבודתו כרופא, ומצד שני בוודאי לשמור על כבוד המקצוע; לא לערבב דבר בשאינו מינו.

אני רוצה גם לומר לידידי יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שנמצא כאן, שאני מציע שהדיון יהיה משולב עם הצעת חוק בעניין הרפואה השחורה שכבר עברה לוועדה, כדי שהגבולות הפליליים והלא-פליליים יהיו משולבים.

אני מבקש ממליאת הכנסת להצביע בעד הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת לס. אדוני סגן שר הבריאות, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יורם לס בקי בנושא הבריאות, וגם אם זה יישמע כקומפלימנט, אני רוצה להוסיף שהוא גם חרוץ בתיקוני חקיקה. משרד הבריאות תומך בהצעה הזאת שלו ומסכים שאם הכנסת תאשר אותה היא תועבר לוועדה העבודה והרווחה.

אם יהיו למשרד הבריאות הצעות אחרות, ואינני אומר השגות, הוא יביא אותן בפני הוועדה. אני מבקש לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן השר.

חבר הכנסת דוד מגן, לעומת זאת, רוצה להתנגד, וזו זכותו. יש לו עד חמש דקות, אבל הוא בוודאי לא ינצל את כל חמש הדקות.

יורם לס (העבודה):

עשר.

היו"ר ש' וייס:

לא. להתנגדות, חמש דקות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהצעה הזאת יש קטע מסוכן, ידידי חבר הכנסת לס. מה אתה אומר? אתה מצביע ואומר: הואיל ואישיות בכירה מסוימת ואישיות בכירה אחרת רמסו לכאורה את החוק ברגל גסה, והואיל ולא ננקטו כלפיהם צעדים משמעותיים, הבה נתאים את החוק לעבירה. כך אתה כותב גם בדברי ההסבר. בסיפא שם אתה כותב: אשר על כן יש לבטל סעיף 10 לחוק, או לחלופין לתבוע לדין את מפירי החוק על-פי פקודה.

יורם לס (העבודה):

ברשות היושב-ראש, איננו מתכוונים לבטל את הסעיף. אני יודע מה כתוב בדברי ההסבר. אני מתקן את דברי ההסבר. אין כוונה לבטל את הסעיף, אלא לכתוב אותו בצורה שמתאימה למציאות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם הסיפא בדברי ההסבר לא רלוונטי ואינו קיים, אז לא נוצר כאן תקדים מסוכן מבחינה פרלמנטרית. אם היה הפרלמנט מאשר חוק בגלל מצב של עבירה לכאורה – כשאנחנו אומרים שהמצב של עבירה לכאורה הופך עכשיו לחוק על מנת לצאת מן המצר, מהמבוי הסתום.

הערה שנייה. דומני שחוק-יסוד: חופש העיסוק עונה על הבעיה שאתה מצביע עליה. אבל זו זכותך, אם אתה רוצה, ליתר ביטחון, לחדד את הדברים, למנוע שאלות ועתירות לבית-המשפט הגבוה לצדק. אני יכול להבין שאתה בא מהתחום הזה ובקי בו, ואתה חושב שיש אולי שאלות מקצועיות שעלולות לעמוד לכאורה בסתירה לעיסוקים החופשיים הנוספים שעליהם הצבעת.

אדוני היושב-ראש, לא אתמוך בהצעת החוק, אבל בשלב הזה גם לא אעמוד למכשול אם התוצאה תהיה תלויה רק בי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דוד מגן.

אני חושב, חברים, שנעבור עכשיו להצבעה. הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (ביטול הגבלת עיסוק), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת יורם לס. יש כאן הסכמה, ועכשיו תצביעו כפי שאתם מבינים. אם ההצעה תאושר, היא עוברת לוועדת העבודה והרווחה לטיפול פרלמנטרי מקובל. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (ביטול הגבלת עיסוק),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 בעד, מתנגד אחד, נמנע אחד. אני קובע שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית ועוברת למסלול המקובל.

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – מתן שירות בבית הצרכן), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)

היו"ר ש' וייס:

לפנינו הצעת חוק ב'תתקיז', הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – מתן שירות בבית הצרכן), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת שאול יהלום. הנמקה מהמקום, דקה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק זה בא לתקן מצב שלפיו נוצלה בעבר העובדה שהשר אינו חייב

היו"ר ש' וייס:

סליחה, לא, לא, זה לא ילך כך, חברי הכנסת. חברי הכנסת בדש, לס, זיסמן, סגן השר. התייעצויות מאחורי הקלעים, יש שם כורסאות נוחות.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — — מאחר שנותן שירות בבית הלקוח אינו חייב להזדהות, והשר אינו חייב להתקין תקנות, וגם אינו רשאי לעשות זאת אם הוא רוצה להתקין תקנות המחייבות נותן שירות להציג תעודת זהויה, קרה שאנשים ניצלו שימוש בתואר "נותן שירות" כדי להיכנס לבית פרטי ולעשות בו מעשים המנוגדים לחוק.

אי לכן מוצע כאן, שהשר יהיה רשאי להתקין תקנות בדבר חובת זהויה של נותן שירות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר, כבודה, בבקשה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אני תומכת בהצעתו של חבר הכנסת שאול יהלום. אני חייבת לומר כאן במליאה, לפני שההצעה תעבור לוועדת הכלכלה, שוועדת השרים לענייני חקיקה אומנם לא חשבה להעניק לשר התמ"ס סמכות גורפת בתיקון התקנות, אבל בעצם קורה לנו דבר מאוד משונה. נותן שירות שנכנס לבתים שלנו, כאשר הוא מחליף חלק הוא חייב להציג את החלק החדש, להראות את החלק הישן המשמש שהוציא, ואילו הוא בעצמו לא צריך להזדהות.

אנחנו לא יודעים מי הוא נותן השירות. הוא אדם אנונימי לחלוטין, וכבר שמענו תלונות רבות מאוד בעניין זה. לכן, כאשר אנחנו נזקקים לנותני שירות בבתינו, חשוב שנדע מי הבא, מטעמה של איזו חברה בא, מה השם שלו וכו', על מנת להגביר את הביטחון שלנו.

כל הדברים האלה יידונו ויתגבשו עד גמר החקיקה, ואני מציעה שהצעת החוק תעבור לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. לעומת זאת, לחבר הכנסת דן תיכון יש עמדה אחרת. אני מבין שההצעה היא לא בהשראת המערכון היפה של "החמישייה הקאמרית" אתמול, נכון? שם יש סיפור נחמד על נותני שירות.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי סגנית השר, ראשית, אני מוחה על כך שלא היית היום בעת שנדון בוועדת הכספים נושא העמלות בבנקים.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

מישהו הזמין אותי?

דן תיכון (הליכוד):

אני לא יודע. אני שואל את עצמי שאלה אחת: מדוע ארגון הצרכנים של ההסתדרות נוכח והממשלה לא מיוצגת כשיש לה מועצה לצרכנות? נפלא מבינתי.

חיים אורון (מרצ):

אולי תגיד דבר טוב על ההסתדרות?

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אולי ועדת הכספים התעלמה מהמועצה לצרכנות.

דן תיכון (הליכוד):

אני חושב שהמועצה לצרכנות היא הגוף שמייצג את הצרכנים במדינה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אנא, אדוני, תבדוק בוועדת הכספים מדוע לא הוזמנה המועצה.

היו"ר ש' וייס:

אני מתרגם את ההערה של חבר הכנסת דן תיכון כמחאה שלך. יפה שהוא ייצג אותך שם.

דן תיכון (הליכוד):

לפחות אני שאלתי את השאלה הזאת, העניין צורם כי זה קורה מדי יום ביומו בוועדות הכנסת: עולה נושא של צרכנות – את לא מיוצגת, המועצה לצרכנות לא מיוצגת, אבל הארגון להגנת הצרכן שליד ההסתדרות משתתף.

לגופו של החוק. חבר הכנסת יהלום, נקלעת, בצדק, לנושא חשוב מאין כמותו, והוא: השירות שעקרות הבית מקבלות מספקי השירות. למשל, מתקלקל מקרר חשמלי. אומרים לך: נבוא מחר בין 08:00 ל-16:00, והם מגיעים ב-16:00; מתקלקלת הטלוויזיה שלך, אומרים לך: נבוא בין 10:00 ל-22:00. זאת אומרת, עשרות ימי עבודה, ימי טרטור, מושחתים ומבוזבזים על-ידי ספקי השירות לציבור, רק משום שאין חוק שאומר שהם חייבים לבוא בין 10:00 ל-12:00. מדוע עקרות הבית שעובדות צריכות להישאר ימים שלמים בתוככי הבית שלהן כדי להמתין לנותן השירות? רוצה – יבוא, לא רוצה – לא יבוא? כאילו שהיא לא משלמת עבור השירות הזה.

לכן, אני מציע לך, שבחוק הזה תגביל את זמני השירות. נותן שירות כזה יחויב לציין מתי הוא מגיע בתוך שעתיים, בין 10:00 ל-12:00, ולא מ-08:00 עד 18:00. נמאס להמתין לנותן השירות. כשהוא מגיע הוא עושה טובה שהוא נותן שירות, וכשהוא מאחר או כשהוא לא בא הוא לא טורח להתנצל. זה הנושא החשוב כשמדובר במתן שירות לצרכן, גברתי.

אני לא יודע איך עד היום לא הוגש חוק כזה. חבר הכנסת יהלום, אני פונה אליך ומבקש, שבשמי תכלול סעיף נוסף בחוק הזה, שיטפל בעיקר ולא רק בתגי זיהוי. לא שאני מזלזל בתגי זיהוי, אבל שווה בנפשך שאתה מחכה לתיקון של חברת הגז, כמה שעות משחית המשק על בעיה מן הסוג הזה, שמוסדרת בכל מדינה מתוקנת כאל"ף-בי"ת בקוד שבין הצרכנים לבין ספקי השירות. את זאת צריך לעשות, ובדחיפות. אני מבקש ממך, גברתי, שתדאגי שהעניין הזה יוסדר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דן תיכון. אני חושב שהרעיון הזה ראוי לאימוץ ולטיפול.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

להשיב על זה?

היו"ר ש' וייס:

אני בטוח שאת מסכימה. הוא שאל למה עד כה לא היה דבר כזה – את תעשי את השינוי.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

בחקיקה יש הגדרות לגבי משך המועד שבו ניתן השירות. אפשר לבחון את ההגדרות מחדש, ואם יש צורך – לתקן אותן. ההגדרות קיימות, לא שבכנסת הקודמת או בזו שלפניה לא עסקו בכך. אין לי שום התנגדות שזה יבוא כהצעה נוספת. כאן אנחנו מתמקדים באופן ספציפי בנותן השירות, כאשר עד היום לא היתה במדינת ישראל שום חובת הזדהות שלו. לגבי המועד שצריך להמתין בו, צריך לבחון את החקיקה הקיימת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגנית השר. חברי הכנסת, הדברים נשמעו. אם יגיעו למסקנה שאפשר לכלול את זה באותו חוק – מה טוב; אם זו הצעה אחרת – יש דרכי טיפול פרלמנטריות. יש כאן רעיון, יש הסכמה של סגנית השר לבחון את הנושא מחדש, ואולי תצמח לנו ברכה מהעניין.

אנחנו עוברים להצבעה. אני כבר מודיע, שאחרי השאילתא של חבר הכנסת שלמה בוחבוט תהיה הצבעה על הצעת החוק להגבלת פרסי הימורים. אם זה שנוי במחלוקת, הסיעות יואילו בטובן לגייס את חבריהן. אנחנו מצללים כבר עכשיו לסיבוב הבא.

רבותי, הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – מתן שירות בבית הצרכן), התשנ"ה-1995. חבר הכנסת זאבי, זה הגנת הצרכן, בכ"ף דגושה, או הצרכן?

רחבעם זאבי (מולדת):

הצרכן.

היו"ר ש' וייס:

הצרכן, כי הצרחן זה אחד שעושה רעש.

חברי הכנסת, ההצבעה התחילה. אם הצעת החוק תאושר, היא תעבור לוועדת הכלכלה להמשך טיפול.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מתן שירות בבית הצרכן),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית והיא תעבור לוועדת הכלכלה.

שאילתא בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בתוקף נסיבות של פקק אישרנו איחור קל בתשובה על שאלתא בעל-פה. אשר על כן, חבר הכנסת שלמה בוחבוט יציג את שאלתא 463, בנושא: שכר דירה מודרג ב"עמידר". ישיב על כך סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת גולדפרב.

בבקשה, חבר הכנסת בוחבוט.

שכר דירה מודרג ב"עמידר"

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני רוצה לשאול:

מדוע עד עצם היום הזה לא הונהג שכר דירה מודרג בשכירות "עמידר", כפי שהובטח על-ידי השר בפגישה עם ראש הממשלה לפני ארבעה-חמישה חודשים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. להבא צריך לקרוא את הטקסט בדיוק, אבל הוא היה כל כך קצר שאני עובר על זה.

בבקשה, כבודו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

חבר הכנסת בוחבוט, משרד הבינוי והשיכון, בתיאום ובשיתוף עם משרד האוצר, מקיים דיונים אינטנסיביים לפתרון בעיות המדרוג בשכר דירה. מדובר בנושא המחייב בחינה תקציבית, ארגונית, בדרך שתאפשר הפעלת השיטה בהקדם האפשרי. זה זמן עובד מול האוצר הצוות שעורך בדיקות.

אנו מקווים כי בקרוב יסוכם הנושא במגמה חיובית ובמטרה להפעילה בשטח.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני סגן השר, קראת דברים לא נכונים. בשיחה שהיתה לי אתמול עם המנכ"ל נודע לי, שהודיעו לראש הממשלה שמ-1 ביולי מתחילים בשכר דירה מודרג.

לכן, אני מציע לך או להגיש התפטרות, או לנזוף בפקיד שכתב לך דברים לא מדויקים. זו גם פגיעה בראש הממשלה. עוד היום אביא זאת לידיעת ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

בתשובה על השאלה הנוספת – אני מציע לחבר הכנסת בוחבוט שיתפטר מראשות המועצה. כפל תפקידים פוגע בתפקידו כחבר הכנסת. זו תשובתי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מתחיל להיות מעניין, אנחנו מתחילים לפטר זה את זה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

זה גם לא קיזוז.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עדיין לא יודעים אם זה לא קיזוז.

רבותי, הקטע הזה נגמר. אני מודיע ששתי הצעות ההתפטרות לא אושרו, לפחות לא במליאה. מה שתעשו מאחורי הקלעים זה בסדר.

הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה – צלצלנו – על הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ה-1995. זו רק הצבעה. נא להתיישב. אני מתאר לעצמי שכולם יודעים במה מדובר. אין פה חטיפות, צלצלנו פעמיים והודעתי על כך. רבותי, אנחנו מצביעים בעוד חצי דקה, תסתדרו, לא חוטפים פה שום דבר. כולם יושבים?

רבותי, מצביעים. חבר הכנסת יחזקאל, אתה לא במקומך. אדוני השר.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, אנא ממך.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, זו הצבעה עכשיו. חבר הכנסת רענן כהן, תירגעו.

שר האוצר א' שוחט:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו מצביעים בעוד חצי דקה. זה הכול. לא חוטפים פה שום דבר.

הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ה-1995 בקריאה ראשונה, של חבר הכנסת רפאל איתן. אל תתלוננו שלא שמעתם אותי. ההצבעה התחילה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 16

נגד – 15

נמנעים – 4

ההצעה להעביר את הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ה-1995, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, 15 מתנגדים, ארבעה נמנעים. אני קובע שההצעה אושרה בקריאה ראשונה, והיא תועבר לוועדת הכלכלה להמשך טיפול.

רבותי, נא להירגע. אנחנו עוברים להמשך סדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, תירגע. חבר הכנסת פורז, תירגע. זו רק קריאה ראשונה, לא צריך להתרגש כל כך.

דוד צוקר (מרצ):

הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים),

התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

רבותי, הצעת חוק ב'תתקצו, הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים), התשנ"ה-1995, של קבוצת חברי כנסת. הנמקה מהמקום.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דדי צוקר, מספיק. חבר הכנסת דדי צוקר, אני קורא אותך לסדר. לא, אני לא קורא לך לסדר. נרגעת.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דדי צוקר, אנא. חבר הכנסת צוקר, אני מדבר אליך. אני ממליץ שהבירור ייעשה אחר-כך. אני לא רוצה להשתמש בפטיש.

חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק כלי הירייה – – –

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דדי צוקר, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. באמת לא נעים לי. אתה צועק כל הזמן.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דדי צוקר, אני אצטרך לקרוא אותך לסדר פעם שנייה. חבר הכנסת רענן כהן, מספיק.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דדי צוקר, תירגע. אני מבקש מחבר הכנסת רענן כהן לקחת את חבר הכנסת דדי צוקר. תירגעו קצת. תנו לנו להמשיך. חבר הכנסת שפי, בבקשה. יש לך דקה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים), התשנ"ה-1995, מאת חברי הכנסת דוד מגן, אברהם הירשזון, רענן כהן, שאול עמור ואנוכי.

בדיוני הוועדה לביקורת המדינה בנושא מידע לא נכון שגרם לביטול רשיונות לנשיאת נשק התברר, כי אין נהלים מדויקים הקובעים למי למסור או למי לבטל רשיון לנשק.

הוועדה רואה מקרים כאלה בחומרה רבה ומבקשת לעגן בחוק העברת מידע על-ידי משרדי הממשלה: משרד המשטרה, משרד הפנים ומשרד הבריאות. מסירת מידע שוטף משלושת המשרדים יקל על פקיד הרישוי להעניק או לבטל את רשיון נשיאת הנשק. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שר המשטרה צריך להשיב, אבל הוא איננו באולם. אני יוצא מתוך הנחה שיש הסכמה. נכון?

דוד מגן (הליכוד):

יש.

היו"ר ש' וייס:

ודאי. נא לצלצל. אני מניח שאם זו הנמקה מהמקום יש הסכמה של הממשלה.

ההצבעה החלה, ואם ההצעה תאושר, היא תועבר לוועדת הפנים.

דוד מגן (הליכוד):

לוועדה לענייני ביקורת המדינה. שם זה התחיל. זה התחיל מדוח הנציב.

היו"ר ש' וייס:

הכול יכול לעבור לוועדה לענייני ביקורת המדינה. תיכף אעיר בעניין זה הערה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק כלי הירייה (תיקון מסירת מידע ממשרדי המשטרה,

הבריאות והפנים), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה אושרה בקריאה טרומית.

ראו חברים, אני רוצה להעיר הערה לסדר החיים הפרלמנטריים שלנו. משרד הפנים הוא בתחום טיפולה של ועדת הפנים. הוועדה לענייני ביקורת המדינה במקור הוקמה לא לצורכי חקיקה, כי אם לא כן היא יכולה לחוקק את כל החוקים, מכיוון שדוח מבקר המדינה נוגע לכל התחומים של החיים הציבוריים שלנו. אני מעלה את זה ברמה עקרונית, בהחלט לא אישית. פעם זה יכול להיות בנושא ביטחוני ופעם אחרת היא יכולה לטפל, והיא עושה זאת במסירות גדולה ובחריצות, בנושאים ששייכים לתחום אחר. אנחנו יצרנו למעשה, שלא בכוונת המכוון כלל, את ועדת הוועדות, וזאת לא היתה הכוונה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני הבינתי שאנחנו מתבקשים להשיב על ההצעה.

היו"ר ש' וייס:

אבל אני הבינתי ששר המשטרה לא היה, ואשר על כן היתה הצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

שר המשטרה נמצא בלשכתו של ראש הממשלה – –

היו"ר ש' וייס:

זה בסדר, אבל לא הדריכו אותי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – וביקש שאני אשיב.

היו"ר ש' וייס:

טוב. אני ממש מצטער אם היה שיבוש, אבל מכיוון שכבר היתה הצבעה – – – אתה רצית להסכים או לא? זאת השאלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא.

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר לעשות הנמקה מהמקום ולהתנגד. לכן כל הסיפור לא טוב. הרי כל הפרוצדורה של הנמקה מהמקום מבוססת על הסכמה. אני לא יכול לשבש לחלוטין את החיים הפרלמנטריים.

משה קצב (הליכוד):

מה קורה לממשלה הזאת?

היו"ר ש' וייס:

לא, היא בסדר, אבל פה יש טעות קטנה.

חבר הכנסת מגן, לעניין העקרוני, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, על שולחן ועדת הכנסת מונחת הצעה זה שלושה חודשים, הצעה שאני חתמתי עליה, האומרת כי בנושאים העולים בעליל מדוח מבקר המדינה תוכל ועדת הכנסת, כל ועדה בתחומה, ליזום חקיקה בנושאים שעולים בעליל מדוח מבקר המדינה.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי.

דוד מגן (הליכוד):

לצערי הרב, למרות ההמלצות של מבקרת המדינה הן בדוח 43, הן בדוח 44, הפונה לגוף המבוקר לממשלה וממליצה לשקול חקיקה בתחומים שונים, בדרך כלל הממשלה לא נענית לאתגר. חשבתי, כי אם ניתן את הסמכות הזאת לוועדות, נוכל להוסיף רבות לעבודה הפרלמנטרית וגם לחזק את הביקורת.

בינתיים, כאשר הציגו נושא שלומיאל – אני לא יודע איך להגדיר אותו – של עניין רישוי הנשק על רקע הפרשה שהיתה בזיכרון-יעקב, והוועדה הספציפית דנה בעניין הזה, נולד הרעיון הגלום כאן – במקום להמשיך ולדשדש בנושא בוועדה בלי שהיא תהיה אפקטיבית, תאפשרו לתקן את החוק, והחוק כידוע חזק יותר – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, אנחנו מבינים את כל הנימוקים. אני לא רוצה לפתח כאן דיון עקרוני. אני אומר לכם מה עמדתי העקרונית, ואני אביא אותה לוועדת הכנסת להחלטתה. את העמדה הזאת אני מביע מאז אני בכנסת. היא לא קשורה לכך שהוועדה לענייני ביקורת המדינה היא בדרך כלל ועדה מאוד פעילה וכל ראשיה היו אנשים מאוד דינמיים. יש פה עניין עקרוני ממדרגה ראשונה. חוות דעת ונסיים.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש שחבר הכנסת מגן – – –

היו"ר ש' וייס:

גם אני ביקשתי כיושב-ראש.

העניין נדון קונקרטי בוועדת הכנסת, ואני אבקש דיון עקרוני בהשתתפות יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, כמובן, כדי שיקבע מדיניות לעתיד. יש פה בהחלט בעיה של מבנה החיים הפרלמנטריים, ולא, חלילה, שמץ של פנייה אישית לכיוון זה או אחר.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שזה ישולב עם הדיון העקרוני בתוספת אותה פנייה שהגיעה לוועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

הרי אתה תופיע שם, חבר הכנסת מגן, אתה תוזמן לוועדת הכנסת. יכול להיות שזה ייקח ישיבה או שתיים, כי זה באמת יורד לשורשי חלוקת העבודה שלנו. אין פה שום צעד אישי, אין גם ספק בדינמיות שלך ושל הוועדה שלך. העניין הוא בהחלט עקרוני, ונא לראות את זה כך.

על כל פנים, זה אושר.

אני רוצה להזכיר לממשלה, באמצעות סגנית מזכיר הכנסת, שכאשר יש הנמקה מן המקום, אנחנו יוצאים מתוך הנחה בסיסית שיש או הסכמת ממשלה או שתיקת ממשלה, רצוי הסכמה. זו היתה הנמקה מן המקום. לא?

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, פה לא היתה הנמקה מן המקום. יש לנו כאן בעיה. זו לא היתה הנמקה מן המקום, אני טעיתי. אני מוחק מהפרוטוקול. פה לא היתה הנמקה מן המקום, זו היתה הנמקה. נכון? אני רוצה להתייעץ אתכם, חברים, אני לא רוצה לגלגל טעות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, הסיפור הקודם נגמר, לפחות כאן במליאה.

רבותי, הטעות היתה של יושב-ראש הישיבה, שלי. אני לא רוצה ליצור טעות, לכן אני משתמש בסמכותי הטבעית לתקן טעות. אני חשבתי שזו הנמקה מן המקום, בתום לב כמובן, ואפשרתי כאן הצבעה ללא נוכחות הממשלה. לא זו בלבד אלא ביקשתי מחבר הכנסת שפי שינמק מן המקום, ואף אחד לא העיר לי שזו הנמקה לא מן המקום. אשר על כן אנחנו את העניין הזה עושים מהתחלה. אני מוכרח לתקן, זה לא הוגן, שכאשר יושב-ראש טועה, הוא יטעה מערכת שלמה.

אני מבקש להזמין את שר המשטרה או את שר המשפטים. אני מבקש עוד הפעם: אם מישהו מכם רוצה נימוק, בבקשה. אם לא, לאפשר לו לפחות להסביר את עמדת הממשלה, ואחר כך הצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי.

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא חוזר בי, אני טעיתי.

דוד מגן (הליכוד):

סליחה, אדוני, אני מצביע על עובדות, והעובדות הן כאלה: היתה הצעת חוק גורפת. עמד כאן שר המשפטים וביקש להעביר אותה כהצעה לסדר-היום, ותמורת זאת הוא אמר שהוא יתמוך בהצעת החוק הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאפשר לך להתדיין אתו, אבל לא עכשיו. אני פשוט מאפשר לך לדבר, אבל נחכה לשר המשפטים. זה יהיה חלק מהדיון עכשיו. אני רוצה בנוכחותו, זה כל העניין. בהחלט אתן לך להביע את עמדתך. אתה תגיד את זה בנאומך. הרי אני לא אתערב – – –

דוד מגן (הליכוד):

רצוי שהמשיב ישמע אותי.

היו"ר ש' וייס:

לכן אני מחכה רגע אחד לשר המשפטים.

אולי נתקדם לנושא אחר ונחזור לזה, חבר הכנסת שטרית איננו כאן ואני לא יכול להתקדם לנושא הבא ממילא.

חבר הכנסת דוד מגן, בוא, יש לך עכשיו, נניח, שבע-שמונה דקות לפרוס את טיעונך. אנחנו מתחילים את הדיון.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להבין – – –

היו"ר ש' וייס:

אין מה להבין פה. הדיון מתחיל מחדש ותהיה הצבעה מחדש. מותר ליושב-ראש ישיבה לתקן טעות שהוא עשה. זה הכול.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כפי שאתה יודע, אני נמנע – – –

היו"ר ש' וייס:

זוהי טעות שלי, תמימה.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

תפנה לוועדת הפירושים.

דוד צוקר (מרצ):

אל תתעצבן, אבל הצבעה מחדש – – –

היו"ר ש' וייס:

בבקשה להתחיל. זה הכול.

דוד מגן (הליכוד):

אני נמנע מלבקר את הממשלה על הצלילים הצורמים העולים מקונצרט הכיסאות המוסיקליים. הגענו למצב, בעיצומה של תקופת כהונת הכנסת, שאתה מדבר עם חבר ממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, חבר הכנסת מגן.

אני קיבלתי את הערתך, אדוני שר המשפטים. הסתבר לי שזו לא הנמקה מהמקום, ואכן היתה זכות טבעית לממשלה להשיב, על כן הודעתי שאני מבטל את טעוטי ומתקן אותה. חבר הכנסת מגן ידבר, אתה תשיב ואחר כך נעשה הצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני מסוגל להשיב, החומר נמסר לי ואני החזרתי אותו.

היו"ר ש' וייס:

לא הבנתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נמסר לי חומר מטעם שר המשטרה על-ידי שליחה שלו, בפתק. מרגע שהסתבר שהדיון הסתיים, החזרתי את החומר. כיוון שההנמקה היא של שר המשטרה, אינני יכול לנמק. אני נמצא במצב שהחומר לא עומד לרשותי, ואני מבקש לדחות את ההמשך למועד אחר.

היו"ר ש' וייס:

לא למועד אחר, אולי היום, אבל תבקש את החומר מחדש.

דוד מגן (הליכוד):

ידידי שר המשפטים – – –

היו"ר ש' וייס:

עזוב רגע, למה לך לסבך את זה? אנחנו נעשה דיון הוגן. תואיל בטובך לשבת, נאפשר לך לדבר, נאפשר לשר להשיב, וזהו.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שב-30 שניות, אם שר המשפטים ייאות להקשיב לי, אני אחסוך דקות ארוכות.

היו"ר ש' וייס:

אבל הוא לא רוצה.

דוד מגן (הליכוד):

יש אי-הבנה בתוך הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, עד אז יוסדר העניין. מה אכפת לך? תן לממשלה לגבש הבנה. יש לך, אגב, גם הזדמנות לגשת לשר המשטרה, להזכיר לו מה שהיה, חבר הכנסת מגן, אם אני יכול להציע לך לא-פורמלית. יש לך פנאי לתיקון.

דוד מגן (הליכוד):

עשיתי זאת במשך חודשיים. אולי מליאת הכנסת תרצה לשמוע – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מוסיף לחודשיים עוד חצי שעה. בסדר?

חברים, מכיוון שאני טעיתי, אני חושב שזו היתה זכותי לתקן את טעותי. הטעות היתה פה גלויה, בלי שום טריקים, ועל כן אנחנו נתקן את זה במשך היום, נשחק את זה הגון עד הסוף.

הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון – פיצויי פיטורים עקב התפטרות), התשנ"ה-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

עכשיו, חברים יקרים, הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון – פיצויי פיטורים עקב התפטרות), התשנ"ה-1994, של חברי הכנסת מאיר שטרית ואברהם יחזקאל. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת מאיר שטרית, ושר האוצר ישיב.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שאנחנו מגישים, חבר הכנסת יחזקאל ואנוכי, נועדה לטפל בעניין של חוק פיצויי פיטורים. כפי שידוע לחברי הכנסת ולכלל הציבור בארץ, במצב הנוכחי, אם אדם מפוטר מעבודתו הוא זכאי לפיצויי פיטורים על-פי חוק, והמעביד שלו משלם לו אכן את פיצויי הפיטורים על-פי החוק, כפי שמגיע לו. בדרך כלל החוק קובע חודש משכורת לשנת עבודה.

לדעתי, במצב הנוכחי יש בחוק לאקונה מאוד חמורה, פגם חמור, כי כאשר העובד רוצה להתפטר מעבודתו מסיבות שלו – לעתים נמאס לעובד מקום העבודה, הוא רוצה להחליף את מקום העבודה, הוא רוצה להחליף מקום מגורים, ועוד אלף ואחת סיבות אחרות – החוק קובע, שבמקרה כזה הוא איננו זכאי לפיצויי פיטורים כחוק, והוא בעצם כאילו ויתר על זכות הפיצויים שלו.

ואני אומר: ריבוננו של עולם, איפה ההיגיון? מדוע לעשות את חייו של אדם שרוצה להתפטר מעבודתו קשים? למה צריך להמתין שהאיש יבוא, יתחיל לעשות בעיות וצרות צרורות למעביד שלו כדי שהוא יפטר אותו ואז אולי גם יקבל 200% פיצויים כדי להיפטר מהצרה? למה לא לתת לעובד אותו חופש פעולה שיש למעסיק שלו, כשהוא מחליט לפטר אותו, לשלם לו פיצויי פיטורים? דהיינו, כשעובד רוצה להתפטר הוא יודיע למעסיק שלו 30 יום לפני זמן הפסקת העבודה והתוצאה תהיה שאז הוא יהיה זכאי לקבל את פיצויי הפיטורים.

כאלטרנטיבה, רבותי, בין שהמעביד שלו יסכים בין שלא יסכים, אם אדם רוצה לקבל פיצויי פיטורים, גם היום על-פי החוק הקיים, הוא יעשה דבר פשוט: הוא יישאר בעבודה ויעשה צרות, וכשהוא יעשה צרות כבר יפטרו אותו וישלמו לו בחפץ רב פיצויים, ואפילו פיצויים יותר גדולים.

אדוני שר האוצר, אני חושב שהצעת החוק איננה פוגעת בשום צורה במדינה, איננה עולה למדינה שום עלות נוספת, גם לא למעסיקים. היא מסדירה את יחסי העבודה בצורה יותר הוגנת. אגב, אדוני השר, דבר זה גם מקובל היום בהרבה מקומות עבודה. אתה בוודאי יודע כראש רשות מקומית לשעבר, שכאשר עובד באמת רצה להתפטר ואתה הסכמת עם זה שהוא יתפטר, לכאורה המעביד מכריז עליו כמפוטר. דבר זה נעשה בהסכמה ברוב המקרים, בהרבה מאוד מקרים.

נראה לי שזאת התעמרות כאשר מעביד מנצל את מצוקתו של עובד בנושא מסוים כי הוא רוצה להתפטר מעבודתו ואומר לו: עכשיו אתה תעזוב בלי פיצויים. לדעתי, זו פגיעה בזכויותיו של העובד, ולא לזה התכוון המחוקק.

אגב, אדוני היושב-ראש, כשבדקים את חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963, מוצאים שיש שורה ארוכה מאוד של סעיפים שלפיהם גם כאשר עובד מתפטר על-פי חוק הפיצויים הקיים, הוא זכאי לפיצויים.

אביא רק כמה דוגמאות: עובד שעבודתו נפסקת מחמת פטירה של מעבידו או שמעבידו פשט רגל, נחשב לצורך העניין כמפוטר. במקרה כזה משלמים פיצויים. אם עובד נפטר, משלמים פיצויים לשאיריו. התפטר עובד לרגל מצב בריאות לקוי, שלו או של בן משפחתו, הוא זכאי לפיצויי פיטורים. התפטרה עובדת בתוך תשעה חודשים מיום שילדה על מנת לטפל בילדה, היא או בן זוגה זכאים לפיצויי פיטורים. התפטרות לרגל העתקת מקום מגורים. שר העבודה והרווחה רשאי לקבוע בתקנות באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת הוראות בדבר חובת מסירת הודעות למעביד לעניין סעיף זה. גם מעבר ליישוב חקלאי מזכה בפיצויי פיטורים. נישואין לבת זוג הרחוקה ממנו, גם אז הוא זכאי

לפיצויי פיטורים. עובד המוחזק לפי חוזה, גם אם הוא מתפטר, הוא מקבל פיצויי פיטורים. יש היום הרבה עובדים המועסקים על-פי חוזה.

לכן הצעת החוק שלי ושל חבר הכנסת יחזקאל באה לסייע בידי העובדים. היא לא גורמת כל נזק למדינה או למעסיקים, ואינני רואה שום סיבה שהממשלה תתנגד להצעת חוק הגיונית כזאת. אני יודע שגם בוועדת שרים לחקיקה תמכו רוב השרים בהצעת החוק. אם באמת יש כוונה של האוצר לשקול מחדש את העניין הזה, אני מבקש שההצעה תועבר בקריאה טרומית. אם יש לאוצר הסתייגויות, נשמח לשמוע אותן. לא נראה לי הגיוני שתהיה הסתייגות של הממשלה לעניין הזה. אני אודה אם חברי הכנסת יתמכו בהעברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שטרית. אדוני שר האוצר, בבקשה.

נא לצלצל, להאריך קצת את הצלצול. תודה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת בכל תוקף להצעת החוק הזאת. חוק פיצויי פיטורים נחקק בזמנו כדי להסדיר את נושא פיטורי עובדים וזכויותיהם הסוציאליות, כדי שלא יהיה מצב שבו מעבידים יפעלו על-פי שרירות לבם, יפטרו עובדים ולא יפצו אותם.

כל אחד מאתנו, מי שניהל מערכת או חי בתוך מערכת, יודע עד כמה יש חשיבות לכך, שאם אכן מישהו מפוטר, הוא יקבל את הפיצוי.

החוק מבחין בין שני סוגי מצבים: מצב שבו עובד מפוטר, והוא זכאי לפיצויי פיטורים, ומצב שבו העובד מתפטר, והוא אינו זכאי לפיצויי פיטורים. הרעיון הוא, כי מי שבחר לעזוב את העבודה, יעשה זאת מרצונו ולפי שיקוליו האישיים, ולכן הוא אינו זכאי לפיצויים. לעומת זאת, מי שרצה להמשיך לעבוד אך פוטר בניגוד לרצונו ועל-פי שיקולי המעביד, זכאי לפיצוי.

החוק מכיר בכמה מצבים מיוחדים, שבהם אף שאדם מתפטר הוא נחשב כמפוטר. המקרים הבולטים הם בשל מצב בריאותו של העובד או התפטרות של עובדת אם לילד – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מהסדרנים להעיר לעובדים שהם לא יכולים להרעיש פה.

שר האוצר א' שוחט:

לכל אחד מהמצבים יש הצדק הסוציאלי החברתי המיוחד. החוק המוצע משבש את כל הגיונו החברתי של החוק הקיים.

ברשותכם גם אוסיף, שכאשר עובד עובר לאזור פיתוח, גם אז הוא זכאי לפיצויי פיטורים, שכן הממשלה רצתה שתהיה ניידות עובדים.

חברי הכנסת מציעים לשנות את המצב ולהפוך את הקערה על פיה, כאשר ההבחנה הבסיסית בין מתפטר למפוטר תבוטל.

הצעת החוק המונחת לפנינו היא בעייתית ביותר מבחינת העול המוטל על מעבידים בכל המשק. הטלת חובת תשלום פיצויים תוסיף עלויות משמעותיות להוצאות העבודה ולכל העלויות במשק. היא גם תגרום לחוסר יציבות במקומות העבודה, לתחלופת עובדים לעתים מזומנות ולחוסר יכולת לתכנן מראש את הצעדים ולנהל את משאבי האנוש.

אין ביכולתנו גם לקבל את דברי ההסבר של החוק, שלפיהם במקומות עבודה רבים עובד מתנהג באופן בעייתי כדי שיפוטר ויקבל פיצויים.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אדוני השר. רבותי, אני מבקש להירגע. חבר הכנסת בדש, חבר הכנסת בדש, יש פה איזה מנהג מגונה, אני פונה לחברי כנסת והם אפילו לא משיבים. אני אוציא אתכם. נימוס אלמנטרי. פונים אליכם, לפחות תפנו ראש. אני מבקש לסגור את כל הדלתות, רבותי הסדרנים, חוץ משתי הדלתות האחרונות. ואם יש עובדים שרועשים, אני מבקש להעיר להם, כי אני לא יכול לקרוא לעובדים בשמם; הסדרנים יעירו להם. תודה.

בבקשה, אדוני השר.

שר האוצר א' שוחט:

עובד המתנהג באופן בעייתי הרי הוא בגדר עובד המפר את חוזה העבודה, והוא עלול להיחשב כמי שזכותו לפיצויים נשללה ואף להסתבך בהליכים משמעותיים במקום שבו קיימים הליכים כאלה, או בהליכים של בית-דין לעבודה. מכל מקום, זוהי תופעה שולית, מגונה, ואין להפוך אותה לכלל ולשנות בעקבותיה את החוק.

אחת הבעיות המרכזיות של התיקון המוצע היא, כי הוא יהווה תמריץ להתפטרות תוך קבלת פיצויים. אנו חוששים, כי התמריץ הזה הוא לרעת העובד לטווח ארוך, והוא אף עומד בסתירה לכוונת המחוקק ולרוח החוקים בנושא גמלאות.

מאיר שטרית (הליכוד):

למה? למה זה כך?

שר האוצר א' שוחט:

אני מייד אענה לך.

מאיר שטרית (הליכוד):

תענה לי, אני מצפה לשמוע תשובה לעניין.

שר האוצר א' שוחט:

התשובה היא לעניין. החוק הקיים מדגיש את הדאגה לאינטרס הכלכלי. התיקון המוצע יגרום לכך, כי העובד יבכר את האינטרס הכלכלי המיידי שלו על הבטחת הזכויות לגמלאות בעתיד, וכך ייפגע העובד עצמו.

לסיום אדגיש, כי מעביד ועובד, חבר הכנסת שטרית, רשאים תמיד להגיע להסכם על תשלום פיצויים, גם במקרה של התפטרות, וכך מתאזנים בצורה נכונה האינטרסים של כל הצדדים.

היו"ר ש' וייס:

תזכרו שאנחנו צלצלנו ותהיה הצבעה.

שר האוצר א' שוחט:

אני חוזר ואומר, מנהגים מגונים שקיימים בשוליים של מערכות העבודה, לעומת מערכת שבה יש הבדל בין מי שמפוטר למי שמתפטר; בלי סיבה רפואית, בלי מעבר לעיר פיתוח, בלי אותם דברים הקבועים בחוק – זו סכנה גדולה מאוד ליציבות.

לפיכך, אני מבקש מהכנסת להסיר את ההצעה.

מאיר שטרית (הליכוד):

למה? הם אסירי עולם בעבודה? מה זה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרית, יש לך זכות להשיב.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת אבי יחזקאל ישיב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה. יש לך עד חמש דקות, ומייד בתום דבריך תהיה הצבעה. חברי הכנסת, אני מזכיר שצלצלנו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

רבותי, חברי מסיעת העבודה, כל מי שתפיסת עולם חברתית מנחה אותו; כל מי שיחסי העבודה, במסגרת החיים הישנים ובמסגרת החיים החדשים באיגוד המקצועי, מעניינים אותו; כל מי שקרוב למסר שצריך לעשות סדר ביחסי העבודה, ובוודאי בסיעת העבודה, שאני נמנה עמה, בעיקר בתחום החברתי, ויש לי פה חברים מהלובי החברתי, כמו: חברי הכנסת רפי אלול, גדעון שגיא, אנשים שהם אנשי הסתדרות – הקטע הזה חשוב ביותר. על מה הוא מדבר? מי לא יודע היום שכאשר יש בעיות במקום העבודה, באים לאדם שרוצה להתפטר ואומרים לו: תשמע, אם תעשה בעיות, תקבל פרס; ניתן לך פיצויי פיטורים.

מי מדבר על ניקיון ביחסי העבודה? ניקיון ביחסי העבודה הוא, שאם אדם עוזב את מקום עבודתו, מן הראוי שהמעביד יתייחס אליו כראוי. לא כרוכה בזה עלות. יש בזה תפיסת עולם שמתקנת את המעוות. מדברים על פרזיטיות במקום העבודה, במובן זה שהעובד מתנהג שלא כראוי כדי שיינתנו לו פיצויי פיטורים. הצעת החוק הזאת נועדה לתקן את השיבוש הזה. אין לה שום עלות, ואני מודיע לכם שלצורך העניין הזה צריך לדון. הבקשה היא כרגע דיון טרומי.

אני יכול לומר – ויתקן את דברי שר המשפטים, אם אני טועה – שכאשר היה דיון בוועדת השרים לענייני חקיקה, לא היתה התנגדות מוחלטת של כל השרים. השרים באו ואמרו, שיש היגיון בהצעת

החוק הזאת, לבד מהתנגדות שר האוצר, שהוא מנקודת מבטו צודק, אבל בכל מקרה, האם אתם לא רוצים לעשות סדר ביחסי העבודה? האם אתם רוצים לתת יד להמשך ההתנהגות השלילית של עובדים?

שר האוצר א' שוחט:

אתה חבר קואליציה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני חבר קואליציה בדיוק כמוך, ואל תטיף לי מוסר, עם כל הכבוד.

שר האוצר א' שוחט:

אברהם יחזקאל (העבודה):

זו הצעה שהוכנה לפני שנה וחצי, ואני מודיע לך שבהצעה הזאת יש היגיון. אני מביט לך בעיניים ואומר לך, עם כל הכבוד, שמדובר בקריאה טרומית.

שר האוצר א' שוחט:

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן, אני חבר הקואליציה, לפחות כמוך. לפחות כמוך אני חבר בקואליציה, והשאלה הזאת היא לא שאלה הוגנת, עם כל הכבוד. יש חברי כנסת שהגישו הצעות חוק נוספת, וזה שאתה מטיף לי היום מוסר לא עושה את הנימוקים שלך יותר צודקים, עם כל הכבוד לך, ובהצעה הזאת אין עלויות נוספות, עם כל הכבוד לך. כל המרכיבים שאתה מדבר עליהם, אין בהם עלויות. יש בהם היגיון. עובד שמתפטר ממקום העבודה לא צריך להתנהג פתאום בצורה שלילית כדי שיקבל את הפיצויים וכדי שישבו אתו ועד העובדים וההנהלה. זאת הבעיה, ואתה יודע את זה, וגם בוועדת השרים לענייני חקיקה לא כל השרים היו בעמדת האוצר, וגם את זה אתה יודע, ויש פה סביב שולחן הממשלה שרים שיש להם תפיסת עולם חברתית, כמוך לפחות. אני אומר שיש לך תפיסת עולם חברתית, ואני רואה פה שרה נהדרת, שיש לה תפיסה, ואני לא רוצה לפגוע, חלילה, היא אשה הגונה, ישרה ואשת ציבור,

אבל על מה מדובר פה, אדוני שר האוצר, על קריאה טרומית? זה כל הסיפור? ואת זה אתה בא לשלול? איזו עלות יש בהצעה הזאת?

מאיר שטרית (הליכוד):

אין לה שום עלות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לכן אני קורא לחברי מהקואליציה לתמוך בהצעת החוק בקריאה טרומית. אנשים מסיעת העבודה, בעלי תפיסת עולם סוציאליסטית לשעבר וסוציאל-דמוקרטית לעתיד, בואו נראה אתכם עושים סדר ביחסי העבודה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יחזקאל.

נא לשבת, ההצבעה תתחיל בעוד שניות אחדות. אני מבין שחבר הכנסת רן כהן לא רוצה להצביע.

רן כהן (מרצ):

אני לא רוצה, זאת זכותי.

היו"ר ש' וייס:

בהחלט. ודאי שזאת זכותך.

חברי הכנסת, הצעת חוק פיצויי פיטורים – – –

קריאה:

נגד, נגד.

היו"ר ש' וייס:

אני לא אצביע עם קריאות ה"נגד" האלה.

הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון – פיצויי פיטורים עקב התפטרות), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת מאיר שטרית וחבר הכנסת אברהם יחזקאל. ההצעה היא להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 28

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון פיצויי פיטורים עקב התפטרות), התשנ"ה–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, 28 מתנגדים, ללא נמנעים. אם כן, שום ועדה לא תדון בזה. מה לעשות, אלה תוצאות ההצבעה. חברי הכנסת, אני מודה לכם.

הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים),

התשנ"ה–1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו חוזרים עכשיו לאחר. אני רוצה להבהיר עוד משהו לפרוטוקול, כדי למנוע או לצמצם תקלות לאחר מכן, וזאת בעקבות הערתו של חבר הכנסת דוד צוקר. חבר הכנסת צוקר, אני רושם לפרוטוקול. יש פגם בכך שחוזרים על ההצבעה, אני מודע לזה. אני מתייחס למצב הזה כאילו הוא דומה למצב הבא: יושבים ומצביעים. יושב אדם שאני רואה אותו והוא הצביע ולא לחץ די הצורך על הכפתור, ואני רואה אותו. זה מצב דומה, כי זו טעות על פניה מהרגע הראשון, טעות תמימה שלי, וגם לא העירו לי שאני טועה כאן. על כן, בתום לב מוחלט עושים את הסיפור מחדש.

אדוני, חבר הכנסת דוד מגן, אנחנו חוזרים לסעיף: הצעת חוק כלי הירייה וכו'. לאחר מכן ישיב שר המשפטים בשם הממשלה. יש לך עד עשר דקות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. אני מבקש מהסדרנים להעיר לעובדי הבית שהם לא יכולים לצעוק כאן, ואת הדלת הזאת ביקשתי לסגור. ביקשתי לסגור את הדלת הזאת. אדוני, מר גנץ, לסגור את הדלת ולהוציא את המתדיינים למקום שקט יותר.

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. ביקשתי לסגור את הדלת שם, ממש. כל הדלתות, חוץ מהאחרונות. כן, לסגור ולשמור על זה ולהעיר לעובדים שאסור להם לדבר כאן. אני לא יכול לקרוא להם לסדר, לא פעם ראשונה, לא פעם שנייה ולא פעם שלישית. תודה רבה.

אדוני, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בניגוד לדעתו של חבר הכנסת דדי צוקר – – –

היו"ר ש' וייס:

עוד פעם. אני מבקש שלא להרעיש. תודה. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

בניגוד לדעתו של חבר הכנסת דדי צוקר, חבר הקואליציה, כאילו במקרה הזה אין טעם שהיושב-ראש יחזור לדיון בהצעת החוק אשר כבר נתקבלה בהצבעה – –

היו"ר ש' וייס:

כבר הסכמנו.

דוד מגן (הליכוד):

– – אני, כנציג האופוזיציה, אומר לך שנהגת נכון. לא ייתכן שלממשלה תהיה עמדה שגויה, שנובעת מאי-הבנה בינה לבין עצמה, והיא תאפשר לחברי הכנסת להעלות הצעת חוק, כאילו הממשלה מסכימה.

אבל מה האמת, אדוני היושב-ראש? האמת היא, כי לנוכח הצלילים הצורמים העולים מקונצרט הכיסאות המוסיקליים של הממשלה הזאת – אדוני היושב-ראש, אני צריך במיוחד את האזנתך, משום שמדובר כאן ביחסי הממשלה והכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני ממש מאזין.

דוד מגן (הליכוד):

וקרו כאן דברים נשגבים מן הבינה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אני נשאר.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי, בקשה אישית. אני מעריך שאתה צריך להתחלף עכשיו בתפקידך.

היו"ר ש' וייס:

אני נשאר.

דוד מגן (הליכוד):

הנושא כל כך חשוב לעבודת הכנסת. אולי במשך כמה דקות תשמע מה שקרה.

הנה, עלתה הצעת חוק בעקבות טיפול בדוח נציב תלונות הציבור 21. מדובר שם על מעשה חלם של הזרועות השונות של הממשלה. אדם שביקש להתגונן מפני פורץ ירה בנשקו באוויר. הנשק שלו הוחרם, ואחר כך הוא לא הצליח לקבל את הנשק, משום שמשרד הפנים שלח אותו למשטרה, והמשטרה – למשרד הפנים, והנושא לא נסגר אלא לאחר התערבות נציב תלונות הציבור, ובחלוף זמן רב.

הציעו כמה חברי כנסת הצעת חוק, שאני מודה ואומר שהיא הצעת חוק גורפת, האומרת: בחוק כלי הירייה משרד הפנים הוא פיקציה. המשרד הדומיננטי הוא משרד המשטרה. העבירו את הסמכות משר הפנים לשר המשטרה.

עלה לדוכן יושב-ראש ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק, שר המשפטים דוד ליבאי, אשר מילא אז, בדרך כלשהי, את תפקידו של שר הפנים, והיום הוא משמש ממלא-מקום שר הפנים, עד שהכנסת תאשר את החלטת הממשלה בנושא; הוא הציע לדון בנושא במסגרת של הצעה לסדר-היום, והיתה הסכמה – ויכולים להעיד על כך גם העוזרים הבכירים במשרד הפנים ובמשרד המשפטים – להצעת חוק פחות גורפת, המדברת על יצירת תיאום בין משרד הפנים למשרד המשטרה. לא שתהיה חובתו של האזרח הנזקק ליצור תיאום בין המשרדים, אלא שהמשרדים יעגנו בתקנות, בדרך מסודרת ובצורה ממוסדת, תיאום ביניהם, כדי ששיבו לאזרח – ולא חשוב כרגע אם התשובה חיובית או שלילית – כגוף אחד, כזרוע אחת, כממשלה. הובעה הסכמה, לא דרך שליח. שר המשפטים אמר לי: הצעה שכזאת, לכשתגיע, נתמוך בה.

הנושא עמד על סדר-היום, הנושא עלה להצבעה, ובגלל אי-הבנה בין חבר הכנסת רענן כהן לבין חברים אחרים ההצעה נפלה. יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת רענן כהן, לאחר שהבין שהיתה כאן אי-הבנה, גרם לכך שההצעה תוגש מחדש, תועלה מחדש, והנה כאשר כל האי-הבנות, לכאורה, סולקו, ביקשנו לשכנע את הכנסת בסך הכול בדבר וברעיון הפשוט ביותר, ואני אומר: הכנסת הסכימה שיש לראות בחומרה מקרים כגון המקרה שאותו תיארת, אשר אירע בזיכרון-יעקב. הכנסת קבעה בהחלטה לעגן בחוק העברת מידע על-ידי משרדי הממשלה, משרד המשטרה, משרד הפנים ומשרד הבריאות. מסירת מידע שוטף בשלושת המשרדים תקל על פקיד הרישוי להעניק או לבטל את רשיון נשיאת הנשק. אז הסתבר, כי על אף ששר המשפטים, לאחר שהוצבע על טעותו – אינני מאשים

אותו, הוא עסוק בהרבה מאוד דברים, עומד בדיבורו, הסתבר שעכשיו שר המשטרה משה שחל הוא המתנגד.

לפני שבועיים, ביום רביעי בשעה הזאת, נפגש שר המשטרה עם חבר הכנסת שפי ועמי וביקש ממזליף העבודה, חבר הכנסת שפי, לגשת על אתר למזכירות הכנסת ולהודיע שהוא השתכנע לאחר שראה את ההצעה והוא תומך בה.

והנה, גברתי היושבת-ראש, גברתי סגנית מזכיר הכנסת, אני מקווה שתעבירי את הדברים אחר כך ליושב-ראש שבח וייס – לפי כל הסיכומים עלה חבר הכנסת שפי, ביקש לשכנע את הכנסת בהנמקה מהמקום להסכים להצעה שגובשה על-ידי המציעים, חברי הכנסת, והוסכמה על-ידי הממשלה, לרבות שר המשטרה, ולהעביר את הנושא בסך הכול לדיון לאחר קריאה מוקדמת. לא מדובר על קביעה סופית, קביעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. על זה המהומה? על זה צריך לעצור הצבעה? על זה צריך לערוך בירור במליאת הכנסת, על אי-הבנות בין משרדי ממשלה?

אדוני שר המשפטים, לאור החלטת ראש הממשלה, החלטת הממשלה, למנות אותך לתפקיד ממלא-מקום שר הפנים, כאיש האופוזיציה אני מודיע לך, שאני מצביע בעד משום שאני מעריך את כישוריך, וגם אם מדובר בתקופה מוגבלת, אני מאמין שתתרום באותה תקופה מוגבלת לשיפור התפקוד של משרד הפנים ומשרד המשפטים, אבל אני רוצה לומר לך, ואני אומר לך זאת בכל הידידות, האמן לי, אדוני שר המשפטים, כאשר אני מדבר היום עם חבר ממשלה אני יודע את שמו הפרטי ואת שם משפחתו של כל חבר ממשלה, ואני מודיע לכם, חברי הכנסת, תוסיפו ותשאלו אותי מה תפקידו של אותו חבר ממשלה – ב-50% מהמקרים אני טועה. אינני יודע מי נושא באיזה תפקיד. עיני השמאלית צדה, עכשיו, את חבר הכנסת יוסי ביילין, ואני לא יודע אם הוא שר בלי תיק או סגן שר החוץ. אני לא זוכר לגמרי. זה כהקדמה לברכות ב-15 ביולי, אם יקיימו את ההבטחות.

רפאל אלול (העבודה):

זה קשור לכלי ירייה?

דוד מגן (הליכוד):

הריקודים הללו, הקונצרט הזה, השינויים בתפקודים הפונקציונליים של חברי הממשלה גורמים לשיבוש בעבודת הכנסת. אתה מסכם עם שר הנושא בפונקציה מסוימת, ולמחרת אתה צריך לפנות לאיש אחר שהגיע למלא אותה פונקציה. אי-אפשר לעבוד כך.

לעצם העניין, לעצם ההצעה, ואחרי שכל העניינים הללו, כך אני מקווה, הובהרו, ויושב-ראש הכנסת שבח וייס ייתן דעתו על כך, אני מבקש מהכנסת להסכים לאשר את הצעת חוק כלי הירייה – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים, כהמלצת חברי הכנסת: הירשזון, רענן כהן, עמור, שפי ואנוכי, כדברים העולים ממה שלמדנו מדוח נציב תלונות הציבור ומדברים אשר הוסכמו למעשה בעבר הקרוב, לפני חודשים, עם שר המשפטים, ולפני שבועיים עם שר המשטרה.

אני מבקש את אישור הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר המשפטים, השר דוד ליבאי, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דוד מגן הנכבד, הצעת החוק נדונה בוועדת השרים לענייני חקיקה, ושם נחלקו הדעות. כאשר הובעה גישה חיובית להצעת החוק, היא הובעה מכיוון משרד הפנים, ועמדת משרד הפנים לא השתנתה. אלא שהצעת החוק הזאת מחייבת את משרדי המשטרה והבריאות להעביר מידע למשרד הפנים.

כאשר נערך דיון רציני בנושא בוועדת השרים, גברה דעתו של שר המשטרה, נשקלו נימוקיו, ונמצא שעמדתו היא ששכנעה. לכן כשיש גם חילוקי דעות בין שרים מקבלים את ההכרעה, וזה חלק מהממשל התקין.

אם מטעם משרד הפנים נתנו לך להבין שדעתם נוחה מהצעתך, מי שאמר לך לא הטעה אותך והוא דיבר אתך ביושר. והנה, כשעכשיו, היום, באנו ואמרנו, שמי שהתבקש להשיב בשם הממשלה הוא שר המשטרה, זה לא משום שיש בינינו קצר, אלא משום שאמרנו, שאם עמדתו גברה ושכנעה, הוא יביא את דבר הממשלה לכנסת.

מה קרה? – קרה שבגלל עניינים שוטפים, עניינים חשובים, שר המשטרה לא הגיע למשכן הכנסת בשעה היעודה, בשל מילוי תפקידו, כרגע, במקום חשוב אחר. הסכמתי לשאת את דברו מכאן.

עד כאן הרקע של הדברים שאתה דיברת עליהם, אלא שהוספת דבר-מה שמפתיע אותי, והוא, שלדברך שוחחת עם שר המשטרה לפני כשבועיים ואמרת שהוא הביע את תמיכתו בהצעת החוק. מאחר ששר המשטרה הביע עמדה נחרצת נגד החוק במכתבו ב-13 באפריל 1995, ומאחר ששר המשטרה שכנע את הממשלה לתמוך בעמדתו, ומאחר ששר המשטרה עמד לבוא לכאן ולנמק את עמדתו ודבריו כאן לפני בכתב, והוא מתנגד להצעת החוק, קשה לי קצת ליישב בין שני הדברים.

אם כן, אחת משתיים: או שתסכים אתי לדחות את מתן התשובה של הממשלה עד שתהיה לי שהות לברר זאת עם השר משה שחל; או שאני אשיב עכשיו, על-פי עמדת הממשלה, כעמדתו של השר שחל. אני אומר זאת כי לקחתי את דברך ברצינות.

דוד מגן (הליכוד):

השר שחל צריך להגיע היום?

שר המשפטים ד' ליבאי:

הוא אמור להגיע.

דוד מגן (הליכוד):

לא אכפת לי לדחות את ההצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

את זה אני לא יודע; אני לא יכול לסדר את סדר-היום. אם אתה מסכים שהתשובה תינתן במועד אחר, היום, אם השר שחל יגיע, או במועד אחר, אם הוא לא יוכל להגיע, אני אציע ליושבת-ראש לאפשר לי לברר את דבריך. אם אתה מבקש תשובה מיידית – אני אשיב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יכול להיות שהשר שחל לא שינה את עמדתו – – –

רענן כהן (העבודה):

אני מציע לדחות את ההצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, אני מבקש לדחות את התשובה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מסכים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה. גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ע' מאור:

אני בודקת כרגע את הנוהל, האם, אחרי שכבר התחילו להשיב – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

לפעמים ההיגיון יכול לעמוד בדרישות הנוהל.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו בודקים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אין שום בעיה.

היו"ר ע' מאור:

זה בסדר?

עובדיה עלי (הליכוד):

אין בעיה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה מקובל על כל הצדדים. אני מבין שתשובת הממשלה על הצעת החוק תינתן במועד אחר, לאחר שאני אוכל להתייעץ עם השר שחל – – –

היו"ר ע' מאור:

אם כן, על-פי פניית השר, בהסכמת חבר הכנסת המציע, ובהתייעצות – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – – בין שזה יהיה היום, בין שזה יהיה ביום אחר, ובלבד שחבר הכנסת דוד מגן יוכל להיות נוכח ויקבל התרעה על כך.

היו"ר ע' מאור:

אני מודה לשר. על דעת כולם הנושא נדחה עד להודעה על תשובה והצבעה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדרת ילד), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת י' כץ)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו חוזרים לסדר-היום המקורי. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסי כץ להנמקה מן המקום של הצעת חוק ב'תרגסג, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדרת ילד), התשנ"ה-1995; בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, המצב החוקי היום הוא, שלצורך קצבת שאירים ילד מוגדר או עד גיל 18, המקרה הרגיל, או עד גיל 20, אם הוא לומד במוסד לימודי, או עד גיל 22, במקרה שהוא נמצא בשירות סדיר או במקרה של בנות בשירות לאומי.

ההצעה שלי נועדה לכלול בהגדרת ילד גם אנשים שנמצאים בהתנדבות בגרעינים, בעיירות פיתוח וכדומה, על מנת שעד שיהיו בני 22, בני משפחותיהם יוכלו לקבל את התוספת עבור קצבת שאירים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. גברתי שרת העבודה והרווחה, השרה אורה נמיר, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת יוסי כץ מציע כי נתקן את ההגדרה לילד בסעיף 5 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968. הגדרה זו חלה על כמה גמלאות המשתלמות על-ידי המוסד לביטוח לאומי. התוספת בעד ילד ניתנת לזכאי לגמלה להבטחת הכנסה, לזכאים לקצבת הזיקנה ולקצבת הנכות הכללית, התוספת הניתנת לאלמנים ולאלמנות הזכאים לקצבת שאירים וליתומים של מי שנפטר כתוצאה מתאונה בעבודה. לפי ההגדרה הקיימת, ניתנות הגמלאות האמורות בעד ילד שטרם מלאו לו 18 שנים ובעד מי שמלאו לו 18 שנים בתקופת שירות החובה בצה"ל או בתקופת השירות הלאומי. כמו-כן משתלמות הגמלאות האמורות גם בעד הזמן שלפני הגיוס, בתקופה המוקדשת לסיום הלימודים העל-תיכוניים ובחודשים שבהם נמצאים המתגייסים בקורסים קדם-צבאיים המכשירים אותם לשירות הצבאי.

בדברי ההסבר להצעת החוק נאמר, כי מטרת התיקון המוצע היא לאפשר את תשלום הגמלאות גם בתקופת ההתנדבות למטרה לאומית או ציבורית טרם הגיוס. מדובר בהקשר זה באחת התופעות היפות ביותר בחברה הישראלית, כאשר קבוצה מובחרת של בני נוער דוחה בשנה אחת את הגיוס לצה"ל על מנת להקדיש את זמנה לעבודה בהתנדבות, בעיקר בעיירות פיתוח ובריכוזי עולים. המתנדבים עוסקים בהדרכת בני נוער ובחינוך, ובתום השנה הם מתגייסים לצבא. על מנת לאפשר את תשלום הגמלאות גם בתקופת ההתנדבות יש אומנם לתקן את ההגדרה שבסעיף 5, אך יש לנסח את התיקון כך שיבטיח את השגת המטרה.

לפיכך, גברתי היושבת-ראש, אני מציעה, כי נתמוך בהעברת הצעת החוק של חבר הכנסת יוסי כץ לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת לצורך הכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעת החוק. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה הנכבדה, חברי הכנסת, ידידי יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, לעניין הזה עורך-הדין חבר הכנסת יוסי כץ, כמשפטן, רציתי לשאול אותך: אני לא בקי בכל הפרטים בחוק הביטוח הלאומי, אבל האם יש הגדרה למתנדב בחוק, או בסעיף 5?

דוד צוקר (מרצ):

דנו בנוסח המשולב ויש הגדרה.

יוסי כץ (העבודה):

יש, יש.

דוד מגן (הליכוד):

אם כן, גברתי היושבת-ראש, אולי נרצה בהמשך לבקש ולאפשר לנציג הממשלה, כאשר הממשלה משיבה על הנמקה מהמקום, להציג את תשובתו בצורה רחבה יותר כדי למנוע שאלות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, לא הממשלה פנתה, ועדת הכנסת החליטה שהשר מוגבל בתשובתו.

דוד מגן (הליכוד):

כדאי שוועדת הכנסת תאפשר לממשלה, גם בהנמקה מהמקום, להרחיב קצת את היריעה כדי לחסוך שאלות, תמיהות או בעיות. אבל אם המושג מתנדב מוגדר בחוק, חלק מהטענות שהיו לי לא קיימות, ואבדוק את הדברים לקראת קריאה ראשונה.

אני חושב, שהכנסת צריכה להעניק מנדט לוועדת העבודה והרווחה, בשוקדה על תיקון החוק הזה, לתקן אותו בצורה גורפת תוך התחשבות בכל אלה שנתייתמו זכאים לקצבה, אשר פעילותם מוצאת ביטוי באפיק זה או אחר גם כשאינו עונה במדויק על ההגדרה של המתנדב, כפי שחברי הכנסת צוקר וכץ הזכירו לי.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לנצל את ההזדמנות שאני נמצא כאן כדי לחסוך מזמנה של הכנסת. אני פונה לשרה, היא לא היתה כאן בבוקר הסוער, כאשר הצעת חוק "מסכנה" בעניין שאמור היה לאכופ יתר תיאום בין כמה משרדי ממשלה, במקום שהדיון בו יימשך שתי דקות ונמשיך לדון בוועדה ביתר יסודיות, היה דיון בן שלושה שלבים, שגזל דקות רבות וארוכות במליאת הכנסת.

אני מסתכל על סדר-היום ואני רואה כי הסעיף הבא הוא הצעת חוק שאני צריך להעלותה. אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שחבר הכנסת יוסי כץ הניח עוד לפני כן הצעת חוק הביטוח הלאומי (קבלת קצבת זיקנה וקצבת נכות); אלה הצעות חופפות ודומות. הייתי מבקש בטרם ארד מהדוכן לאפשר ולהסכים להנמקה מהמקום, ואפשר יהיה לברר את הדברים הללו במסגרת הוועדה בהמשך. מדובר בשתי הצעות דומות. ואם לא כך, נשמור על סדר-היום כרגיל.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני רוצה להציע משהו לחבר הכנסת מגן. אם זה אכן כך, אני מציעה שתדחה את ההעלאה, ואני אדחה את התשובה. נבוא בדברים יחד, חבר הכנסת מגן, חבר הכנסת כץ, מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי. יכול להיות שזה כך, אבל מהדיווחים שיש לי זה לא כך. לכן זו התשובה שאני נותנת לך. תחליט.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על החוק שנדון כעת: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדרת ילד), של חבר הכנסת כץ.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון הגדרת ילד), התשנ"ה–1995,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

16 תומכים, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית ומועברת להכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה. ברכות למציע.

עכשיו, בעניין הסעיף הבא לסדר-היום שהוא הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קבלת קצבת זיקנה וקצבת נכות מעבודה בעד אותו פרק זמן), התשנ"ה–1995. ההצעה היא של חברי הכנסת שאול עמור ודוד מגן. יש הערה לסדר של חבר הכנסת יורם לס, שהעלה הצעת חוק דומה לפני שבוע או שבועיים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני הורדתי אותה.

היו"ר ע' מאור:

לא הצביעו עליה מאחר שחבר הכנסת המציע הסכים להפוך אותה להצעה לסדר-היום. קודם כול
נשמע את ההערה שלך לסדר. בבקשה, חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, לפי תקנון הכנסת, כאשר הצעת חוק מסוימת נופלת בהצבעה, חצי שנה לאחר
מכן אסור להעלות הצעת חוק דומה. בשבוע שעבר בדיוק הובאה הצעת חוק דומה על-ידי שני חברי
כנסת. עבדך הנאמן הפך אותה להצעה לסדר-היום. אבל, חבר הכנסת מנע העלה הצעת חוק באותו
נושא, והבאתי לך את הצעת החוק שמונחת לפנייך. היתה הצבעה בדיוק באותו נושא והוא נפל.

לצערי, כדי לקיים את תקנון הכנסת צריך להמתין שישה חודשים עד שאולי נצליח לשכנע בכוחות
משותפים, גם חבר הכנסת דוד מגן, גם חבר הכנסת מנע, את הממשלה לקבל את הצעת החוק
הנכונה הזאת. אבל אי-אפשר לפגוע בתקנון הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מגן, אני מצטערת.

דוד מגן (הליכוד):

אין כאן מה להצטער.

היו"ר ע' מאור:

אתה רוצה להעיר לנוהל? בבקשה, אני אאפשר לך. ההשגה של חבר הכנסת יורם לס הועברה
למזכירות רק לפני דקות ספורות. עכשיו בודקים אם אכן היתה הצבעה לפני שבועיים.

יורם לס (העבודה):

השרה מאשרת.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להמשיך בסדר-היום הרגיל, משום שחזקה על מזכירות הכנסת, כאשר עולה נושא מסוים, במיוחד הצעת חוק, שהיא מאחדת את ההצעות ומודיעה על כך לחברי הכנסת. כאשר מזכירות הכנסת לא נהגה כך, נראה שיש לה סיבה מיוחדת; נראה שהיא מצאה דקויות ושינויים בין ההצעות.

אם, חלילה, ההצעה לסדר של חבר הכנסת לסתתקבל, הרי שאני מודיע לך שסדר-היום של הכנסת עד תום תקופת הכהונה של הכנסת הזאת ישובש לחלוטין משום – – –

היו"ר ע' מאור:

מה ההודעות האיומיות האלה?

דוד מגן (הליכוד):

לא איומיות. גברתי, אני מציע ומבקש שתשני את מצב הרוח שלך. איש לא איים עלייך.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' מאור:

אתה מאיים על הכנסת כולה. חבר הכנסת מגן, אולי לא התכוונת.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ע' מאור:

סליחה, ברשותך, אני מבינה שהיתה כנראה אי-הבנה. מהניסוח נשמע – – –

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, איש לא איים, אבל אני מזהיר שסדר-היום של הכנסת ישובש, ומי שיבדוק רטרואקטיבית את צורת העלאת הצעות החוק בקריאה מוקדמת, יוכל לראות שהכלל שעליו מצביע חבר הכנסת לס לא נשמר ולא היה ניסיון לשמור אותו. אם יש היום מגמה לנסות ולשבש את עבודת הכנסת לקראת נעילת התקופה, זוהי אופנה אחרת. אני מבקש לשמור על סדר-היום ולאפשר להעלות את ההצעה כרגיל.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן וחברי הכנסת, אני רוצה להבהיר את המהלך ואת החלטתי. טענתו של חבר הכנסת לס היתה לא שלא איחדו הצעות, אלא שאותו נושא עלה לפני שבוע או שבועיים. כאשר הנושא עלה הפכה הצעתו שלו להצעה לסדר-היום, מה שלא מונע העלאת הצעת חוק לאחר זמן-מה. אבל על הצעתו של חבר הכנסת מנע הצביעו והיא הוסרה. השרה נמיר זוכרת שהמהלך אכן היה כזה. מזכירות הכנסת בודקת – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא זוכרת בדיוק את מהות החוק.

היו"ר ע' מאור:

מזכירות הכנסת בודקת כעת את הנושא. לפי נוסח הצעת החוק של חבר הכנסת לס שהוא העביר לבדיקתי והצעת החוק שלכם, זה אכן באותו נושא ובאותו עניין בדיוק. לפיכך – – –

דוד מגן (הליכוד):

גברתי, אני חוזר וטוען – זה לא אותו נושא, ואני מבקש לאפשר לי לנמק את ההצעה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, ברשותך, החלטתי היא כזו: עכשיו נאפשר את הבדיקה. זאת אומרת, לא נעלה את ההצעה כרגע; נאפשר את הבדיקה בצורה מסודרת. גברתי השרה, אם יתברר שאכן חבר הכנסת מגן צודק וזה נושא אחר, אני מצטערת אך אני איאלץ להזמין בעוד פרק זמן. אבל כרגע אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה לדייק. אני לא רוצה להסתבך בהגדרות – נושא אחר או לא. אני מבקש לשמור על המסורת הנקוטה בכנסת השלוש-עשרה ולאפשר לי להעלות את הצעת החוק הזאת, כמקובל לפחות מימי תחילת כהונת הכנסת הזאת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, אני מצטערת שאולי לא הקשבת. הכנסת השלוש-עשרה דבקה, כמו כנסות קודמות, בנוהל ובתקנון. לפי הנוהל והתקנון, אם האינפורמציה שחבר הכנסת לס הביא בפנינו נכונה, הצעת החוק הזאת לא יכולה לעלות. האם קרתה תקלה במזכירות הכנסת או לא – זה מה שאני פונה שייבדק. אם יתברר שחבר הכנסת לס דייק באינפורמציה, לפי הנוהל ונוהג העבודה לא נוכל להעלות את הצעת החוק. אם יתברר שיש מידע אחר, נשקול זאת ונקבל את ההחלטה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם)

(תיקון – פטירה או התפטרות), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' מאור:

לפיכך אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, שנוגע לך, ואני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – פטירה או התפטרות) – הצעת חוק ב'תתו, שיענה עליה שר הפנים שיושב אתנו.

חבר הכנסת מגן, אם כן, עכשיו זה חוק אחר. תתארגן, כי שתי הצעות חוק ירדו מסדר-היום, וזאת הנמקה מן המקום.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי, לא הבנתי מה אמרת על שתי הצעות חוק.

היו"ר ע' מאור:

עכשיו הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם), הצעתך – ב'תתו.

דוד מגן (הליכוד):

אבל שמעתי ששתי הצעות ירדו מסדר-היום. לא הבינתי.

היו"ר ע' מאור:

שתי הצעות קודמות, אחרות, פשוט מבחינת הנוהל, ירדו.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבין, שתי הצעות שמופיעות בסדר-היום לפני הצעתי.

גברתי היושבת-ראש, מוצע למנוע אפשרות שמועמד יזכה שלא כדין ליתרון משמעותי. מדובר, כמובן, בהצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם). אני מציע למנוע אפשרות שמועמד יזכה ליתרון משמעותי ומכריע בבחירות לראש הרשות על רקע פטירת מתחרהו היחיד והעיקרי. במקרה טראגי כזה צריך להעניק שהות מספקת למתחרים הפוטנציאליים להתארגן מחדש ולהעמיד מועמד בעל שיעור קומה כנגד מי שעלול היה להיוותר מועמד יחיד ולזכות מן ההפקר בנסיבות טראגיות.

אני רוצה להוסיף, כי לאחר שוועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק דנה בנושא, אינני מתעקש במיוחד על עניין אישור ועדת הפנים, ונוכל לברר ולבחון ואפילו להסכים לעניין הזה במהלך הדיונים שיהיו בהצעה הזאת לכשתעבור. מדובר כאן על פסקה האומרת: "בהתייעצות עם ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת", ואני לא רואה בכך שורה עקרונית.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים דוד ליבאי, בבקשה.

ממלא-מקום שר הפנים ד' ליבאי:

הצעת החוק שהגיש חבר הכנסת דוד מגן באה למלא אחר החסר בחוק, ובהתחשב בדבריו כאן במליאה – נכונות לתקן עניין מסוים בהצעתו – אנחנו תומכים בהעברת הצעתו לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

רון נחמן (הליכוד):

אני רוצה להתנגד.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רון נחמן מבקש להתנגד. חמש דקות לרשותך. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

הוא רוצה לשאת נאום בעניין אחר.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אנצל את ההזדמנות הזאת לברך אותך קודם כול בתפקיד ממלא-מקום שר הפנים. חסר לנו, ראשי הרשויות, שר זה תקופה ממושכת, ואני מקווה שבתקופה שאתה תכהן בה אולי תצליח לעשות כמה דברים לטובת האזרחים באמצעות השלטון המקומי.

אני מנצל את ההזדמנות הזאת של הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן כדי לומר לך, אדוני השר, שאתה חייב היום לעגן ולחזק את מעמדם של ראשי הרשויות, האנשים שעומדים היום בפרץ מול הציבור בחיי היום-יום בכל התחומים. כל ראש מועצה כראש ממשלה קטן, צריך לקבל גיבוי ציבורי מהממשלה נוסף על הגיבוי שהוא מקבל בעצם הבחירה. אם אני נבחרתי לפני כשלושה שבועות פעם שלישית בבחירות שהתקיימו אצלנו ביישוב, והציבור בחר בי והביע את אמונו – והפעם הוא נתן באמת אחוז גבוה מאוד בבחירות – כראש מועצה זה לא מספיק לי בשביל לפעול. אני לא יכול לפעול, כיוון שיש מערכת קשה ביותר בין השלטון המרכזי לשלטון המקומי. כל מערכת השלטון, היחסים, הקשר בין מה מותר ומה אסור בשלטון המקומי לבין מה מותר ומה אסור בשלטון המרכזי, לא מוגדר. הלקונה הזאת מבחינה חקיקתית מביאה חדשות לבקרים הצעות חוק, כמו למשל הצעת החוק הזאת שבאה לתקן – אני מסכים – איזה מקרה שאני לא יודע אחת לכמה זמן הוא קורה במערכות הבחירות. ההצעה צודקת, היא נכונה, אבל אם אני מסתכל על התופעה הזאת של היחסים עם השלטון המקומי – חסר כאן היום קודקס, חסרה חקיקה שבאה להסדיר את החיים היומיומיים.

עכשיו אני מגיע לדיון בוויכוח עם משרדי ממשלה. הם חייבים לתת את מה שהם מחויבים בהתאם להודעות שרים גם בוועדות הכנסת, בהתאם לסיכומי שרים בדיונים עם הרשויות המקומיות, וזה לא מתמלא. למה? אין כסף, סיבה כזאת, סיבה אחרת. סיכום שמסכם – צריכים לעמוד בו. סיכום שסוכם מחייב את שני הצדדים. ראש הרשות לא מוגן, אין לו היכולת לתת, הוא רק יכול לקבל. מי שיש לו היכולת לתת זה אתה, אדוני שר הפנים; זה אתה, אדוני שר האוצר; זה אתה, אדוני ראש הממשלה; זה אתה, אדוני שר המשפטים – כל אותם אנשים שיושבים בשלטון המרכזי והם בעצם מכתיבים את עבודתה של הרשות המקומית.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר הפנים, אני יכול לקרוא לך כך? אני מבין שזה לא ממלא-מקום שר הפנים. זה שר פנים, נכון?

ממלא-מקום שר הפנים ד' ליבאי:

בשלב זה – ממלא-מקום; עם אישור הכנסת – שר הפנים.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני ממלא-מקום שר הפנים, על מנת לדיין בעניין – – –

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת רון נחמן, אני הודעתי לשר הפנים, שבגלל אישיותו גם כאופוזיציה אנחנו נצביע – לפחות אני אצביע – כשהנושא יגיע למליאה.

רון נחמן (הליכוד):

גם אני אצביע, אבל בטרם אצביע, אני רוצה לבקש מהשר. אתמול השתתפתי באזור ברקן בהתנחלות – כך קראו לזה בתקשורת – שנקראת מעלה-אורן. זו אדמה שנרכשה על-ידי היהודים בשנות ה-80. אני הייתי שם אתמול והייתי גם לפני עשר שנים. ראיתי כוחות גדולים מאוד של צבא ומשטרה, כאשר מנסים לרכז את ראשי היישובים כדי למנוע מהם "פלישה".

אני דיברתי, אצלי במשרד, עם מפקד המחוז, עם אנשי הצבא, עם אלוף הפיקוד, עם כולם. כאשר אנחנו רואים פעילות של רשות מקומית בתוך התחום שלה ולרשות המקומית הזאת אומרים: סטופ, יש שיקולי מדיניות, אתם לא תעשו את מה שמותר לכל רשות מקומית בארץ – – –

רענן כהן (העבודה):

הנימוקים שלך משכנעים. אני אצביע בעד מה שאמרת.

רון נחמן (הליכוד):

היות שאני לא מנסה לשכנע, ידידי מרכז הקואליציה, תרשה לי להגיד כמה דברים שאולי ילמדו אותך ולא יזיקו לך.

אם מישהו מוציא הוראה לנקוט נגד ראשי ערים וראשי מועצות אכיפת חוק ופעילות נגדם על פעולות שהם מבצעים במסגרת תפקידם, אני מבקש רק דבר אחד, אדוני ממלא-מקום שר הפנים – שההוראות האלה תהיינה אחידות לגבי יהודים וערבים, ושלא יכתוב היועץ המשפטי לממשלה בתשובה, שאכיפת החוק בדבר הריסת בתים בכפרים וביישובים ערביים לא מתבצעת מחמת מדיניות; את זה כותב היועץ המשפטי לממשלה. אתה שר הפנים, אתה צריך לטפל בשלטון החוק. לא יכול להיות שאזרח בתוך תחומי "הקו הירוק" יעמוד בפני מערכת חוקים שונה מבחינת החובות שלו. לא יכול להיות מצב שבו ראש רשות מקומית בתוך תחומי "הקו הירוק" יפעל בדרך אחרת וייאכף עליו חוק אחר מבחינת העניין המהותי, לפחות מבחינת שמירת שלטון החוק, בצורה שונה.

אדוני השר, אני תומך בחוק הזה, שהסכמת להעבירו. אני מבקש, ואני פונה אליך בהזדמנות זו: אנא בדוק מייד את הנושאים שקשורים למערכת המקומית והמערכת המרכזית, במיוחד לנוכח העברת הסמכויות שאתם מתכננים ל-1 ביולי. דברים חמורים יהיו אם זה לא יהיה בעוד מועד.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הרשויות המקומיות. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם) (תיקון פטירה או התפטרות), התשנ"ה–1995,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

16 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – פטירה או התפטרות), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת דוד מגן, עברה בקריאה טרומית ומועברת להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הפנים.

הצעת חוק המועצה לשיווק פרי הדר (המשך תשלום גמלאות), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת חיים דיין להצעת חוק המועצה לשיווק פרי הדר – הצעת חוק ב'רנו. בבקשה.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החקלאות שנכח כאן, הצעת החוק שאני מעלה היום מדברת על הסכם פרישה שנערך עם עובדי מועצת פרי הדר בשנת 1989/90, לאחר שהחליט שר החקלאות דאז, חבר הכנסת רפאל איתן, לפרק את מועצת פרי הדר ולהוציא עובדים לפנסיה, כאשר היו שם עובדים שהיו צריכים לצאת לפנסיה כעבור שלוש שנים או שנתיים, כמו כל עובד שעבד בין 20 ל-30 שנה.

היה הסכם בין משרד החקלאות ומועצת פרי הדר לבין אותם עובדים להוציא אותם לפנסיה תקציבית, כאשר השכר בעצם ישולם להם עד יציאתם לפנסיה, ואכן כיבדו את ההסכם במשך שנה, שנה וחצי. אחרי שנה וחצי בא האוצר וביטל את ההסכם בהודעה חד-צדדית, וכיום 30-40 עובדים, שעבדו במועצת פרי הדר שנים רבות, נמצאים חסרי הכנסה, ללא פנסיה, ללא שכר, ללא שום הכנסה למשפחות שלהם. אני חושב שהמצב הזה הוא עגום כשלעצמו.

התחלתי לטפל בפנייה כזאת. כשנכנסתי יותר לעומק הבנתי שלא מדובר כאן באדם אחד. גם אם מדובר ב-30 איש, אני חושב שיש מקום להעלות הצעת חוק, כשמדובר במשפחות שתורמו למדינה, עשו למען המדינה, חינוכו ילדים במדינה הזאת, רצו להתפרנס בכבוד, והיום הם נזרקים החוצה. כתוב: אל תשליכני לעת זיקנה. אנחנו חשים ורואים זאת היום.

כשהעליתי את הצעת החוק הזאת לפני ארבעה חודשים לערך, לפני שיצאנו לפגרת פסח, פנו אלי שר האוצר ושר המשפטים ואמרו, שהנושא הזה נדון בוועדת שרים לענייני חקיקה, שאומנם הממשלה מתנגדת, אבל יש מקום לשקול את הנושא הזה מחדש בוועדת העבודה והרווחה.

עלי לציין, שלחוק הזה הצטרפו לא רק חבר הכנסת חיים דיין אלא כל חברי ועדת העבודה והרווחה, כי הם ראו שיש צדק בהעלאת החוק הזה.

אני לא חושב שזה חוק שעלול למוטט את הממשלה, אף-על-פי שראיתי שהממשלה מתנגדת, אדוני השר. אני חושב שיש מקום להסתכל גם על אותם אנשים שמגיע להם שכר מינימום. הם לא מבקשים שום דבר, הם מבקשים בסך הכול את מה שמגיע להם. נתנו להם כספים שהם צברו בקופות ואמרו להם: קיבלתם. לא, מגיעה להם פנסיה. אני בטוח, שאם היו מגיעים להסכם שכר ביניהם לבין מועצת

שיווק פרי הדר והיו אומרים להם: תמשיכו לשלם את התנאים הסוציאליים שלכם עד לפרישה, הם היו ממשיכים לשלם, ולא היו נוגעים בכספי קופת הגמל שמגיעים להם.

יש מקום לתקן את העיוות הזה. לאחר שהסכמתי לפניית שר האוצר ושר המשפטים להמתין עם הנושא הזה, למשוך את הצעת החוק לאחר דיון שהיה בוועדת העבודה והרווחה, והם אמרו שלא יתנגדו לחוק ואולי יביאו אותו לדיון בוועדת העבודה והרווחה; לאחר שיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה עבר על החוק הזה וראה שיש צדק בטיפול בנושאים האלה, והוא טיפל בהם עוד בטרם היותו חבר הכנסת – אני חושב שיש כאן מקום להביא את הנושא הזה לוועדת העבודה והרווחה לדיון מחדש ולבדוק את ההסכמים המחודשים. אם אכן נעשה כאן אי-צדק, יש לתקן את האי-צדק הזה. אם אנחנו נחשוב, חברי הוועדה, שיש מקום לא לשלם להם את הפנסיה או לא להוסיף להם מעבר למה שהם קיבלו, אני חושב שהוועדה תעשה את זה בשיקול דעת טוב.

אם החוק הזה אומנם לא יעבור כאן, אמצא מקום להעלות את הנושא הזה לדיון מחדש בוועדת העבודה והרווחה.

דן תיכון (הליכוד):

בכמה כסף מדובר?

חיים דיין (צומת):

מדובר על 6-7 מיליוני שקלים. אני לא חושב שזה משמעותי.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע לאן אני חותר?

חיים דיין (צומת):

יש כאן אנשים מסכנים. אני מקווה שחברי הכנסת יתמכו בהצעת החוק הזאת. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר החקלאות יעקב צור להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר החקלאות י' צור:

ראשית, אני מכיר בזה שיש כאן בעיה. אני רק חושב שזה מסוג הבעיות שלא צריך לפתור אותן בחוק. גם בדברים שנאמרו עד היום, וכפי שמסר לי היועץ המשפטי של הממונה על השכר – יש אפיקים נוספים שבהם אפשר להתמודד בעניין זה.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מדובר פה בשני הסכמי פרישה שנחתמו בשנים 1988-1989, שבהם הוצאו כ-35 עובדי המועצה לפרישה מוקדמת. על-פי ההסכמים הנ"ל, קיבלו עובדים אלה הטבות הרבה הרבה מעבר למה שהיה מקובל ונהוג. אנשי השכר והממונה על השכר קובעים, שאין לזה תקדים בשירות הציבורי – כגון: הגדלת אחוזי הפנסיה אף מעבר ל-70%, מתן תוספת שכר מיוחדת לשכר הקובע לפנסיה, ובאותו זמן המשך הפרשות לקרן הפנסיה עד גיל 65 וגם תשלום פיצויי פיטורים מלאים. זאת אומרת, לא היה ספק שיש פה חגורות ביטחון מעל ומעבר למה שנהוג בכל מצב שכזה. צריך לומר, ש-20 מתוך ה-35 כבר הגיעו לגיל פרישה ומקבלים פנסיה.

נכון, כפי שנאמר פה, שביולי 1991 ביטל הממונה על השכר את הסכמי הפרישה המופרזים האלה ואישר הסכם פרישה קיבוצי שחתום על-ידי ההסתדרות ויש בו זכות לפיצויים מוגדלים.

במועצת פרי הדר עבדו 270 איש. 210 מהם פרשו על בסיס הסכם הפנסיה הקיבוצי. אין כל מניעה, גם היום, שגם 35 העובדים הנ"ל וגם 15 שנשארו ושאינם בפנסיה היום יצטרפו להסכם הזה.

הדבר הזה גם היה בבג"ץ וגם היה בבית-הדין לעבודה. שני המוסדות השיפוטיים הללו דחו את פניות העובדים. אנחנו לא רואים לנכון הגשת הצעת חוק בנושא הזה.

לאותם 15 איש שעדיין לא זכאים לפנסיה יש אפשרות להצטרף להסכם הפנסיה הקיבוצי. אם העניין הזה צריך להיבדק, שמא נעשה עוול פה או שם או שצריך לתקן משהו, לפי דעתי, המקום הראוי לכך הוא בבדיקה ולא בחקיקה.

העניין הזה הוא ארוך וממושך. אין ספק שבנקודת הפתיחה היה ניסיון להבטיח לעובדים דברים שהם בלתי סבירים. לכן, בשם הממשלה אני מבקש לדחות את הצעת החוק הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

מותר לי להציע הצעת פשרה? חבר הכנסת דיין, אין לך רוב. אני מציע להפוך את הצעת החוק הזאת להצעה לסדר-היום.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, יש לי תחושה שחברי הבית אכן מסכימים עם הנושא שהעליתי, וכפי שאמר שר החקלאות – אכן, היה עיוות קל פה ושם. המאבק שלי לא היה רק כדי להביא את הנושא הזה לחקיקה. היה ראוי שוועדת העבודה תדון בו. אני מעדיף להעביר את הנושא הזה בחקיקה ומבקש להצביע. אם וכאשר יגיע הנושא לוועדה – נדון בו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אם כן, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק המועצה לשיווק פרי הדר (המשך תשלום גמלאות), התשנ"ה-1995. ההצבעה החלה. בבקשה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 16

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק המועצה לשיווק פרי הדר (המשך

תשלום גמלאות), התשנ"ה-1995, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

14 תומכים, 16 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק הוסרה.

הצעה לסדר-היום

מצוקת הפלשתינים בחברון

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, שימו לב לשינוי קל בסדר-היום. מאחר שלחבר הכנסת לנדאו קרתה תקלה, אנחנו מקדימים להצעת החוק שלו את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת דראושה, והצעתו של חבר הכנסת לנדאו תועלה אחרי הצעתו של חבר הכנסת דראושה. אם כן, הצעת החוק של חבר הכנסת לנדאו נדחית ב-20 דקות.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, להצעה לסדר-היום על מצוקת הפלשתינים בחברון – הצעה לסדר-היום מס' 6989, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני כשלושה שבועות ביקרתי עם משלחת מהמפלגה הדמוקרטית הערבית בעיר חברון. פגשתי את פרנסי העיר, את ראש העירייה, מר מוסטפא נאטשה, את חבריו, את נציגי לשכת המסחר בעיר, את נציגי התושבים. סיירתי בעיר ושמעתי את דבריהם של נציגי הפלשתינים בחברון. יצאתי בהרגשה קשה ביותר.

מדובר בעיר שחיים בה 120,000 איש שהמצוקה שלהם קשה ביותר. קודם כול, המצוקה היא מצוקה כלכלית. יש בעיר אבטלה קשה, אבל מרבית העובדים לא זוכים לאישורי כניסה לישראל כדי לעבוד ולפרנס את משפחותיהם. המשאיות, שרבים מתושבי העיר התפרנסו מהן לא יכולות להיכנס לישראל; מונעים מהמשאיות להיכנס לתוך מדינת ישראל. המחירים בעיר עלו בצורה דרסטית, ובחיי היום-יום המתנחלים שחיים בתוך העיר או שבאים אליה מהשכונות היהודיות בסביבה מתנכלים לחיי התושבים, פוגעים בחיי היום-יום שלהם, ותושבי העיר סובלים בצורה קשה ביותר.

יש אנשים שיכולים לומר: מה איכפת לנו מ-120,000 פלשתינים – שיסבלו. אני חושב שהבעיות הללו צריכות להטריד את כולנו ובמיוחד את הממשלה, את שר הביטחון. אני רואה את סגן שר הביטחון יושב אתנו כאן. המצוקה הזאת צריכה להטריד את כולנו, כי היא גורמת להקצנה, היא מגבירה את המרירות, והיא לא יכולה לעזור ליצירת אווירה יותר טובה שתדרבן תמיכה בתהליך השלום.

בגלל המצוקה הקשה יש אווירה של הקצנה שגורמים לה ויוצרים אותה אותם מתנחלים בתוך העיר, שזוכים, לצערי הרבה, לתמיכה מסיבית מזרועות הביטחון, מהצבא בתוך העיר.

ראיתי ילדי מתנחלים שזורקים אבנים על פלשתינים, זורקים אבנים על ילדים פלשתינים. ראיתי רחובות חסומים – לא מאפשרים לפלשתינים להסתובב בהם. ראיתי הרבה חנויות סגורות, ובמיוחד השוק הסיטונאי של הירקות, שסגור לפי צו צבאי.

משה פלד (צומת):

אלה הדברים היחידים שראית בחברון?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ראיתי גם את אזור מערת-המכפלה. נכנסתי והתפללתי באזור המיועד למוסלמים – אל-מסג'ד אל-אבראהימי אל-שריף. ראיתי איך הפכו את המסגד הזה למבצר צבאי, ומי שרוצה להיכנס ולהתפלל שם עובר כמה מחסומים, שבכל אחד מהם הוא עלול להיתקל בקשיים רבים וגם בהשפלות. שמעתי קובלנות קשות מהתושבים שבאים להתפלל. הייתי שם ביום שישי כאשר המקום צריך להיות מיועד

לתפילת המוסלמים. ראיתי בכמה קשיים נתקלים הפלשתינים הבאים להתפלל; כמה מחסומים הם צריכים לעבור, ובכל מחסום צריך המתפלל לעבור חיפושים, להשיב על שאלות ולהציג תעודות.

אני יכול להבין את השיקולים הביטחוניים של שמירה על הביטחון בתוך האתר הקדוש הזה. אבל לעשות מזה כאילו מחנה צבאי, שכל מי שרוצה להיכנס אליו צריך לעבור את כל מדורי הגיהנום כדי לזכות בתפילה – אני חושב שזה לא משרת את הביטחון ולא משרת את האינטרסים האמיתיים של שום צד.

שמעתי שם קובלנות על התנהגות פרועה, כמו זו שבמערב הפרוע, של הרב לוינגר, של אנשי תנועת "כך", של ארגונים קיצוניים שחיים בעיר חברון ובסביבותיה. ולצערי הרב, שמעתי גם קובלנות על כך שכאשר התושבים מתלוננים וקובלים על כך אין הם זוכים להגנה של זרועות הביטחון; הם אינם זוכים להגנה של הצבא. הפלשתינים שם לא זוכים להגנה מפני אותם פורעים מבין המתנחלים שבאים עם נשקם, הופכים את הסחורות של התושבים, מתנכלים להם, פוגעים בחיי היום-יום שלהם, פוגעים בתושבים, יורים; והצבא עומד מן הצד ומסתכל, כאילו הכול מותר לאותם פורעי חוק מבין המתנחלים.

משה פלד (צומת):

— — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, אותן תלונות בדיוק נשמעות מצד תושבים יהודים על המשטרה ועל הצבא – —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היהודים נושאים נשק, מפחידים את הפלשתינים, עושים שם כל מה שהם רוצים, זוכים להגנה מלאה של הצבא. בוודאי ראית בטלוויזיה תמונות של הרב לוינגר – אותו רב שמזיק לדימוי של מדינת ישראל ולדימוי של הצבא, והוא זוכה לכל הגנה שבעולם – מתהלך עם כמה תומכים מטורפים שמזיקים לפלשתינים, פוגעים ברכושם, פוגעים בנפשם, ואף אחד לא מעז לבוא ולמנוע מאותו רב או מאנשי כהנא לפרוע ולעשות את השפטים שהם עושים בפלשתינים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שנינו ראינו אלפי מכוניות פגועות של ישראלים ומעט מאוד של פלשתינים; אלפי מכוניות, אם לא יותר. תבדוק כמה פיצויים שילם מס רכוש – — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הייתי בעיר ושמעתי את הקובלנות של התושבים שם, ואני חושב שממשלת ישראל חייבת למצוא פתרון לבעיה הזאת. אני חושב שכמה מאות נפש של מתנחלים בתוך העיר הזאת, אין להם מקום שם, כי הם פוגעים בשלווה של התושבים, בחיי התושבים, בחייהם של 120,000 נפש. אני חושב, שממשלת ישראל, שמצהירה במפורש שהיא רוצה לקדם את תהליך השלום ורוצה להגיע לשלום עם הפלשתינים, עם הסורים ועם העולם הערבי כולו, צריכה למצוא פתרון לסוגיה הזו של כמה מאות נפשות, 200-300 בסך הכול, מבוגרים וילדים גם יחד – מתנחלים יהודים שחיים בלב העיר ופוגעים בתושבים החיים שם.

לא ייתכן שממשלת ישראל תעמוד מן הצד וצה"ל יעמוד מן הצד ויאפשרו לאותם פורעים להתנהג כפי שהם מתנהגים. כי זה רק יחמיר את התסיסה בעיר, יגביר את ההקצנה ולא יסייע לביטחון האמיתי של מדינת ישראל, ולא יסייע להבנה ישראלית-פלשתינית וישראלית-ערבית.

אדוני סגן שר הביטחון, אני חושב שהממשלה חייבת להתייחס במלוא הרצינות לסוגיה הזאת של אותם אנשים שחיים בעיר חברון וכל מאווייהם לפגוע בשלוות החיים, לפגוע בפלשתינים, לפגוע בזכויותיהם. אני חושב, שצריך להוציא את המתנחלים מתוך העיר חברון ולאפשר ל-120,000 פלשתינים לחיות בשלווה, לחיות את חייהם, לחיות את תרבותם, לחיות את דתם, בלי שיפגעו בהם בצורה שבה עושים זאת המתנחלים. אני חושב, שזרועות הביטחון, ובמיוחד הצבא, צריכים למנוע מהאנשים הללו לפגוע בפלשתינים בעיר חברון.

המצוקה הזאת היא מצוקה קשה, מצוקה אמיתית. אני יודע שראש הממשלה שלח שני שרים – את השר שחל ואת השר שריד, והם ישבו עם ראש העיר ועם חברי העירייה וסייעו בפתרון חלק מהבעיות. אבל הבעיות הקשות האמיתיות עדיין לא נפתרו. שוק הירקות הסיטונאי עדיין סגור, כדי לרצות את המתנחלים החיים בעיר. ההתנכלויות נמשכות, האבטלה נמשכת.

אני חושב שזאת בעיה אמיתית שצריך לפתור אותה. לכן אני קורא לממשלת ישראל לפעול בצורה נמרצת נגד אותם מתנחלים, להוציא אותם מתוך העיר, ולפעול כדי לפתור את הבעיות האמיתיות שתושבי העיר סובלים מהן.

אני יודע שהממשלה רוצה בפתרון הזה, אני יודע שהממשלה שלחה את שני השרים הללו כדי לבוא לקראת התושבים, אבל הבעיות עדיין נמשכות, ולכן אני חושב שצריך למצוא פתרון שישים קץ למצב הקשה, ישים קץ להתנהגות ולהתנכלות של המתנחלים בתושבים הפלשתינים בעיר חברון.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את סגן שר הביטחון מרדכי גור להשיב. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ידידי דראושה, אתה מכיר טוב מאוד את ההסכם שעל-פיו אנחנו פועלים עכשיו, ואתה יודע טוב מאוד שבהסכם הזה מדובר על כך שלא נפנה יישובים. בשביל מה לחזור כל פעם על אותו דבר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אלה לא יישובים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בשביל מה לחזור כל פעם על אותו דבר? לא סתם אני אומר לך זאת. אני אומר זאת מפני שעל-ידי התנהגות כזאת יכולים להגיע לחימום הרוחות, ואני לא יודע מי ייהנה מזה בסופו של דבר.

כמה פעמים בהיסטוריה היו הזדמנויות, ואילולא הלכתם לקיצוניות הייתם יכולים לוותר ולחיות כמו שצריך. אבל במקום זה תופסים קיצוניות, כל הזמן לוחצים, דוחסים פנימה, ומפסידים.

אנחנו לא נפנה את היישובים, לרבות אלה שבחברון. אמרנו את זה. הממשלה אינה יכולה לעשות זאת, היא גם לא רוצה לעשות את זה. יש עשרים אלף סיבות מדוע המדיניות הזאת היתה נכונה והיא נכונה גם היום. אז צריך לשבת משני הצדדים ולחפש את הדרך הנכונה.

כמה הצעות מעשיות כבר עלו בעניין השוק בחברון. אנחנו לא אומרים לאנשים לוותר על האזור הזה שלהם בצורה מתמדת, אבל בשביל מה לחזור ולריב בצורה בלתי פוסקת כאשר במרחק 30 מטר אפשר למצוא סידור שיאפשר לאנשים לחיות כהוגן? שלא לדבר כבר על כך שזה יצמצם את המתח.

לנו יש שיקול ביטחוני ברור. אתה יודע טוב מאוד שעד האירוע הנוראי שהיה בחברון, אני חושב שאני לא טועה כשאני אומר שלא היה אף מקרה רצח של ערבים על-ידי יהודים, אף שהיו רציחות רבות אחרות. זה היה בעבר. עכשיו מחפשים דרך לעתיד. אז בשביל מה להתעקש? למה אי-אפשר למצוא את הדרך? ואני לא צריך להגיד לך איזו השפעה חיובית עצומה תהיה לאווירה יותר שקטה בחברון על כל אזור אחר במדינה. אני חושב שכדאי שיהיה ברור שפוליטיקה מהסוג הזה איננה עוזרת לאף אחד ולא עזרה לפלשתינים במשך כל השנים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מי שמסתכל היום – המתנחלים מתנכלים לפלשתינים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עכשיו אנחנו בתקופת הסכם, ההסכם הזה צריך ליצור אווירה שבה אפשר להעביר את מימוש המלא. צעקות ביניים לא עוזרות. בלי לומר שמות, אתה יודע שגם אנשים עם שמות אשר מבטאים מדיניות יותר מתונה לא יכולים להתעלם מטרור.

לכן, כאשר אנחנו מדברים על המשך קיום תהליך השלום ועל הציפיות שלנו למימוש הדברים כהוגן, אני מציע לך ולחברייך לא לחזור ולריב על מה שכן יהיה או לא יהיה – והוא לא יהיה – על-פי ההסכם כי אנחנו לא נוותר, אלא ליצור את האווירה, את האפשרות אשר תוכיח כי דו-קיום הוא אפשרי. אחרת זה פינג-פונג שהולך וחוזר, והוא לא יעיל, כי הוא רק רוצח.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא פותחים כבישים, לא מאפשרים לנוע.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לכן, תאמין גם לי, בתפקידך, בלי שאפרט, היה לגמרי לא רע לו היית מצליח להוכיח לאנשים, לחברייך, לאלה שגרים באזורים השונים לא לחדד באופן בלתי פוסק את הוויכוחים האלה, אלא ללכת לאווירה שמאפשרת יותר טוב את הקיום המשותף.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה לא לאפשר את החיים הכלכליים? השלטון – זה אתה; למה לא לאפשר להם לחיות במדינתם?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה יודע טוב מאוד שאני לא עונה סתם, אני בקיא היטב גם בגורמים האחרים. כרגע, זה היה הנושא, ולכן אין לי ברירה אלא לבקש מחברי הכנסת להוריד את הנושא הזה מעל הפרק.

היו"ר ע' מאור:

תודה. פניית חבר הכנסת אריאל ויינשטיין להעביר לוועדה. הוא היה ראשון הפונים, ויש אפשרות להצעה אחרת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מצטער, טעיתי בין שתי הצעות. את ההצעה של חבר הכנסת דראושה אני מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

ובכן, סגן השר מציע להעביר את ההצעה לוועדה. אם כן, הצעתך, חבר הכנסת ויינשטיין, היא להסיר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בלבנות תושבי חברון יש תקווה שהיהודים יפנו משם, ותקווה זו יונקת ממדיניות הפיוס והכניעה של הממשלה הזאת כלפי אש"ף.

אני מבקש לומר לך, חבר הכנסת דראושה, היהודים בחברון צריכים לחיות בשלווה והם יחיו בשלווה כשם שערביי טייבה ואבו-גוש, בקה-אל-ערבייה וכפרך, אכסאל, חיים בשלום ובשלווה. אם לא תכירו בכך, תצרו צעדים ותצרו מהומות, השוק בחברון יישאר סגור, ואתם, התושבים שאתה מייצג, תסבלו.

אל תזיל כאן דמעות תנין, משום שמה שקורה בחברון הוא אי-שלווה ליהודים. בלחץ אתם מנסים לגרום לכך, שכשם שהממשלה הזאת נכנעה לכם צעד אחרי צעד, היא תיכנע גם בעניין הזה. היהודים יישארו שם, והם יחיו בשלווה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מסכים להעברה לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה מסכים להעביר לוועדה. על-פי המלצת סגן שר הביטחון, חבר הכנסת גור, ובהסכמת המציע, חבר הכנסת דראושה, אנחנו מצביעים על העברת ההצעה לסדר-היום בנושא של חברון לוועדה. לאיזו ועדה?

קריאה:

לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שבעה תומכים, שלושה מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שההצעה מועברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – תחקיר מבצעי), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים להצעת חוק השיפוט הצבאי, של חבר הכנסת לנדאו. כפי שהודעתי, נענינו לפנייה כי הדבר לא קורה בכל פעם. ישיב סגן שר הביטחון.

בבקשה, חבר הכנסת לנדאו – הצעת חוק ב'תקלז.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לאחר סיום כל מבצע נערך תחקיר מבצעי. כך על המבצעים המוצלחים, קל וחומר על המבצעים שהיו בהם תקלות חמורות. גם המבצע הטוב ביותר איננו מבצע של אפס ליקויים, ויש דברים שראוי לתקן. בתהליך הפקת הלקחים מן התחקיר שואלים מה לא בסדר ואיך מתקנים דברים, כדי שבפעם הבאה הם יתנהלו כשורה.

יש חשיבות מיוחדת לתחקירים מן הסוג הזה כאשר יש נפגעים בשל כלי נשק חדש, אמל"ח חדש שהאויב הכניס, הפתעה שנתקלנו בה, או תרגולת ששוב איננה תקפה, כלומר, כשיש פער בין תרגולות הלחימה שלנו לבין מצבים שיש בשטח ועליהם אין לנו תשובה, והאפשרויות האלה רבות. כאשר עוד מבצעים דומים אמורים להתרחש זמן קצר לאחר אותו מבצע שבו היו נפגעים, צריך לא רק לעשות תחקיר מהיר אלא צריך שיהיה ברור לכל המעורבים בדבר, שהתחקיר הוא תחקיר אמת. תנאי הכרחי לתחקיר מוצלח שהוא יהיה תחקיר אמת, שחובה על כל המשתתפים בו לחוש חופשיים מפחד שמא יגיעו למשפט פלילי. הם חייבים לדבר ולומר כל מה שיש להם וכל מה שדרוש כדי שניתן יהיה להפיק לקחים כהלכה.

לצערי הרב, היום יש מציאות מסוימת בצבא שבגללה התחקירים אינם נעשים כפי שהם צריכים להיעשות. יש תחושה קשה, שבחלק מן המקרים התחקירים אינם תחקירי אמת. אחת הסיבות היא, שחיילים אינם אומרים כל מה שיש להם לומר. סיבות אחרות – משום שעדיין איננו יודעים לעשות תחקירים כהלכה. אני יכול לומר זאת כמי שנתקל בתופעות מן הסוג הזה בוועדת-המשנה לביקורת על מערכת צה"ל ומערכת הביטחון של הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

מעבר לזה, היום מרחף צלה של מערכת המשפט, משפטים מוגשים נגד חיילים על-ידי הצבא. היה לנו משפט צאלים א', משפט צאלים ב', אותה פרשה שכרגע עומדים בה לדין מפקדים מסיירת מטכ"ל על שניים מחייליהם שהתייבשו בדרום, באילת, והרשימה איננה קצרה.

לאותה תופעה שני היבטים מבחינת ההיקף הרחב שלה. הסכנה בגדול היא כאשר מערכת המשפט מתערבת בצבא באורח מופרז במשפטים פליליים, בוודאי בדמות ההחלטה של היועץ המשפטי לממשלה – אם היא תתפתח למדיניות – על העמדתו לדין של הסגן-משנה בטרגדיה של חיים בר-נתן, זיכרונו לברכה. אם תתפתח מדיניות כזאת, תרחף על הצבא סכנה של התפתחות "ראש קטן" של מפקדים וחיילים. אנשים לא ייקחו אחריות, אנשים לא יהיו נחושים, אנשים לא יעשו את המוטל עליהם מבחינה מקצועית, שמא יסתבכו עם המערכת הפלילית.

הסכנה השנייה, שהיא מצומצמת יותר לצורך הדיון שלנו, היא גורלו של התחקיר; מה יגידו חיילים בתחקיר. אם היום חייל יודע, שכל מה שיאמר בתחקיר ישמש אחר כך נגדו כחומר למשפט פלילי, תתפתח סכנה שחיילים לא ידברו מייד, והצורך לתחקיר אמת כדי להציל נפשות זמן קצר אחרי מבצע מסוים לא יבוא על סיפוקו. במצב הנוכחי המערכת גורמת לכך, שבעתיד כל חייל ילך עם עורך-דין צמוד אליו שיאמר לו מה לומר ומה לא לומר.

על כן, לא צריך היה להתפלא על שבעקבות משפט צאלים ב' אומר בית-הדין הצבאי בפסק-הדין: "אין הדעת סובלת, כי לקחים אשר היה, אולי, בכוחם למנוע אובדן חיים לא הופקו בשל אי-קיום תחקיר מבצעי פיקודי של האירוע". אחת הסיבות להתמשכות משפט צאלים ב' היתה העובדה, שהחל משלב

מסוים חיילים החלו לדאוג לעצמם, לא אמרו כל מה שיש להם, נזהרו, הסתובבו עם עורכי-דין. מוסיף בית-הדין: "הסיבה לכך היא אפשרות ההשפעה של תחקיר כזה על חקירה משפטית ואפשרות פגיעה בזכות השתיקה של המעורבים". כאשר חייל אומר כל מה שיש לו לומר בזמן תחקיר מבצעי, הוא עלול להפיל עצמו אחר כך במשפט פלילי שייערך. לכן טבעי לגמרי שהוא ידאג לעורו וישתדל לדבר פחות עד כמה שאפשר.

ההצעה שאני מביא כרגע בפני הכנסת היא הצעה שאני גוזר מהמלצת בית-הדין, והיא באה להבטיח לא רק אי-קבלת חומר של תחקיר מבצעי כראיה במשפט אלא גם אי-הגעתו של חומר כזה לידי כל מי שעשוי ליטול חלק בהליך משפטי, כך שלא יוכל להיות מושפע בדרך כלשהי מתוצאות התחקיר המבצעי.

אינני מציע בשום פנים למנוע כל דרך להעמיד למשפט חייל שצריך להעמיד אותו למשפט. האפיק הזה ודאי שצריך להישאר פתוח, אבל בו בזמן צריך למצוא את הדרך, שכאשר מפקד סיים מבצע בשטח הוא יוכל מייד לעמוד על כל התקלות שהיו כדי להציל חיים בעתיד. וכפי שמציע בית-הדין במשפט צאלים ב' – בית-הדין רומז שהמצב היום איננו מסייע לכך.

אתם בוודאי רואים, שהסוגיה הזאת איננה בוויכוח פוליטי. אדם יכול להיות שייך לכל מפלגה שהיא כדי שיעסוק בסוגיה הזאת ללא השפעת הרקע, וכך גם אני מבקש להתייחס אליה.

אולי אעיר עוד הערה אחת, שקשורה אף היא בטיב התחקירים ובסיבה, לדעתי, לכך שהמערכת הצבאית נגררה, אומר בהכללה, למשפטים במספרים מופרזים.

חלק מהמשפחות השכולות שיקריהן נפגעו, נהרגו באימונים או במבצעים, חשות שמסובבים אותן בכחש, שהצבא איננו מספר להן את האמת על גורל יקיריהן. חלקן רוצות לדעת בדיוק מה אירע ליקיריהן עד שמתו. חלקן רוצות לדעת את הפרטים, את מלוא האמת. הצבא איננו אומר את כל האמת ואיננו מעביר לידיעתן את כל האמת. טעם אחד לכך הוא, כפי שציינתי בתחילת הדברים, שהצבא עדיין איננו יודע, בחלק מן המקרים, לחקור את הדברים כהלכה. זה לא נעשה. והטעם השני – לא מסרו בידיהן את התחקירים. גם לכשהושלמו התחקירים, בחלק מן המקרים, גררו אותן חודשים ארוכים, שמונה חודשים ויותר, ובחלק מן המקרים אתה מדבר על משפחות שמתמרמרות בדם לבן על צבא שיקר לכולנו ויקר גם להן, והן מבקשות אינפורמציה והן חשות רע כי לא מוסרים זאת בידיהן. בסוף מצליחים לקבל תחקיר ומתמרמרים גם על התחקיר כפי שנעשה.

כאשר נשאל הרמטכ"ל ברק מדוע אין מוסרים בידי המשפחות האלה תחקירים על מה שהיה, הוא השיב, שאם ימסרו בידיהן את התחקיר המבצעי הרשמי, כאשר אין למשל בעיה של ביטחון-שדה לתת אותו בידיהן, הן עלולות להשתמש בחומר שיש בתחקיר במשפט, אם יחליטו להגישו. כך אמר הרמטכ"ל.

אני סבור, על כן, שגם למען אותן משפחות, שברוב המקרים ניתן יהיה לתת בידיהן את החומר כדי שידעו – זכותן לדעת ברוב המקרים, אם לא בכולם, מה אירע ליקיריהן, וזכותן להיות סמוכות ובטוחות שהתחקיר הוא תחקיר אמת ואין מטייחין ואין מרמין ואין משקרין. אני רוצה להאמין שהדברים האלה לא נעשו. אבל הן צריכות לדעת שהכול נחקר כפי שצריך. אומר הרמטכ"ל: במתכונת הנוכחית זה בלתי אפשרי.

על כן, אדוני סגן השר, כמי שמייצג את עמדת הממשלה, אני סבור שיש להכניס שינוי במערכת הקיימת. אני מציע את השינוי במתכונת שמציע בית-הדין שישב במשפט צאליים ב'. אם הממשלה מבקשת שינויים אחרים, אינני מתעקש דווקא על השינוי הזה. אני הצעתי מה שמציע פסק-הדין של שלושה שופטים חשובים, שהתעמקו בבעיה קשה, שהיא סימפטום לבעיה כללית שמתרחשת היום בצבא.

על כן אני מבקש לשקול בכובד ראש את ההצעה. שמעתי שיש כוונה להוריד אותה. נדמה לי שהנימוקים, שכך זומזמו באוזני, הם משפטיים מדי, מנותקים מדי מן השטח. אני מקווה לשמוע מסגן שר הביטחון, כפי שתמיד היה, עוד בתקופת היותו מח"ט, תשובה עם שתי רגליים על הקרקע. תודה רבה, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את סגן שר הביטחון מרדכי גור, עם המחמאה שהוא קיבל. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני צריך לציין, שאין לי ולו ספק קטן ביותר ברצונו של חבר הכנסת עוזי לנדאו להגיע לפתרון המרבי בשיפוטו של הצבא. שירתנו יחד בצבא הרבה מאוד שנים, נלחמנו יחד בצבא הרבה מאוד שנים, ברור לנו לגמרי מה אפשר ומה אי-אפשר; אולי ברור לנו לגמרי מה אפשר ומה אי-אפשר. כולנו רק אנשים, כולנו רק בני-אדם וכולנו גם יכולים לעשות שגיאות.

לכן אין לי שום ספק שהכוונה של חבר הכנסת עוזי לנדאו היא כוונה שכולה אמת ורצון לתת פתרון טוב.

אני לא יודע, חבר הכנסת עוזי לנדאו, אם פעם יצא לך לשמוע שהעמידו אותי לדין כשהייתי סגן-אלוף, סגן מפקד חטיבה בצנחנים. העמידו אותי לדין כי קצין נפגע במהלך תרגיל. שאלתי: למה אתם עושים לי דבר כזה? לא הייתי שם. הייתי חולה באותו ערב. אבל קרה מה שקרה, אמרתי: אני לא עומד נגד הצבא למשפט; וסירבתי לקחת עורך-דין. מונה בית-דין של שלושה שופטים, אחד מקצוען ושני קצינים, ועד הרגע האחרון הם התחננו לפני שאקח עורך-דין, כי אחרת עלול לקרות לי דבר מאוד לא נעים. התנגדתי בכל תוקף. אמרתי: אני בטוח שאני צודק ואני לא אפגע בצבא שבו אני משרת. לא היתה להם ברירה והמשפט החל. הסברתי מה שהסברתי, ובסופו של דבר קיבלתי איזו התראה, שהיתה הופעה מאוד חלשה, עם נייר עם הרבה מאוד מלים טובות לגבי מערכת האימון וגם מערכת הפיקוד הפנימית של הצבא.

אני אומר את זה כי אני נותן לך דוגמה מתקופה שלפני למעלה מ-30 שנה, שתמיד העמידה אותנו בפני שאלות שלא יכולנו לתת עליהן תשובות מלאות. קיוונו שאנחנו מצליחים לתת את האמת הכי מלאה, הכי קרובה. אני מעריך שהדבר הזה נכון גם עכשיו.

יש מערכת שיפוטית, וייתכן מאוד שאם אומנם ייכנסו חלק מהשינויים שאתה מציע, ייווצר מצב שחלק מהמפקדים וחלק מאנשי המשפט, שהם חלק פנימי מהמערכת, הם עצמם לא כל כך ידעו איך לממש את מה שהם צריכים. יהיה איזה מקום של חוסר הבנה בין גורמים שונים, ולמפקדים השונים, שהם בסופו של דבר אחראים למהותו של הצבא, יהיה די קשה לקבוע מה נכון ומה לא נכון.

אין ספק שאתה צודק בזה שבציבור האזרחי יש היום רגישות הרבה יותר גדולה – לדעת יותר ממה שהיה בעבר, להבין הרבה יותר ממה שהיה בעבר, להיות שותפים להרבה יותר ממה שהיה בעבר. אם זה נכון או לא נכון, אם זה טוב או לא טוב, לפי דעתי זו כבר שאלה שעברה מכיוון שהמציאות היא כזאת, ואתה עצמך הבאת דוגמה.

חברי הכנסת, אני רוצה שתדעו שאנחנו יושבים על המדוכה בשביל לוודא שמה שנכון היה שנים רבות יכול להיות נכון, עם תוספות כאלה או אחרות, שכרגע צריך להכניס אותן על מנת שהציבור ירגיש יותר נוח.

אבל, האם הדבר הזה מצדיק יצירת מצב שבו המערכת הצבאית, המפקדת והשופטת, תימצא בקשיים? זה, לפי דעתנו, דבר לא נכון, והוא עלול לפגוע יותר מאשר לעזור. לכן, יש הרבה תחומים שאתה כיוונת אליהם ונלך לקראתם, אבל אני מאוד מצטער על שאני צריך לבקש שלא לקבל את ההצעה שלך, והצבא ומערכת הביטחון יעשו את שלהם על-פי הצורך.

לכן אני מבקש להוריד את הצעת החוק מעל סדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר הביטחון.

חבר הכנסת לנדאו, יש לך זכות או לדבר או לשאול שאלה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, התשובה של סגן שר הביטחון בעצם מציעה להשאיר מצב בלתי רצוי או מצב מזיק על כנו. קח את ההצעה של שופטי בית-המשפט במשפט צאלים ב', בלבוש המשפטי שנתתי לה בעצת היועצים המשפטיים של משכן הכנסת, ובעצם מה שאתה מקבל זה חוק ועדות החקירה, אותו סעיף בחוק ועדות החקירה המשפטיות היום במדינת ישראל, שעל-פיו כל דבר שנאמר בוועדת חקירה ממלכתית אינו יכול לשמש נגד המופיעים בפני אותה ועדה במשפט פלילי. מי שהופיע, למשל, בפני ועדת-שמגר בפרשת מערת-המכפלה אמר כל מה שאמר באופן חופשי ומשוחרר לגמרי, משום שדבריו, שנרשמים בפרוטוקול ומפורסמים בעיתונות, אינם יכולים אחר כך לשמש כחומר מפליל נגדו. כל מי שדיבר בפני ועדת החקירה של כבוד השופט כהן, של כבוד השופט בייסקי, יכול היה לדבר באופן חופשי.

מדוע הציע המחוקק הישראלי את האפיק הזה? משום שבסוגיות שיורדות לשורש נושא מסוים, שהוא מן החשובים ביותר שיש, צריך לעתים אולי להקשות על הליך פלילי, אולי לא לאפשר לאותם משפטנים יד חופשית ורחבה כל כך, על מנת שהאמת תצא לאור ומהר. אני מסכים, כרוך בזה מחיר.

זו בדיוק הדילמה, לפי דעתי, שאנחנו ניצבים בפניה במקרה זה. אני מציע שוב לשקול את עמדת הממשלה. אני קורא לחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק בגלל הסוגיה של הצורך לתמוך באפשרות לתחקיר אמת, מהר, בלי, כמובן, לסגור את הדלת בפני משפט פלילי, אם צריך – מצ"ח יכולה תמיד להיכנס ולאסוף חומר, ויש בידיה כלים כבדים – כפי שגם חשוב לשמור על הצורך של המשפחות השכולות שמבקשות לעתים לראות תחקיר אמת. היום הרמטכ"ל אומר: אינני יכול לתת להם תחקיר, כשאולי את האינפורמציה יכולתי לתת באופן לא פורמלי, אבל אינני יכול – אומר הרמטכ"ל – לעשות את זה, כי ישתמשו בזה כחומר משפטי נגד הצבא.

על כן, אני הייתי מבקש: אם כבוד סגן השר עומד על כך שההצעה תרד, אולי תביא הממשלה הצעה אחרת, חלופית, אבל בוודאי האלמנטים צריכים להיות בתוכה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו מבקשים להוריד את ההצעה, אבל אין לי ספק, שתוך כדי העבודה תיווכח, שבחלק לא קטן מן הנקודות שאתה מייחס להן חשיבות אנחנו ניתן את התשובה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני בטוח בזה. אני אינני דוקטרינר דווקא לפתרון הזה, אבל – – –

חגי מירום (העבודה):

תהפוך את זה להצעה לסדר-היום.

רענן כהן (העבודה):

הצעה לסדר-היום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מציע את ההסדר הבא: אולי – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — —

היו"ר ש' וייס:

— — — ההצעות הועברו

דוד מגן (הליכוד):

העצה היא להציע לסגן השר גור שהוא יציע את הנושא כהצעה לסדר-היום ועוזי יסכים.

היו"ר ש' וייס:

זה בדיוק מה שאמרתי לו. תתאר לך שזה עלה על דעתי.

עוזי לבדאו (הליכוד):

שמעתי הצעה כזאת?

היו"ר ש' וייס:

כן, מסגן השר, ואני העברתי לך את זה בלחש.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אחרי בצורת של שלוש שנים, מאז יוני 1992, אני שמח לתמוך בהצעת הממשלה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זה תקדים מסוכן.

היו"ר ש' וייס:

הנושא הופך להצעה לסדר-היום, חברים. לאיזו ועדה הוא עובר? לוועדת החוץ והביטחון.

רבותי, הצבעה. במקום הצעת חוק אני קורא מחדש: הצעה לסדר-היום בעניין חוק השיפוט הצבאי, וכן הלאה. אני רואה שיש כאן הסכמה שהיא תעבור לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, אם היא אכן תאושר.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 33

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

33 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה לסדר-היום עברה לוועדת החוץ והביטחון.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קבלת קצבת זיקנה וקצבת

נכות מעבודה בעד אותו פרק זמן), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, היה כאן בירור קטן לפני שעה קלה כאשר עלתה לדיון הצעת חוק ב'תתלב, של חברי הכנסת דוד מגן ושאלו עמור, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קבלת קצבת זיקנה וקצבת נכות מעבודה בעד אותו פרק זמן), התשנ"ה-1995, ושרת העבודה והרווחה היתה אמורה להשיב. הכול היה מוכן, עד שבא אלינו חבר הכנסת יורם לס וטען, שיש זהות בין ההצעה הזאת לבין הצעה אחרת, אשר לא התקבלה בכנסת, של חבר הכנסת דוד מנע, ואז הוא טען, שלפי סעיף 143(ה) אנחנו מנועים במשך חצי שנה מלהעלות את הנושא לדיון.

סגנית יושב-ראש הכנסת ענת מאור נהגה נכון כשאמרה: בואו נברר את העניין. תוך כדי כך שהיא ניהלה את הישיבה אני הבאתי את החומר בפני היועץ המשפטי של הכנסת, עורך-הדין צבי ענבר. ביררנו את העניין – ואני בעניינים אלה בהחלט פועל על-פי חוות דעתו, כי היא אובייקטיבית והיא מקצועית – וכותב לי צבי ענבר כך: "הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מנע עניינה נכות כללית. הצעת החוק של חברי הכנסת מגן ועמור עניינה נכות מעבודה. מדובר בהצעות חוק דומות, אך לא דומות בעיקרן". על כן – לא זהות, ועל כן אני לא מפעיל את הסעיף ועל כן יתקיים דיון ותקיים הצבעה.

עד שחבר הכנסת דוד מגן מגיע לכאן, אני רוצה לברך מאות תלמידות ותלמידים מכל בתי-הספר בארץ, יהודים, ערבים, דרוזים, צ'רקסים, אשר פעילים בתוכנית של משרד החינוך, היחידה לדמוקרטיה, תנועה לסובלנות, ומתדיינים במשך השנה, מקיימים במות דיון, מבקרים בכנסת. היום אירחנו אותם כאן בכנסת והוענקו להם תעודות על-ידי משרד החינוך, גם בחסות הכנסת, לסובלנות, דבר שכל כך נחוץ לנו. אני מברך את המשרד, מברך את התלמידים מכל קצות הארץ שנמצאים אתנו.

חבר הכנסת מגן, אתה מתחיל.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני שמח על חוות הדעת ועל ההכרעה, אבל בעוד הצעת החוק שהזכרת, אשר נפלה בהצבעה, אינה דומה להצעתנו, אני רוצה לבשר, כפי שהתחלתי לומר במסגרת אחרת, שהצעת החוק של חבר הכנסת יוסי כץ, שקדמה להצעה הזאת ונמצאת בצנרת, דומה להצעה שלנו, וזאת ההזדמנות לברך את היועץ המשפטי של ועדת העבודה הרווחה, משה בוטון, אשר עושה עבודה מצוינת, וסייע לנו, לפחות לחבר הכנסת שאול עמור ולי, הן בעדכונים, והן, אם מותר "להלשין", אפילו בניסוח. אם שרת העבודה והרווחה מחשיבה גם את דעתו של היועץ המשפטי של ועדת העבודה והרווחה, ואני בטוח שכן – הוא עבד אתה הרבה מאוד שנים – אני מתרשם, אם מותר לי להביע התרשמות, שהוא חושב שיש כאן, במצב הנוהג היום בחוק, מידה בולטת של נוקשות יתירה ואפילו של אי-צדק.

חברי הכנסת, במהלך טיפול בפנייה של אזרח ממרכז הארץ הסתבר לי, כי זכאי לקצבת זיקנה מאבד את קצבת הנכות – מדובר בנכה, כמובן – הואיל ולפי החוק, כפי שהוא מנוסח היום, אדם אינו זכאי לקבל קצבת נכות מעבודה וקצבת זיקנה באותו פרק זמן. אני מבקש, ואיני נוהג לעשות זאת, לפנות לכנסת ולצטט את הפנייה של אותו אדם, מרחוב כצנלסון בקריית-אונו.

כאשר הוא פנה אלי הוא חשב שהוועדה לענייני ביקורת המדינה היא זו שיכולה לעשות סדר וצדק בעניין הזה. הוא כמובן טעה מבחינת כתובת הוועדה, אבל אני חושב שהכתובת היא מליאת הכנסת, ואני מאמין, כי אם שרת העבודה והרווחה תטה אוזן, היא תוכל לעזור לנו למצוא דרך, או שביל, כדי ללכת לקראת אותו אדם או שכמותו.

מדובר בנכים המגיעים לגיל זיקנה. וכך הוא כותב לי: "הנני פונה אליך כנכה עבודה בגיל קצבת הזיקנה, על מנת שתפעל לתיקון חוק הביטוח הלאומי. דהיינו, לאפשר למי שמקבל קצבת זיקנה לקבל גם קצבת נכות, אם הוכר על-ידי המוסד של הביטוח הלאומי כנכה עבודה. החוק במתכונתו הנוכחית אינו מאפשר זאת, כי עליו לבחור רק קצבה אחת משתיים, וכתוצאה מזה החוק מקפח

בצורה חמורה ביותר את העובד הנכה שעבד במקום פרטי לעומת עובדי המדינה שזכאים לשתי קצבות, גם של נכות וגם של זיקנה. כי לפי תיקון מס' 30 לחוק שירות המדינה (גמלאות) מ-1990, העניקה הכנסת רק לעובדי המדינה זכות לקבל את שתי הקצבות". אני מדגיש את המלה "רק". והוא ממשיך: "איזו אפליה בין עובד לעובד".

אני רוצה להוסיף מעבר לציטוט. אנחנו מכירים את הטענות הנשמעות בעם, ולצערי הרב בחלקן הן צודקות, כי מי שקרוב לצלחת, מי שקרוב למשרדי ממשלה, מי שקרוב לבית-המחוקקים נהנה ונשכר, ואילו אחרון הנכים, הרחוק ממוסדות השלטון, אשר גמר לעבוד במקום עבודה פרטי ולא דווקא ציבורי, יוצא חסר.

וכך הוא ממשיך וכותב: "אך לא רק שאין בכך צדק, אלא גם ההיגיון הפשוט מחייב, שעובד נכה עבודה המגיע לגיל קצבת זיקנה יקבל את שתיהן יחד, שהרי הזיקנה אינה מבטלת את הנכות וגם לא להיפך. זקן נכה זקוק להרבה יותר תמיכה כספית מאשר זקן בריא. גם מטרת הביטוח הלאומי היא לסייע הן לזקן והן לנכה, לכל אחד בנפרד. כמוני קיימים נכים רבים, שהרי תאונות עבודה הן מכת המדינה כמו תאונות הדרכים. אחת הסיבות העיקריות לכך היא העדר פיקוח נאות מטעם אלה שתפקידם וסמכותם לפקח על הבטיחות בבתי-החרושת". זה לא ממין העניין – את זאת אני מוסיף.

ומסיים את המכתב אותו אזרח, ע"פ מקריית-און, וזועק אלי וזועק אלינו: "אנא, עשה לתיקון העוול, ואלפי נכי העבודה הזקנים יודו לך מקרב לב".

גברתי היושבת-ראש, נדהמתי לשמוע כי ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק אוטמת את אוזניה נוכח הזעקה הזאת. קדם לי חבר הכנסת יוסי כץ שביקש לקבל נתונים, וקיבלנו יחד נתונים שאני לפחות מערער עליהם וכך גם הכלכלנים שעמם התייעצתי.

האוצר זועק, הממשלה זועקת. אם חלילה יתקבל החוק "המסכן" הזה ואנחנו נושיט לנכים זקנים סיוע קל, בפרוטות, וכל פרוטה משמעותה קיום של עוד יום ועוד יום בחודש הקשה – אם "חלילה" נעשה זאת, אליבא דחכמי האוצר תינזק קופת המדינה, שומו שמים, ב-10 מיליון דולר.

גברתי השרה, אני טוען, שמי שעשה חישוב כזה ומסר חישוב כזה, אם זה באוצר ואם זה במוסד אחר, לא יודע את אשר הוא סח, לא יודע לקרוא נתונים, לא יודע לעבד נתונים. מדובר בסכום קטן הרבה יותר. לא גמרנו לבדוק אותו, לכן לא אנקוב בו. אבל אנחנו כמחוקקים נדרשים להיענות ולו במידה חלקית לזעקה הזאת ולגרום לצמצום העוול. עלינו להטות אוזן ולב גם לאזרח הנכה המגיע לגיל קצבת זיקנה.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק. ואני אומר שוב שאתמוך בכל לבי בהצעת החוק של חבר הכנסת יוסי כץ לכשתגיע לדיון – וההצעות דומות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה, השרה אורה נמיר, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

איזה רשע האוצר. כשאתם הייתם בממשלה, אני מבינה שהיה עליכם לעשות זאת.

דוד מגן (הליכוד):

בגלל זה העיפו אותנו.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אותי על הנושאים האלה לא יעיפו, אני לא יודעת על כל היתר.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להשיב כאן על הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קבלת קצבת זיקנה וקצבת נכות מעבודה בעד אותו פרק זמן), התשנ"ה–1995, של חברי הכנסת דוד מגן ושאול עמור.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, שתי הערות קצרות. אני לא יכולתי להתייעץ עם משה בוטון. אני מאוד מעריכה את עבודתו, אבל הוא נמצא עכשיו בז'נבה בוועידת העבודה הבין-לאומית. אני נסעתי ליומיים, הוא נשאר שם חודש.

דוד מגן (הליכוד):

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, סליחה. אני לא הפרעתי לך – נכון, חבר הכנסת מגן? אני לא הפרעתי, ואנחנו בעד חופש הדיבור.

דוד מגן (הליכוד):

ניסיתי לעזור לך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

רבותי חברי הכנסת, המוסד לביטוח לאומי ישלם בשנת 1995 סכום של 22 מיליארד שקלים קצבאות. 60% מהסך הזה ממומן על-ידי המדינה. איך זה קרה? למה זה קרה? – זאת עובדה.

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968, קובע, כי "לא יינתנו לאדם קצבאות שונות בעד אותו פרק זמן, ועל הזכאי ליותר מקצבה אחת לבחור אחת מהן". כחריג לעיקרון האמור קובע החוק כי "מבוטח הזכאי לקצבת נכות מעבודה שהגיע לגיל זיקנה רשאי להמשיך ולקבל את קצבת הנכות מעבודה, ובכל מקרה לא יפחת שיעור הקצבה המשתלם לו מקצבת הזיקנה שלה הוא זכאי". הוראות אלה נקבעו בחוק בהתאם לתפיסה שלפיה הן קצבת הזיקנה והן קצבת הנכות מעבודה נועדו לסייע למי שיצאו ממעגל העבודה, אם מפאת מחלה או נכות ואם משום שפרשו לעת זיקנה.

בכנסת הנוכחית הוגשה שורה של הצעות חוק דומות או זהות להצעת חוק זו, שמטרתן לבטל את העיקרון שלפיו אין משלמים לפי חוק הביטוח הלאומי שתי קצבאות בעד אותו פרק זמן. רק בשבוע החולף נדונו ונדחו בקריאה טרומית שתי הצעות חוק, האחת לתשלום קצבת נכות כללית במקביל לקצבת הזיקנה והשנייה לזכאות לתשלום קצבת נכות במקום קצבת הזיקנה לנכה המגיע לגיל זיקנה. הצעות אלה מחייבות הגדלה משמעותית של העלויות. ההצעה הראשונה כרוכה בעלות של כ-340 מיליון שקלים וההצעה השנייה כרוכה בעלות של כ-38 מיליון שקלים לשנה.

חברי הכנסת דוד מגן ושאול עמור מבקשים בהצעת החוק שלהם להיטיב עם מבוטחים שנפגעו במהלך עבודתם ולקבוע כי יהיו זכאים בגיל הזיקנה הן לקצבת הנכות מעבודה והן לקצבת הזיקנה.

סליחה, ההסתדרות, ההסתדרות החדשה.

חיים אורון (מרצ):

זו ההסתדרות הישנה. ההסתדרות החדשה היא שם.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אחרי "הפועל" אתם כל כך חדשים שזה פשוט מרגש.

חיים אורון (מרצ):

לא שילמנו אפילו שקל אחד.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אז ממני הם קיבלו? אבל זה לא לוויכוח כאן, לא כאן.

חיים אורון (מרצ):

על השמצות עונים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זו השמעה? רבע מיליון דולר כדי להביא זמרת לפתיחת "הפועל"?

חיים אורון (מרצ):

לא שילמנו שקל אחד למפגן "הפועל".

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני שמחה לשמוע.

שמואל אביטל (העבודה):

את צודקת, גם אם לא שולם, מראית העין קובעת.

משה נסים (הליכוד):

וזה הכול כספי ציבור.

שר האוצר א' שוחט:

זה עלה בדיוק אותו סכום כמו פתיחת "המכבייה".

משה נסים (הליכוד):

לא הוציאו רבע מיליון דולר על הופעה אחת.

חיים אורון (מרצ):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

בדיוק אותו כסף כמו לפתיחת "המכבייה".

דן תיכון (הליכוד):

היא שרה מצוין, אבל — — —

שר האוצר א' שוחט:

מה, לא היתה פתיחת "המכבייה"?

משה נסים (הליכוד):

אבל לא היתה הוצאה בשיעור כזה.

קריאות:

— — —

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו רוצים לדעת עכשיו איך מימנו את זה. מקצצים במשרד החינוך ולזה נותנים.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להזכיר שאנחנו בדיון על הצעת חוק על כפל גמלאות לנכים, נכי תאונות עבודה.

אני מבינה שלאחר הטקס המרהיב נשארה במחלוקת הסוגיה של הבאת הזמרת, אבל אנחנו נמשיך עכשיו בנושא הצעת החוק. בבקשה, גברתי שרת העבודה והרווחה.

אדוני שר האוצר, בבקשה, תשתף אתי פעולה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסיים. הצעת החוק המוגשת על-ידי חברי הכנסת דוד מגן ושאול עמור כרוכה בעלות המגיעה ל-35 מיליון שקלים בשנה וקבלתה תחייב קיצוץ משמעותי של גמלאות אחרות או העלאה משמעותית של נטל תשלומי המס ודמי הביטוח.

אני רוצה להוסיף ולומר לך, חבר הכנסת מגן, שבשתי "תוכניות העוני" – את התוכנית השנייה אישרה הכנסת לפני שבועיים-שלושה שבועות – העברנו חצי מיליארד שקלים, שני שלישים מכספי הביטוח הלאומי ושליש מימן האוצר, מהאוכלוסיות החזקות לאוכלוסיות המאוד-חלשות, שחלק הנכים בהן הוא המשמעותי ביותר.

לכולנו יש עניין – ואני אומרת זאת גם על עצמי, גברתי היושבת-ראש – בהגדלת שיעורי הגמלאות, ובעיקר כאשר מדובר בגמלאות המשתלמות בגיל הפרישה מהעבודה, ובמיוחד לנכים, אולם מידת האחריות מחייבת אותנו לנהוג במשאבים העומדים לרשותנו בהתאם לסדרי עדיפויות, ובהתחשב בכך, גברתי היושבת-ראש, אין מקום לתמוך בהצעת חוק זו לפי שעה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מגן מבקש להשיב. עומדות לרשותו חמש דקות. אחר כך ניגש להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת גולדמן, 70,000 דולר – – –

שר האוצר א' שוחט:

– – –

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נוכח הבירור שנעשה בטרם העלאת הנושא במליאת הכנסת וכדי שחברי הכנסת יוכלו לחזור לעיסוקיהם, כבר הודעתי למצליפי הסיעות – חבר הכנסת רענן כהן, הודעתי שאין צורך לעשות גיוס, משום שהגיוס הוא בעוכריו של חבר סיעתך, חבר הכנסת יוסי כץ, אני מוכן שלא תהיה הצבעה, אבל תיכף תבין. אתה לא היית כאן.

רענן כהן (העבודה):

החברים שלנו תמיד מופיעים במליאה.

דוד מגן (הליכוד):

חשוב שתדע, חבר הכנסת רענן כהן, שאם תיערך הצבעה עכשיו, ותהיה, חלילה, הפתעה והחוק לא יעבור, הרי שיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שלו יש הצעה דומה והוא אף קדם ליוזמים, לא יוכל לממש את תוכניתו ולהעלות את העניין בשבוע הבא.

רענן כהן (העבודה):

משכנע מאוד.

דוד מגן (הליכוד):

כדי שיתאפשר ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה להעלות גם כן את הנושא, אם גברתי השרה מבקשת לדחות את הנושא, אני מוכן, בתנאי שהדבר יתאפשר לו. אם רוצים לסכם את הנושא בכל מחיר ולגרום בעקיפין – לא בכוונה – גם לסתימת פה ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מי רוצה לסתום פיות?

דוד מגן (הליכוד):

אמרתי: שלא בכוונה. את לא היית כאן. היום, ביוזמתו של חבר הכנסת לס, החליטו פתאום – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

דוד מגן (הליכוד):

לא את. אבל הוא העלה נקודה, שאם יש הצעה דומה, וגם אם ההצעה – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

דוד מגן (הליכוד):

לא, גברתי, להיפך. את לא מבינה. אני אומר כך: אם תהיה הצבעה והצעתי לא תתקבל, חבר הכנסת יוסי כץ לא יוכל להעלות בשבוע הבא – – –

רענן כהן (העבודה):

זה בסדר, אנחנו מכירים את העניין. על-פי סעיף 43 – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני אומר את הדברים כדי להבהיר את הנושא.

יש אפשרות שנייה, גברתי השרה, אם את רוצה שהנושא יעבור כהצעה לסדר-היום, כדי שתישמר האופציה של חבר הכנסת יוסי כץ לברר את העניין אתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

להצעה לסדר-היום אני מסכימה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, היא מסכימה להצעה לסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

שתעבור לוועדת העבודה והרווחה. בסדר. אתה רואה שצדקתי, חבר הכנסת רענן כהן.

אולי רק משפט אחד אישי לשרה אורה נמיר. אנחנו לא מצטטים משפטים שנאמרים במסדרון, אבל אגלה אותן; את לא תכעסי עלי אם אני אגלה. השרה אורה נמיר אמרה לי: מדוע הממשלה הקודמת לא תיקנה את הנושא? אני רוצה להזכיר, ששכחתי מתי הממשלה הקודמת בכלל כיהנה, זה היה לפני עידן ועידנים. אם הממשלה הקודמת הועפה לספסלי האופוזיציה בגלל אטימות לב וקיהות חושים, זה היה מגיע לה. שהממשלה הזאת לפחות תנסה לשרוד ותהיה פתוחה לרחשי לב הציבור.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, בהסכמה בין חבר הכנסת המציע, חבר הכנסת מגן, ובין שרת העבודה והרווחה, הנושא של כפל גמלאות הינו הצעה לסדר-היום שמועברת לדיון בוועדת העבודה והרווחה. מי לאישור הנושא כהצעה לסדר-היום והעברתו לוועדת העבודה והרווחה?

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 27

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

27 תומכים, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת שהנושא של כפל גמלאות בביטוח הלאומי מועבר לדיון לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת כהצעה לסדר-היום.

הצעה לסדר-היום מינוי רוצח יהושע וייסברוד הי"ד כמפקד בכיר בשב"כ הפלשתיני

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לנושא הבא, ואני מזמינה את חבר הכנסת אברהם שפירא להביא הצעה לסדר-היום בנושא: מינוי רוצח יהושע וייסברוד הי"ד כמפקד בכיר בשב"כ הפלשתיני – הצעה לסדר-היום מס' 6988. בבקשה.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

חברי הכנסת, עוד אין שנתיים מרצח הקדוש הרב יהושע וייסברוד ברצועת-עזה, ואותו רוצח, לא די שהוא מסתובב חופשי – בחוצפה עשו אותו לאחד מבכירי השב"כ הפלשתיני.

אני בטוח, שאם יהודי, שהוא לא רוצח, היה זורק אבנים על ערבי והיו מנסים פה לעשות אותו בכיר בשב"כ, כל אלה שהם רודפי האמת כאילו, היו מגישים בג"צים, איך אפשר לקחת אדם כזה ולקדם אותו.

האלמנה עם היתומים עוד מסתובבת ברחוב פצועה, הקבר עוד רענן – בט' באדר התשנ"ג הוא נרצח. הוא נסע לשם לא בתפקיד צבאי – כמנהל חשבונות בחברת גז; רצחו אותו בדם קר. ואצלנו, מפני שהוא בצד השני, עוד אפילו לא פותחים פה. כל אלה הרודפים פה יהודים, כל אלה שמנסים ללכת כאילו עם האמת, אבל עם השקר, עם כל נבזות, לבג"ץ לתקוף יהודים, לא פתחו פה, איך עושים איש כזה בכיר בשב"כ הפלשתיני.

לכן אני מציע, אני פונה לידידי סגן שר הביטחון: אנחנו לא שותפים להסכם שלום, אבל לידים אלה שעשו אותם, צריך להיות סעיף מיוחד להסגרת הרוצחים לכאן ולשפיטתם פה בפני בית-משפט.

לא ייתכן – תשאלו את חבר הכנסת דראושה, הוא יגיד שאני צודק – לא ייתכן לקחת רוצח ולהפוך אותו לאחד מבכירי השב"כ הפלשתיני, כי מי יודע אם כאיש שב"כ הוא לא מתכנן לרצוח, לנצל את הכוח הזה.

לכן, פחות דיבורים. אני פונה לכנסת ולמשרד הביטחון לא לעבור על זה בשתיקה. מר רבין אמר, שערפאת יעשה סדר, כי הוא לא צריך לפנות לבג"ץ; זה נכון. בשביל לקדם רוצחים הוא יכול לעשות סדר, הוא לא פונה לבג"ץ; אבל אנחנו, איפה הלב שלנו? איזה מין יהודים אנחנו? לפעמים אני חושב שאני גר פה במדינה שיש בה הכול חוץ מאשר יהודים. לכן אני מבקש יהודים עם כבוד, אני מבקש ממשרד הביטחון, מייד, קודם לפנות לערפאת להוציא אותו מהשב"כ; ולבקש את ההסגרה של הרוצח. לא ניתן יד כאשר הפצע הזה עוד פתוח, שתהיה הפקרות כזאת. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. סגן שר הביטחון, חבר הכנסת מרדכי גור, בבקשה להשיב בשם הממשלה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חברי אברהם, אנחנו מכבדים את הבקשה שלך ואנחנו נעלה את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון, על מנת ששם תוכל לקבל גם את כל המידע המפורט, ואם תרגיש צורך תוכל גם להציג את כל תפיסתך לגבי העניין.

חברי הכנסת, לא לעתים קרובות אני פונה לחבר הכנסת, חברי הצנחן רפול. הסוגיה הזאת שעולה פשוט משגעת אותנו מחדש. כל פעם שאנחנו צריכים לרוץ ולהתחנן על מנת למצוא את הלוחמים שלנו שאבדו במערכה, צריך לבקש ולהתחנן ולרוץ ולחפש, ולא תמיד אנחנו מוצאים. אנחנו לא מצליחים להבין – דיברנו על כך גם אתמול – מה לא מאפשר לשכנים שלנו למצוא את האנשים שלנו. למה, אם ברור שאדם כזה או אחר פשע באופן ישיר נגדנו – למה צריך לאשר לו תפקיד? אנחנו דנים אתם בכל המפגשים. הזכרתי את חבר הכנסת רפול, כי ישבנו יחד שעות רבות כשקיבלנו בחזרה מאויבים אחרי מלחמת יום הכיפורים, גם מהסורים וגם מהמצרים. אף אחד מאתנו לא אהב את זה, כולנו שנאנו את זה. לאן היינו צריכים להגיע? – למצב שבו אנחנו משלימים עם מעשה שעושים לנו, כאשר ברור שמדובר בדבר האנושי ביותר. אבל ראינו שזאת המציאות שעומדת בפנינו. אז קיבלנו עוד 30, קיבלנו עוד 20, קיבלנו עוד 30, וכל פעם יצאה הנשמה כי ידענו שחסרים עוד. לנסות לשכנע את האויבים בצד השני שאנשים אשר מוכרים לנו, ידועים לנו כרוצחים, ולהרחיק אותם מכל תפקיד מתקבל על הדעת – זה דבר שכמעט אי-אפשר לעשותו.

חבר הכנסת אברהם שפירא, אני רוצה שתדע, שאנחנו מכירים את כל פרטי הפרטים של המעשים אשר נעשו ואשר לא נעשו על-ידי הפושע הפלשתיני אשר אומנם היה שותף בפגיעה, ברצח של יהושע וייסבורן, זיכרוננו לברכה – – –

אברהם שפירא (יהדות התורה):

וייסברוד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו יודעים שיש להם כוונה, כמדיניות, לקחת אנשים שלהם אשר היו לוחמים נגדנו ולשים אותם היום בתפקידים של המדינאים. הם טוענים שזה מקובל בעולם כולו – – –

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אנחנו היינו לוקחים את ברוך גולדשטיין לשב"כ? אם משהו רק מזכיר את השם פה, תשמע איך מרצ מגיבה. כל החטא שלו שהוא הרג רוצחים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא מציע להיכנס כרגע – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש לך מה להגיד על גולדשטיין הרוצח?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא רוצה כרגע – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שפירא, אני מבקש, אדוני. אני מבקש. ההערה שהושמעה על-ידי חבר הכנסת שפירא איננה במקומה, כי נהרגו אזרחים מתפללים, ואני מבקש ממך – – –

אברהם שפירא (יהדות התורה):

מה זה וייסברוד, מה הוא היה?

היו"ר ס' טריף:

תסלח לי, תסלח לי – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – – היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך – –

אברהם שפירא (יהדות התורה):

וייסברוד?

היו"ר ס' טריף:

– – לא לעשות השוואות כאלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – –

אברהם שפירא (יהדות התורה):

מה את מדברת בכלל?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רוצח, פושע.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך, אני מכיר אותך. פשוט העניין הזה חייב להיות בפרופורציה הנכונה; מי שהרג מתפללים במסגד הוא רוצח וזהו.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, מי שרוצח אדם – – – וזה רצח – – –

היו"ר ס' טריף:

אין ספק; אני מסכים, אדוני.

יוסף עזרן (ש"ס):

– – –

היו"ר ס' טריף:

לחלוטין. מי שרוצח הוא רוצח וזהו, על אחת כמה וכמה מתפללים.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ס' טריף:

אני לא מנהל ויכוח עכשיו, כשאני יושב פה, אדוני, ואני מצטער. אני אשאיר את הדברים לסגן שר הביטחון.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני. חברת הכנסת גוז'נסקי, את מוזמנת לשבת, אפילו על ספסלי הליכוד. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

התחלתי לומר שהדבר הזה, כמובן – – –

קריאות:

היו"ר ס' טריף:

חברים, אני מבקש מכם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ההתנהגות הזאת שלהם נוגדת באופן מוחלט את תפיסת העולם שלנו; אנחנו בשום אופן לא מוכנים לקבל את זה בצורה כאילו טבעית, שמי שהיה מעורב בהרג ישיר של אנשים שלנו ושל אנשים אשר עבדו אתנו – אנחנו לא מוכנים לקבל אותם באופן טבעי כמי שנכנס למערכת הפעילות הזאת. אנחנו נעשה כל מאמץ על מנת לוודא, שהשורה הזאת תתנקה, ושמי שיהיה קשור בקשרים אתנו לא יהיה מסוג אלה שאתה מנית אותם קודם בדברך.

על מנת להגיע לפיקוח מפורט על העניין, תבוא לוועדת החוק והביטחון, ושם, בוועדה, אפשר יהיה לבדוק את הדברים וגם יוסבר מה אנחנו עושים, ומה לפעמים לא יכולים לעשות בשלב הזה. אני מקווה שנמצא את היום שנעשה את הנדרש, ואלה שפגעו בנו – ואלה שלנו שנפגעו, נחזיר את שמם ואת כבודם בכבוד בזיכרונם של עם ישראל.

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשניכם. חברת הכנסת גוז'נסקי מבקשת להסיר את ההצעה. דקה, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, אני ביקשתי להסיר את ההצעה לא משום שיש לי איזו השלמה עם רצח אזרחים, שהוא דבר מתועב. אני מקווה שהשלום שיבוא יסיר את הסיבות לעניין הזה.

אני רוצה לומר שהיו דברים מעולם, ואני רוצה להביא דוגמה ישראלית. בתקופת המנדט הבריטי שירת במשטרה בשירות הביטחון הבריטי – CID – קצין יהודי ששמו היה שטיינברג. הקצין הזה היה מעורב אישית בחקירה שגרמה למותו של קומוניסט ששמו היה סיומה מירוניאנסקי, שכל מה שהוא נאשם בו היה פעילות פוליטית. אחרי קום המדינה, ב-1948, הוגשה תביעה בנושא הזה. בסופו של דבר, אותו קצין, שטיינברג, שירת במשטרת ישראל וטיפס ועלה במדרגות הקצונה המשטרית, אף שידייו היו מגואלות בדם של יהודי תושב הארץ בזמן חקירה, בדומה לדברים האלה. אני אומר את הדברים האלה כדי שנסיר קורה, כאשר מדברים על אחרים.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבקש.

משה גפני (יהדות התורה):

מה הקשר?

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת אנחנו מצביעים עכשיו.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

14 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום

פינוי דיירים מהתנחלויות

היו"ר ס' טריף:

הנושא הבא: פינוי דיירים מהתנחלויות – הצעה לסדר-היום מס' 6934, של חבר הכנסת דוד צוקר. חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

תשובת השר עכשיו או שאתה מאחד את התשובות?

היו"ר ס' טריף:

תשובת השר תהיה אחרי ההצעות הדחופות, על שני הנושאים.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ההצעה לסדר-היום שלי הוגשה ימים מספר לפני האירועים בברקן. כתוצאה מעבודה שהושקעה במשרד השיכון והועברה לרשותי עמדו לנגד עיני כבר לפני שבועיים נתונים שקראו, שהכינו את הרקע, שהיו אפויים דיים לאפשר אירועים דוגמת ברקן, ויאפשרו אירועים נוספים דוגמת ברקן בשבועות הקרובים, אדוני סגן השר, אם לא תנקטו פעולה דחופה, אם לא תאחזו את השור בקרניו.

אומר על אילו נתונים אני מדבר. ברחבי יהודה ושומרון, בהתנחלויות, יש היום 2,886 דירות לא מכורות; כלומר, כאלה שבנייתן פחות או יותר נשלמה. הן סגורות על מפתח כתוצאה מהחלטות הממשלה הזאת אחרי שהיא קמה, ביוני 1993. ב-850 דירות יש היום פולשים. אדוני סגן השר, לא מדובר רק באירוע של ברקן. בכ-850 דירות יש היום פולשים. בכמחציתן מדובר בפולשים שקנו – הם שילמו עבור הדירות, וההחלטה המדינית יצרה מצב ביניים; הם לא נכנסו לדירות. אני אינני מדבר על אלה. אלה אולי בראש ובראשונה בעיה אנושית. צריך לפצות אותם במלוא הפיצוי, עם פיצויים נוספים בשווי של למעלה משווי הדירה, והם צריכים להישאר לגור בתוך ישראל. אבל בכ-450 דירות, עוד לפני האירוע של ברקן, היו פולשים. בחלק מהמקומות בסיוע ראשי מועצות מקומיות; כמה ראשי מועצות – אני חלילה לא רוצה להכליל לגבי כל ראשי המועצות. יש לי רשימת כל היישובים. אם תרצה, אני אספק לך אותם. אם תרצה, המשרד יספק לך היכן, באיזה מקומות יש פלישות.

עומדות היום, אם כן, אחרי 850 דירות שפלשו אליהן, 2,000 דירות ריקות. אדוני סגן השר, אם הממשלה הזאת תחליט לנקוט מדיניות שאת הטונים שלה שמעתי הבוקר מפיו, ב-2,000 דירות נוספות אפשר ליצור אירועים פוליטיים נוסח זה שמתרחש עכשיו בברקן. ובברקן לא מדובר בבעיה של מחוסרי דיור. לא מדובר באירוע מטעם "עמידר" או מטעם המחלקה למתקשים בדיור של משרד השיכון. מדובר, כמובן, באירוע פוליטי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה להבין. אתה שמעת אותי בבוקר אומר מה?

דוד צוקר (מרצ):

אני אמרתי שאני שמעתי את הטונים של הדברים. אני מייד אגיע לזה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אוזן מאוד מוזיקלית יש לו.

היו"ר ס' טריף:

לחבר הכנסת צוקר, ודאי.

דוד צוקר (מרצ):

ב-850 מקרים, עוד לפני אירוע ברקן, שיש בהם פולשים, נכשלה הממשלה בהשלטת שלטון החוק. היועץ המשפטי לממשלה יודע על זה. משרד השיכון יודע על זה ויודע על כל דירה שאיננה מאוכלסת. ב-850 מקרים נכשלנו שם בהשלטת שלטון החוק.

אני כבר ראיתי – בקרוב יראו את זה הכול – את הנוסח המוסכם והמתואם בין המשטרה, הפרקליטות, צה"ל, שב"כ, היועץ המשפטי לממשלה על הנוהל החדש לתיאום הפעולות והשלטת שלטון החוק בשטחי יהודה ושומרון שקשור באירועים פוליטיים שבהם מעורבים יהודים. יש נוהל מצוין, יוצא מן הכלל, מסודר, מתואם. אני מקווה שגם הצבא יקבל אותו.

אדוני סגן השר, החל מעמוד 18 מדובר בתדריך להתנהגות זרועות החוק – משטרה וצבא בעיקר – באירועים מן הסוג שמתרחש עכשיו בברקן. מעמוד 18 עד עמוד 21 יש תדריך מדויק מה צריך לעשות. מובן שמטבע הדברים, במסמך כזה, שמוכן על-ידי היועץ המשפטי לממשלה, אין התנאי ההכרחי, שממשלה תחליט שהיא משליטה את שלטון החוק, שהיא לוקחת את שלטון החוק באופן רציני. זה כמובן לא כתוב בתדריך כזה, כי הוא תדריך מקצועי שנועד לעובדי מדינה, אבל צריך היה לכתוב את זה שם – ששלטון החוק איננו מותנה במצב רוח כזה או אחר.

אני מסכים, אדוני סגן השר, ושמעתי אותך הבוקר: אם אפשר, אם רק אפשר, וצריך למצות את האפשרות הזאת, להגיע לפינוי אותם מתנחלים מברקן בשכנוע – לעשות כל מאמץ ולמצות את זה; שייקח עוד יום, שייקח עוד יומיים – כל מאמץ לעשות את זה בהסכמה ובהבנה.

אבל מי שהגיע לשם, לא הגיע לשם כמחוסר דיור, הוא לא הגיע לשם משום שהוא וילדיו במצוקת דיור קשה מאוד. הוא הגיע לשם כחלק ממסע מאורגן ומתוכנן נגד הממשלה, מסע שמבקש לסכל את המהלך המדיני. יש עוד 2,000 דירות שאתם מאפשרים להם. אם תמשיכו במדיניות הזאת, אתם מאפשרים לעשות את זה עוד ב-2,000 מקומות.

יוסף עזרן (ש"ס):

חבר הכנסת דדי צוקר, זו לא דמוקרטיה?

גדעון שגיא (העבודה):

יוסף עזרן (ש"ס):

זכותם, אלה דירות שהם רכשו וזכותם לסכל את השלום. מה אתה רוצה?

דוד צוקר (מרצ):

יוסף עזרן, אני מתקנא בך. אתה באמת משוכנע שמדובר ב-20 רווקים ושלוש משפחות, כפי ששמעתי את הנתונים? אני עוד לא מדבר על קרני-שומרון, מה שקרה היום, שהוא המשך של אותה מדיניות נואלת, שנועדה לסכל, לקעקע ולטרפד כל מאמץ מדיני. אבל מה אתה אומר? שבעצם האנשים הגיעו לשם, כי הם רכשו דירות, הממשלה לקחה את הכסף, תחבה לכיסה, והיא מסרבת לתת להם להיכנס לדירות. זה המצב? מדובר בפעולה פוליטית כחלק מקמפיין, יוסף עזרן, חלק מקמפיין נגד מדיניות. מותר לנהל כל קמפיין שהוא, אבל אסור, למשל, לתפוס רכוש לא שלך. רעיון סביר? אסור להיכנס לרכוש לא שלך. אסור, למשל, לאיים על שוטרים ולפצוע אותם, כפי שזה קרה היום, ולפוצץ רימון או בלון גז. נדמה לי שזה לא בגדר פעולות המחאה הלגיטימיות.

אדוני סגן השר, אני חושב שצריך למצות כל אפשרות דיבור; אני לא אומר את זה כמצוות אנשים מלומדה, אבל צריך לדעת במי מדובר. צריך לדעת שלא מדובר באירוע מטעם "עמידר" ולא באירוע מטעם תושבי שכונות שנמצאים במצוקת דיור. הייתי מצפה שהממשלה תבוא ותאמר: נמצא את ההידברות מחר-מחרתיים. ואם לא, הם צריכים להיעלם משם. אסור להם להיות שם, כי הם באו לשם כדי לסכל את המהלך המדיני של הממשלה, שאתה חלק משמעותי בה.

אני לא בטוח, שהמוסיקה, הטונים הפייסניים, יש להם תוקף עד אין סוף. יש להם תוקף ותפקיד בתחילת הדברים. את הטונים הפייסניים שמעתי ממך, המבקשים לרצות ולהבין. כן, מדובר באנשים במצוקה, לא במצוקת דיור אלא במצוקה מדינית ופוליטית. הם נתונים בתנאים מסובכים, בעיקר בגלל חוסר הוודאות. אני מבין את זה ברמה האנושית, אבל ברמה הפוליטית צריך היועץ המשפטי לממשלה, צריכה המשטרה וצריך הצבא לבוא ולומר: יש לכם DEAD LINE, אנחנו נעבוד על-פי הנוהל שהוציא היועץ המשפטי לפני יומיים, ואתם לא תהיו שם כחלק מהפגנה פוליטית. יש למישהו בעיות דיור, שהוא שילם על דירה, יש 450 זוגות כאלה, אנשים ששילמו עבור דירות, לא קיבלו את הדירות והם פלשו – זו סוגיה אחרת לגמרי, כי זה רכוש שכבר כן רשום על שמם.

לכן, אדוני סגן השר, אני מקווה שהממשלה הזאת לא תחליט שבכל מקרה אנחנו נייצר שם עוד מוקשים – יש שם עוד 2,000 דירות, אפשר לעשות עוד מוקשים – שנייצר עוד מוקשים על דרכו של התהליך המדיני.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת צוקר.

הצעות לסדר-היום

כניסת מתנחלים לדירות ריקות בברקן

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו נמשיך בנושא הבא שעל סדר-היום, וסגן השר ישיב על שני הנושאים יחד – כניסת מתנחלים לדירות ריקות בברקן. חבר הכנסת חנן פורת, ראשון הדוברים. אחריו יש עוד שלושה. הצעות לסדר-היום מס' 6993, 6994, 6995 ו-6996 – שלוש דקות לכל דובר; אני מבקש להקפיד.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, אתמול בין הערביים זכיתי להתכבד בקביעת מזוזה בביתה של משפחת דאום במעלה-ישראל, השכונה החדשה הסמוכה לברקן. שלוש ברכות בירכנו. ברכה אחת – ברכה לקבוע מזוזה; השנייה – ברכת שהחיינו; השלישית, שבירך אותה רב המקום, היתה: מציב גבול אלמנה.

זכינו להציב גבול אלמנה, הלוא היא כנסת ישראל אשר היתה כאלמנה ועתה היא שבה אל ביתה בכל מרחבי ארץ-ישראל, בכלל זה גם ביהודה ושומרון וגם בשכונה הזאת. הברכה הזאת: מציב גבול אלמנה, היא חזקה מכל דברי הבלע המתלהמים של דדי צוקר ומכל הניסיונות לא להציב גבול אלמנה, אלא לעקור גבול אלמנה. לא יועילו לכם כל הדברים האלה.

ראשית, אשר לעובדות. אנחנו עוסקים כאן בשכונה על אדמה של 54 דונם שנרכשה כחוק עוד בשנת 1981. יש לפני כאן המסמכים שנוגעים בכך.

דוד צוקר (מרצ):

בידי מי שאכלס את הדירות?

חנן פורת (מפד"ל):

כן, בוודאי. אנשים בנו באופן אישי בתים. יש לי מסמכים של האנשים. מונח לפני חלק מהמסמכים של אנשים שרכשו את המגרשים, עשו פרצלציה, בנו את ביתם כחוק. לצערנו, חלק מהם לא הספיק לגמור בגלל האינתיפאדה, ומאחר שהיה מדובר באנשים שלא היו בהם הכוחות להמשיך ולהשלים את הדברים, הם נתנו היום ייפוי כוח לאנשים שבאו לשם – משפחות ורווקים – ייפוי כוח נוטריוני, והם ממשיכי דרכם.

גדעון שגיא (העבודה):

ייפוי כוח שנתנו הרוכשים לפולשים?

חנן פורת (מפד"ל):

ייפוי כוח של אנשים שבנו את בתיהם. משפחה אחת מוכרת לי.

רחבעם זאבי (מולדת):

באנו לכבוש את ארץ-ישראל. את זה תבין ולך החוצה.

גדעון שגיא (העבודה):

לך אתה החוצה.

רחבעם זאבי (מולדת):

באנו להתנחל בארץ-ישראל, באנו לכבוש את ארץ-ישראל.

גדעון שגיא (העבודה):

אתה במלחמה עכשיו?

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש מחברי הכנסת לא להפריע.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבקש לומר את הדברים באופן נחרץ אבל גם באופן רגוע. המשפחות הללו הן משפחות שרכשו את המגרשים כחוק, הן בנו את ביתן כחוק. משפחה אחת, למשל, היא שכנה שלי בבית הורי בכפר-פינס, משפחת עליזה בורנשטיין, והיא, בדמעות, מסרה ייפוי כוח להיכנס לאותה דירה שלה שנעזבה והערבים עשו בה פרעות כתוצאה מהאינתיפאדה. ברוך השם שנכנסו לשם אנשים והיום מיישבים שם את המקום.

חבר הכנסת דדי צוקר, איננו מתכוונים כלל להיתמם. אכן, אנחנו מתכוונים לחזק את ההתיישבות היהודית בכל מרחבי יהודה ושומרון נוכח מגמת הנטישה וההפקרה של הממשלה. אנחנו יודעים, אנחנו קוראים היטב את התמונה, אנחנו מבינים לאן מוליכים ההסכמים של 1 ביולי, לאן מוליכים ההסכמים של הוצאת צה"ל והכנסת צבא פלשתיני לערים ביהודה ושומרון; אנחנו מבינים את המשמעות ואת התהליכים שעתידיים לקרות.

אנחנו רוצים לומר לכם, אדוני סגן שר הביטחון, לנו יש הרבה יותר אחריות מאשר לממשלה הזאת לגורלה של ארץ-ישראל, לתהליך שיבת ציון, לביסוס מדינת ישראל בכל מרחבי ארץ-ישראל. אם אתם מפקירים ואם אתם נוטשים, יש מי שיודע למלא את התפקיד המוטל עליו.

גדעון שגיא (העבודה):

לפי החוק.

רחבעם זאבי (מולדת):

חוק ההבטחה האלוהית.

דוד צוקר (מרצ):

אנחנו עושים את כל הצעדים ונמשיך לעשות אותם.

גדעון שגיא (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו נישאר פה ואתה תהגר.

חנן פורת (מפד"ל):

אני רוצה להבהיר לכם: ברגע שממשלה יוצאת ונוטשת, אין לה זכות, לא הזכות המוסרית וגם לא הזכות החוקית, לומר לגבי אותם מקומות שהיא נוטשת והיא משאירה בידי שלטון פלשתיני: אל תיכנסו לשם. אנחנו מבקשים לעשות את הכול בצורה ממלכתית, בצורה מסודרת, וגם הצעדים שנעשו וייעשו, ייעשו כולם באדמות מדינה, ייעשו כולם בתחומים מוניציפליים, ייעשו כולם במסגרת חוקית ראויה.

כמובן, תמיד אתה יכול להגיד: אני מכריז על שטח צבאי סגור. עקרונית, אתה יכול להכריז גם על כפר-עציון או על קדומים כעל שטח צבאי סגור ולפנות משם את כל האנשים, ומי שיישאר שם, יעשה זאת בניגוד לחוק. איזה חוק זה? זה צחוק ולא חוק.

אני רוצה לומר לכם: כל פעם אני מזדעזע כשאני חושב על הנבלה הזאת. עומדות 2,000 דירות, דירות שמיועדות למתיישבים, חלקן כאמור נרכש, ואומרים להם: תסתכלו, אתם רואים את הדירות האלה, זה חמסה בעיניך, אליהן לא תבואו. אני מודיע כאן, שאם יש לממשלה מגמה לנטוש ולנתוץ – אנחנו נבנה, אנחנו ניצור, ובעזרת השם גם אתם עוד תחזרו בתשובה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת פורת. חבר הכנסת יוסף עזרן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

יוסף עזרן (ש"ס):

כבוד היושב-ראש, חברי הבית, אדוני סגן שר הביטחון, אני רוצה להעלות כעת את השאלה בצורה פשוטה ולא מתלהמת.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה שחברי הכנסת יזכרו, שהתקנון אומר שלוש דקות. ארבע דקות לא נורא, אפילו ארבע וחצי לא נורא, אבל חמש זה קצת יותר מדי.

יוסף עזרן (ש"ס):

אתם רואים שכבוד היושב-ראש לא מפנה אותנו בכוח. זה לא כמו הממשלה שרוצה לפנות בכוח.

רבותי, גם אליבא דדדי צוקר, חברנו הנכבד, יש 450 דירות שרשומות כדת וכחוק מדינת ישראל על שמם של יהודים שבנו היכן שבנו, והנה אתה בא וקובע חוק ממשלתי ששם לא משתכנים. זה נגד כל היגיון של זכויות הקניין, הרכוש, כבוד האדם, חירותו.

חבר הכנסת דדי צוקר, אתה אומר לי דבר שזעזע אותי. מה פירוש "אנחנו עומדים לפנות"? אפילו אם עומדים לפנות – לא להשאיר אפילו איזה אלמנטים שהם כדי שיהיה על מה לדון? שאולי דרכם יכולים להציל משהו? מכיוון שלפי דבריך עומדים לפנות, האם צריכים לעקור את הכול מייד? לברוח? למה לא במשא-ומתן?

חנן פורת (מפד"ל):

זריזים מקדימים.

עובדיה עלי (הליכוד):

הכול לשיטתו.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני רוצה רק להבין את הגישה. זכותנו לחשוב שזה לא חוקי.

אני חושב, שהחוק הזה, עם כל הכבוד לממשלה, לא אנושי ולא חוקי – ואני מדבר לא על כל 2,000 הדירות אלא על ה-450.

עובדיה עלי (הליכוד):

יש 3,000.

יוסף עזרן (ש"ס):

שמעתי ממנו מספר. הוא הודה. אני לא נכנס עכשיו לפרטים.

בכלל, זה מקומם אותי. הדירות האלה – אדם רכש אותן בכספו החוקי, ומבחינת זכות הקניין והרכוש במדינה דמוקרטית חייבים לתת לו. מה יהיה אחר כך – ירחם השם, נדון, נישא וניתן, שיהיה על מה לשאת ולתת.

אתה רוצה שכבר נרד מהגולן, שנצלול – נכון שנעים לצלול במים הקרירים של הכינרת בטבריה – אבל למה שלא יהיה לנו על מה לדון עם אסד? ריבוננו של עולם, תשאיר פתח למשא-ומתן, למה אתה כבר זורק את כל הג'וקרים שלך? איזה מין היגיון זה?

לגופו של עניין, רבותי, אנחנו אנשים פוליטיים, יש לנו מגמות, יש לנו כיוונים, אנחנו משתדלים לסדר את הדברים כפי שאנחנו מבינים. המשטרה היא א-פוליטית. וכתוב בכל העיתונים – כך שמענו בכלי התקשורת – שכששאלו אותם ואמרו להם: נו, זה לא חוקי, הם אמרו: על-פי החוק אין מה לעשות כי אלה בתים שלהם. המשטרה אמרה את זה. כך נכתב בעיתון, כך קראתי, אדוני, אתמול, היום.

ובכן, המשטרה אומרת שזה חוקי ואין מה לעשות. למה אתה רוצה לפגוע בזכויותיהם? כי הם חושבים על אקט פוליטי, לסכן את השלום. אדוני, כש"שלום עכשיו" הגישה את הבג"ץ המקטרג והמקנטר שלה נגד ההקצבות של יישובי רמת-הגולן, שלא יקציבו כי זה מפגן אנטי, זה היה חוקי? זה היה בסדר?

אני אומר לך, זה לגיטימי. למה זה לא לגיטימי? הם רוצים למחות כך נגד השלום, לעכב את השלום, במרכאות, כי בשבילם הוא לא שלום. מצוין. זו זכותם. אדרבה, יבורכו, שיעשו.

אני רוצה לראות אם אתה תקום ותילחם נגד אלה, כל האלפים שבנו בכספם באופן לא חוקי בירושלים המזרחית. ההפסיקו כבר? התקפלו? מה קורה? פה מותר ושם אסור? למה? מפני שאתה חושב שעומדים לפנות את ירושלים המזרחית? האם בגלל זה צריך להשאיר אותם?

יתירה מכך, רבותי חברי הכנסת, אני מתקומם כנגד החצוף המחוצף בן המחוצפים שקוראים לו פייצל חוסייני. נכנסו לברקן, מה הוא עושה? הוא מכנס את כל הקונסולים, איפה? בפרלמנט או במשרד החוץ של הרשות הפלשתינית בירושלים, ב"אוריינט האוס". איזו חוצפה היא זאת? מי שמו שהוא מכנס? הוא כבר הרשות? פעם סיפרו לנו שמכנסים שם את הנספחים התרבותיים. זה נספחים תרבותיים? זה ספחת, זה לא נספחים.

רבותי, אני אומר לכם, פייצל חוסייני זה, עמיתיו ומרעיו ייסרו אותנו בשוטים תרתי משמע, ובעקרבנים תרתי משמע, עכשיו רוצים לייסר אותנו גם בברקנים. לא תעלה בידם.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת עזרן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ס' טריף:

לפני שחבר הכנסת עובדיה עלי יעלה את הצעתו לסדר-היום, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת הכספים, הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון מס' 4), התשנ"ה-1995.

עוד הונחה החלטת ועדת האתיקה מיום ט' בסיוון התשנ"ה, 7 ביוני 1995, בעניין קובלנתו של חבר הכנסת מאיר שטרית נגד שר המשטרה מר משה שחל. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

כניסת מתנחלים לדירות ריקות בברקן

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים להצעות לסדר-היום. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההתנחלות המחודשת במעלה-יוסף הסמוכה להתנחלות ברקן היא סימן נוסף לחוסנו של העם הזה, היא סימן נוסף ליכולתו להתגבר על כל המכשולים בדרכו, ואני משוכנע שהדרך הזאת תביא להמשך ההתנחלות ולהמשך יישוב הארץ הטובה הזאת.

רבותי חברי הכנסת, לא יועילו נביחות הכלבים במסע השיירה ולא יבבות של אנשי השמאל מכאן והפלשתינים מכאן.

אדוני היושב-ראש, אנשי "שלום עכשיו" קראו לפינוי ה"פולשים", ואני עומד כאן תוהה ומשתומם. הרי שר המשטרה בכבודו ובעצמו אמר, אני מצטט מהעיתונות: על-פי בדיקות שנעשו נכנסו אנשים לדירות הרשומות בבעלותם, כך שאין כל עילה חוקית למשטרה לפנות את הפולשים מדירותיהם הם.

יש כאן איזו סתירה: פולשים לדירותיהם שלהם. איזה מין פולשים הם אלה? אני לא מבין בכלל את המונח "פולשים", שמצא מקום בעיתונות ובתקשורת.

אבל לגבי "שלום עכשיו" – לעזאזל העובדות. הם אימצו מכבר את הסממאות של הבולשביקים, אלה שהיו אבותיהם הרעיוניים: הכה במתנחלים, הצל את תהליך השלום. אבל שום דבר לא יעזור לכם. מספר המתיישבים ביהודה ובשומרון הולך וגדל, ובעזרת השם הוא עוד יתעצם וילך. השיירה תמשיך אף שהכלבים נובחים.

עמד כאן חבר כנסת חכם ומלומד, ידידי דוד צוקר, שהוא שומר חוק, שדרש לפנות את הפולשים. אני המום ממנו. חבר הכנסת צוקר, אני המום ממך.

דוד צוקר (מרצ):

זה אני לא רוצה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה מבקש בשם החוק לפנות אנשים מביתם?

דוד צוקר (מרצ):

זה לא ביתם.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה כמו לסלק אותך מביתך בשם החוק.

ועוד עניין אחד, אדוני היושב-ראש, שמענו על פלישת אנשים לדירות בקרני-שומרון. שמענו על פיצוץ שהתרחש שם ופציעת חמישה אנשים. אומנם יש כאלה העושים מעשי נבלה וקושרים את ההתרחשויות שם למתנחלים. אין שמץ של אמת ושום קשר בין הגורמים הללו לבין המתנחלים. העניין כולו קשור במחדל נורא אחר של הממשלה הזאת – כישלונה בטיפול בבעייתם של מחוסרי הדיור ובבעייתם של בני השכונות.

הממשלה הזאת, שהבטיחה בהבל פה לשנות את סדרי הקדימות של מדינת ישראל, הותירה את השכונות לבוסס בעוניין ובניוון וזנחה את הזוגות הצעירים בשל אהבה חדשה ואסורה, אהבתה הסוטה ליאסר ערפאת. זוגות צעירים אלה, שאליהם נספחים גם גורמים עברייניים, הם שפלוש לבתים בקרני-שומרון. במה שמתרחש שם עכשיו אשמה ממשלת ישראל, לא פחות מהם.

הממשלה המופקרת הזאת השליכה את יהבה על יאסר ערפאת, שאנשיו, חבר החבלנים, התעמתו גם היום עם חיילי צה"ל, ולשמחתנו, צה"ל חיסל שלושה מהם. אני מבקש בזאת לברך את חיילי צה"ל ואת קציניו על הפעולה הטובה שעשו היום.

אדוני היושב-ראש, הממשלה הזאת הולכת מדחי אל דחי, אך עם ישראל חזק ממנה, והוא הולך מחיל אל חיל. ברשתו את הארץ הזאת הוא ימשיך עד שיבוא אל המנוחה ואל הנחלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. יש עוד דובר אחד, חבר הכנסת גדעון שגיא.

חנן פורת (מפד"ל):

נו, חבר הכנסת שגיא, נראה אותך מברך פעם.

היו"ר ס' טריף:

השאלה היא על מה לברך.

דב שילנסקי (הליכוד):

גדעון שגיא, אני בטוח, יברך את נאמני ארץ-ישראל הנאחזים באדמה הזאת – – –

גדעון שגיא (העבודה):

חברי הכנסת, ידידי שילנסקי ופורת, אדוני היושב-ראש, ראשית, אני מברך ואני בעד. כל מה שיכול לקדם את השלום ראוי, לדעתי, לברכה, וכל צעד בכיוון הזה הוא חיוני. עם זה, כל צעד שמגמתו לפגוע בתהליך השלום הוא צעד שצריך לגנות אותו ולפי הערכתי גם למנוע אותו.

אני חושב שכולנו מסכימים שלאחרונה חלה רגיעה יחסית בשטחים – –

רון נחמן (הליכוד):

איפה?

גדעון שגיא (העבודה):

– – מבחינת אירועי הטרור.

רון נחמן (הליכוד):

איפה בדיוק? אתה רוצה לשמוע את ההודעות ב"ביפר", או שאתה מסתמך על מה שהעיתונות כותבת?

גדעון שגיא (העבודה):

ברצועת-עזה, בגבולות "הקו הירוק", ויהודה ושומרון – – –

רון נחמן (הליכוד):

על מה אתה מדבר?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

על מה הוא מדבר בכלל?

גדעון שגיא (העבודה):

— — — אין פירוש הדבר — — —

רון נחמן (הליכוד):

על מה אתה מדבר? על סמך אילו ממצאים אתה מדבר? ברדיו יש רגיעה.

גדעון שגיא (העבודה):

ידידי חבר הכנסת נחמן, אין פירוש הדבר שאין אויבים לשלום מקרב הפלשתינים. יש אויבים מרים וקשים. אבל, מסיבות שונות, שאינני רוצה לנתח אותן ברגע זה, העובדה שרירה וקיימת, חבר הכנסת נחמן, שיש ירידה במספר הפיגועים ויש ירידה במספר הנפגעים. אין שום ספק שרוב הציבור מברך על העניין הזה. אבל לאחרונה נוצר הרושם — — —

היו"ר ס' טריף:

הוא לא מתכוון לתאונות דרכים.

רון נחמן (הליכוד):

כשדברים קורים ביהודה ובשומרון, זה לא פוגע במקום שבו גר חבר הכנסת שגיא — — —

גדעון שגיא (העבודה):

אני מדבר על עזה ועל יהודי שנפגע ברחבי — — —

רון נחמן (הליכוד):

מתי לאחרונה ביקרת בבית-חג"י? מתי ביקרת בדרום הר-חברון?

גדעון שגיא (העבודה):

מה זה חשוב?

רון נחמן (הליכוד):

לך אולי זה לא חשוב – – –

גדעון שגיא (העבודה):

אני מדבר על יהודים שנפגעו בעבר ונפגעים היום, וזה מטריד אותי – – –

רון נחמן (הליכוד):

ובאוטובוס בקו 5 – – –

גדעון שגיא (העבודה):

– – – ולאחרונה נוצר הרושם, משום-מה, שיש כאלה שמודאגים מאוד מכך שהתחזית הנוראה ותיאורי הזוועה של רבים פה מספסלי הליכוד לא מתממשים.

לפני ימים מספר יצאו גם חבר הכנסת הנגבי וגם חבר הכנסת פלד בקריאה להקים מיליציות בשטחים. הם קראו למתנחלים לקחת את הביטחון ואת החוק לידיים. זוהי הסתה ללא תקדים. אינני יודע אם בתולדות ישראל היה תקדים להסתה נגד ממשלה נבחרת באורח דמוקרטי, הסתה שבאה מתוך הכנסת.

רון נחמן (הליכוד):

קח את מה שאמר יוסי שריד ואת מה שכתבו אנשי מרצ – – –

היו"ר ס' טריף:

אני לא מסכים לזה, חבר הכנסת נחמן. אני מבקש ממך.

דב שילנסקי (הליכוד):

כאשר אתם נותנים את זה ליאסר ערפאת, וגרים שם יהודים, האם אתם – – –

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אני מבקש מכם. שלושה דוברים דיברו לפניו, ואי-אפשר לקטוע את דבריו של חבר הכנסת שגיא בכל רגע. תרשו לו לומר את דבריו. קריאת ביניים היא דבר מקובל, אבל די.

גדעון שגיא (העבודה):

אתם חייבים להיות מודעים לזה, שהתוצאה של אמירות כאלה אינה מאחרת לבוא. שורת ההתנכלויות והפגיעות, והתוכנית לפגוע בתהליך השלום, לרבות הפלישה באמצעות ייפוי-כוח, חנן פורת, היא חלק מהתוצאה של האמירות האלה. אתם צריכים לדעת זאת.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא שמעת את השאלה שלי. האם תעזרו ליאסר ערפאת – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

כשאדם נכנס לביתו, זאת פלישה?

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש מכם, חברי הכנסת. קודם כול, אני מוסיף זמן לחבר הכנסת שגיא. אני מבקש מכם, חברים, אי-אפשר להמשיך כך. אתם לא נותנים לו לסיים משפט אחד. הוא לא שר בממשלה, הוא חבר כנסת, ומותר לו להביע את דעתו לא פחות משמותר לחבר הכנסת פורת להביע את דעתו שלו.

דב שילנסקי (הליכוד):

הוא לא שמע את שאלתי.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שילנסקי, יש לו דעה והוא מנסה להסביר אותה. אני מניח שהוא לא יצליח לשכנע אותך, אבל שמע את דבריו בסבלנות.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא שמעת את השאלה שלי. האם גם ליאסר ערפאת תעזרו להילחם נגד יהודים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

האם שמעת על קיבוצי מפ"ם שאגרו נשק?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, סליחה – – –

גדעון שגיא (העבודה):

אתה עוד תקוע ב-1948?

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לא להשיב.

רחבעם זאבי (מולדת):

קיבוצי מפ"ם אגרו נשק.

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת זאבי, תשתחרר מזה, גמרנו את מלחמת העצמאות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מדבר על נשק שאגרו אחרי קום המדינה. אני לא מדבר על מלחמת העצמאות.

גדעון שגיא (העבודה):

יש מדינה ליהודים. היהודים רוצים שלום, רוצים מדינה שבה יש רוב ליהודים. תשתחרר מזה. עזוב את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אגרו נשק אחרי קום המדינה.

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת גנדי, על-פי דבריו ברור שהדבר איננו תמים כלל ועיקר. יש פה ניסיון להצית אש. יש פה ניסיון להסית, יש פה ניסיון לגרור את הפלשתינים לעימות, לעימות שיביא לטרור, ואחר כך אתה תבוא ותטען שאנחנו לא ראויים, שהערבים לא ראויים לבוא אתנו להסכם של שלום. יש פה ניסיון – –

רחבעם זאבי (מולדת):

ולפני זה לא היה טרור? – – –

גדעון שגיא (העבודה):

יש פה ניסיון מכוון מצד חבריך, ואתה אחראי לניסיון הזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא היה טרור לפני זה? הטרור תלוי – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל לי מותר לשאול שאלה? לא הצלחתי לשאול את השאלה שלי.

היו"ר ס' טריף:

אי-אפשר כך.

דב שילנסקי (הליכוד):

מדוע אתה לא נותן לי לשאול שאלה?

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת שילנסקי, אני רוצה לומר לך – – –

היו"ר ס' טריף:

לא, לא. אני לא מרשה. חבר הכנסת שילנסקי, לא.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל לא שמעת את השאלה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני הנכבד, אני מבקש ממך.

דב שילנסקי (הליכוד):

זו שיטה לא נכונה, שלא שומעים את השאלה ועונים.

היו"ר ס' טריף:

אין לאדוני זכות לשאול. נו, באמת, אני מבקש ממך.

דב שילנסקי (הליכוד):

שאלתי במשפט אחד: אם על אדמה שמסרת ליאסר ערפאת ישבו יהודים, אתם תבואו לעזור ליאסר ערפאת להילחם בהם? זו שאלתי.

גדעון שגיא (העבודה):

מה שמטריד אותי זה החזון של חוזה המדינה, החזון שלו על מדינת היהודים. הוא טען, שריבונות תהיה ליהודים בארץ שבה יהיה רוב ליהודים. ואם יהיה – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל אתה לא עונה על שאלתי.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מצטט את חוזה המדינה. אם יהיה מיעוט אחר גדול – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

סמאות, אבל לא ענית על שאלתי.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שילנסקי, אולי תנהל את הישיבה במקומי?

גדעון שגיא (העבודה):

אין שום מדינה, אין שום עם שיש לו ריבונות במדינה שבה הוא מיעוט. זה היה בדרום-אפריקה, וזה נגמר. זה לא יתקיים גם במדינת ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

לכן, טרנספר.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה בכלל הקשר בין הדברים? זה זלזול באינטליגנציה.

רון נחמן (הליכוד):

ממשלה פושעת מחזיקה בדירות ריקות – – –

גדעון שגיא (העבודה):

אני רוצה לומר לכם, רבותי. חבר הכנסת פלד וחבר הכנסת הנגבי, אני משוכנע שהם לא התכוונו – –

רון נחמן (הליכוד):

– – –

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, תנו לחבר הכנסת לומר את דבריו, גם אם אתם לא מסכימים להם. תנו לו דקה וחצי ללא הפרעות. אני מבקש מכם.

גדעון שגיא (העבודה):

אני לא אנצל אפילו דקה וחצי – – –

היו"ר ס' טריף:

אתם מפריעים לו. חבר הכנסת זאבי, אם תגלה איפוק, הוא יסיים את דבריו.

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת פלד וחבר הכנסת הנגבי, שאמרו דברים חמורים מאין כמותם, לא התכוונו לתוצאות האלה שאליהן הם מסוגלים להוביל. אני מבקש מכם, שתהיו ערים לדברים החמורים שאתם אומרים, דברים שהם על גבול החוקיות, אם לא מעבר לכך.

כאיש מפלגת העבודה, כמי שמאמין בשלום וכמי שמאמין שזה המוצא היחיד מעימות בן דורות בין האסלאם ליהדות ובין ישראל לפלשתינים, אני רוצה לומר שהשלום הוא הפתרון היחיד שבעתיד ימנע עימות תוך שימוש בנשק להשמדה המונית. אני מאמין שאנחנו חייבים לצאת מריכוזי אוכלוסייה ערבית, אנחנו חייבים להבטיח גבולות שבהם נהיה רוב מסיבי וברור של יהודים.

לכן אני משוכנע שהמהלכים הקיצוניים האלה – זה אולי אבסורד, אבל תחשבו על זה – יביאו לתמיכה בממשלה הזאת, יחזקו את הממשלה הזאת. הציבור לא יקבל את ההתנהגות הפנאטית ויבטיח את הרוב לממשלה עד שהיא תביא את השלום הכולל באזור. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. סגן שר הביטחון – בבקשה, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

למה שר המשטרה לא פינה אותם?

רחבעם זאבי (מולדת):

מה אתה מתנצל? פלשנו לארץ-ישראל. פלישה. האסלאם פלש לכאן – זה בסדר; אנחנו פולשים לארץ אבותינו – – –

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת שילנסקי וזאבי, רשות הדיבור לסגן שר הביטחון הנכבד, ואתם בוודאי אוהבים לשמוע את דבריו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יוצא דופן כי לא הצלחתי להבין במה נרעשת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני נרעש מזה שכאן אנשים נכנסו לדירות שבבעלותם, או קיבלו ייפוי-כוח מהבעלים להיכנס – בעברית פשוטה זה פולש?

סגן שר הביטחון מ' גור:

על זה שאלתי.

עובדיה עלי (הליכוד):

יש ויכוח על הדברים של חברי הכנסת צחי הנגבי ומשה פלד, אבל על הנושא הזה אין ויכוח.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קמתי הבוקר לא מוקדם מדי, אבל בשביל לנסוע לשם. אני אוהב לראות מה קורה, איך אנשים מתנהגים, בפני מה הם עומדים. אני מוכרח לומר, ששאלתי את עצמי איך במשך כל השנים לא התיישבו שם.

רחבעם זאבי (מולדת):

התיישבו ועזבו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מי שמכיר את הבתים, הם שולטים על הכביש. בכל פעם שנסעתי על הכביש וראיתי את הבתים ריקים שאלתי את עצמי מה קורה כאן. החבר'ה יושבים למעלה עם ברכת השחייה, שיהיו בריאים, השטח התעשייתי מתפתח יפה מאוד, ודווקא האזור הכי פתוח לכביש הוא ריק. הייתי היום ולא היה שם כלום. בכל זאת, אנשים צריכים ללכת לעבוד, אז הביאו לשם היום הרבה חבר'ה צעירים, שפחות או יותר ניסו לעשות מה שעשו.

עובדיה עלי (הליכוד):

הוא טען שאמרת שזה לא חוקי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה פתאום לא חוקי? מי אמר שזה לא חוקי?

דוד צוקר (מרצ):

זה רכוש של הצעירים האלה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם זה רכוש של הצעירים? מה זה משנה? כשאני עליתי וכנערים הקימונו את 13 הקיבוצים ב-1946

רחבעם זאבי (מולדת):

11 היישובים, ביום כיפור.

סגן שר הביטחון מ' גור:

11 היישובים. איזו שאלה זאת?

דוד צוקר (מרצ):

אדוני, עכשיו אנחנו נאחזים בשטח?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא סתם אומר לך שאני מתפלא.

גדעון שגיא (העבודה):

עכשיו הם נמצאים בשטח, להוציא אותם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הם יכלו להתיישב שם כבר מזמן. אני לא רוצה להיכנס לוויכוח ההיסטורי, אני בוודאי לא רוצה לעוות אמת לכאן או לכאן כי אולי אני עושה איזו טעות בחלק ממנה. מה אני צריך את זה?

ברור לחלוטין, זו הנקודה העיקרית, שלחלק מהאוכלוסייה שיושבת בשטחים יש דאגה אמיתית מפני העתיד וכל מקום חשוב וכל צעד הוא בעל חשיבות.

אני מוכרח לומר לכם, לאחר כל מה שקרה בחודשים האחרונים, מעבר למה שקרה עם המצרים, האם עוד חמישה או עשרה בתים הם שישנו בסופו של דבר את הסיכום שיהיה לגבי הדו-קיום? אני לא כל כך בטוח. אמרתי להם בשטח: אני לא מקבל החלטות בשטח. יש לכם ידיעות, יש לכם ניירות, הדבר ייבחן בשטח, נשב בשקט ונראה אם הדבר הזה יותר טוב או פחות טוב.

יש דבר אחד שצריך להודות בו, ולא חשוב באיזו מפלגה אתה: המצב הפוליטי שהתפתח בשנים הרבות האחרונות, מאז ההסכם עם מצרים, הוא לא כזה, שאם אתה בונה עוד בית או עוד חצי מטר, זה אשר יכריע את התוצאה. זה לא כך. אני זוכר ששאלתי את ראש הממשלה בגין, זיכרוננו לברכה, האם זה באמת יעזור. הוא היה בטוח שכן. זה לא עזר.

חנן פורת (מפד"ל):

הוא היה אחד מאלה שעשו את המהפך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גם היום, כאשר הסתכלתי בבתים, יש לי ספק עד כמה צעד כזה יכול להיות מהפכני במערכת שלתוכה אנחנו נכנסים.

דוד צוקר (מרצ):

אתה מדבר כאילו ממשלת הליכוד עוד מאכלסת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זה הדבר הראשון שאמרתי שם: אני לא באתי לקבל החלטה, כי החלטה תקבל ממשלה, אני אשב בממשלה, אם אוזמן, אחרי שאני יושב אתכם, אבל החלטה לא אני מקבל, בוודאי לא בשטח. הממשלה גם לא כל כך ממהרת, כי היא רוצה להיות בטוחה במה היא עוסקת.

לכן, לפי הערכתי יש פה שני החלקים: יש פה רצון לעמוד חזק עד כמה שאפשר כנגד כל מערכת הדיונים והמשא-ומתן עם השכנים, למנוע את הדבר הזה עד כמה שאפשר ולעצור אותו עד כמה שאפשר; וקיימת האפשרות השנייה, אשר אומרת, כי יש הסכם, וככל שנעשה את ההסכם הזה יותר טוב ויותר נכון, הוא יכול להביא לתוצאות יותר טובות. זה ויכוח חריף. אני לא חושב שיש טעם להיכנס לדיון מהסוג הזה.

לכן אני מציע שכל מה שהופיע ביומיים האחרונים יעבור לפירוט יותר מפורט בוועדת החוץ והביטחון.

חנן פורת (מפד"ל):

ועדת הפנים.

רון נחמן (הליכוד):

אני חושב שזה חייב ללכת לוועדת הפנים. זה לא עניין של ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ס' טריף:

ועדת הכנסת תקבע. יש נוהל בעניין הזה, שאם יש חילוקי דעות ועדת הכנסת קובעת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אגיד לך מה הבעיה פה. אכפת לי שההצעה תידון פה או שם? זה לא משנה לי. אני כן חושש שתעלה השאלה של ההגנה, כי אני הייתי שם היום, ראשית כול כסגן שר הביטחון. מעל ומעבר לכל ויכוח רציתי להיות בטוח שמבחינת ביטחון לא יעשו שטויות. אני לא בטוח שאם זה לא יעבור בוועדת החוץ והביטחון יינתן לזה כל הנדרש. לכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון, ואני אומר לכם את זה כסגן שר הביטחון. כל הכוחות הצבאיים יצטרכו לתת מייד את הנדרש, בלי פוליטיקה.

תפקידי לשמור על שלומם של הגרים שם עד כמה שניתן, ולכן כדאי שזה יעבור לוועדת החוץ והביטחון, ולא לוועדה שתעשה לי פוליטיקה כזאת או אחרת. אני צריך את זה? אחר כך יתברר לי פתאום שאין שם מספיק רובים, בגלל אני לא יודע מה. היו אתי שם היום אנשי צבא, אבל זה מוכרח לבוא לידי מסגרת שראשית כול תהיה ביטחון של ביטחון.

אני מאוד מבקש מכם, תעזבו את הפוליטיקה. ראשית כול ניתן לאנשים את מה שמגיע להם. אני אבקש מהיושב-ראש לעשות את זה מהר ככל האפשר ולהעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ס' טריף:

יש לנו הצעות להסיר. חבר הכנסת רון נחמן, אתם בכל זאת רוצים להסיר?

רון נחמן (הליכוד):

אני רוצה להסיר את ההצעה.

היו"ר ס' טריף:

דקה ולא יותר לכל דובר. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה. כשכן לאותה התנחלות שנקראת מעלה-אורן אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שהממשלה הזאת היא ממשלה פושעת, כי היא שילמה מאות מיליוני שקלים לחברות בנייה שבנו שיכונים, שכונות ציבוריות, והדירות עומדות ריקות. הוגשה רשימה של מאות אנשים לראש הממשלה, עם טלפון, תעודת זהות, שם וכתובת, ואתם לא נותנים להם להיכנס לבתים.

היום היה בקרני-שומרון פיצוץ כאשר אדם שפלש לדירה הודיע שהוא יפוצץ את עצמו. המשטרה באה ועשתה מה שבתל-אביב היא לא היתה מעזה לעשות. אתם ממשלה פושעת שהבאתם אדם כזה למצב שהוא יפוצץ בלון גז. האדם הזה פצע, אני לא יודע אם לא הרג מישהו כתוצאה מהעניין הזה. הדירות ריקות, ואתם מנהלים כאן ויכוחים כאלה. זאת ממשלה שעושה דברים נוראים. לכן צריך להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת רחבעם זאבי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, לחבר הכנסת גדעון שגיא יש דעה אבל אין ידיעה. אתה מצטט את הרצל. הרצל היה הראשון שאמר בתנועה הציונית שצריך להעביר את הערבים מארץ-ישראל לארצות אחרות.

אבל אני בכלל מתפלא על כל הדיון הזה כאשר חברי מנסים לגייס נימוק כזה חוקי. יש תעודה, יש הרשאה, בואו נדבר אמת. באנו לארץ-ישראל כדי לכבוש אותה, לרשת אותה ולהתנחל בה. זו תמצית הציונות. אתם מחפשים כעת את הסעיפים האלה ואת הנייר ההוא. לי יש נייר אחד – ההבטחה האלוקית והתמצית של מה שהציונות ציוותה אותנו.

גדעון שגיא (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

באנו לכאן כדי לכבוש את הארץ הזאת, ואם את זה אתה לא מבין, אז אני לא מבין מה אתה עושה פה. אתה בטעות פה.

גדעון שגיא (העבודה):

— — — אני מבין — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה נמצא פה בטעות. כי באנו לכאן כדי להקים מדינה יהודית בלי שותפים; מדינה יהודית ורק מדינה יהודית, מהים ועד הנהר.

דוד צוקר (מרצ):

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת שגיא. חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת זאבי. אני מבקש לשבת. חבר הכנסת שגיא, תשב, בבקשה. חבר הכנסת צוקר, אל תפריע יותר. אנחנו נמשיך. מה הביטויים האלה? חבר הכנסת דב שילנסקי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

את לא יכולה, גברתי, משום שחבר הכנסת עזרן איננו במליאה.

גדעון שגיא (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת שגיא וזאבי, אני קורא אתכם לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת שגיא, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. בבקשה, אדוני.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסכים עם כל מלה שאמר ידידי וחברי הטוב עובדיה עלי. אני מתייחס להצעה שלו רק פורמלית, כדי שאוכל להגיד את דברי.

תחילה אני רוצה להעיר הערה אישית וחברית לחבר הכנסת שאקרא לו בשם החיבה גנדי. בתור פליטת פה השתמשת בביטוי – באנו לכבוש את הארץ הזאת. ידידי, באנו לשחרר את נחלת אבותינו-מולדתנו. כשבפליטת פה אנחנו משתמשים בביטוי אחר, האויבים שלנו נאחזים בזה.

קטני האמונה בישראל, פה מעל במה זו, בקריאות ביניים, אמרו: שלום שלום. כאילו אנחנו רוצים מלחמות והם רוצים שלום. אני רוצה שלום יותר מכם. אני יודע מה זה מלחמות לא פחות מכם. עברתי אותן אולי יותר מכל אחד אחר. אבל אני רוצה גם חיים. עם הססמה "שלום" אתם מסנוורים את עיני העם ורוצים להוביל אותנו לאסונות גדולים. לא תצליחו בזה. העם לא יסנוור מהסמאות היפות. עם ישראל שילם לדורותיו הרבה מאוד משום שהלך אחרי סמאות. העם יותר איתן ויותר חזק מכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רק אתמול דיברנו על הנעדרים ממלחמת לבנון, מלחמה שאתם עשיתם, שהלכנו אליה באשמתכם. חיכינו 13 שנה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת דב שילנסקי. חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גדעון שגיא. חברת הכנסת גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

רחבעם זאבי (מולדת):

50 מיליון איש הרג "שמש העמים" שלה, אז היא מדברת על חיים?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש שתירגעו. אנא, שב, חבר הכנסת רון נחמן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אני מקווה שזו תהיה הפעם האחרונה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לפנות לחברי הקואליציה לשיטתם. כאן מדובר בכניסת אנשים לדירות שבבעלות שלהם או דירות שאחרים נתנו להם את הזכות להיכנס אליהן.

דוד צוקר (מרצ):

זה טריק פוליטי.

עובדיה עלי (הליכוד):

לשם מה כל הדיבורים האלה? לדעתי, אתם פוגעים בעצמכם.

אני מבקש להעיר הערה שנייה: בעוד אני תומך כאן תמיכה מלאה במעשה, אני נמנה עם אלה שמתנגדים לכך שיוקמו מיליציות. אני חושב שתפקיד השמירה על הביטחון, חובת שמירת הביטחון והאחריות מוטלות על צה"ל וכוחות הביטחון בלבד. אני לא חושב שזה נכון ובבן מצד חבר הכנסת משה פלד ואחרים להציע את מה שהציעו, ואני מתנגד לכך, מפני שזה דבר לא חוקי וזה דבר שיכול ליצור בעיות ומתחים שאין להם מקום. כשם שאני לא תומך בהצעה של חבר הכנסת פלד, הייתי מצפה מכל האחרים – ואני לא מדבר אליך, אדוני סגן שר הביטחון, וגם לא לשר המשטרה, שנקטו את הפעולה הנכונה – שבמעשים מהסוג הזה, שהם חוקיים, שעולים בקנה אחד עם שלטון החוק, הם לא צריכים להתנגד, הם צריכים לתמוך בזה בכל פה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

חברי הכנסת הנכבדים, מישהו מהמזיעים מתנגד להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

חנן פורת (מפד"ל):

ועדת הפנים.

היו"ר ס' טריף:

בסדר, אדוני. אם כך, ועדת הכנסת תחליט. אנחנו נצביע על ההצעות הדחופות וגם על ההצעה הרגילה והעברתן לוועדת הכנסת, שתחליט. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ד' צוקר, ח' פורת, י' עזרן,

ע' עלי וג' שגיא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

17 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שההצעות יועברו לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו ועדה הן יועברו.

הצעה לסדר-היום העברת פדיון רכוש יהודי מזרח-גרמניה לשעבר לישראל

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום, ואני מבקש קצת יותר הקשבה וקצת יותר שקט, אם אפשר, למרות צילומי הערוצים. הנושא הוא: העברת פדיון רכוש יהודי מזרח-גרמניה לשעבר לישראל – הצעה לסדר-היום מס' 6971. בבקשה, חבר הכנסת דב שילנסקי. כמובן, ישיב שר האוצר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי שר האוצר יגיד שזאת תופעה חריגה. בדרך כלל חברי הכנסת עולים פה ואומרים: לקבל, לקבל כסף מהאוצר. אני בא לדבר על הבאת כסף לאוצר.

שר האוצר א' שוחט:

לפני שבועיים זה היה כדי לבקש כסף מהאוצר.

דב שילנסקי (הליכוד):

זה דבר אחר. אני מדבר עכשיו על העניין הזה.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה להזכיר לחברי חבר הכנסת שילנסקי, שהוא סגן היושב-ראש ויושב-ראש הכנסת לשעבר: שלוש דקות להצעה דחופה, וחמש דקות לשר. אני מבקש שתקפיד. בבקשה, אדוני.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה. ראשית כול, יש לי הערה אישית: אני יודע שיהיו עוד הפעם חברי כנסת או אנשים שיגידו: הוא שוב עם השואה שלו. כאילו זה שלי. נכון, אני נבחרתי לכנסת בגלל השקפותי ודבקותי בארץ-ישראל ובגלל גישתי החברתית, אבל אני באתי מציבור מסוים, שכולנו חייבים לו, אבל אני חייב לו במיוחד. אני חייב לייצג אותו, אני מייצג אותו ואני אמשיך לייצג אותו גם בעתיד.

אשר לעניין: לאחרונה נמכרו, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 600 נכסים בשטח מזרח-גרמניה, ו-200 מיליון דולרים תמורתם עומדים לחלוקה על-ידי הארגון היהודי להחזרת רכוש יהודי, שנקרא בקיצור איל"ר. אני קורא מתוך "הארץ", ואני יודע זאת גם מידיעה אישית: "השליטה על מאות מיליוני דולרים והפדיון ממכירת רכוש ונכסים יהודיים בשטחי מזרח-גרמניה לשעבר הפכה לסלע מחלוקת בין ארגונים המייצגים את ניצולי השואה בארצות-הברית לבין מנהלי 'איגוד התביעות', שפועל מניו-יורק". ועוד כתוב שם: "התביעה מתייחסת, בשלב זה, לסכום של כ-200 מיליון דולר, שהצטבר בחודשים

האחרונים ממכירתם של כ-600 נכסים. "מקור המקורב ל'איגוד התביעות' העריך כי עד שנת 2000 שווי הרכוש והנכסים שיימכרו יסתכם בכ-3 מיליארדי דולר".

אדוני השר, אני שמעתי על סכומים הרבה יותר גדולים מ-3 מיליארדי דולר, ואינני מבין את עצמו. הרי זה רכוש שגם מוסרית, אף אחד לא חולק על כך, מגיע לנו. הרי אין אף אחד שמתנגד פה אצלו. אם בקשר להסכם השילומים עם גרמניה של כסף תמורת דם היה ויכוח, הרי פה, על עניין כזה של רכוש יהודי שמגיע לעם ישראל, אין כל ויכוח. אנחנו לקחנו ואנחנו נתנו את זה לארגון איל"ר או לכל מיני ארגונים.

אני קורא הלאה את מה שכתוב ב"הארץ"; זה נכון, מה שכתוב ב"הארץ", הנה גם ב"הארץ" כתוב לפעמים נכון: "איגוד התביעות' מתנהל זה שנים רבות באופן שרירותי על-פי החלטות המתקבלות בקרב קבוצה קטנה של עסקנים קשישים, שלמעשה אינם מייצגים את הקהילה היהודית המאורגנת ומנותקים ממנה. מזכ"ל הקונגרס היהודי העולמי, ישראל זינגר, שהוא גם אחד משני היו"רים של 'הארגון היהודי להחזרת רכוש יהודי' – הוא יקבע לכל הדברים האלה.

אני רק רוצה להגיד לך, אדוני השר: אתה יודע יידיש. "זינגר" בא מהמלה "זינגען" – לשיר. אפשר להגיד עליו ביידיש: ער קען זינגען ווען ער גייט אין בנק. לא אישית אני מתכוון, אלא ציבורית. הוא באמת יכול לשיר, כי שם יש להם קופות גדולות מאוד, הם לא מתמסרים לעניין, ואנחנו מסרנו להם את כל הטיפול. אני לא רוצה להיכנס עכשיו לכל הבעיה של איל"ר, אבל אני אומר לך, אדוני השר: תשקיע את כל המאמצים, שם מדובר על מיליארדים.

הערה אחרונה, ובזה אסיים: שמעתי בין ניצולי השואה בארצות-הברית, שהם גם חברי וידידי, שהייתי אתם יחד, קול צורם. הם אמרו: הכסף מגיע לאמריקה וצריך להוציא את הכסף בין ניצולי השואה באמריקה. תראה עד כמה אפילו אחינו ניצולי השואה באמריקה כבר התרגלו, שפה בארץ מכים את ניצולי השואה, ואף שהם מקבלים פי-שלושה – אלה שמקבלים פיצויים – ממה שמקבלים פה, יש קולות שאומרים שצריך לחלק את זה שם. הכול לישראל? הם שאלו. הכול לישראל. אדוני השר, תעשה מאמצים שהכספים האלה יגיעו לישראל.

עוד דבר, אדוני: תחלק אותם, תן להם, להקל על ניצולי השואה בשנות חייהם האחרונות. אני לא מדבר על עצמי. אני מודיע לך: אפילו אם תרצה לתת לי גרוש מזה – ואני ניצול שואה – אני לא אקח. אני מתפלל במקרה זה בשביל האחרים, בשביל אחי האחרים. מגיע להם, אדוני השר.

היו"ר ס' טריף:

תודה, חבר הכנסת שילנסקי. אנחנו מאחלים לך הרבה שנות חיים טובות.

בבקשה, שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לממשלת ישראל יש ביקורת מסוימת על "ועידת התביעות".

דב שילנסקי (הליכוד):

איך הביקורת?

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו מתדיינים אתם על הרבה מאוד דברים שכרוכים בנושא הזה.

המציאות החוקית בגרמניה היא, ש"ועידת התביעות" הוכרה כמייצגת העם היהודי בכל הקשור לרכוש יהודי ללא יורשים. כאשר היה נחום גולדמן יושב-ראש "ועידת התביעות", היתה הבנה בין ממשלת ישראל לבין "ועידת התביעות", שממשלת ישראל ומדינת ישראל הן בסופו של דבר המשענת של רוב הניצולים. ממשלת ישראל מחויבת ומשקיעה בהנצחת זכר הנספים בשואה, ללא קשר למספר הניצולים החיים בארץ, כמובן. ואכן, הסכומים שהועברו לארץ לצורכי הניצולים והקהילות שבהן הם חיו היו בשעתם לשביעות רצון ממשלת ישראל.

היום, בכל הקשור לפיצויים ממזרח-גרמניה, ועל כך מדובר, המעמד של "ועידת התביעות" דומה לזה שהיה בזמנו של הקנצלר אדנאואר, אולם כיום אנו נתקלים בקשיים לקבל את הסכמת "ועידת התביעות" לטענה, כי נכון וצודק להעביר את רוב הכספים לארץ לשימוש למטרות שתוסכמה בינינו לבין הארגונים העוסקים בנושא.

גם בקשר לייעוד הכספים, אין לי ספק כי אנו נפעל בהבנה עם ארגוני נפגעי הנאצים, הקונגרס היהודי העולמי והסוכנות.

"ועידת התביעות" מתכנסת ביום ה' הקרוב בירושלים, ואני מצפה מהם לתת את המשקל הראוי להמלצות הארגונים העובדים אתנו בשיתוף פעולה.

אני רוצה להגיד, מעבר לתשובה שקראתי עכשיו, שאנחנו מודעים לבעיות שבעניין. אני קיימתי בשנה האחרונה כמה פגישות עם הגורמים שכרוכים ב-"ועידת התביעות". הנושאים עדיין לא סגורים, אבל, חבר הכנסת שילנסקי, כפי שאמרתי בפתיחת דברי, יש לנו ויכוח אתם. אנחנו מנסים להגיע להסכמות. אתה יודע שהם הוכרו על-ידי ממשלת גרמניה כגוף היציג. אני מטפל בעניין. לצערי הרב, אני לא יכול להגיד לך שהדברים סודרו לשביעות רצוני.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר. אדוני שר האוצר, אתה מבקש שיתקיים דיון במליאה? מה אתה מציע?

דן תיכון (הליכוד):

כן, הוא מוכרח.

היו"ר ס' טריף:

סליחה, הוא לא מוכרח. אדוני השר, אני מבין שאתה מבקש ועדה. אתה יכול לבקש ועדה; הוא יכול לבקש מליאה. בסדר, ועדה, הבנתי.

דב שילנסקי (הליכוד):

סליחה, אדוני, לי אין ברירה אלא לבקש מליאה והשר מבקש ועדה – – –

היו"ר ס' טריף:

ואתה הסכמת. אין בעיה. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רכוש יהודי בעשרות מיליארדי דולרים קיים בגרמניה המזרחית, קיים בפולניה, קיים בצ'כיה, קיים בסלובקיה, קיים בהונגריה, במדינות חבר העמים – ברית-המועצות לשעבר – ברומניה, בבולגריה. אין להשאיר את הטיפול בעניין הזה בידי ה-CONFERENCE CLAIMS – "ועידת התביעות".

זה היה טוב בשנים הראשונות להקמת המדינה, כשניהלנו משא-ומתן בענייני שילומים עם גרמניה. את העם היהודי מייצגת ממשלת ישראל. מרבית האנשים שהיו בעבר תושבים של אותן מדינות חיים בישראל; ודאי שצאצאיהם חיים בישראל.

אני מבקש, אדוני השר, להוסיף לרשימה הזאת את כספי היהודים שהופקדו בבנקים השווייצריים.

כל הנושאים הללו חייבים להיות מטופלים על-ידי ממשלת ישראל כיורשת של אותם אנשים שנספו בשואה. על הרכוש היהודי "מתלבשים" כל מיני ארגונים. קיימת סכנה, כפי שציטט חבר הכנסת שילנסקי, שאותם ארגונים וחלקי ארגונים שקמים כדי לזכות באותו רכוש אכן יושיטו את ידם ויזכו למעמד מיוחד.

לא קשה לחסל את מה שנקרא ה-CLAIMS CONFERENCE בעיני ממשלת גרמניה. ניתן לעשות זאת ובקלות; רק צריך להחליט החלטה. אנחנו נבקש מן הממשלה לטפל בנושא הזה בתקווה שהיא אכן תטפל. אם לא תטפל, נראה שנחזור לדון בעניין הזה פעם נוספת.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, אם כך, נצביע על העברת העניין לוועדה – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ס' טריף:

הוא מסכים, הוא כבר הביע את הסכמתו. ההצבעה החלה, נא להצביע. לאיזה ועדה זה יעבור? לוועדת הכספים?

דן תיכון (הליכוד):

לוועדת הכספים, יש ועדת משנה לנושא הזה.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

15 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. הנושא יועבר לוועדת הכספים של הכנסת שתטפל בנושא הזה.

הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנוגע לחובות הבנקים להתיישבות העובדת

היו"ר ס' טריף:

הנושא הבא על סדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 6987 – הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנוגע לחובות הבנקים להתיישבות העובדת. חבר הכנסת רפאל איתן – בבקשה, אדוני. ישיב שר האוצר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני לא הבנתי מי חייב למי – הבנקים להתיישבות או ההתיישבות לבנקים?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רפאל איתן, חזקה עליו שיסביר לך את העניין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה זה התיישבות עובדת? האם זו התיישבות עובדת או לא?

היו"ר ס' טריף:

צריך להתאפק; חברי הכנסת, אתם פשוט חסרי סבלנות. עולה חבר הכנסת רפאל איתן להסביר את העניין; הוא עוד לא הגיע לדוכן, אתם כבר שואלים שאלות. חברת הכנסת גוז'נסקי, תשמעי.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. באוקטובר 1993 הכין מר אילן שפירא, העומד בראש המחלקה הכלכלית של המרכז החקלאי, יחד עם הכלכלן בועז טרבלסי, תחשיב שבו אמד את הנזק שנגרם לכלל החקלאים מכל מגזרי ההתיישבות כתוצאה מליקויים בחישוב הריבית בבנקים. תוצאות הבדיקה מדהימות – ב-11 השנים שבין 1979 ל-1990 גבו הבנקים מהחקלאים סכומים שערכם – כשהוא

מעודכן לאפריל 1995 – 16 מיליארד שקל. כיוון ששני-שלישים מכלל חובות החקלאות הם חובות של הקיבוצים, יוצא שגזלו מהקיבוצים 10.6 מיליארד שקלים.

המחלקה הכלכלית של המרכז החקלאי נחשבת לטובה ולאמינה מבחינה מקצועית. היא לא מטה נתונים כדי לשרת אינטרסים של החקלאים. הממצאים שלה זוכים להערכה מקצועית רבה, ויש לקוחות חיצוניים רבים שאינם חקלאים, וביניהם משרדי ממשלה וגופים עסקיים גדולים, שמשתמשים בשירותיה של המחלקה הכלכלית על בסיס מסחרי.

עורכי התחשיב טוענים, שטווח הטעות יכול להגיע ל-50%, וגם אז – 8 מיליארדי שקלים נגזלו מההתיישבות העובדת.

אילו פורסם התחשיב כאשר נכתב, הוא היה מכה גלים סוערים בציבור ובקרב מקבלי ההחלטות ומסייע לחקלאים במגזרים השונים להוכיח שרוב חובותיהם הם גזל של הבנקים ולא תוצאה של כשל בניהול ורמת חיים בזבזנית. התחשיב לא פורסם בשעתו, כי שמחה אסף, העומד בראש המרכז החקלאי, הורה לגנוז את הדוח מפני שידע שתנועות ההתיישבות מעדיפות משא-ומתן על הסדר חובות ומתנגדות בכל כוחן למאבק של החקלאים נגד הבנקים והממשלה על השבת הגזל. היום, אחרי שהסדר הקיבוצים סוכם, הסכים שמחה אסף לפרסם את הדוח.

מדובר כאן בזעזוע כביר שעבר על ההתיישבות, ועדיין לא רגעו הרוחות והרגשות. חקלאים קרסו, משקים ננטשו, הייצור נפגם והייצוא החקלאי נפגע. ועכשיו מתברר, לפחות על-פי אותם כלכלנים, שהכול נובע מטעות של הבנקים.

אין נושא הראוי לחקירה יסודית וממצה יותר מזה, אפילו בהשוואה לנושא מניות הבנקים של אז. אני קורא לכם להסכים להצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית שתגיע לחקר האמת; ואם זה לא מספיק, שתקום ועדת חקירה ממלכתית. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת רפאל איתן. אדוני שר האוצר, בבקשה.

פיני בדש (צומת):

תגיד שאתה מסכים לכול זהו.

שר האוצר א' שוחט:

מי היה שר החקלאות כמה שנים? אתה היית שר החקלאות, חבר הכנסת רפאל איתן? שכחת את זה, כנראה.

היו"ר ס' טריף:

הוא לא היה ממונה על הבנקים.

שר האוצר א' שוחט:

הוא היה ממונה על החקלאות, ואנחנו יודעים בדיוק מה קרה בזמנו לחקלאות.

קריאה:

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, המצב העובדתי הוא, שההתיישבות הנקראת התיישבות עובדת – הקיבוצים והמושבים – לפי הערכתנו חייבת לבנקים ולא להיפך. בהסדר הקיבוצים משנת 1998 ויתרו הבנקים על תביעות כלפי הקיבוצים ונכנסו להליך של הסדר נושים מרצון, שמטרתו היתה תוכנית הבראה כוללת ומקיפה כדי להסדיר את החובות של הגופים הקיבוציים, שהם מתקשים לפרוע לבנקים בהיקפים ובתנאים הנוכחיים, ולגרום לכך שפעילות התנועות, קיבוציהן ותאגידיהן תהיה מושתתת על בסיס כלכלי איתן, אשר יבטיח את יציבות הכלכלה וצמיחתם לאורך זמן.

סכומים של מיליארדים נמחקו, סכומים נוספים של מיליארדים ניתנו כאשראי אשר חלקו לא מוחזר. במסגרת ההסדר המשלים שעומד כעת על הפרק, שאושר על-ידי התנועות הקיבוציות, הבנקים והממשלה – ואני מקווה שיובא בעתיד הקרוב לאישור ועדת הכספים של הכנסת – עתיד להימחק סכום נוסף של כ-4 מיליארדי שקלים, ו-2 מיליארדים יבואו כתמורה באמצעות מכירת קרקעות של הקיבוצים. בתמורה, וכחלק מההסדרים האלה, ויתרו הקיבוצים על תביעות, אם קיימות כאלה, נגד הבנקים, מאחר שעל סמך בדיקות מקיפות ונתונים מפורטים שעמדו לפנייהם, היקף המחיקות וההקלות שניתנו בעבר וניתנים בהסדר כולל לכלל התנועות הקיבוציות עולה לאין ערוך על שיעור חיובי היתר שניתן לתובעם, אם קיימים כאלה.

הסדר המושבים נעשה בהתאם לחוק גם הוא, ומתבצעת מחיקה בשיעור גבוה מאוד. חייב יכול לצאת מתחולת החוק ולהתמודד מול דרישות הבנק ולטעון את טיעונו בגין חיובי יתר. צעד כזה כמעט לא נעשה.

כניסה להליכים של ועדת חקירה פרלמנטרית, שבאופיה היא פוליטית, כאשר ברקע מתבצע הסדר אשר במסגרתו ניתנות מחיקות בהיקפים כל כך גדולים, עלולה, לצערי הרב, למוטט את ההסדר,

ותעמיד בסכנה את נכונות הנושים למחוק ולפרוס חובות. התוצאה הזאת עלולה לגרום גם לעיכוב בהסדרים ולפגיעה קשה, עד כדי קריסה של המערכת הקיבוצית.

הפשרה שהושגה במסגרת ההסדרים מבוססת על ויתורים של שני הצדדים. מערכת הבנקאות מחלה על חובות בהיקפים גבוהים מאוד והפחיתה את הריביות על האשראי הנותר, בתמורה, בין השאר, לויתור על תביעות אפשריות.

יצוין כי הנתונים המצויים בידי העוסקים בכך מראים, כי ויתורי המערכת הבנקאית עולים לאין שיעור על הטענה האפשרית בגין חיובי יתר, אם היו כאלה.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להגיד לכם, שהמערכת היא סבוכה מאוד, רחבת היקף, מלווה במשבר גדול מאוד במגזר החקלאי, גם במושבים וגם בקיבוצים.

במערכת העוסקת במושבים אנחנו יודעים, שעל-פי חוק שנתקבל פה בכנסת – – –

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, אדוני השר. אני מבקש מחברי הכנסת הנכבדים לשבת ולא לנהל כאן שיחות – לרבות חברי, חברת הכנסת יעל דיין, חבר הכנסת יוסי כץ, חבר הכנסת משה פלד. אתם מפריעים לנו כאן. חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, נא לשבת. שר האוצר עדיין מדבר. בבקשה, אדוני.

שר האוצר א' שוחט:

במסגרת חוק-גל מתנהל כעת בהרבה מאוד מושבים, בהרבה מאוד יחידות משק במושבים, תהליך שבו מנסים להשתחרר מהחובות על-פי כללי החוק. אני יודע מפי אנשים שעוסקים בהסדר, שאלפי משפחות בלמעלה מ-100 מושבים, אם אינני טועה, יצאו לחלוטין מתוך הסבך הזה והגיעו להסדרים מתקבלים על הדעת, עם כושר החזר בהתאם ליכולתם.

ההסדר המשלים, או הסדר ב' שאנחנו עוסקים בו של התנועה הקיבוצית, הוא הסדר רחב מאוד. אם הדברים יתנהלו כיאות, כפי שאני מקווה, הרי עוד במושב הזה יבואו מסגרות ההסדר להחלטה של ועדת הכספים על מנת לאשר אותו.

אני לא נכנס כרגע לשיקול הדעת של קיבוץ זה או אחר בתוך המערכת, האם יש מקום לתביעות על כך שהריביות שחשבו עליהן היו שגויות. אבל נראה לי שהתנועה הקיבוצית וקיבוציה צריכים לקבל החלטה. אם נכונה הטענה והבנקים באמת חייבים לקיבוצים ולא להיפך, אני חושב שלא צריך לקיים את ההסדר; צריך להגיע למהלך שבו הקיבוצים יתבעו את הבנקים, ואם יזכו, הבנקים ישלמו להם את הכסף. למה לממשלה להיות מעורבת בעניין? למה למישהו בכלל להיות מעורב בעניין? זה בין לקוח לבין בנק, וכך יתנהלו הדברים.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לא זאת התמונה. מכל מקום, אם צריך לעשות משהו, ודאי שהדבר האחרון הוא להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, שתהיה פוליטית באופיה, היא לא תדבר לגופו של עניין, היא תדבר לגופם של הרבה מאוד דברים שאינם ממין העניין. לפיכך נראה לי שהכנסת צריכה להסיר מסדר-היום את ההצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין הזה.

אני יודע שהמשבר הוא משבר קשה. אני יודע שיש בו הרבה מאוד אמוציות, הרבה מאוד פוליטיקה. אני מאלה החושבים שהממשלה והכנסת צריכות לאשר את ההסדר המשלים עם התנועות הקיבוציות. אני יודע שזה הסדר יקר. אני יודע שאנחנו צריכים שאותם יישובים בפריפריה – ולב לבו של ההסדר הוא בפריפריה – אנחנו צריכים לסלק מעל יכולת הקיום שלהם את הדבר שנקרא "בלון", קרי חוב בלתי ניתן להחזר, ואשר מעיק על הצמיחה, מעיק על הרצון לחיות במקומות האלה וגורם לנו לכל אותם דברים שלא היינו רוצים שיתרחשו.

לפיכך, חברי הכנסת, אני חוזר ואומר: תנו להסדר לעבור את המהלך הרגיל שלו. אני מציע לחברי הכנסת להוריד את ההצעה ולהתנגד לה מכול וכול.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר האוצר.

חברת הכנסת ענת מאור, הצעה אחרת, כך רשום אצלי, במסגרת של דקה. חברי הכנסת, נא לשבת כי מייד נצטרך לעבור להצבעות. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, הנושא, כפי שציננת בדיון, לא בשל לוועדת חקירה. עם זאת, אדוני שר האוצר, אני רוצה לפנות אליך לא להעמיד את נושא הסדר הקיבוצים, שיש לך תרומה גדולה בהשגתו ובגיבושו, כנגד הבדיקה ההכרחית של חובות הבנקים לתנועה ההתיישבותית, לבעלי המשכנתאות ולאחרים.

אם נעשתה עבירה על חוק, הרי שהבדיקה צריכה להיעשות על-ידי הממשלה, על-ידי שר האוצר, ולא להשאיר זאת לתביעות משפטיות. אין סתירה בין ההסדר, שהוא הסדר בדיון והסדר צודק, לבין המחויבות לבדיקה.

לפיכך אני קוראת לחבר הכנסת רפאל איתן לא להגיש זאת כהצעה להקמת ועדת חקירה אלא כהצעה לדיון, ו/או, לחלופין, פנייתי אל שר האוצר היא לבדוק את הבעיה של גודל החובות מצד הבנקים לתנועה ההתיישבותית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. רבותי, נא לשבת, עוברים להצבעה. שלא תהיינה אי-הבנות. אני עובר להצבעה. למה אתה מפריע לי, חבר הכנסת פנחסי?

חברים, ההצבעה היא על הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנוגע לחובות הבנקים להתיישבות העובדת – הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן. אנחנו מצביעים עכשיו. ההצבעה החלה. לא לדבר בזמן ההצבעה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 27

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 22

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

27 תומכים, 22 מתנגדים. לפיכך, ההצעה נתקבלה. יתקיים דיון במליאה, כמקובל לפי התקנון, ואחר כך יימשך התהליך, אף הוא בהתאם לתקנון. תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לצרף את קולי נגד.

היו"ר ש' וייס:

אני לא מצרף קול של חבר כנסת שלא הצביע.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע מדוע לא טוב לצרף קולות.

אברהם פורז (מרצ):

אבל זה לא משנה את התוצאה.

היו"ר ש' וייס:

גם במקרים שזה לא משנה, לא כדאי.

אברהם פורז (מרצ):

אבל זה כבר קורה לי פעם שנייה.

היו"ר ש' וייס:

טוב, אני עושה את הבדיקה לחבר הכנסת פורז. ההצבעה החלה.

הצבעה

היו"ר ש' וייס:

אני רואה שהלוח עובד כהלכה. כנראה לא היתה לך אנרגיה מספקת, אני לא יכול לצרף את קולך. תודה רבה.

בנימין טמקין (מרצ):

יש לי בעיה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יודע איזו בעיה יש. בפעם הבאה, חבר הכנסת פורז. מה אני יכול לעשות?

אברהם פורז (מרצ):

על כל פנים, אני נגד.

היו"ר ש' וייס:

זה נרשם בפרוטוקול. זה חשוב. זה רק מקרה שלא לחצת מספיק. זה גם לא שינה את תוצאות ההצבעה.

הצעות לסדר-היום

יחסה של ממשלת ישראל לג'ונתן פולארד

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו ממשיכים. הנושא הבא בסדר-היום שלנו: יחסה של ממשלת ישראל לג'ונתן פולארד – הצעות לסדר-היום מס' 6992 ו-6997. אני מזמין את חבר הכנסת עוזי לנדאו. אחריו – חבר הכנסת חגי מירום. אלה הצעות דחופות, שלוש דקות לכל דובר. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אמר אביו של פולארד לפני ימים מספר על כי שר החוץ מר פרס אמר לו: אתה יודע, בגדנו בבנך. ועוד אומר אביו של פולארד בצטטו את מר פרס: הרגשנו שאם נשתף פעולה עם ממשלת ארצות-הברית ולא נתמוך בתביעת פולארד, האמריקנים יקלו עלינו. האב נדהם, אומר למר פרס: במלים אחרות, השלכתם יהודי לידי הגויים.

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, ממשלה זו, אין אלוהים בקרבה, וברצותה לקדם את מדיניותה, היא מפקירה, לצערי, יהודים רבים בידיים של גויים.

קריאה:

אל תגזים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

פולארד הוא אחד מהם.

קריאה:

אל תגזים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אין להתפלא על דברי מר פרס. מעבר לכך שאין ממשלה זו דואגת לגורל פולארד, אין היא דואגת מספיק גם לשבויים וגם לנעדרים. אומנם מר רבין רגיש יותר לסוגיה זו, אך גם הוא חלש מכדי לעשות משהו ראוי לשמו. ניתן היה לעשות דברים כאלה גם בפעילות בארצות-הברית וגם בפעילות מול אש"ף ומול אסד, שעמהם אנחנו נמצאים בעיצומו של תהליך מדיני. אם רצונם בהסכם, יכולים היו להביא את המידע, שמודיעים הם ואנשים בתוך ארגונם כי יש בידם, למען ישובו הביתה השבויים והנעדרים, שחלקם ודאי מתים, לצערי.

מערכת היחסים של ממשלת ישראל עם ארצות-הברית היא כזאת שניתן היה לעשות הרבה יותר למען יונתן פולארד, אבל כל מצוות פדיון שבויים זרה לממשלה זו, והסכנה היא, שבעתיד, לאט לאט, תתפתח תחושה בקרב חיילים בצבא ובקרב שליחים מתוכנו בחוץ-לארץ, כי כאשר ייקלעו לצרה, לא יהיה מישהו שיעמוד לימינם בצר להם.

אדוני היושב-ראש, פרס איננו איש חדש במדינה. הוא מוכר לכולנו, על יתרונותיו – והם רבים – ועל חסרונותיו, שרבים הם יותר. אני מרשה לעצמי לצטט את חברו למפלגה, שכתב עליו ספר. הוא כתב עליו דברים עוד לפני שראש הממשלה הנוכחי ציטט על מר פרס דברים משלו. אני מצטט מתוך עמוד 2301, כרך 8, מזיכרונותיו של מר שרת המנוח – "יומן אישי" – והוא כותב: "אמרתי כי אני שולל את פרס תכלית השלילה ורואה בעליית קרנו קלקלה מוסרית ממארת ביותר – אקרע קריעה על המדינה אם אראנו יושב על כיסאו של שר בישראל".

אדוני היושב-ראש, כל השומע, תצילנה שתי אוזניו. לא רק שמר פרס שר בישראל; הוא סגן ראש ממשלה בישראל.

היו"ר ש' וייס:

עליך לסיים.

משה פלד (צומת):

מי אמר את זה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

משה שרת המנוח.

קריאה:

מה הוא אמר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אם אני יכול לצטט – –

היו"ר ש' וייס:

לא כדאי פעמיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – משה שרת אמר: "אני שולל את פרס תכלית שלילה ורואה בעליית קרנו קלקלה מוסרית ממארת ביותר – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת לנדאו, זמנך תם, ועוד לחזור פעמיים, זה מופרז.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – אקרע קריעה על המדינה אם אראנו יושב על כיסאו של שר בישראל".

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא יושב על כיסא סגן ראש ממשלה בישראל, ואת כל מדינת ישראל הוא גורר, בדרכו העקלקלה ובלשונו החלקלקה, אל מצב קשה, ועלינו לראות בכך קלקלה מוסרית ממארת ביותר. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה שומע אותי, אתה – – – מוסרי ופוליטי אל מול השר פרס. תתבייש לך. אתה שומע אותי?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני לא שומע, כי יש מישהו שצועק באולם.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת חגי מירום, שלוש דקות.

נא לצלצל כדי למנוע אי-הבנות.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ההצעה לסדר-היום שהגיש חבר הכנסת עוזי לנדאו, עניינה: יחסה של ממשלת ישראל לג'ונתן פולארד. בתמימותי, אף כי אני מכיר קצת את מנהגיו האובססיביים של חבר הכנסת לנדאו, הייתי סבור שאולי היום הוא יחרוג ממנהגו ויקדיש את דבריו להצעה לסדר-היום שהוא הגיש; חשבתי שחבר הכנסת עוזי לנדאו באמת מתעניין בגורלו של ג'ונתן פולארד. הייתי סבור לרגע, שיכול להיות שרגשות, שהם טבעיים כלפי אח שלנו, יהודי, איש לאומני, תומך בישראל, שעשה מעשה של ריגול בארצות-הברית לטובת מדינת ישראל, סוף סוף מתעוררים בחבר הכנסת עוזי לנדאו – סוף סוף מתעוררים בו הלב היהודי, תחושת הרחמים, תחושת השותפות, תחושת פדיון שבויים כמעט, והנה הוא יעלה זאת כאן.

אבל, כדרכו, חבר הכנסת עוזי לנדאו לא מתעניין בג'ונתן פולארד. הוא גם לא מתעניין ביחסה של ממשלת ישראל לג'ונתן פולארד. נראה שלא מעניין אותו עניין ג'ונתן פולארד, מפני שבמקום לנצל את שלוש הדקות שהיו לו כאן לעניין הרציני של ג'ונתן פולארד, עוסק חבר הכנסת עוזי לנדאו בשאלת שמעון פרס, כדרכו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת מירום, למה אתה לא עושה את זה?

חגי מירום (העבודה):

לא ג'ונתן פולארד ולא שום דבר אחר, אלא באופן אובססיבי – שמעון פרס, והצעתו כל כולה עסקה בשמעון פרס: מה אמר משה שרת על שמעון פרס, זיכרונות כאלה וזיכרונות אחרים. במקום לומר: אקרע קריעה גדולה אם ג'ונתן פולארד לא יחזור למדינת ישראל, חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה מצטט את משה שרת אומר: אקרע קריעה גדולה אם האיש הזה, שמעון פרס, יהיה שר בממשלת ישראל.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אבל גם אתה לא מדבר על ג'ונתן פולארד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זמנך תם. מה עם ג'ונתן פולארד?

היו"ר ש' וייס:

הנה, הוא מדבר לעניין.

חגי מירום (העבודה):

איך אתה לא מתבייש?

ואני רוצה לומר פה, ששאלת ג'ונתן פולארד היא השאלה האמיתית, ועניין שבתו המתמשך בכלא האמריקני היא הבעיה הכואבת, ולא שמעון פרס, חבר הכנסת עוזי לנדאו, ואל תהפוך את בעיית ג'ונתן פולארד לבעיה פוליטית ואל תנגח בגללו את שמעון פרס, אלא תשאל מה אנחנו עוד יכולים לעשות למען העניין הזה. וזו שאלה קשה, מפני שאנחנו יודעים שלעולמי עד נישאר מחויבים לג'ונתן פולארד בגין מה שהוא עשה למען מדינת ישראל.

אבל, אנחנו גם יודעים מה אנחנו חייבים לממשל בארצות-הברית ולמה שהוא עושה למען קיומה וביטחונה של מדינת ישראל, ואיך מיישבים את הסתירה בין פעולת הריגול לטובת ישראל, שהיא מן העבר השני בגידה במדינתו, באומתו, בארצות-הברית, שהיא מדינה ידידה לישראל? זו בעיה קשה ביותר. ואני יודע מה עושה שמעון פרס למען העניין הזה, ואלה דברים שאי-אפשר להודיע לגביהם הודעות מעל דוכן הכנסת, ואפילו שר המשפטים יתקשה, בהגינו על גישת הממשלה בניסיון לשחרר את ג'ונתן פולארד, לתאר כאן את כל המאמצים שעושים ראש הממשלה ושר החוץ וכל חבר בממשלת ישראל שנמצא שם בארצות-הברית. ואתה יודע את זה, חבר הכנסת עוזי לנדאו, אבל זה לא מעניין אותך, כי אפילו את השאלות האלה לא שאלת כאן היום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא, אני לא יודע את זה, וגם אבא שלו לא יודע את זה.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להגיד כאן, כאיש קואליציה, ששאלת שבתו של ג'ונתן פולארד בכלא כואבת לכולנו, ואופוזיציה וקואליציה במדינת ישראל, ואסור לנו להפוך אותה לשאלה פוליטית ואסור לנו להטיח האשמות במישהו משרינו. אנחנו חייבים לקוות, שכל ממשלה בישראל, תהא זאת ממשלת העבודה ותהא זאת ממשלת ליכוד, תמשיך להרגיש את עומק מחויבותה לג'ונתן פולארד ולהוצאתו לחופשי.

אבל אני מגנה, ואני מוכרח לגנות כאן, את הגישה הפוליטית הצרה ואת הניסיון לתקוף את שמעון פרס.

עוזי לנדאו (הליכוד):

על לא עוול בכפו.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

חגי מירום (העבודה):

כשעושה את זה אביו של ג'ונתן פולארד, שכואב את כאבו – אני יכול לקבל את זה; אבל אינני מוכן לקבל את זה, חבר הכנסת עוזי לנדאו, מחבר בכנסת ישראל, שצריך לגלות מידה מינימלית של אחריות לאומית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת חגי מירום. אדוני שר המשפטים, בבקשה. אנחנו מצללים בפעם השנייה, ובעוד עד חמש דקות תתקיים ההצבעה. אני מודיע – בעוד חמש דקות מרגע זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, אין בכנסת הזאת חילוקי דעות באשר לתקווה כי ג'ונתן פולארד ישוחרר מכלאו במהרה. בכך כולנו מאוחדים. הנושא איננו מפלגתי ואיננו מצוי בנקודות המחלוקת שבין ממשלה לאופוזיציה בישראל. לכן חבל שההצעה לסדר-היום ששמענו מפי חבר הכנסת לנדאו מפנה אצבע מאשימה, שאינה מוצדקת ויוצרת רושם שאיננו במקומו.

לגופם של דברים. זה שנים עושות ממשלות ישראל, כל הממשלות, בהרכבים שונים, מאמצים בכל הנוגע לשחרור של ג'ונתן פולארד. עמדתה הברורה של הממשלה בעניין זה בוטאה פעמים רבות באוזני ממשלת ארצות-הברית, בדרגים הגבוהים ביותר, ולאחרונה, ממש לאחרונה – בפנייה אישית נוספת של ראש הממשלה יצחק רבין אל הנשיא קלינטון, בחודש מאי האחרון, קרי: לפני שבועות מעטים.

הנושא הועלה לפני כן בפניות בכתב ובעל-פה לבית הלבן על-ידי נשיאי מדינת ישראל וכן על-ידי ראשי ממשלה, ואני מדבר על ראשי ממשלות, ראשי ממשלה ממפלגות שונות, וכן מול המערכות המשפטיות האמריקניות, לרבות בפגישה אישית שהיתה לי עם שרת המשפטים של ארצות-הברית בעת ביקורי בווינינגטון. כשלושת-רבעי שעה ויותר הקדשתי, בנוכחות שגריר ישראל בארצות-הברית, לטיעון למענו של יונתן פולארד ולבקשת שחרורו המיידי. הדגשתי בשורה של נימוקים את התמיהה האישית שלי על כך ששר ההגנה של ארצות-הברית ראה להתערב במהלך המשפט ולשלוח חוות דעת, והסברתי מדוע, לשיטתנו לפחות, אין זה מקובל. אמרתי שאנחנו נוהגים ורגילים לכבד הסכמי טיעון עם נאשמים, ובמקרה זה הסניגוריה עשתה הסכם טיעון, וההסכם הזה לא כובד על-ידי בית-משפט; אין השלטונות מוכנים לכבד את הסכם הטיעון, ולפי דעתנו יש לכבד אותו.

הדגשתי את שיתוף הפעולה של פולארד עצמו עם חוקריו משלב מסוים שהוא ראה לגלות להם מה היה כדי שהוא יוכל לצמצם את הנזק, והדגשתי את שיתוף הפעולה הבלתי-רגיל של ממשלת ישראל לאחר מעשה כדי לסייע לממשלת ארצות-הברית לצמצם או למנוע לחלוטין כל נזק אפשרי ממעשיו של יונתן פולארד, שוודאי וודאי היו למען מדינת ישראל.

קיבלתי את הרושם שיש אוזן קשבת אצל שרת המשפטים של ארצות-הברית, אם כי היה זה זמן קצר יחסית אחרי שהחלה את תקופת כהונתה. אבל אין זה סוד שגורמי ביטחון שם הם אשר מתנגדים בתוקף, משום החומרה הרבה שהם מייחסים למעשיו של פולארד.

לכן, חברי הכנסת, הנושא מועלה באופן שוטף על-ידי עובדי מדינה בכירים ועל-ידי שגרירות ישראל עם כל הגופים הרלוונטיים בממשל ארצות-הברית, בבית הלבן, במשרד המשפטים, במחלקת המדינה, במערכת הביטחון, וזאת גם בימים האחרונים ממש. הדברים ידועים גם לידידי ישראל בארצות-הברית, בקונגרס, בקהילה היהודית ועוד, וגם חברי כנסת רבים מכל גוני הקשת הביעו דעתם ואף חתמו על עצומה למען שחרורו המיידי של ג'ונתן פולארד.

הנימוקים העיקריים המושמעים על-ידינו באוזני רשויות הממשל בארצות-הברית הם, כי חלפו קרוב לעשר שנים מאז מעצרו של יונתן פולארד. נכון שמדובר באזרח אמריקני שנשפט על עבירות חמורות על-ידי בית-משפט אמריקני, אין אנו מצדיקים את המעשים; ממשלת ישראל כבר הביעה את צערה על כך ועל מעורבותם של ישראלים. אבל בינתיים חלפו קרוב לעשור שנים, שבמרביתן היה יונתן פולארד בתא בידוד, נענש עונש כבד ביותר, נגרם גם סבל רב מאוד למשפחתו, לרבות הוריו המבוגרים, הקשישים.

מלבד הטעמים האנושיים יש לזכור גם, כי חלו שינויים רבים בעולם כולו, חלה הפשרה גדולה ביחסי מזרח ומערב, וגם תהליך השלום באזורנו מצוי בעיצומו והיחסים שלנו עם ממשלת ארצות-הברית ועם האמריקנים טובים ביותר.

אנחנו חזרנו, ביקשנו ותבענו משלטונות ארצות-הברית, שישעו לתחושתם של רבים-רבים אם לא כל אזרחי מדינת ישראל – כל אזרחי מדינת ישראל מבקשים את שחרורו המיידי של יונתן פולארד – ושיבינו שזוהי התחושה כאן. כשהם באים אלינו במשאלות וכשהם באים אלינו בבקשות עליהם להביא בחשבון גם את המשאלות שלנו, של עם ישראל ושל ממשלת ישראל, ואת הרגישות המיוחדת שיש לנו בנושא הזה. העונש שהושת עליו כבד, כבד מאוד, ואכן אנחנו משוכנעים שיש לנהוג בו וניתן לנהוג בו במידת החסד ולשחררו.

יש לזכור ולהדגיש, כי בידי ממשלת ישראל אפשרות להביע עמדה, לבקש, לתבוע, אך ההחלטה נתונה, כולה, בידי רשויות ארצות-הברית, בידי הממשלה, במוסד החנינה או בוועדת השחרורים שם.

אנו מקווים, כי תימצא למשאלתנו אוזן קשבת, וחברי הכנסת, אנו וממשלת ישראל נעשה מטעמנו ומטעמכם את כל מה שניתן כדי לשכנע את נשיא ארצות-הברית ואת שלטונות ארצות-הברית שיש להיענות לתביעתנו לשחררו.

שמעתי הערות מסוימות אשר לדברים שכביכול אמר שר החוץ שמעון פרס, ושר החוץ פרס הכחיש בתוקף אמירות שיוחסו לו באשר להתעניינות בגורלו של יונתן פולארד. כבר אמר כאן חבר הכנסת חגי מירום לפני, שלא ניתן לפרט כל אשר עשה וכל אשר נעשה מטעמנו, לרבות מטעמו של שר החוץ בעניינו של פולארד. לכן אני מבקש שנעשה כמיטב יכולתנו שלא להיכנס לעימותים פנימיים בנושא זה. אנחנו מדברים במעשה שאירע לפני קרוב לעשר שנים, בתקופת כהונתה של ממשלת אחדות לאומית, על רקע נסיבות שהיו בזמן, ואני מבקש שכרגע כולנו נהיה מאוחדים בתביעה לשחרר את פולארד.

בסיום דברי אני מציע לחברי הכנסת להצביע יחד כדי להעביר את הנושא החשוב הזה לוועדת החוץ והביטחון ולהפקידו בידי יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, אדוני השר, אני רוצה ליזום פה יוזמה אחרת, אם אפשר. ודאי שהדיון בוועדת החוץ והביטחון הוא חשוב וחיוני, אבל כיוון שההתנסחות כאן במקרה זה היא: יחסה של ממשלת ישראל, דווקא בהקשר זה אם הייתי יכול להציע הצעה שנסתפק בהודעה שלך, בהנחה שהממשלה מטפלת, ושגם ועדת החוץ והביטחון תוכל לטפל. כי לא הייתי רוצה שיהיה אפילו איזה קמצוץ של חשש שם שבנושא הזה אנחנו מטילים את כובד האשמה על ממשלתנו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

לא חייבים לקבל את הצעתי, אני עושה את זה פעם בשנתיים.

אני ממליץ שתסתפקו בהודעת השר – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אולי נקבל את הצעת כבוד יושב-ראש הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

– – ואנחנו נעביר את המכתב הזה למשפחה ולשלטונות ארצות-הברית. לא – אז לא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ההתערבות של כבוד יושב-ראש הכנסת היא כאן באמת בשם הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

הדיון הוא על הממשלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא רציתי להיכנס לפולמוס, רציתי שבכנסת יצביעו כולם בעניין פולארד פה אחד כך או אחרת – – –

היו"ר ש' וייס:

לו הייתי אמריקני – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מציע להיענות לבקשתו של כבוד היושב-ראש, הרי אנחנו יכולים לקיים דיון בוועדת הכנסת, מי כמוך יודע – –

היו"ר ש' וייס:

ודאי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – גם ללא העברה מכאן.

היו"ר ש' וייס:

לו הייתי אמריקני הייתי אומר: טוב, שקודם כול היהודים יסתדרו ביניהם, מי אשם בזה, אחר כך אנחנו נטפל בזה. זאת תחושת.

חבר הכנסת לנדאו, קבל זאת הפעם. השמעת את הביקורת שלך, והיא מובנת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אל תסית אותו; שהוא יחליט בשמו. אל תסית אותו.

חבר הכנסת חגי מירום, מה דעתך?

חגי מירום (העבודה):

גם אני מקבל את הצעתך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

רבותי, החברים קיבלו את הצעתי. הצעתי הממשית היא, שאת ההודעה החשובה שלך נעביר גם להורים, כיוון שיש פה סיפור ההורים, ולוועדת החוץ והביטחון. אני אבקש בשמכם מיושב ראש ועדת החוץ והביטחון ליזום דיון כזה, בהשראה הזאת, אבל לא על-פי החלטה. אני מודה לכם, ממש, על ההיענות. תודה רבה.

ידידי סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי, הפיקוד שלך.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת חגי מירום, שיש לו סדרת הודעות בשם ועדת הכנסת. אחת מהן קשורה להודעה קודמת, ששם לא ידענו מה הכיוון מצומת ליעוד. בבקשה, אתה תבהיר לנו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

תודה רבה, אדוני. זאת הודעה אחת, והיא קצרה. חברי הכנסת, מעשה שהיה כך היה. סיעת צומת, שהיה לה מקום, על-פי החלטות הוועדה המסדרת, בוועדת העבודה והרווחה, נתנה את מקומה לחבר הכנסת יוסף עזרן, כי חבר הכנסת יוסף עזרן נותר קצת בודד פה, בבית הזה, מבחינת ההשתייכות הסיעתית שלו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אימצנו אותו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כן, היה איזה מין אימוץ כזה מצד סיעת צומת. אבל תקופת האימוץ הזאת כנראה הסתיימה. על כל פנים, קיבלתי הודעה מיושב-ראש סיעת צומת, ולפיה הוא מבקש שיהיו חילופי גברי. לכן אני מבקש להודיע, כי בוועדת העבודה והרווחה, במקום חבר הכנסת יוסף עזרן יכהן מכאן ואילך חבר הכנסת חיים דיין מסיעת צומת. אני מקווה שחבר הכנסת יוסף עזרן ימשיך וימצא את מקומו בבית הזה ביתר שאת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכנסת. אני מבין שהנושא הזה לא צריך הצבעה, זו הודעה של יושב-ראש ועדת הכנסת.

הצעה לסדר-היום

החובה להביא את הסכם אוסלו ב' להכרעת העם

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעה לסדר-היום מס' 6918: החובה להביא את הסכם אוסלו ב' להכרעת העם – של חבר הכנסת חנן פורת. יש לך עשר דקות.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו נמצאים בשעות מבחן קשות מאוד לעתידו של עם ישראל, לעתידה של ארץ-ישראל, לגורל חבלי ארץ-ישראל. אני מודה ומתוודה, שלעתים לא רחוקות שנתי נודדת בלילות כשאני חושב על כך שבתוך פרק זמן קצר ביותר עלול, לפחות מנקודת מבט של ההכרעות כאן, להיסתם הגולל ועלול לרדת לטמיון מפעל חיים, שהוא לא רק מפעל חיים אישי שלי – אשתי, בני, בנותי, ביתי שבגוש-עזיון, ביתנו – ביתם של רבבות מתיישבים ברחבי יהודה ושומרון והגולן.

לפי מיטב הכרתי, אנחנו עומדים גם בפני הכרעות, שעלולות להיות גורליות עד מאוד לעתיד קיומו של עם ישראל. אם היתה איזו אשליה שהסכם אוסלו בעצם בא לקבוע פרמטרים של הסכם ביניים, הרי התקדים של עזה ויריחו מלמד, שלא בהסכם ביניים אנחנו עוסקים.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא היתה כל אשליה, הם מראש רצו לתת את ארץ-ישראל.

חנן פורת (מפד"ל):

אני אומר, אם היתה איזו אשליה, אם מישהו היה יכול לטעון. הרשה לי, דב. מכיוון שהדברים כל כך כבדים בעיני, אני רוצה לומר אותם בהרבה איפוק ושיקול דעת. אם היתה למישהו אשליה, או ניסו לזרות חול בעיניים ולומר שלפנינו כאן הסכם ביניים, הרי מה שהתרחש בעזה מלמד שאנחנו עוסקים כאן בהסכם קבע.

הממשלה עצמה אמרה באופן ברור, שכשנגיע להכרעה הסופית באשר ליהודה ושומרון, שמשמעותה מסירת חבלי ארץ אלה למדינה פלשתינית או לכל סידור אחר – לכך יקדמו הבחירות, הבחירות של 1996, והעם יוכל להביע את דעתו. בא השובב שבממשלה, האיש הטוב בממשלה במובן הרע של המלה, והוציא את המרצע מן השק. כה אמר יוסי שריד: רבותי, אנחנו רוצים לקבוע כאן עובדות בלתי הפיכות, שלאחריהן אפילו אם אתם תעלו לשלטון, כבר תמצאו אדמה חרוכה, כבר תמצאו מציאות שלא תוכלו לשנות אותה. ובמידה רבה הוא צודק. כמובן, הכול ניתן לשינוי. במלחמה ניתן לשנות את הכול. אבל המציאות, בדרכים דיפלומטיות, בדרכים מדיניות, שאם, חלילה, על-פי ההסכם שעומד להיחתם בעוד שבועות ספורים, ב-1 ביולי תהיה חתימה הכוללת את הוצאת הממשל הצבאי והמינהל הצבאי, הכוללת את הוצאת צה"ל ממרכזי הערים בכל יהודה ושומרון, הכוללת הכנסת צבא פלשתיני, הבה נקרא לילד בשמו, של רבבות חיילים לוחמים חמושים, סדר גודל של צבאות השדה שלנו – אנחנו נעמוד בפני אדמה חרוכה.

אני לא דן כעת על הצד המוסרי שבדבר. אני לא דן כעת על ההפקרות המדינית. אני לא דן על השיקול הנורא מבחינה ביטחונית. אני לא דן על גורלם של המתיישבים ביהודה ובשומרון. אני מציב שאלה אחת פשוטה: האם הכרעה כל כך גורלית, שידוע לכול שהיא חוצה את לבו של העם, לא ראוי שתובא להכרעת העם? האם מישהו ערב הבחירות הקודמות ידע שבכך נעמוד, בהסכם אוסלו עם אש"ף, במסירת חבלי ארץ אלה? ואל יגידו לי שמדובר כאן על שטח מצומצם כזה או אחר. לפני מונח הסכם אוסלו, הוא קובע לגבי ההסכם את המלים הבאות: "שני הצדדים רואים את הגדה המערבית ואת רצועת-עזה כיחידה טריטוריאלית אחת, ששלמותה תישמר במסגרת תקופת הביניים". הווי

אומר, שההכרעה שתהיה בסופו של דבר מדברת על השטח כולו, גם אם מדובר פה בשלבים, וגם אם יישארו בשלב הראשון מובלעות של יישובים שהמצב שלהם יהיה מצב מחריד עד אימה.

אני מבקש דבר פשוט: כשם שבנושא הגולן הובן שאי-אפשר להביא הסכם כל כך גורלי ומכריע, בשונה מכל מה שהיה צפוי עד כה, ללא הבאת הדברים להכרעת העם, כך ייעשה גם לגבי יהודה ושומרון.

אני רוצה לומר: לא בכדי אנשי הדרך השלישית, שעמדתם רחוקה מעמדותי – הם מדברים על פשרה טריטוריאלית, אפשר מאוד מצומצמת, ביהודה ובשומרון – הבינו את הדבר וקבעו בהחלטתם, שהם דורשים את פיזור הכנסת והליכה לבחירות לפני יישום הסכמי שלב ב' של אוסלו. מפני שהם הבינו, שלאחר שצה"ל יצא מקלקיליה וייכנס שם צבא פלשתיני, אפילו אותו אזור של מערב השומרון, הכולל בתוכו את קרני-שומרון, את אריאל, את אלקנה, כל האזור הזה גם כן יהפוך להיות אזור שלא תוכל להחיל עליו את הריבונות היהודית. זאת אומרת, בשעה שהם יבואו לבחירות ב-1996 הכול כבר יהיה מאחורינו, הכול יהיה 'כפי שאומרים בשפת בני צרפת. זה יהיה כבר מאחורינו.

היו"ר ע' עלי:

PASSE – עבר זמנו.

חנן פורת (מפד"ל):

עבר זמנו, בטל קורבנו. אני יודע, יש כאלה שלא אכפת להם. שמעתי גם את השרה שולמית אלוני אומרת: מה פתאום אנחנו צריכים להביא גם את הגולן למשאל עם? זה מיטב הדמוקרטיה – נצפץ על העם, נדרוך עליו, נדרוס אותו, נביא לקרע בעם, נביא שלום. כך רוצים להביא שלום, תוך כדי קרע בלבו של העם.

אני אומר לכם, ואני אומר את זה לא כאיום, חלילה, גם הציבור הגדול של המתיישבים ביהודה ובשומרון, שעומד בפני הכרעות גורליות לגבי כל קיומו ועתידו, אם, חלילה, הכרעת העם תיפול והוא יראה שרוב העם עומד כנגדו, אפילו הוא יראה בזה את חטא המרגלים. גם בתקופת חטא המרגלים, רבותי, לאחר שבכה כל העם למשפחותיו, אמר הקדוש-ברוך-הוא: כאשר דיברתם כן אעשה לכם. בישראל את הדייסה – תאכלו אותה. אנחנו לא נוכל ללכת נגד העם. אבל במצב הזה שקיים היום, כשדוחקים לפינה ציבור של רבבות ומאות אלפים, בין מתיישבים, בין נאמני ארץ-ישראל בכל מרחבי ארץ-ישראל, ולא נותנים להם אפילו את האפשרות להביא את הדברים להכרעת העם – זה פשוט דבר שהוא מקומם ומזעזע מכל היבט דמוקרטי, מכל היבט דמוקרטי אלמנטרי, אדוני שר המשפטים.

אני יודע, יאמרו שזה עדיין הסכם ביניים ועדיין יש אפשרות. כל בר-דעת, כל מי שעניו פקוחות מבין למה אנחנו הולכים; מבין שמה שיוותר לדיון בהסכם הקבע זה אותם שלושה סעיפים שנאמרו שם: הכנסת הפלשתינים הפליטים, קרי החזרתם של הפליטים לגבולות "הקו הירוק", שאלת מעמדה של ירושלים ושאלת פירוק ההתנחלויות. זה מה שיוותר לדיון להסכם הקבע, כאשר המציאות של מדינה פלשתינית כבר תיקבע כעובדה קיימת.

על כן אני מבקש, ואני אומר את הדברים האלה באמת, אדוני שר המשפטים, לא כמי שמבקש לייצג רק עמדה פוליטית אחת אלא כמי שמנסה לבחון את הדברים באיזה ממד ציבורי ובאיזו פרספקטיבה היסטורית. אם, חלילה, תהיה הכרעה של העם, בין במשאל עם ובין בבחירות, יכול להיות שאנשים כפופים ובוכים יאלצו לקבל את הגורל הזה גם אם הוא יכאב להם ויצרוב להם עד עומק נפשם. אבל אם מנסים לכפות עליהם הכרעה כזאת בלא הבאת הדברים להכרעת העם קודם לכן, בלא הבאת הדברים במסגרת בחירות שבה יתחדדו העמדות ואתם תעמידו את עמדתכם מול עמדתנו, ההתקוממות הציבורית תהיה כזאת, שאיני יודע לאילו פסים היא יכולה להוביל. נכון הדבר לגבי הגולן, נכון הדבר לגבי יהודה ושומרון. אני מבקש להביא את הדברים להכרעת העם. ואני מקווה, שאם ההצעה הזאת, שבמכוון הגשתי אותה כהצעה לסדר-היום ולא כהצעת חוק, תתקבל בקוויים היסודיים שלה – תימצא הדרך לגבש אותה ולתרגם אותה לשפת החוק, שאכן יכול גם להביא לשלמות הארץ ושלמות העם.

ומלה אחרונה, ברשותך, אדוני היושב-ראש. לי אין ספק שאם אכן כך תהיה ההכרעה, אז תיערך המערכה הגורלית, שבה המערכה על ארץ-ישראל עוברת דרך המערכה על לבו של העם. אנחנו, בעזרת השם, נעבור מבית לבית, משכונה לשכונה, מעיר לעיר, ובחסדי השם ננצח בגדול ועם ישראל יאמר כן לארץ-ישראל. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יכול להבין ללב של חבר הכנסת חנן פורת, שהוא אכן מודאג והוא מיטיב לבטא את דאגתו ואף חרדתו, והעניינים מתנהלים על-ידי ממשלה בהתאם לקווי מדיניות שאינם מקובלים עליו. הוא עושה את מלאכתו כחבר הכנסת וכחבר האופוזיציה. עם זאת, כשהוא מעלה את התביעה להכריע בעניינים שונים במשאל עם, הוא מעלה תביעה שעקרונית היא זרה לשיטתנו והתביעה להחיל אותה איננה אמונה ואיננה מקובלת בתשתית הפוליטית שלנו.

חנן פורת (מפד"ל):

לא אמרתי דווקא משאל עם, בהחלט גם בחירות – או זה או זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מקובל היה עד עכשיו בכנסת ישראל, שהממשלה מוסמכת לנהל משא-ומתן מטעם המדינה, כי היא הממשלה הנבחרת, היא המוסמכת. וכאשר מדובר בהסכם בין-לאומי משמעותי, בהסכם שיכול לשנות את מערכות היחסים בינינו לבין שכנינו, ההסכמים שנחתמו מטעם הממשלה הובאו על-ידי הממשלה לאישור הכנסת. כך היה לגבי הסכם קמפ-דיוויד, הסכם השלום עם מצרים, כאשר

בראשות הממשלה היה מנחם בגין, זיכרוננו לברכה; כך היה בקשר להסכם אוסלו ובקשר להסכם קהיר, וזאת דרכנו.

הסכם אוסלו הוא בעצם הסכם שקובע עקרונות מסוימים שלפיהם מתנהל משא-ומתן בינינו לבין הפלשתינים במגמה להגיע להסכמים נוספים. ועל-פי הסכם אוסלו הגענו להסכם קהיר ולהסכם הנוסף באשר להעברת סמכויות מסוימות ביהודה ובשומרון. ועכשיו מתנהל הסכם נוסף – – –

חנן פורת (מפד"ל):

קראתם לו במפורש "הסכם עזה ויריחו תחילה".

שר המשפטים ד' ליבאי:

ועכשיו מתנהל משא-ומתן להסכם נוסף על-פי האמור בסעיף 7 להסכם אוסלו, וזהו אותו הסכם אוסלו שאושר כאן בכנסת ברוב. מבחינה זו אנחנו לא מנהלים משא-ומתן על משהו שהכנסת לא אישרה. היא אישרה. והתביעה להביא את פירות המשא-ומתן הזה שוב לכנסת לאישור – אם יסתיים העניין בהסכם, יש להניח שעל-פי המקובל העניין יעלה בכנסת וממילא או שהממשלה תזכה באמון וההסכם יאושר או שהאופוזיציה תצליח בשלה. הרי יש פיקוח – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אולי נביא כל החלטת ממשלה לאישור הכנסת?

שר המשפטים ד' ליבאי:

הרי יש פיקוח שוטף של הכנסת. מה שמקובל עלינו הוא, שהכנסת שנבחרה, אתם, חברי הכנסת כולכם, כל ה-120, מייצגים את עם ישראל. כשאני אומר עם ישראל, אני מתכוון לכל תושבי ישראל מבני כל הדתות.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, אתם מאיימים על מי שלא יצביע כעמדתכם שתוציאו אותו מהמפלגה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו עכשיו במסגרת ממלכתית, ואנחנו לא איימנו על אף אחד להוציא אותו מהמפלגה.

משה פלד (צומת):

לא איימתם בכלל. החלטתם בוועידת המפלגה – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה דעתו של אדוני על ההחלטה – – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי, סליחה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני התכבדתי להיות יושב-ראש הוועידה. אני הוא זה שראה את המסמכים, אני הוא זה שמכיר את ההחלטות, הכול כתוב עלי ספר, או לפחות עלי נייר, אז מישהו חושב שאני אספר פה משהו לא נכון? אין החלטה שמפר משמעת יגורש מהמפלגה. אולי זה נוח למישהו לפרש זאת כך.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני השר – – –

דן תיכון (הליכוד):

— — —

משה פלד (צומת):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

או, איזו תסיסה, איזו התעניינות פתאום. לא היתה התעניינות כזאת לגבי גורל ארץ-ישראל, אבל אם מישהו כן יוצא או לא יוצא מהמפלגה, כולם פתאום מתעניינים. רבותי, ארץ-ישראל נדונה, חבר הכנסת חנן פורת הביא הנה את ארץ-ישראל, הוא לא הביא את מפלגת העבודה. אין החלטה להוציא מישהו מהמפלגה.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני השר, אל תחמיץ הזדמנות לקבל שיעור בדמוקרטיה מחבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

חבר הכנסת שפי, לפי מה שהחליטו בוועידת המפלגה – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

מה שהחליטו בוועידת המפלגה, על-פי המלצת – – –

משה פלד (צומת):

שלא ייתנו לך להשתתף בפריימריס.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון, זה דבר אחר. חברים, בואו נגיד את האמת – אתם רוצים לנהל דיון בעניינים אחרים. אם כבוד היושב-ראש מאפשר ואם זמני בידי, בבקשה. אם לא, אני רוצה לענות על השאלה. אבל, תסלחו לי, אתם הרי כולכם יודעים שמהו קרה במערך הפוליטי בישראל בעקבות הפריימריס. אתם יודעים שהפריימריס, להבדיל משיטת הוועדה המסדרת או שיטת המינויים על-ידי מזכירות מצומצמת, הביאו במידה רבה את התלות הישירה של חבר הכנסת בכל ציבור הבוחרים, או לפחות ציבור הבוחרים במחוז, ולכן נכנס שיקול נוסף למערך הפעילות של חבר הכנסת והמסגרת המפלגתית מתרופפת. אנחנו לא רוצים פה ציבור של אנשים בודדים, שכל אחד, לפי משוגות לבו או התעניינותו המיוחדת או הבנתו האישית, ינהל כאן את ענייני הכנסת וענייני המפלגה. המפלגות, כגופים פוליטיים שמכוח החוק צריכים לתת ייצוג לאידיאולוגיה ולמשאלות העם, יש בהן דאגה – בכל המפלגות הדמוקרטיות – איך לשמור על מסגרת של מפלגה במובן של אנשים שהולכים לפי כיוון, לפי רעיון, ולא רק לפי משאלותיהם אולי הענייניות-הנכונות אבל גם האגואיסטיות של כל אחד ואחד; יש חשש להתפרקות החבילות.

כל מפלגה תנהל את ענייניה כפי שהיא מבינה, ואין אצלנו החלטה להוציא מישהו שהוא לא ממושמע. יש אצלנו רק אזהרה – אם אתה לא הולך עם הרוב במפלגה ולא הולך לפי המצע ולא הולך לפי ההחלטות המוסמכות, תדע לך שמבחינתנו אתה לא קנדיסט לייצג אותה מפלגה הלאה כשמדובר בעניינים שהם המיוחדים במינם מבחינת משמעות למדיניות אותה מפלגה, או במקרה זה הממשלה שהיא מובילה. אלו עניינים של אי-אמון, אלו עניינים של תקציב – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

אפילו כשהוא הולך לפי המצע של המפלגה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– ואלו עניינים שהסיעה מחליטה עליהם ברוב של שני-שלישים מחבריה, לא מאלה שנוכחים בישיבה. זה אמצעי מסוים, כשהצבעתו של אדם לא מוציאה אותו או לא מונעת ממנו את האפשרות לרוץ לפריימריס, כי אותה החלטה אומרת, שמי שיחליט אם הוא ירוץ או לא זה המרכז של המפלגה לכשתגיע השעה. כך שגם אם אדם מצביע נגד המפלגה, אם המרכז חושב כחלוף זמן שניתן לחיות עם זה והיו לו שיקולים טובים, הוא יכול לשמור על אחדות המפלגה ולשמור עליו כבבת עינו, ואין אצלנו החלטות שרירותיות ולא "כאסח", יש הבנה ויש התחשבות.

בואו נחזור לנושא. כיוון שסעיף 7 בהסכם אוסלו אושר כאן, כיוון שהממשלה פועלת לפי הסעיף הזה בהסכם שאושר כאן, הרי שאנחנו לפי שעה בתחום המקובל ביותר במדינה דמוקרטית – פעילות הממשלה אושרה על-ידי הכנסת.

חבר הכנסת פורת הנכבד לא מעלה כאן שום עניין חדש. דברים שהוא אמר כאן הוא אמר באותה ישיבה של מליאת הכנסת שדנה בהודעת הממשלה באשר להצהרת העקרונות בדבר הסדרי הביניים של ממשל עצמי, היא הישיבה שבה נדון הסכם אוסלו.

אמר אז חבר הכנסת חנן פורת, והוא ירשה לי לצטט אותו, או יותר נכון שניים-שלושה קטעים מדבריו. "הדבר הוא פשוט" – אומר חנן פורת בישיבה ב-22 בספטמבר 1993 – "אינני מבקש מכם לוותר על דעתכם כעת; הלוואי שהייתי יכול. אבל התביעה האלמנטרית הזאת, להביא החלטה כל כך גורלית להכרעתו של העם, במסגרת בחירות או אפילו במסגרת משאל עם, שייערך בתנאים הוגנים, להמתין עם המימוש של הדברים, שהם בלתי הפיכים." כאן שוסעת על-ידי חברים שונים, ואתה ממשיך, חבר הכנסת פורת: "עד להבאת הדברים להכרעת העם. אני שומע שטוענים כאן האנשים: יש לנו רוב, יש לנו רוב בעם. אדרבה, ייבחנו הדברים האלה במסגרת בחירות או במסגרת משאל עם. התביעה הזאת לא צריכה להיות תביעה של ש"ס ולא של פלוגי אלמוני. זאת היתה צריכה להיות הסכמה הדדית של כולנו. כל הבית הזה צריך היה להתאחד סביב ההכרעה הזאת." ואתה מסיים: "אני מציע שזאת תהיה ההחלטה בתום שלושת ימי הדיונים האלה בכנסת. תודה". הבאתי את דבריך כדי להראות שאתה עקבי.

חנן פורת (מפד"ל):

תרשה לי קריאת ביניים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מרשה.

חנן פורת (מפד"ל):

זה היה בעת הסכם אוסלו. בינתיים הוסף הסכם אוסלו באשר לרצועת-עזה. אז אמרתם שזה הסדר ביניים. היום אתם אומרים שזה הסדר ביניים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

ההסדר שנדון עכשיו הוא עדיין הסדר ביניים ללא קביעת גבולות – – –

חנן פורת (מפד"ל):

עזה זה הסדר ביניים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חנן פורת, הרי להתנגח אנחנו יכולים. נתתי לך לשאול שאלה, ברשות היושב-ראש, אתה נותן לי לענות, ואנחנו ננהל שיג ושיח מכובד, אף שאנחנו רחוקים מאוד בדעותינו ואף שהנושא הזה הוא בנפשם של אנשים ובלבך, ואני חש את זה. אתה לא מעמיד פנים, אתה חש כך בכל רמ"ח איבריך, ואני מבין ומכבד את זה. אבל העניין שביקשת והעלית כאן הובא לתשומת לבה של הכנסת. התבקשה הכנסת לעשות זאת וסירבה; סירבה, משום שאלה הם יחסי הכוחות בכנסת הזאת.

לכן, העניין נדון, העניין הוכרע, ולא התקבלה הדעה שעם ההתקדמות במשא-ומתן על-פי הסכם אוסלו יש לחזור אל העם בין בעריכת בחירות חדשות בין במשאל עם.

מטעמנו או מהצד שלנו, הרי הדברים ידועים. כאשר מדובר בהסכם שלום אפשרי עם סוריה, וכאשר ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, חש שמא בהסכם יהיו דברים שלא יתיישבו עם מצע המפלגה בבחירות האחרונות ועם דבריו לפני הבחורים בבחירות האחרונות, אבל אלה הם תוצאות של משא-

ומתן, שלא צד אחד קובע אותן אלא זו מציאות מסוימת בבחינת זה מה שניתן להשיג, הוא אמר: אם הדברים לא יתיישבו עם המצע, תדעו לכם אנשי המפלגה, תדעו לכם בני העם, אני לא אראה את ההסכם כסופי אלא על-ידי משאל עם או אם תתקיימנה בחירות. זה לגבי הגולן.

לגבי יהודה ושומרון נאמרו דברים אחרים, ולא ניכנס כאן לפולמוס. אבל מבחינתנו – ולא אתם קובעים מבחינתנו, אנחנו קובעים מבחינתנו – אנחנו אמרנו דברים נכוחים לבוחרים בדבר רצוננו בפשרה ומה מהותה; אנחנו הולכים על-פי מה שאמרנו, ומבחינתנו איננו רואים שום פגיעה במהות המשטר הדמוקרטי אם אנחנו מקדמים את המדיניות אשר עליה הצהרנו בדרך – מבחינתנו – לפתור את הסכסוך הקשה הזה בינינו לבין העם הפלשתיני, מתוך רצון להביא לאפשרות שישראל תשכון לבטח עם מצרים, עם ירדן, עם סוריה ועם לבנון, לפחות עם כל העמים הקרובים לנו במזרח התיכון. זו שאלה שנויה במחלוקת, אנחנו יודעים, ואנחנו נתמודד על נפש הבוחר לקראת יום הבחירות.

לכן, בשלב זה אין שום יסוד לבקשה שנתחייב למשאל עם או לבחירות חדשות עם התקדמות המשא-ומתן בשלב זה, כאשר על-פי הסכם אוסלו, איננו שלב ההסכם הסופי בינינו לבין הפלשתינים.

בנסיבות אלה אני חושב שעליך גם לכבד את השיטה הדמוקרטית שבאה לידי ביטוי בכך שהכנסת מייצגת, בין בחירות לבחירות, את העם. אני רוצה שתסייעו לנו בכיבוד המשטר הזה, כי כל הטוב שבו הוא, שאם העם חושב אחרת מהממשלה, הוא יכול להחליף אותה. במשטר טוטליטרי זה בלתי אפשרי, ונשמור כבבת עינינו על המשטר הדמוקרטי במדינה. לכן, אני מבקש שנכבד את הכנסת ואת החלטותיה.

אשר לשאלה שעומדת לפנינו, אין מבחינתי כל מניעה להעביר גם הצעה זו לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, כדי שהדברים יישמעו שם פעם נוספת ויילמדו שם פעם נוספת, כי מבחינתנו הרי הדברים ברורים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים. יש כאן הצעה אחרת לחבר הכנסת בא-גד. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני השר, אם כבר להעביר לוועדה, אז לוועדת הפנים, כי משאל עם זה מרשם תושבים, כידוע לך.

היו"ר ע' עלי:

עם כל הכבוד, אתה ביקשת להסיר.

יוסף בא-גד (מולדת):

רק הערתי.

אני רוצה לומר משפט אחד. מעמד הר-סיני – "את אשר ישנו פה עמנו עמד היום – – – ואת אשר איננו"; גייסו גם את הנשמות. החלטה גורלית לעם ישראל. מאחר שהפעם השר ליבאי לא יכול לגייס נשמות, אנחנו דורשים להביא את העניין להכרעת העם. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת פורת, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

חנן פורת (מפד"ל):

אני דורש שהצעתי תידון במליאה עוד לפני חתימה על הסכם אוסלו ב'.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, מי בעד דיון במליאה בהצעתו של חבר הכנסת חנן פורת – יצביע.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 24

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, בעד – 24, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לכלול את ההצעה של חבר הכנסת חנן פורת על החובה להביא את הסכם אוסלו ב' להכרעת העם בסדר-יומה של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

פקקים בכבישי המדינה והערים

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6935: פקקים בכבישי המדינה והערים – של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד שר התחבורה, העובדות ידועות. אנחנו עדים ליותר ויותר פקקים בכבישי המדינה וברחובות הערים המרכזיות. למותר לציין, שהפקקים הללו גורמים סבל לנהגים, להולכי רגל, גורמים לבזבז שעות עבודה וגורמים נזקים חמורים מאוד למשק. מאות מיליוני שקלים הולכים לאיבוד.

עובדה נוספת שאנחנו צריכים לציין היא, שיש השקעות בכבישים, יש השקעות רבות בכבישים, ואנחנו רואים אותן. אנחנו רואים גם תוצאות. זה חלק מן העובדות.

אבל, אדוני השר, כבוד היושב-ראש, חלק מההשקעות הללו הולך לטמיון בגלל מחדלי פיקוח וביצוע. אתן דוגמה אחת, ונדמה לי שכל היושבים כאן עדים לה לפחות אחת לחודש או אחת לשבועיים. בנו בעיר המרכזית, בירתנו, את כביש בר-אילן, שיש בו שני מסלולים ושישה נתיבים. הכביש הזה צריך להיות כביש הולכה – הוא מוביל מהכניסה לעיר אל המטה הארצי של המשטרה, אל משרדי הממשלה בירושלים, עבור דרך רמת-אשכול, גבעת-התחמושת, למשרדי הממשלה. שישה מסלולים, ששניים מהם – – –

משה נסים (הליכוד):

שישה נתיבים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נתיבים, בהחלט. שישה נתיבים, ששניים מהם, שאמורים היו להיות חופשיים, חונים בהם כלי רכב; אף שיש תמרורי אין עצירה ואין חנייה, חונים בהם כלי רכב. מי לא עובר שם? ראשי המטה הארצי של המשטרה, שרים, הרשות המבצעת, שופטים, והכבישים הללו, שבהם השקיע משלם המסים עשרות מיליונים, הם לא לשימוש. מכונות חונות בהם באין מפריע.

אני יכול לומר לכם, אני יודע שכל אחד מהיושבים כאן יכול לציין מקרים דומים בעיר מגוריו. יש השקעות בכבישים, הכבישים נועדו לתעבורה, אבל אנשים מחנים בהם את מכוניותיהם באין מפריע.

אדוני השר, אני מניח שבתשובתך תציין את ההשקעות הרבות שנעשו בתחום התחבורה. אבל מה שמעניין את הכנסת והציבור הוא לדעת מתי ניחלץ מהפקקים ומהי תוכניתה של הממשלה לכך, לוח זמנים.

ואינני מדבר רק על פיתוח כבישים. הנה חזר סבר פלוצקר מביקור בהולנד – אדוני השר, אני מניח שקראת את המאמר שלו ב"ידיעות אחרונות" – והוא אומר שמנכ"ל המשרד בהולנד אומר, שהשקעה נוספת של כספים בכבישים לא מובילה לשום מקום. אולי זה קיצוני מדי. כל שיפור בכביש יוצר מייד ביקוש נוסף לנסיעה בו, והסיכוי להיתקע בפקק רק גדל והולך. המנכ"ל מוסיף ואומר: התחלנו להשקיע מיליארדי דולרים בתחבורה חלופית על כל סוגיה.

אני הייתי מבקש ותובע מהממשלה – זה לא רק עניין של שר התחבורה – שתציע תוכנית אסטרטגית רחבת היקף ורב-זרועית. למה הכוונה? כמה שלא נשקיע בכבישים בתוככי הערים, הפקקים בהם יישארו. אין טעם להשקיע בהם יותר. בצדי הכבישים עומדים בתים, אנחנו הרחבנו את הכבישים עד למקסימום. אם כן, מה התוכנית? האם נשנה את שעות העבודה בחלק ממשדרי הממשלה בהשוואה לבתי-הספר? אולי יתחילו לעבוד חצי שעה מוקדם יותר ויגמרו מוקדם יותר. אנחנו יודעים שלנסוע במרכזי הערים בשעה 07:00, בשעה 07:30 או בשעה 08:00 – הנסיעה נמשכת פי שניים או פי שניים וחצי מאשר בשעות אחרות. מה התוכנית? איך נפתור את הבעיה הזאת? צריך לחשוב. צריך להביא לפני הכנסת תוכנית.

ונקודה נוספת. אולי, אינני אומר שזה הפתרון, אבל צריך לחשוב, אולי נוזיל את מחירי הנסיעה בתחבורה הציבורית. נקבע שמחיר הנסיעה יהיה שקל במקום 3 שקלים או 4 שקלים, ונסבסד את התחבורה מכספי משלם המסים ונחסוך מיליוני שקלים, אולי כפל-כפליים בכך שהכבישים יתפנו; אולי. אולי נתקין שבילים מיוחדים לרוכבי אופניים, עם הורדת מסים לטוטוסוסים, לאופניים. אולי ניתן תמריץ, כמו שקיים בהולנד, ככתוב במאמר, שמי שמשאיר את כלי רכבו ליד הבית מקבל תמריץ. ואילו אצלנו נותנים הוצאות רכב לכולם, גם למי שלא משתמש בכלי רכבו. אומרים לו: תשתמש, קח הוצאות רכב. אנחנו מעודדים שימוש ברכב.

יעקב שפי (העבודה):

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא שמעתי. על כל פנים, הדברים ברורים ומובנים.

שר התחבורה י' קיסר:

בתעשייה האווירית גם עובד שלא משתמש ברכבו מקבל אחזקת רכב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כן, יש מקומות שבהם אומרים: אם יש לך רכב ואתה משאיר אותו ליד ביתך – אתה מקבל תוספת שכר, זה שווה לנו, למדינה. זו כוונתי כשאני מדבר על תוכנית אסטרטגית רחבה. אני רוצה לומר, שהממשלה חייבת להגיש תוכנית אסטרטגית. מה תקבע התוכנית? היא תקבע איך ומתי ייחלץ מהפקקים. זו לא רק שאלה של קצב ושל היקף ההשקעות בכבישים, אלא מערכת שלמה של יעדים שצריך לקבוע מה העלות שלהם, מה האלטרנטיבות ומה האפשרויות בתחום הזה.

אנחנו הרי יודעים את העובדות, אדוני השר. בוודאי תעלה על הבמה ותאמר מה הם הקשיים. אתה תאמר שיש גידול במספר כלי הרכב, אתה תאמר שיש גידול באוכלוסייה – – –

שר התחבורה י' קיסר:

— — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אשאיר לך על מה לדבר. החיוך הרב-משמעי שלך אומר רבות.

היו"ר ע' עלי:

אתה נואם את הנאום שלו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה תאמר: יש גידול באוכלוסייה, יש גידול במספר כלי הרכב, התקציב מצומצם ומוגבל. ומה עוד יאמר לנו השר? אתם בממשלת הליכוד השקעתם כך, ואנחנו כך. הכול ידוע.

לכן, בהצעה לסדר-היום כתבתי שאני מעוניין לשמוע מתי ואיך. לקראת הבחירות אנחנו נאמר כמה אנחנו השקענו וכמה אחרים חטאו. היום הציבור רוצה לדעת מתי, מה התוכנית, מה יעשה ואיך הוא ייחלץ מהפקקים.

בחודשיים האחרונים קרה לי פעמיים שנתקעתי בכבישים בגלל תאונות.

יוסף בא-גד (מולדת):

רק פעמיים?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לאחרונה.

יוסף בא-גד (מולדת):

הרבה יותר. לי זה קורה מדי יום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה נתקע בכביש ומחכה שמישהו יחלץ את המשאית, יזיז אותה. בינתיים מתארך הפקק לאורך קילומטרים. מה הפתרון?

אנחנו יודעים שיש נתיב חופשי, הנתיב הפנוי מצד ימין, שהוא נתיב ללא אספלט, בשוליים, הקרוי "בנקט". אולי כדאי לקבוע תחנות חילוץ קרובות יותר בכבישים הראשיים. אינני יודע.

מדוע אני כל כך חשדן כלפי הממשלה הזאת? אומר לך, אדוני השר – ואינני מונע מעצמי ביקורת על ממשלות קודמות – מה קרה בכביש חוצה-ישראל? ישבנו ודנו בוועדת הכספים על כביש חוצה-ישראל. לא היתה לפנינו אלטרנטיבה. כשהממשלה רוצה שנחליט על כביש חוצה-ישראל, שהוא פרויקט מרכזי במדינה, היא צריכה להביא אלטרנטיבות ולומר: בדקנו אפשרויות שונות, עשינו מחקר והחלטנו על כביש חוצה-ישראל. לא הביאו לפנינו אלטרנטיבות. הביאו לנו את התוכנית על כביש חוצה-ישראל ואמרו: אם לא תחליטו בחיוב, זו בכייה לדורות, כי לתכנן זה עניין של שש-שבע שנים.

ומה קרה? אחרי שהחלטנו על כביש חוצה-ישראל, חוזר שר האוצר מחוץ-לארץ, מהמזרח הרחוק, ואני קורא מודעה: שר האוצר החליט שזה יהיה כביש אגרה. מה זה? על פרויקט כזה? קודם משגעים את ועדת הכספים – היא משתגעת מפני שהממשלה מביאה לה דבר לא מוגמר – אחרי שמקבלים את ההחלטות, שר האוצר חוזר מחוץ-לארץ ובפיו הברקה, הוא שמע שסוללים כאן את כביש חוצה-ישראל במשך עשר שנים ואילו משקיעי חוץ יסללו אותו במשך שלוש שנים, יש לו רעיון – כביש אגרה. כך מתכננים משק? כך מחליטים על פרויקטים בנושאים הכי מרכזיים שלנו? כך מחליטים על תחבורה הגורמת סבל לתושבים? כך מחליטים על השקעות עצומות, נזק רב?

הנה זו דוגמה מדוע אני כל כך חשדן כלפי הממשלה הזאת. כך לא מחליטים.

לכן, הייתי מבקש, אדוני השר, לשמוע איך ומתי ניחלץ מהפקקים. אני יודע שתמיד יהיו פקקים, אבל יש הבדל בין פקק לפקק. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין.

לפני שהשר עולה לדוכן, אני מבקש, אדוני השר, שתתייחס לנקודה נוספת. היו השקעות בתשתיות בכבישים, אבל נוצר מצב שבו הפקק שהיה במקום אחד עבר למקום אחר, ועיקרי הפקקים היום הם בכניסות לערים ובערים עצמן. איך אתם מתכוונים לטפל בעניין הזה?

דן תיכון (הליכוד):

רכבת תחתית.

היו"ר ע' עלי:

העברתם את הפקקים לכניסה לערים. איך תתמודדו עם העניין הזה? בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי חבר הכנסת ויינשטיין, בנושא הפקקים אני לא יכול לתת לך תאריך. אני לא יודע אם יש משהו במדינה הזאת או באיזו מדינה בעולם שיכול לתת תאריך ולומר: בתאריך הזה אני משחרר אותך מהפקק. אני אומר זאת בכל היושר.

נכון שמדינת ישראל סובלת מפקקים בכבישים, בעיקר בשעות העומס. לא סוד הוא שזה דבר שמדינות רבות בעולם סובלות ממנו, בעיקר המדינות המפותחות; זו לא תופעה ייחודית לישראל.

כפי שאמרתי מעל במה זו לא אחת, אינני מבקר ממשלות קודמות. אני רואה את עצמי כשר תחבורה שתפקידו לראות מה הוא יעשה בתקופת כהונתה של הממשלה לקידום הנושא.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא בתחום סמכויות משרדך?

שר התחבורה י' קיסר:

תן לי, תן לי, אני עונה מה שאני מוצא לנכון לענות. זה חלק מהתשובה. אבל לא אני יצרתי את המצב הזה. אני קבעתי לעצמי כלל, אני עוסק בתחבורה. ולכן, אף שאני יושב כאן ליד שולחן הממשלה, תראה שאינני מרבה להתעסק בנושאים לא לי. אני חושב שיש בעיה קשה מאוד בנושא התחבורה; הנושא הזה סבל במשך שנים, וצריך להפשיל שרוולים ולנסות להשקיע את המיטב ואת המירב בנושא שנקרא תחבורה, שהוא עניינו של כל אזרח במדינת ישראל מלאת הפקקים. בעיקר, מאחר שמעל במה זו אנחנו נדרשים כמעט מדי שבוע לנושא תאונות הדרכים. אלה שני נושאים כבדים מאוד שנוגעים ישירות לאזרחי מדינת ישראל.

אין לי ברירה אלא לספר על כמה מהבעיות שמצאתי כשבאתי למשרד הזה; ואני לא באתי אליו מתחום התחבורה. מדינת ישראל סובלת מפיגור נוראי בפיתוח הכבישים. אתה אמרת שכבר לא צריך, אבל אני רוצה להביא עובדה פשוטה, כמה נתונים, שלא יחשבו שאנחנו, או לפחות שאני תוקף רק את הממשלה הקודמת, או את זו שקדמה לה, ובמלה כוללת – את ממשלות הליכוד.

משנת 1970, הגידול בכבישים הוא ב-75% עד 80%, ואילו מספר כלי הרכב גדל באותה תקופה ב-400%. כדאי לזכור את העובדה הזאת, שלכאורה מצביעה על תופעה חיובית, על רמת חיים עולה, קונים כלי רכב. שר החוץ שמעון פרס הבטיח פעם מכונת לכל פועל, אבל כבר מזמן הגענו לשתיים-שלוש מכונות במשפחה, וזה הפך להיות כמעט דבר טבעי ומובן מאליו.

אורך הכבישים במדינת ישראל לא השתנה זה עשר שנים. אני מדבר על אורך, לא על הנתבים, כי אכן נעשתה פעולת פיתוח אדירה, ובזה כולם מודים. אבל כשאתה לוקח את אורך הכבישים, אתה מוצא שזה עשר שנים מדובר ב-13,000-14,000 קילומטר אורך כביש במדינת ישראל. אתה הזכרת את הולנד כדוגמה, מדינה שמבחינת גידול האוכלוסייה היא דומה לנו, אבל אורך הכבישים והמסילות בה רב מזה שאצלנו.

אני לא אומר שהממשלה הזאת אינה מטפחת את נושא תשתית הכבישים. מובן שכשר התחבורה הייתי רוצה יותר. אבל אין זה סוד שהממשלה הזאת – במסגרת שינוי סדר העדיפויות שעשתה – משקיעה 2 מיליארדי שקלים בשנה רק בנושא הכבישים של מע"צ, והיושב-ראש שאל בנושא העורקים הראשיים בערים – – –

היו"ר ע' עלי:

אדוני השר, 2 מיליארדים? עד כמה שאני יודע, זה מיליארד.

שר התחבורה י' קיסר:

2 מיליארדים.

היו"ר ע' עלי:

תסלח לי, מיליארד שקל בתקציב המדינה – – –

שר התחבורה י' קיסר:

אני אראה לך את החשבון. האמן לי שאני יודע. 2 מיליארדים, ואני אתן לך – – –

היו"ר ע' עלי:

תקציב המדינה, מיליארד שקל, ולא הכול בכבישים חדשים.

שר התחבורה י' קיסר:

מיליארד ו-200,000 רק מע"צ – – –

היו"ר ע' עלי:

מיליארד ו-50,000.

שר התחבורה י' קיסר:

אחר כך יש לך משרד התחבורה – 600,000, השתתפות העיריות – 30%. אני אומר לך שזה 2 מיליארדים, ותסמוך עלי.

היו"ר ע' עלי:

שר התחבורה, חשוב שתדע שרוב הכסף השנה יושקע במע"צ באחזקת הכבישים ולא בפיתוח כבישים חדשים; למעלה מ-600 מיליון שקל מתוך תקציב מע"צ. אני מכיר את זה מוועדת הכספים של הכנסת, וחבר הכנסת דן תיכון, שהוא בקי ממני במספרים, יכול לאשר זאת.

שר התחבורה י' קיסר:

אני אומנם לא אחראי למע"צ, אבל אני אומר שזה סדר הגודל שבו מדובר – – –

דן תיכון (הליכוד):

למה אתה לא אחראי למע"צ? אתה שר התחבורה.

שר התחבורה י' קיסר:

אני מסכים אתך. הנה דבר אחד שבו אני מסכים אתך. לפי דעתי, ממשלות ישראל – ואני מדגיש את המלה "ממשלות" – עשו משגה כשלא היה להן האומץ לקבל החלטה שריכוז האחריות בנושא תשתיות הכבישים יהיה בידי משרד אחד, קרי: משרד התחבורה. נכון שזה לא נורמלי, אם כי ניסיתי לעשות מה שקוראים SECOND-BEST – את הדבר הטוב בנסיבות הקיימות, והקמתי ועדת תיאום בין משרד התחבורה לבין מע"צ. אנחנו עובדים במשותף במובן של תיאום, אבל לא דומה תיאום לאחריות ישירה. אחריות ישירה טובה הרבה יותר, ואני בהחלט הייתי מעדיף את זה, אבל זה לא נתון להחלטה שלי אלא להחלטת ראש הממשלה והממשלה ולהחלטת הכנסת.

למה אמרתי שאינני יכול למסור לך תאריך? מפני שאני רוצה לציין שרמת המינוע שלנו היום היא של 230 כלי רכב ל-1,000 נפש, ואנחנו מתקרבים לשנת 2000, שאז תהיה כאן רמת מינוע אירופית, המגיעה היום ל-400-440 כלי רכב ל-1,000 נפש, לא מבוגרים – – –

דן תיכון (הליכוד):

בשנת 2000 זה יגיע שם ל-600.

שר התחבורה י' קיסר:

זאת אומרת, שאנחנו עדיין במעלה ההר, ועוד לא הגענו לנקודת רוויה מבחינת עליית רמת החיים ורכישת כלי רכב, מה שקרוי רמת המינוע. ואני לא מזכיר כלל את המספר בארצות-הברית, שם יש 700 כלי רכב ל-1,000 נפש, מתינוק עד מאה-ועשרים. אנחנו בבעיה כשאנחנו מסתכלים קדימה – ואתה צודק – ואנחנו רואים שתהיה לנו בעיה קשה מאוד בשנים הקרובות. וכל מה שתעשה הממשלה גם אם תגדיל את תקציב הפיתוח – ואינני רוצה לתת הצהרות בומבסטיות, כי צריך להגיד

את האמת – אני אומר, שהלואאי שנוכל לשמור על הקצב של גידול התשתיות, כבישים ואחרות, מול הגידול במספר כלי הרכב.

בשנת 1994 בלבד קנו בארץ 130,000 כלי רכב חדשים; 130,000 כלי רכב חדשים, כאשר גידול האוכלוסייה, ובכלל זה העלייה, נע בין 2% ל-2.5%.

אצל העולים היתה תופעה מוזרה, כאשר עולה חדש שעוד אין לו פרנסה, עוד אין לו עבודה, ועוד אין לו דירה, אומרים לו: קנה רכב. אני אמרתי לממשלה: בואו נהיה קצת יותר חכמים, וניתן לעולה חמש שנים במקום שלוש שנים. יסתדר תחילה בעבודה, יגיע לתפקיד המתאים, ירכוש לעצמו דירה, ולא יאבד את זכותו לרכוש רכב בהנחה לפני עבור חמש שנים, אם ירצה בזאת; או, לחלופין, כמו שעשיתי לגבי קרן ההשתלמות בהסתדרות, שהיא תהיה דו-תכליתית. כלומר, צריך להגיד לעולה: אתה רוצה את הכסף בשביל דירה – ניתן לך את הכסף בשביל דירה; אתה רוצה אותו בשביל מכונית – ניתן לך את הכסף בשביל מכונית. אני בטוח שהרבה עולים היו מעדיפים להשקיע את הכסף הזה ברכישת דירה, במקום להשקיע אותו ברכישת רכב. זאת המציאות, ופוחדים לעשות שינוי. וכך נוצר מצב שבו אנחנו מעודדים רכישת רכב, ולמעשה אומרים לעולה חדש: תקנה רכב; אפילו אם אתה אתיופי, או באת מתימן, תקנה לך רכב. חבל להפסיד. מובן שאין בזה שום היגיון.

היו"ר ע' עלי:

מה ההבדל בין אתיופי או תימני לאחר?

שר התחבורה י' קיסר:

אני אומר שגם אם – – –

היו"ר ע' עלי:

מה פירוש "אפילו"?

שר התחבורה י' קיסר:

אני מתכוון לאלו שטוענים ששם היו רגילים לזה. אל תפחד, אני אגן על האתיופים, כי הם בני עמנו.

היו"ר ע' עלי:

אמרת גם תימנים, ואני מגן גם על התימנים.

שר התחבורה י' קיסר:

אל דאגה בעניין זה.

עכשיו אני רוצה לתת דוגמה נוספת. רק לפני עשר שנים היו בארץ 54 כלי רכב לקילומטר כביש. היום יש לנו יותר מ-105 כלי רכב לקילומטר כביש. הגידול הזה קרה במהלך עשר שנים בלבד. אז מובן שהצפיפות גדלה; פקקים נוצרים בעיקר ליד הכניסות לערים. המצב קשה, ולכן בצדק אמרת – ואני חסיד גדול של התפיסה הזאת – שאי-אפשר לשים את כל הדגש בפיתוח התשתית התחבורתית המוטורית, קרי: רכב וכבישים. צריך להתחיל לעלות ברמה, לעשות UPGRADING, להשביח את נושא הרכבת, שלצערי הוזנח במדינת ישראל במשך שנים.

אמרתי פעם מעל במה זו – מה עשתה הממשלה? היא אמרה: הרכבת זה עסק צולע, ילד נכה. לקחו וחברו אותה לרשות הנמלים והרכבות, בכנסת, לפי חוק, בלי להגיד לרשות איך היא תממן את הרכבת הזאת. חשבו שזה בית עשיר, הנמלים הם אנשים עשירים, אז לא נורא, יטפלו הם ברשת הנכה הזאת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני נסעתי – – –

שר התחבורה י' קיסר:

שאלת מה אני עושה? אני רוצה להגיד לך מה עשינו בתחום הזה.

אמרתי שזה לא הגיוני – מצד אחד יש צפיפות בנמלים, ויושבים במועצת הרשות בעלי עניין "נמליים", כך כתוב בחוק. אומר להם המוביל: מה אתה רוצה ממני? מה לי לכסות 120 מיליון שקל מגירעון של הרכבת בלבד ומהנסיעות, שלא לדבר על ההשקעות. אם צריך להשקיע, יש צורך במינימום של 300 מיליון שקל בשנה. הוא אומר: על הטונה שלי לייצוא או לייבוא אתה רוצה להעמיס לי גם את הגירעון השוטף של הרכבת, שהם 100 מיליון שקל? זה ימשיך להיות גירעוני, כי אין סובסידיה כמו בשירות הציבורי, וזה גם בתקציב פיתוח.

והנה, לקח לי שנתיים לנהל משא-ומתן עם האוצר, ובפעם הראשונה הצלחנו לשנות החלטה אסטרטגית ולהביא את הממשלה לכך שתחליט שהיא משקיעה בתשתית הרכבתית כמו בכבישים. זאת אומרת, זו אחריות שלה ולא אחריות של רשות הנמלים. על-ידי כך הבאנו את רשות הנמלים והרכבות להשתתף בהחלטה וסרטטנו תוכנית של ארבע שנים להשקעה של מיליארד דולר ברכבת, 3 מיליארדי שקלים שמתחלקים – 1.5 מיליארד שקלים מתקציב הממשלה לפיתוח תשתית מסילתית ו-1.5 מיליארד שקלים לצידוד, לתחנות, לקרונות, לקטרים ולכל הדברים הנחוצים. זה יצא בערך שקל מול שקל.

כבר ב-1995 הכניסה הממשלה בתקציבה, דרך משרד התחבורה, את 50 מיליון השקל הראשונים לתשתית רכבתית. עדיין יש להם רזרבה שלא ניצלו אותה בסדר גודל של 400 מיליון שקל. אנחנו מעריכים, שב-1996 לא תהיה לממשלה ברירה והיא תצטרך להכניס 230 מיליון שקל – זו התביעה שלנו – לפיתוח תשתית רכבתית בעיקר באזור תל-אביב, כפר-סבא, פתח-תקווה, ראש-העין, רחובות, ראשון-לציון ובפרברים. אנחנו רואים שאלה המוקדים הכבדים שיהיו ב-1996. כבר יש בידינו תוכנית רכבת הפרברים של כפר-סבא. אני מקווה שבסוף השנה הזאת יעלה בידנו להתחיל להשקיע בה, כשהרכבת תהיה מכאן ואילך חשמלית; אנחנו לא בונים רכבת חדשה אלא חשמלית, עם תוכנית לחשמול כל הרכבות, ורכבות הנוסעים יהיו בעדיפות ראשונה.

לכן, במקרה הזה אתה צודק, הקו צריך לפתח תחבורה אלטרנטיבית: מצד אחד רכבת, מצד אחר – תחבורה ציבורית, קרי: אוטובוסים או רכב ציבורי אחר, מוניות ודברים דומים. אבל החזרה לאוטובוס היא בעיה פסיכולוגית מורכבת, לכן אנחנו רואים דווקא ברכבת פתרון לפחות בשלב הראשון. האזרח שעזב את האוטובוס ויש לו רכב פרטי כן ייסע ברכבת. הניסיון מראה, שבקו נתניה-תל-אביב יש 59 רכבות, כי הקו כפול, וקו רחובות-תל-אביב הוא קו עמוס – אין לנו יכולת לפרסם אותו כי אין לנו ציוד – אלה קווים שמשתמשים בהם אזרחים שהם אפילו ממעמד בינוני ומעלה שלא יחזרו לאוטובוס.

היו"ר ע' עלי:

אתה יכול לומר לנו מה אחוז הנוסעים ברכבת? האם הוא גדל בשנים האחרונות?

שר התחבורה י' קיסר:

כן, הוא גדל במאות אחוזים.

דן תיכון (הליכוד):

נוסעים אין; הגירעון גדל.

שר התחבורה י' קיסר:

הגידול בנוסעים הוא במאות אחוזים. לצערי, לא הבאתי את הנתונים, ואם תרצה אמציא לך אותם. יש גידול משמעותי במספר הנוסעים ברכבת. יש ביקוש גדול מן ההיצע, כי אין לנו קרונות. הזמנו קרונות, הם אינם על המדף, הם יגיעו בסוף השנה או בראשית השנה הבאה, והם יקלו עלינו; זאת, תוך הכפלת המסילות. ופירושו של דבר, שיש תדירות יותר גבוהה, יותר דיוק ויותר נוחיות.

אנחנו מקימים גם מרכזי תחבורה וחניוני "חנה וסע", שהם פרויקטים של יזמות ולא של תקציב המדינה. רק לפני שבועיים חנכנו פרויקט כזה בראשון-לציון, יש פרויקט כזה בנצרת ובמקומות

נוספים. אנחנו מעודדים את היזמים ואת הרשויות, ואז הם בונים מרכזי תחבורה עם מרכז עסקים, ומכאן בא המימון.

הזכרת את העניין של כביש 6 – אם כי הוא לא באחריותי. יש שאלה של כבישי אגרה, דוגמת מנהרת-הכרמל – שהבאנו לאישורה של הכנסת בקריאה ראשונה והיא אישרה זאת פה אחד. צריך להבין, שכל ממשלה, לא חשוב מי הממשלה, הולכת בכיוון סוטה. מצד אחד, היא מורידה מסים, ואולי זה תהליך נכון, כי אז האזרח יחליט מה הוא עושה בכספו; מצד אחר, היא צריכה לקדם פרויקטים ענקיים; ותחבורה קשורה במיליארדים. איך אתה יכול לווסת זאת?

אחת הדרכים היא, שאתה בונה מתקציב המדינה. אם אתה בונה את כביש 6 מתקציב המדינה, אתה אומר שכל אדם, גם מי שהולך רגלית, יממן את כביש 6. למה שהמשתמשים בכביש לא יממנו אותו אם יש אלטרנטיבה? אם אין אלטרנטיבה, יש צדק בכך שלאזרח תהיה אפשרות להשתמש ברשת כבישים. כאשר לממשלה יש מגמה להוריד מיסוי ולא להעלות אותו, ויש אלטרנטיבה, למה הממשלה צריכה לממן כבישים כאלה? אם הממשלה תממן אותם זה ייקח 10 ו-20 שנה, וכך זה יישאר לאורך ימים.

דבר אחרון. יש גם שאלה של ויסות תנועה. אנחנו מנסים לקדם את הנת"צים – נתיבים מיוחדים לתחבורה ציבורית. ב-1995 נכשיר 50 ק"מ נוספים כנתיבים מיוחדים לתחבורה ציבורית.

הקמתי ועדה מקצועית כדי לווסת את תנועת המשאיות בשעות מסוימות. זה עסק מסובך מאוד, זו לא רק שאלה של התקנת תקנה, שהיא הדבר הכי קל, אלא איך יעבוד כל המערך הלוגיסטי. צריך לפתוח את החנויות, את מחסני הספקים ואת הנמלים. החלטנו לעשות כמה דברים. בעניין של הובלת חומרים מסוכנים תצא בקרוב תקנה שהמשאיות לא יובילו חומרים כאלה בשעות מסוימות; הוצאתי תקנה שרכב אטי צריך לזוז לשוליים כדי לאפשר לרכב מהיר יותר לעקוף אותו; אנחנו מנסים גם הכוונה אלקטרונית כדי לווסת את התנועה.

זה סוג הדברים שאנחנו עושים, ולא אמנה אותם, כי הזמן שלי נגמר. אנחנו מנסים לתקוף את הבעיה על היבטיה, ולא רק בנושא של פיתוח הכבישים. אני מקווה שיעלה בידנו להקל במשהו. אני מדבר בלשון מינורית, כי אני לא רוצה ליצור אשליה אצל שום אזרח, שיש ממשלה כלשהי שבתוך זמן קצר, בהוקוס-פוקוס, יכולה לעשות מהפכה בנושא.

היו"ר ע' עלי:

מה השר מציע?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

במליאה.

שר התחבורה י' קיסר:

המליאה תמיד ריקה. לא חשוב לי, מה שאתה רוצה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

במליאה.

שר התחבורה י' קיסר:

במליאה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת ויינשטיין, אני אותך לא מבין. שר התחבורה אחראי לכבישים במדינת ישראל? מה אתה רוצה ממנו? הרי מי שאחראי לכבישים הוא שר השיכון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

דן תיכון (הליכוד):

יכלו לשלוח, יכלו לעשות הרבה דברים ולא עושים. מספרים לנו סיפורים על מהפכה בצמתים. יש לנו צומת שער-הגיא שלא צריך אותו; צריך אותו, בוודאי, אבל ודאי שלא בקדימה עליונה. יש לנו צומת-שפרירים. שני צמתים שעשו אותם, אבל מספר המשתמשים בהם קטן. כל אזרח במדינת ישראל עולה כל בוקר לירושלים, גם אתה, ו-100,000 איש שואלים אתכם: מה עשיתם? הרחבתם את הכביש במוצא וסתמתם אותו בכניסה לירושלים, ואנחנו לא יכולים לזוז, וכל יום הפקקים הולכים וגדלים ואתם מספרים לנו סיפורים.

כן, יש לכם הישגים, בוודאי. עמודי חשמל לאורך כביש תל-אביב-ירושלים. הצגות אתם יודעים לעשות.

אדוני שר התחבורה, אתה מכיר את חיים הכט, כתב הרדיו כאן? לפני כחודשיים הוא פוצץ את פצצת המשאיות, וכעבור יום אתה ושר המשטרה עשיתם במשותף מבצע אדיר. מה יצא מהמבצע הזה, מה יש לנו היום? אותו דבר. שום דבר לא נעשה בתחום המשאיות. אתה מסוגל לפנות את המשאיות ולומר להן דבר פשוט, שבמשך היום לא ייסעו, רק בשעות הלילה? אתם לא מתמודדים עם שום בעיה. המדינה מצויה בפקק שהולך וגדל, ושום דבר לא נעשה בתחום הזה, מלבד להאיר את הדרכים, כמובן.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מבקש להעיר את תשומת לבך, שנושא התחבורה – גם הנואם, גם המציע וגם השר השיבו בכיוון הזה – נוגע לא רק לכבישים. זה עניין של תחבורה אלטרנטיבית, של רכבות, של דרכים.

דן תיכון (הליכוד):

אבל מה אתה רוצה ממנו? לא היו צריכים לשלוח אותו לכאן בכלל.

היו"ר ע' עלי:

אחד הפתרונות של המציע היה בתחום פיתוח תחבורה אלטרנטיבית; למשל, רכבות. מי אחראי לרכבות? מי אחראי לתחומים אחרים?

דן תיכון (הליכוד):

לא יהיה פתרון לבעיות הפקקים באמצעות רכבות. אני מציע הליקופטרים, מטוסים.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מסכים אתך לחלוטין ביחס לצווארי הבקבוק. אבל העובדה ששר התחבורה השיב, אני חושב שהיא במקומה.

שר התחבורה י' קיסר:

אשר למשאיות, קנינו ניידות והורדנו את עומס היתר מ-25%–30% ל-4%. אנחנו מכניסים את זה עכשיו למחשב.

דן תיכון (הליכוד):

מתי תוציא את המשאיות בשעות העומס?

שר התחבורה י' קיסר:

אשר לירושלים, כורים מנהרה מדרום לצפון, לא רחוק מכאן, על יד בית-המשפט העליון. אני מציע לך ללכת לראות.

דן תיכון (הליכוד):

תאמין לי שאני עובר שם וחונה שם.

שר התחבורה י' קיסר:

עוד לא ראית את המנהרה הזאת. היא תאפשר מעבר חופשי מצפון לדרום ולפתוח יותר את צוואר הבקבוק שנקרא הכניסה לירושלים, וזה נכון.

דן תיכון (הליכוד):

למה לא תפתח עוד נתיב אחד מייד, היום?

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני חושב שמיצינו את הנושא.

מי בעד דיון במליאה בהצעה לסדר-היום בנושא: פקקים בכבישי המדינה והערים? מי נגד?

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 11, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לאשר ולכלול את הנושא בסדר-יומה של מליאת הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות לשר המשטרה.

פגיעות באנשי ש"ס

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

העיתון "יום ליום" מדווח – רצוף בזה צילום הידיעה – על שני מקרים של פגיעה באנשי ש"ס, האחד – ניסיון הצתה בביתו של חבר הכנסת רפאל פנחסי; השני – ניקוב צמיגי מכוניות של משתתפי שיעורו של הרב עובדיה יוסף.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרו שני מקרים אלו בידי המשטרה?

2. אם כן – מה העלתה החקירה לגבי שני המקרים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משטרת ישראל עדיין חוקרת את אירוע הצתת דלת ביתו של חבר הכנסת פנחסי.

לגבי המקרה השני – למשטרת ישראל לא ידוע על מקרה כזה, ולא הוגשה למשטרה תלונה בנדון.

חקירת זיוף תעודת גיור

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

העיתון "יתד נאמן" מיום י"ב באייר התשנ"ה מדווח – רצוף בזה צילום הידיעה – כי המשטרה עצרה אדם שזייף תעודת גיור, והלה הודה כי רכש תעודות אלו תמורת 200 דולר לתעודה.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם נחקרו גם מנפיקי התעודות המזויפות?

3. מה העלתה החקירה עד כה?

4. האם ידוע למשטרה היקף תופעה זו?

5. כמה מקרים דומים נחקרו עד כה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.
2. לא ניתן לחקור את מנפיקי התעודות המזויפות, כיוון שהזיוף בוצע בחוץ-לארץ.
3. החקירה העלתה שהאיש רצה להתגייר. הוא הכיר אדם אחר אשר הציע לו לנסוע לצ'ילה כדי לקבל שם תעודה מזויפת.
- 4-5. זה המקרה הראשון שנחקר עד כה.

חקירת נדיה מטר על שליחת פקסים לחבר כנסת

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

הגברת נדיה מטר זומנה לחקירה בעקבות תלונתו של חבר הכנסת יורם לס על הטרדה ומשלוח פקסים.

רצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה לזימונה לחקירה?
2. האם משלוח פקסים לחבר כנסת הוא עבירה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. התלונה התייחסה לטלפונים ופקסים המצלצלים ונשלחים לביתו של חבר הכנסת מטעם קבוצת "נשים בירוק" בשעות הקטנות של הלילה ומטרידים את מנוחתו ומנוחת בני משפחתו.

יושב-ראש התנועה נחקרה במשטרה ואישרה שהפקסים נשלחו ממשרד התנועה ובידיעתה. בסיום החקירה הועבר התיק לענף תביעות בהמלצה להגיש כתב אישום.

2. שליחת פקס לחבר כנסת אינה מהווה עבירה, אך כאשר הפקסים נשלחים בשעות בלתי מקובלות ולעתים תכופות, הרי שיש בכך לכאורה עבירה של הטרדה באמצעות שימוש במתקן "בזק", בניגוד לסעיף 30 לחוק הבזק, התשמ"ב-1982, שהעובר עליה דינו מאסר של שלוש שנים.

אדוני היושב-ראש, יש עכשיו בעיה תקנונית, האם מותר לחבר כנסת ששואל שאילתא לשאול שאלה נוספת כשהוא יושב-ראש הישיבה. אני מרשה לך.

היו"ר ע' עלי:

אני לא רוצה לנצל כעת את מעמדי כיושב-ראש הישיבה ולשאול שאלות בסוגיה הזאת. אפילו למראית עין, היות שיש כאן עניין של מראית עין, לא אשאל את השאלות הנוספות. ארשה לעצמי לשאול אותך באופן אישי את השאלות האלה, שלדעתי הן חשובות.

שר המשטרה מ' שחל:

ברצון רב.

חקירת נדיה מטר בעקבות פרסום חומר הסברה

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

הגברת נדיה מטר, מראשי תנועת "נשים למען עתיד ישראל" – "נשים בירוק" – טוענת, שבעקבות שליחת חומר הסברה לחברי כנסת – חומר כמו המידע על מפת ישראל של הסוכנות שאיננה כוללת את הגולן – היא נקראה לחקירות במשטרה.

רצוני לשאול:

1. האם משלוח מכתבים ופקסים על-ידי אזרחים לחברי כנסת אינו חוקי?

2. במה נאשמת הגברת נדיה מטר?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הכוונה היא לפקסים הנשלחים לביתו של חבר כנסת בשעות הקטנות של הלילה ומטרידים את מנוחתו ומנוחת בני משפחתו. שליחת פקס לחבר כנסת אינה מהווה עבירה, אך כאשר הפקסים נשלחים בשעות בלתי מקובלות ולעתים תכופות, הרי שיש בכך לכאורה עבירה של הטרדה באמצעות שימוש במתקן "בזק", בניגוד לסעיף 30 לחוק הבזק, התשמ"ב-1982, שהעובר עליה דינו מאסר של שלוש שנים.

הפקסים נשלחו מטעם קבוצת "נשים בירוק". יושב-ראש התנועה נחקרה במשטרה ואישרה שהפקסים נשלחו ממשרד התנועה ובידיעתה. בסיום החקירה, הועבר התיק לענף תביעות בהמלצה להגיש כתב אישום.

ניסיון להפליל את ראש עיריית אום-אל-פחם

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

מר חסן מוחמד חג'אר אל-גבאריה מאום-אל-פחם טוען, שאנשי המשטרה והשב"כ ניסו לשכנע אותו להשתיל קוקאין בכיסו של השיח' ראד סלאח במטרה להפליל אותו ולפגוע בשמו הטוב.

רצוני לשאול:

1. האם חקרה המשטרה את התלונה? אם כן – מה הן התוצאות והמסקנות?

2. האם אכן נהוגות שיטות כאלה במשטרה?

3. אם כן – האם נשקל להפסיקן?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. ראש עיריית אום-אל-פחם העביר את תלונתו למחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים.

עד כמה שידוע לי, שיטות כאלה אינן נהוגות במשטרת ישראל.

היו"ר ע' עלי:

שר המשטרה ישיב על השאלות הבאות שהוגשו לראש הממשלה, הפעם כממלא-מקום ראש הממשלה. בבקשה.

הפיגוע במטוס בפנמה

חבר הכנסת ע' עלי שאל את ראש הממשלה ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

בפיגוע חבלני במטוס, בטיסת פנים בפנמה, מקולון לפנמה-סיטי ב-19 ביולי 1994, קיפחו חייהם בצורה טראגית 18 יהודים, ביניהם ארבעה ישראלים.

רצוני לשאול:

1. האם הובררה סופית סיבת התאונה?

2. האם היה ארגון הטרור ה"חמאס" מעורב בעניין?

3. האם יוכרו הישראלים שנהרגו כנפגעי פעולת טרור?

שר המשטרה מ' שחל:

1. א. הנתונים המצויים בידינו מצביעים על כך שהפיגוע – מדובר על הפיגוע במטוס בפנמה – בוצע על-ידי הפעלת מטען חומר נפץ במהלך הטיסה על-ידי אחד מנוסעי המטוס; ב. קיימות ידיעות המצביעות על קשר לפיגוע חבלני עוין, ואחרות המצביעות על קשר פלילי שהיווה את הסיבה לפיצוץ המטוס; ג. בפיגוע עצמו מעורב כנראה אזרח לבנוני בלתי מזוהה, שכנראה אף הפעיל את המטען; ד. ראוי להדגיש מידע שמצוי ברשותנו על מעורבות בעסקים אפלים של אחד הישראלים בטיסה; ה. בשלב זה אין ברשותנו מידע היכול לאפשר קביעה ברורה הן לגבי הסיבה לפיגוע והן לגבי הגורם העומד מאחוריו.

2. אין ברשותנו מידע אם ארגון "חמאס" נטל חלק בפיגוע.

3. נסיבות האירוע טרם הובררו. אם יתברר כי הרקע לאירוע הינו פיגוע חבלני עוין, יוכרו הנפגעים על-פי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר על התשובה המפורטת.

מצבה הכלכלי של קריית-שמונה

חבר הכנסת י' ביבי שאל את ראש הממשלה ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

פרוספר אזורן, ראש עיריית קריית-שמונה, טוען, שקרקע לתעשייה במקום התייקרה ב-300%, שכר הדירה לדירות "עמידר" עלה משמעותית, הזמנות משרד הביטחון למפעלים נתמעטו, מעונות-היום יקרים, תקציבים צומצמו, תקציב לתרבות בעיר אין ועוד.

רצוני לשאול:

1. האם טענותיו, שלא מומשו כמעט בשום תחום הבטחות ועדיפויות שקבעה הממשלה, נכונות?

2. אם כן – מה תעשה הממשלה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בתקופה האחרונה לא חלו שינויים משמעותיים במחירי הקרקע לתעשייה בקריית-שמונה. מחיר הבסיס לקרקע עומד על כ-77,000 ש"ח, כאשר החיוב בפועל הוא 31%, כלומר כ-24,000 ש"ח.

שכר הדירה למשתכנים בחברת "עמידר" לא עלה ריאלית בתקופה האחרונה. סוגיית היחס בין רמת הכנסה לגובה שכר דירה נמצאת בטיפול שר הבינוי והשיכון ושר האוצר; בעיה כלל-ארצית.

הממשלה מטפלת בקריית-שמונה במסגרת ועדת מנכ"לים לטיפול ביישובי קו העימות בצפון. במסגרת זו מטופלות בעיות העיר באופן פרטני, במגמה להבטיח פתרון מהיר לבעיותיה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשטרה.

הצעות לסדר-היום

רצח חייל בפאב בדימונה

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 6965 ו-6977: רצח חייל בפאב בדימונה. ראשון המציעים – חבר הכנסת שלמה בניזרי; איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת אברהם יחזקאל, ואחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, חברי הכנסת הנוכחים, הרצח בפאב בדימונה הוא אולי מקרה של הקצנת אווירה של אלימות בקרב בני הנוער. כמי שמסתובב באזור המגורים שלי, אזור המרכז, ראשון-לציון, רחובות וכן הלאה, אין לי אלא לבוא בטענה גם אל גורמים במשטרת ישראל שמזלזלים בתופעת האלימות בקרב בני נוער. המסקנה שלי בסוגיה זו היא, שיש איזה נתק בין הבנת בני הנוער, ההתנהגות שלהם, תופעת הצ'אפחות, שמובילה אולי גם לאלימות מעבר לזה. מסיבות האסיד, הכלים שיש בידי בני הנוער, כלי המשחית למיניהם, העבריינות בתוך בתי-הספר, האלימות בתוך בתי-הספר – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הלוא אתה רוצה קזינו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אולי באמצעות גורמים וכסף שיהיה בקזינו נצליח לתת עוד כוחות למשטרה. מי יודע? דווקא בלאס-וגאס, אדוני היקר, יש ירידה באלימות – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

ובכל מקרה, אני מציע לא לקשור את הדברים, כדי שלא – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

– – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

תראה, כיוון שאני מעריך אותך כאדם שלא מפגין בורות בדברים שהוא אומר, אני מציע בנושא הזה לא לדבר. אין בין אלימות בקרב בני נוער לבין מה שאתה מדבר שום דבר, אבל אין גם בין אלימות בקרב בני נוער לטיפול במשטרה שום דבר, ולצורך העניין הזה הגיע הזמן לבוא ולומר את האמת.

אני רוצה לדעת כמה כוחות מקצה משטרת ישראל לטיפול בסוגיית האלימות בקרב בני הנוער. אני רוצה לדעת אם יש סיורים משטריים – ואין לקבל את הצעתו הדבילית של שר מסוים, שהציע להתקין לחצני מצוקה בפאבים. כששר מציע את ההצעה הזאת, אין לי אלא להגיע למסקנה, רבותי, שאין למשטרת ישראל – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

איזה שר זה היה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא משנה. אני חוזר בי מהמלה "דבילית".

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני עוד אחשוד בשר הנוכחי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חס וחלילה, השר הזה לא אמר אף פעם שום דבר באותו סגנון שאני אמרתי ולא באותה רמה.

בכל מקרה, אני מציע למשטרת ישראל להתייחס לתופעה הזאת. אני רוצה לדעת אם משטרת ישראל מתכוונת להתייחס בנושא כוח האדם למאבק באלימות בקרב בני הנוער. מה כוח האדם שאתם מקצים לזה? מי אחראי במשטרת ישראל בסוגיה הזאת? מה תרומתו של משרד החינוך בעניין הזה? מה מידת התיאום שלכם בעניין הזה?

המאבק בדימונה – ואני מכיר את הפאב הזה, כי פעם הייתי בו, באזור – הוא מאבק שקיים כתוצאה מחוסר פעילות חברתית, אדוני היושב-ראש, ביישוב כמו דימונה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה יודע מה חסר? אין יראת אלוקים במקום הזה. את הפאבים האלה צריך לסגור; לא להעמיד בהם שוטרים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני, אני מציע לך לא לערב פה את הקדוש-ברוך-הוא.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ורדיגר, יש לי הצעה בשבילך: תבקש להסיר את אחת ההצעות ותוכל לדבר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני באמת מציע לך לא בכל סוגיה לערב את הקדוש-ברוך-הוא.

היו"ר ע' עלי:

אם אתה רוצה, אני מוכן לבקש מסגנית המזכיר לרשום אותך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הרי אתה אומר דבר חמור. אתה אומר, שבמקום שאין בו, על-פי הגדרתך, יראת אלוהים, כנראה צפויות תופעות כאלה, אולי מקללתו של הקדוש-ברוך-הוא. לא את זה אתה רוצה להגיד? אני כבר שמעתי רבנים שאומרים את זה, ואני לא רוצה להתייחס לזה. אני חושב שזה חמור.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זה כתוב.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה כתוב. זאת אומרת, שאתה אומר – ואני מתייחס אליך כאל איש נאור – שמפני ששם לא שומרים מצוות, יש תופעות של אלימות ותופעות של רצח והרג?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אין חינוך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מציע לא לייחס את זה. בואו נתמקד בהתנהגות של משרד החינוך, בואו נתמקד במניעת התופעה הזאת על-ידי משטרת ישראל. זה מה שצריך לעניין אותך.

תופעת הבקבוקים, רבותי, היא לא תופעה בודדת, היא מתלווה לתופעת האולרים. יש היום בני נוער שמסתובבים בבתי-הספר עם אולרים – ואתם יודעים את זה – מעשנים, ומעשנים סמים. זה כמו גלים: פתאום מדברים על כך שיש שימוש בסמים בבתי-הספר – ויושב-ראש הוועדה למלחמה בנגע הסמים בוודאי בקי בזה ממני – זה גל שבא ואחר כך נעלם.

הרצח הזה, מה המסקנות שיש להסיק ממנו? אני מבקש פרטים, ואתה איש שבדרך כלל מביא פרטים. אני רוצה לדעת, מה היא מערכת כוח האדם שאתם תקצו למלחמה באלימות בקרב בני נוער. תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יחזקאל. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה. ואחר כך השר ישיב. אני מבהיר כאן: חברי הכנסת שלא נמצאים כשאני קורא את שמם איבדו את תורם. גם אם יגיעו – איבדו את זכות הדיבור.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, לפני שאני מתחיל לדבר הייתי רוצה לשאול אותך שאלה לסדר: אני הגשתי את ההצעה שלי לשר החינוך. עם כל הכבוד, אני לא כל כך חושב שהכול מתחיל מהמטרה; זה מתחיל מהחינוך. איך זה מסתדר? מי מחליט שזה לא שייך לחינוך אלא שייך היישר למטרה? אכן, היה שם רצח; אבל יש לי כמה דברים שהייתי רוצה לשוחח עליהם עם שר החינוך, והוא לא כאן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רביץ, מי שמחליטה מי משיב על הצעות לסדר-היום ועל שאלות זז מזכירות הממשלה. בעניין זה מזכירות הממשלה מצאה לנכון להעביר את הנושא לשר המטרה. אני מכיר את שר המטרה ואני יודע שהוא מתמצא לא רק בענייני מטרה ולא רק בענייני אנרגיה – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא דווקא היה מועמד שלי להיות שר החינוך בממשלה הזאת.

היו"ר ע' עלי:

אם הוא היה מועמד שלך להיות שר החינוך בממשלה הנוכחית, הוא בוודאי יכול להשיב ולהתייחס גם לנושאים האלה. חזקה עליו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רק רוצה לומר כאן על מה רציתי לשוחח עם שר החינוך. השבוע, בעקבות הרצח הזה, שמעתי ריאיון ב"קול ישראל" עם שר החינוך, ושאלו אותו שאלה מאוד מעניינת. "קול ישראל" מפיץ ססמה: אם אתה שותה, אל תנהג. זאת אומרת כך: לוקחים אפרירי ששותים, אבל אם אתה שותה, אל תנהג. אין מלחמה בשתייה, אין מלחמה בשיכרות; כל בני עמך ישראל יהיו שיכורים, והבעיה תהיה מי ינהיג אותם חזרה הביתה. לכן מציעים לחברה: אם החבר שלך שותה, את תנהגי.

היו"ר ע' עלי:

בשביל זה יש חברים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ועונה שר החינוך באותו ריאיון דבר שפשוט הדהים אותי. הוא אומר: אנחנו לא יכולים להילחם נגד כל התופעות, יש לנו המון מלחמות; אנחנו צריכים להילחם באיידס, צריכים להילחם בסמים, במסיבות אסיד, בהימורים, בשיכרות.

ואני רוצה להוסיף עוד משהו. היום קראתי בעיתון, אדוני השר, ואגלה לך – אני חושב שאתה צריך לבקש תוספת של אנשי משטרה – דבר מדהים: לבני נוער, כנראה בגיל השמיניות, יש מנהג חדש שבא לארצנו: יש להם תחרות היאבקות. נאבקים עד שאחד משני הנאבקים מאבד את הכרתו – אנחנו מדברים על ילדים שלנו – והשני, זה שהצליח להביא לאובדן הכרתו של חברו, מקבל 5,000 שקל, 20,000 שקל; וזה הגיע ל-30,000 שקל. נראה שזה תלוי מאיזו שכבה סוציו-אקונומית באים המתחרים הללו. ממש מזעזע. גם על זה יעלה שר החינוך ויאמר – גם נגד זה להילחם? כל כך הרבה מלחמות יש לנו, אנחנו לא יכולים להילחם נגד הכול, וגם לא נגד שיכרות.

רבותי, הרי זו תופעה חדשה. מתי היו שיכורים יהודים? יהודי לא היה שיכור. היו כל מיני מרעין בישין – היו גנבים יהודים; אבל שיכורים? יש שירים על כך בפולקלור היהודי, ששיכור הוא גוי, לא יהודי. זה היה סימן היכר בכלל. והנה פתאום באים עלינו שיכורי ישראל. בוש וחרפה.

אני רוצה לומר כך: באמת קשה להילחם כל הזמן נגד. גם התורה – אדוני השר יודע זאת – איננה תורה של מצוות "לא תעשה" בלבד. אי-אפשר לחנך אדם רק עם "לא תעשה". התורה מתחלקת למצוות "עשה" ומצוות "לא תעשה", ובחברה שלנו כיום, שהיא חברה שרצה בריצת אמוק אל עבר הליברליזם המזויף, אל עבר אותו חינוך שהכול מותר, הכול חופשי, הכול אפשר לעשות, שהאדם הוא נזר הבריאה במובן השלילי של זה, הוא עובד את עצמו ואין שום דבר בעד, ודאי שקשה מאוד להילחם נגד. אין לנו בעד. זה הדבר שרציתי לדבר עליו עם שר החינוך. אין שום דבר בעד.

אני שואל: אולי באמת הגיע הזמן שמערכת החינוך תיתן את דעתה לחנך בעד? – בעד תפקידו של האדם, בעד תכליתו של האדם עלי אדמות; לחנך את הנוער בעד זיקה לארץ, בעד זיקה ליהדות, בעד אהבה למורשת ישראל, בעד כיבוד התורה, שאנחנו כל כך גאים בה לאורך השנים; בעד כיבוד תלמידי חכמים ושומרי התורה. יש המון בעד. כל הבעד הזה יוצר אדם. צדק חבר הכנסת ורדיגר, חסר לנו הבעד. קשה מאוד להילחם כל הזמן נגד.

האם לא השכילה מערכת החינוך להבין שהעיסוק ההיפראקטיבי הזה שכיום עוסקים במערכות האלה לחנך למען חופש, ליברליות, להיות חלק מן העולם, להיות דומים ושווים לכולם – האם החינוך הזה לא הורס אותנו?

היו"ר ע' עלי:

אתה רואה ניגוד בין חופש וליברליות ובין כבוד האדם?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא, חס ושלום. יש חופש ויש ליברליות מופרזת. לכל דבר צריך שיהיה גבול. יש חוקים, יש מחויבות ויש זכויות. אבל יש גם מחויבות למין האנושי. וכאשר אין מחנכים את הנוער – ואדוני היושב-ראש, אתה היית מחנך שנים רבות, כמה אפשר לחנך ל"לא תעשה"? כמה אפשר להגיד אל תעשה זאת ואל תעשה זאת? הרי אי-אפשר כך לעמוד בפני שום דבר.

החינוך הוא בראש ובראשונה בעד: בעד ערכים, בעד כיבוד של דברים הלקוחים מן העולם הרוחני שלנו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בעד נסיגה מהגולן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא נכנס לפוליטיקה. אני לא מערב נושא בנושא. הרי אפשר גם לומר בעד אי-נסיגה מרמת-הגולן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה נגד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא חושב שצריך בכל נושא לערב את המצב הפוליטי שלנו. הנושא הזה רציני. הנוער שלנו מידרדר והולך. אנה אנו באים? הרי אנחנו לא מכירים את הנוער שלנו יותר, והכול בעד לחקות את העולם.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רביץ, בדרך כלל אני לא מתערב בדברי הנואמים, אבל אני מרשה לעצמי להעיר. אני מסכים עם כל מצוות העשה שדיברת עליהן. אבל אני לא מציע להעמיד את זה מול ערכים אחרים שכולנו בעדם. ברגע שאתה בא וטוען שערך החופש, ערך הליברליזם, ערך כבוד האדם, זכויות האדם, זה עומד בסתירה לכל הערכים האחרים – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא אמרתי זאת. אדוני היושב-ראש, אני מודה לך שהערת לי, לא הובנתי, כנראה. אני בעד כבוד האדם, אני בעד חופש לאדם. אני נגד הליברליזם המופרז שהוא אנכרוניזם. אני נגד התערטלות ממערכת חוקים אנושית בסיסית. אני נגד הדברים האלה. אבל האדם הרי נולד יצור בחירי. הכוח הגדול ביותר שניתן למין האנושי ובפרט לעם היהודי הוא כוח הבחירה. נותנים לו את הטוב ואת הרע ואומרים לו: אתה, כאדם חופשי, אתה תבחר בדרך הנכונה.

היו"ר ע' עלי:

ובחרת בחיים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ודאי שצריך לתת לאדם את החופש. אנחנו לא טכנוקרטים, אנחנו לא רובוטים, אנחנו לא מחשבים. אנחנו בני אדם עם יצרים טובים ורעים. אבל אנחנו צריכים לעמוד מול עולם של ערכים, ושתהיה לנו לפחות האפשרות לבחור.

לצערי, מערכת החינוך פשטה את הרגל. ואחר כך באים אל שר המשטרה המסכן – סליחה, כי הוא מקבל את התוצאות של מה שהביאו לו במשך 14 שנות לימוד והוא צריך "לאכול" את זה. ואז הוא צריך להעמיד שוטר בכל מקום. זה העם היהודי המפואר.

היו"ר ע' עלי:

אני חושב שהסברת את עצמך היטב.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני חושב, שבעניין הזה כולנו צריכים באמת לחזור בתשובה ולקבל על עצמנו לחנך את הנוער שלנו לערכים, לערכים יהודיים מקוריים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רביץ, אם היית משתמש במלה "מתירנות" ומדבר נגדה, אני חושב שזה היה יותר טוב מאשר השימוש במלה "ליברליזם".

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש בעיה עם הליברליזם המופרז, כי אנחנו לא מרגישים עד כמה זה עושה לנו רע.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ. שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להביע את השתתפותי בצערה של משפחת סויסה על מות בנה משה, זיכרונו לברכה, באירוע מצער. מותו של משה הותיר חלל גדול וכואב בלבם של הוריו, ושמענו אותם מתבטאים על האסון שנפל עליהם, אשר מותיר אותנו, את החברה בישראל, בפני בעיה שאנחנו צריכים להתייחס אליה בכובד ראש, ברצינות רבה וגם בדאגה.

אדוני היושב-ראש, בבואי לכאן בדרך מחיפה לירושלים שמעתי את השידור על יום חגה של דימונה. חבל, כמה חבל, שדווקא בשבוע הזה – – –

היו"ר ע' עלי:

45 שנה לייסודה.

שר המשטרה מ' שחל:

45 שנה לעיירת פיתוח שהפכה להיות לסמל, לעיר ואם בישראל; קלטה עשרות ואולי מאות אלפי עולים. ובהכירי אותה, היא לדעתי עיר למופת ולדוגמה. גם בתחום האלימות, האירוע הזה, כפי שאמסור עוד בהמשך, הוא אירוע חריג בעיר שקטה שבתחום אלימות הנוער לא היה בה אירוע קשה זה שנים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, ננהג בהתאם לסדר-היום. אין שינויים. נא לא להפריע. מברכים עכשיו את דימונה, ובוודאי לא צריך להפריע.

שר המשטרה מ' שחל:

אני שואל את עצמי, עד מתי ניתן לאליומות להרים ראש ולהכות בנו פעם אחר פעם בסוג כזה של פעולה שילדים, ממש ילדים, עושים מעשה שהתוצאה שלו היא כה טראגית.

אני מביט בנתונים ונדהם בכל פעם מחדש. רבותי חברי הכנסת, אמר חבר הכנסת רביץ שיש לו דברים עם שר החינוך. צר לי, אבל כאשר כותרת ההצעה לסדר-היום היא רצח – על זה ממונה שר המשטרה.

אני רוצה לומר לכם, כשאני מביט על שעון הפשיעה בישראל, אני נדהם מדי פעם; אף כי אולי יש נחמה בכך שאנחנו נמצאים במצב מצוין לעומת העולם. מדינות כמו אנגליה, בלגיה, צרפת, שווייץ השקטה, הולנד, אנו נמצאים במצב הרבה יותר טוב מהן, אם כי זה לא מנחם אותנו.

אני רוצה שתדעו, שבישראל יש מקרה תקיפה כל 34 דקות, מקרה אונס או מעשה מגונה כל חמש שעות, גנבת רכוש כל 12 דקות, התפרצות לבית-עסק כל 24 דקות, התפרצות לדירה כל 23 דקות, גנבת רכב כל 20 דקות, גנבה מתוך רכב כל 10 דקות. כל דקה ו-8 שניות יש אירוע פלילי שהמשטרה צריכה לטפל בו.

אני לא רוצה להיכנס כאן לוויכוח. לא יושב כאן שר האוצר. אין לי ספק שמספר השוטרים העומד לרשותנו קטן מדי לנוכח הבעיות, הדרישות והמטלות שמטילים על משטרת ישראל.

קרה דבר מדהים. בהשוואה למצבת השוטרים עשר שנים אחורה – אם אני לוקח את שנת 1984 בהשוואה להיום – יש ירידה מ-4.2 שוטרים על כל 1,000 תושבים ל-3.4 שוטרים על כל 1,000 תושבים. זה, לאחר תוספת העלייה, לשאחר תוספת בעיות הביטחון וכל המטלות הנוספות.

אני יודע, ואין לי טענה על כך, שהבית הזה בצדק תובע מהמשטרה טיפול לא רק בנושא הזה אלא גם בתחומים אחרים. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני משוכנע שגם בנושא אחר היית רוצה לדעת כמה המשטרה מקצה לאותו נושא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני באמת שואל.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אענה לך. לעניין הזה אין גבול. בחברה מודרנית, בחברה מורכבת, בחברה מתירנית, חבר הכנסת רביץ, יש בעיה של אכיפת חוק. אני אומר לכם עם יד על הלב, שאני מניח שאילו היו יותר שוטרים אפשר היה לבצע אכיפה טובה יותר בקשר לתאונות הדרכים למשל. זה אירוע שקורה כל שבוע – בין 10 ל-15 הרוגים. בצדק, על מקרה של פיגוע אחד, כל הבית הזה נרעש. אבל אנחנו עוברים לסדר-היום כאשר בכל שבוע יש לנו בין 10 ל-15 הרוגים בתאונות דרכים.

ממה שר המשטרה חי? מידיעות כאלה כל היום, מזה שמטלפנים אליו ביום ובלילה ומודיעים לו, כל הזמן. בנושא הזה אני בא ואומר לכם, שהמשטרה עשתה דברים גדולים וחשובים, וזה בא לידי ביטוי גם בסטטיסטיקה הנוכחית. אם אני מסכם את שנת 1994 מבחינת נתונים – הפשיעה בישראל ירדה בממוצע ב-10%, בכל התחומים. אבל היא עלתה בשלושה תחומים מאוד מאוד קואבים: ראשית, תאונות דרכים קטלניות. במספר התאונות חלה ירידה, אבל בתאונות הקטלניות היתה עלייה; חלה עלייה בגנבות רכב – בעיות של השטחים וכן הלאה – וחלה עלייה באלימות, ובמיוחד באלימות בקרב בני נוער.

אברהם יחזקאל (העבודה):

וגם קשישים.

שר המשטרה מ' שחל:

קשישים – אינני יודע. באלימות בכלל היתה עלייה, והחברה הזאת הופכת להיות עצבנית, אלימה, כאשר ההשתתפות בקרב בני נוער היא מדאיגה מאוד. העלייה היתה בסך הכול של כ-7% בעבירות אלימות שמעורבים בהן קטינים – אלה אפילו לא בני נוער, כי במקרה הנדון מדובר בבן 20.

המחקר שפורט בדוח הצוות הבין-משרדי לבדיקת נושא האלימות בקרב בני נוער – צוות שאני הקמתי – וההמלצות לשיפור שיתוף הפעולה מציינים, כי קיים קשר בין התנהגות אלימה לשתייה של משקאות אלכוהוליים.

סקר שערכה היחידה לקידום נוער במינהל חברה ונוער של משרד החינוך במוקדי בילוי בלילות שישי מחזק את הממצאים הללו. מסתבר, כי אזורים מסחריים פתוחים, קניונים ומזללות גדולות מהווים מקום מפגש לסוגים שונים של בני נוער, ונוצרים שם מצבים של מתח על רקע חברתי, על רקע מקומות מגורים, על רקע השכונות השונות וגם על רקע של עולים – לא עולים, עדות – לא עדות. מקומות אלה מהווים אתרים נוחים לפעולות עברייניות ולאלימות.

התנהגות אלימה חייבת להיות מטופלת מיידית, תוך שימוש בכל הסמכויות שהחוק מעניק למשטרה ולמערכת המשפט. משטרת ישראל מטפלת בבעיה באמצעות מערך הנוער שלה במשטרה. מערך הנוער פרוס בכל יחידות המשטרה ותחנותיה ופועל לאיתור בני נוער במצבי סיכון ומצוקה, מבצע פעולות פיקוח בריכוזי נוער, תוך התמודדות עם תופעות האלימות בדיסקוטקים, בפאבים, בבת-ספר ועוד.

פעולה מיוחדת נעשית עם רשויות מקומיות, עם מערך הפיקוח העירוני, כדי לאתר מיום חמישי בלילה בני נוער שמבלים בדיסקוטקים ובפאבים. מאתרים אותם, ראשית, לצורך הרישוי.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

כל מה שאדוני אומר הגיוני, אבל רבותינו אמרו: לאו עכברא גנב, חורא גנב. המועדון הזה פעל ללא רשיון – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני אתייחס לזה.

יוסף עזרן (ש"ס):

עוד מלה, ברשותך. בראשון-לציון, לצערי, יש המון שפועלים ללא רשיון, ועוד כהנה וכהנה. מה עושים כדי לסגור את החור הזה לפני שנחפש את הגנב?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת עזרן, אני אשיב על זה. הבעיה היא אחרת. אם אתה חושב שעל-ידי סגירת המועדון בלבד תטפל בבעיה, לא תצליח.

יוסף עזרן (ש"ס):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אני אדבר גם על המועדון הזה. הבעיה היא מה יעשה הנוער הזה בזמן הפנוי שלו. הרי כאן יש חיפוש. חבר הכנסת עזרן, אתה רב, אתה מכיר את הקהילה בראשון-לציון, זאת הקהילה שלך. אני הייתי לא מזמן בראשון-לציון, ואני רוצה להגיד לך: מדובר באלפי בני נוער שמגיעים לראשון-לציון, שהיא מקום ריכוז של כל הסביבה, ויש שם אזור התעשייה. זה אזור מלא וגדוש בימי חמישי, שישי ושבת באלפי בני נוער, שמגיעים לראשון גם מתל-אביב. ראשון הפכה לכתובת בנושא הזה. מה תעשה אתם? אנחנו מוצאים חוליות – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת עזרן, אני מבקש. העניין רציני מכדי שאפשר לפתור אותו בהליך מינהלי.

אני יכול להבין את חבר הכנסת רביץ, הוא הולך לשורשים: בעיות חינוך ובעיות של החברה בכללה. קיימת היום בעיה שבה צריך לטפל מייד, ואותי כשר המשטרה היא בוודאי מדאיגה ומחייבת טיפול והתייחסות.

נשאלתי, ואני מבקש מחבר הכנסת ביבי לאפשר לי להשיב לחבר הכנסת יחזקאל. הוא שאל שאלות.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אי-אפשר כך.

שר המשטרה מ' שחל:

מערך הנוער של המשטרה מקיים ביקורים קבועים באתרי הבילוי, מבקר גם במועדונים ותובע מהם תביעות, כגון: למכור משקאות רק על-פי רשיון, להחזיק אנשי אבטחה במקום; והם מחזיקים אנשי אבטחה במקום, על-פי התנאים עצמם.

אני רוצה לומר לכם, שעכשיו, לקראת חופשת הקיץ, אנחנו עושים מבצע מיום חמישי עד מוצאי שבת – מבצע של תוספת 1,000 שוטרים במערך מיוחד בקשר לנהיגה בשיכרות, ורק בסוף השבוע הקודם נתפסו למעלה מ-280 נהגים, כאשר רמת האלכוהול אצלם חייבה אי-נהיגה, ושללו רשיונות בעשרות מקרים, כדי לטפל בזה. להגיד שאיתרנו את כולם – בלתי אפשרי; לא איתרנו את כולם, אבל עשינו פעולה, ו-1000 שוטרים במצב הנוכחי, האמינו לי שזה מאמץ לא קטן להציב אותם רק למשימה הזאת, רק לעניין הזה.

יש צורך לפתור גם בעיות אחרות, לרבות הבעיה שאנחנו לא מעוניינים בה, שנער, בגלל שטות, קטטה, יהיה לו כתם שילווה אותו אחר כך גם בצבא ולאורך כל חייו. אנחנו מנסים להתרות, מנסים לדבר אתו. לכן גם הטיפול איננו משטרתי רגיל. יש מערך נוער של קציני משטרה ושוטרים, שההתמחות שלהם היא טיפול בנוער.

הורדת רמת העבריינות עמדה לנגד עיני בתחום אחר, חבר הכנסת רביץ. ירשתי מוסד שנקרא: מציל"ה – המועצה הציבורית לצמצום העבריינות. זו היתה כוונה טובה של המנוח חיים בר-לב. בפועל זו היתה מועצה ללא יעדים, ללא מטרה. השנה ובשנה הבאה החלטתי להכניס רוח חיים במועצה הזאת, לרענן אותה, להגדיל אותה, והיא תעסוק בנושא אחד בלבד: עבריינות בקרב בני נוער; ואנחנו עושים מאמץ גדול לשתף את כל הרשויות המקומיות, לשתף את כל מערך השפיטה, האקדמיה, רבנים.

אני רוצה לומר לכם, שלעניין הזה ביקשתי שיתוף פעולה גם מהציבור החרדי, ואני אומר מה שאמרתי לחלק מהרבנים שאתם נפגשתי. אני מעוניין לגייס חרדים למשטרה. אני חושב, שגם במגזר החרדי יש אלימות, ואתם מכירים אותה, ואני הולך לקחת לי יועץ – בחור צעיר, עושה רושם יוצא מן הכלל, שלחו אותו אלי – ולייחד לעניין הזה אפיק מיוחד, איך מדברים עם הציבור בכללותו.

למה הכוונה? אין הכוונה לפעולות אכיפה. אנחנו מדברים על פעולה בטרם בוצע המעשה העברייני, לפני האלימות. אני רוצה להגיע בדיוק לנקודה שאתה מדבר עליה, אם כי מכיוון אחר: לנסות לשתף את הקהילה בחינוך, במודעות, דווקא בקרב בני נוער.

היתה לי אתמול פגישה עם מועצת התלמידים. אני רוצה לומר לכם, שבכלל יש לנו נוער נפלא, לדעתי, נוער מצוין. הרשימו אותי מאוד, בדיבור, בהתייחסות, ברצינות. אבל אני רוצה להגיד לכם – מותר גם להגיד את כל האמת – שהם אמרו לי דבר שלא ידעתי מה להשיב עליו. בין היתר הם ציינו, לא בצורה קנטרנית, את האלימות המילולית כאן, בבית הזה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אמת.

שר המשטרה מ' שחל:

ומבחינת השורשים של האלימות שיש, צודק חבר הכנסת רביץ – השורשים הם לא בתופעה בפאב בעת התרחשותה, אלא הם חודרים הרבה יותר עמוק; הם מצויים בבית, בסביבה, בחינוך בבית-הספר, וגם כאן. ואגב, אני מאמין שיש השפעה, אין אפשרות לנטרל. משום מה, החברה הישראלית הופכת להיות פחות סובלנית ויותר אלימה, והיא משתקפת בבני הנוער, באחוזים הגבוהים האלה שאנחנו מדברים עליהם.

הייתי בדימונה בחודש מרס השנה ולמדתי על בעיות העיר ואף הכרזתי על דימונה כעל עיר נקייה מסמים. זה פרויקט יקר מאוד, שמשתרע על פני כמה שנים – הטיפול בבעיית הסמים; ורק במקרים מיוחדים אנחנו יכולים להרשות לעצמנו לקחת מקום ולטפל בו. בעקבות ביקורי במקום, נפגשו שבוע לאחר מכן נציגי מציל"ה, פיקוד המשטרה במרחב הנגב והיחידה לשיטור קהילתי עם ראש העירייה, מר ללוש, ממלא-מקומו וצוות בכיר מהעירייה, העוסק בענייני חינוך ורווחה, והוחל בפעולה אינטנסיבית להקמת המועצה המקומית לצמצום העבריינות בדימונה. פעולה מתואמת של כל הגורמים, באמצעות סיורים במקומות המיועדים לפורענות, וטיפול משולב בנושא חברה ורווחה בעיר יביאו, כך אני מקווה, לצמצום תופעת העבריינות.

אחת מבעיותיה הקשות של העיר, כפי שהתרשמתי מהביקור, היא העדר תעסוקה. האבטלה בדימונה מוערכת בלמעלה מ-10%. העיר מונה כ-34,000 נפש. הרכב האוכלוסייה דומה להרכב האוכלוסייה בעיירות פיתוח אחרות – אחוז גבוה, יחסית, של ילדים ובני נוער, ומספר רב של משפחות מרובות ילדים.

אזורי הבילוי בעיר מרוכזים במרכז; שם נמצאים גם אזורי המשרדים, המסחר והמועדונים. קרבתה לריכוזי המחנות של צה"ל בדרום הופכת את דימונה למקום מפגש ודרך מעבר לחיילים רבים. חשוב לציין, כי בדימונה העיר חלה ירידה של 3.6% בפשיעה לעומת השנה הקודמת, וחלקה בתוך כלל הפשיעה בתחנת דימונה ירד מ-61.8% ל-61.5%.

לגבי האירוע עצמו, הוא פורט בהרחבה בתקשורת ואין טעם לחזור על הפרטים כולם.

רפאל פנחסי (ש"ס):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פנחסי, אני לא יודע מה שייכים עירקים לכאן.

רפאל פנחסי (ש"ס):

שמעת את זה עד שם?

שר המשטרה מ' שחל:

אני שומע כל דבר.

יוסף עזרן (ש"ס):

כבוד השר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

לא, לא, אני יודע שחבר הכנסת פנחסי ממהר היום, כי הוא מגלה פעילות בקשר להצעה שיש לו, אבל
אני – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פנחסי, אנחנו מחויבים להיות בבית הזה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת עזרן, סליחה. אני רוצה לומר לכם, שהעליתם נושאים שונים, לא רק ענייני משטרה.
עלתה סוגיית החינוך, הערכים, טיפול בבני נוער, טיפול בקהילה, ואתם מחייבים את השר להרחיב
את הדברים ואת הדקות הראשונות של הנאום שלו. שמתי לב, הוא בכלל לא קרא את הדברים שהוא
הכין. הוא התחיל במתן תשובות ובהתייחסות רצינית לדברים שלכם, היו הרבה קריאות ביניים – –

קריאה:

– – –

היו"ר ע' עלי:

– – גם שלך. לכן, נא להתאזר בסבלנות.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני רק רוצה לומר לאדוני השר, שמבחינת האלימות המילולית בבית הזה יש פתרון טוטלי ודרסטי – הפסקת הערוץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

העם רוצה לראות אותנו.

שר המשטרה מ' שחל:

זה נכון.

ב-10 ביוני, בשעה 03:15, התקבלה הודעה טלפונית בתחנת דימונה על אדם פצוע מקטטה במועדון "פאבליק" באזור התעשייה של דימונה. למקום הגיעו ניידת סיור, בלשים ורכזי מודיעין. התברר כי הפצוע נלקח לבית-החולים "סורוקה" ושם נפטר מפצעיו. הנפטר, משה סויסה, זיכרוננו לברכה, היה חייל בשירות סדיר, בן 20, תושב דימונה. עם הגעת הכוחות לזירת האירוע נחקרו עדים רבים ונעצרו ארבעה חשודים. מעצמם של החשודים הוארך בבית-המשפט, והחקירה נמצאת בעיצומה.

הפאב שבו בוצע הרצח פעל, אומנם, ללא רשיון מהעירייה, אולם הוגשה בקשה לרשיון, היא אושרה על-ידי המשטרה, והיא עדיין נמצאת בהליך רישוי בעירייה. יש לציין, כי בדימונה פועלים מועדונים נוספים שאין למשטרה התנגדות להפעלתם לאחר שענו על הדרישות המשטרתיות.

המקום שבו אירע המקרה המצער נמצא בפיקוח המשטרה, ושוטרים שהיו במקום באותו ערב ביקרו בו לפני קרות האירוע. האירוע עצמו היה לא צפוי ולא ניתן היה למנוע אותו. יש לציין, כי זה מקרה ראשון מסוגו בדימונה זה שנים.

משטרת ישראל פועלת בנחישות למניעת פעולתם של פאבים ומועדונים ללא רשיון. חבר הכנסת עזרן, לך אני אומר, כי בשנת 1994 הוגשו 356 דוחות, על חטאים, נגד בעלי מועדוני לילה שפעלו ללא רשיון. העבירה היא עבירה של חטא, ולכן בעל המועדון משלם את הקנס המזערי והוא ממשיך לפתוח אותו. אתה המחוקק; אתם רוצים – תתקנו. 68 צווי סגירה הוצאו על-פי בקשת המשטרה בכל רחבי הארץ.

אדוני היושב-ראש, אני סבור שהנושא חשוב, רציני וכאוב, וראוי שמליאת הכנסת תיתן את דעתה עליו. נדמה לי שכל חברי הבית רשאים וגם חייבים להתייחס לתופעה מתוך דאגה. הנושא הזה נוגע לכולנו, ואני מציע לכנסת להעמיד אותו לדיון במליאה.

אני גם רוצה לבקש באותה הזדמנות, מאחר שהפעולה הזאת תואמת את הפעולה שאנחנו עושים
ביוזמה רחבה מאוד, יוזמה ציבורית בהיקף רחב, שאולי יחד עם נשיאות הכנסת ניתן יהיה לתאם
שמועד הדיון יהיה מתואם – –

היו"ר ע' עלי:

מוקדם.

שר המשטרה מ' שחל:

– – בתחילת יולי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשטרה.

רבותי חברי הכנסת – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

– – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, תהיה גם הצעה אחרת שלך. יש הצעה אחרת של חבר הכנסת ורדיגר, ונוסיף גם אותך. אין
יותר – יש שניים.

אני מבקש לתקן טעות. לדימונה מלאו 40 שנה, ואני מנצל את ההזדמנות הזאת לאחל לה המשך
התפתחות ושגשוג. מי שזוכר את ההיסטוריה של העיר הזאת זוכר, שפעם בלעג קראו לה: דמיונה,
ואמרו: זאת עיר דמיונית, דמיוני שבמדבר תפרח עיר כזאת. מסתבר שהעיר הזאת מעבר לכל דמיון,
ההתפתחות בה היא התפתחות דרמטית; היא התפתחה גם בתחום הכלכלי, בתחום הבינוי, בתחום
החינוך, בתחום הקהילה. אני רוצה לשלוח, מכאן, ברכות חמות גם לדימונה, גם לתושביה וגם לראש
העיר הנמרץ שלה, גבי ללוש, ולאחל לו ולחברי מועצת העיר המשך התפתחות, המשך שגשוג,
והצלחה רבה בכל אשר העיר הזאת תפנה. יש חשיבות להתפתחות כזאת, של עיר כזאת במדבר,
שבאמת מלווה בהרבה חזון ובהרבה דמיון, ועל כך ברכות חמות.

מובן שאנחנו משתתפים בצערה של משפחת סויסה ושולחים לה תנחומים.

הצעה אחרת לחבר הכנסת ורדיגר, בבקשה. אמרתי שאני אקפיד על הזמן, ואני אקפיד כעת.

יוסף עזרן (ש"ס):

הזמן תלוי בגיאוגרפיה – – –

היו"ר ע' עלי:

היות שהייתם כל כך להוטים להקפיד על הזמן, אני נענה לפנייתכם.

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבותי, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ראשית כול, אני רוצה להציע להעביר את הנושא לוועדה. למעשה היינו צריכים להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות, לאחר ששמענו את הסיכום, את דבריו של השר על מה שנעשה, והרי אנחנו, כולנו, קוראים עיתונים, ומודעים למה שקורה, אבל ריכוז הנושאים, הפשע, במיוחד על-ידי הנוער – ממש מדהים.

ועדת החינוך והתרבות היתה צריכה להיות הוועדה אשר צריכה לעסוק בנושא הזה, לחפש את הדרכים. אם קודם אמרתי: אין יראת אלוקים במקום הזה, לא התכוונתי כאן לחזרה בתשובה, אבל, ריבוננו של עולם, יש עוד מרחק גדול מלהיות דתי ולקיים את כל המצוות, אבל להיות בני אדם, וזה תלוי בחינוך.

אני זוכר, יותר מאחרים, כאשר נוסדה דימונה, מי היתה האוכלוסייה אשר הגיעה לדימונה – יהודים יקרים מצפון-אפריקה רובם, יראי שמים, חינוך לדרך ארץ, חיי משפחה. מה קרה? האם אנחנו יכולים להתנער ולהגיד: זה לא שייך לחינוך?

עכשיו נצטרך לדאוג. האם אנחנו צריכים יותר שוטרים? לפי דבריו של השר אנחנו צריכים לגייס במדינה הזאת 100,000 שוטרים, וזה לא מספיק – – –

היו"ר ע' עלי:

נכון.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

רבותי, על כל צעד ושעל – – –

שר המשטרה מ' שחל:

— — —

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא, אני לא יודע. בוועדת הפנים ואיכות הסביבה אני שומע ממך כבר שנים, אדוני השר, גם בעבר וגם היום: עוד שוטרים, עוד שוטרים, עוד שוטרים. ובצדק. דווקא במקרה הזה של החייל משה סויסה, השם ייקום דמו, קראתי בעיתון שאלות: מדוע לא עומדים שוטרים על יד פאבים? אם שוטרים צריכים לעמוד על יד פאבים, צריך לסגור את הפאבים. מה פתאום שוטרים ליד פאבים?

היו"ר ע' עלי:

טוב, תודה רבה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לכן, רבותי, היות שהנושא, כפי שאמר השר – – –

היו"ר ע' עלי:

אתה מציע להעביר לוועדת החינוך והתרבות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מדובר ברצח, אין לנו ברירה אלא להעביר זאת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, כיוון שזאת הוועדה –
–

היו"ר ע' עלי:

שינית כבר את דעתך מתחילת הדברים. חינוך ותרבות או פנים ואיכות הסביבה? אמרת בהתחלה:
ועדת החינוך והתרבות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא. אמרתי שהיינו צריכים להעביר לוועדת החינוך והתרבות, אבל שהיות והשר הסביר שנושא הרצח
שייך למשטרה, ופה מדובר במקרה זה, אני מציע שההצעה תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת פנחסי, בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אומנם, אתה הצטרפת להצעת המציעים לדון במליאה,
אבל אני חושב שצריך להיכנס יותר לפרטיו של הנושא ולדון בוועדה. לכן אני מציע להעביר לדיון
באחת מוועדות הכנסת – ועדת הפנים או ועדת החינוך. אין לקיים דיון במליאה, כי במליאה תהיה רק
דברת ולא תכל'ס. פה צריך להגיע לגופו של עניין ולראות כיצד אפשר למנוע הישנות מקרים כאלה,
חס וחלילה.

בהזדמנות זו אני גם רוצה לשלוח תנחומים למשפחת סויסה על מות בנם, שלא יוסיפו לדאבה עוד.
תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

בנימין טמקין (מרצ):

לפני שבוע הוקמה פה בכנסת ועדה פרלמנטרית לנושא אלימות בני נוער. נעביר את הנושא לטיפול של אותה ועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עזרן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רביץ.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הבית, אין ספק שצורת ההגשה של הדברים, כמה שהיא כואבת, כמה שהיא ממש מחרידה, היא מאוד משכילה. אדוני השר, אמרת דברים מאוד מאוד חשובים.

לגופו של עניין. אמרתי לאדוני שיש מועדונים הפועלים ללא רשיון. ולא בכדי קרתה הטרגדיה במועדון כזה. נכון שכדאי להם לשלם קנסות ולהמשיך לפתוח את המועדונים, כי חפצי ממון ולא חפצי חיים הם. אני שואל את אדוני כמשפטן – לא מזמן הייתי בהולנד וקרה שם מקרה טראגי כזה; ההורים של הנרצח תבעו מיליונים של פיצויים מבעלי המועדון שפתחו ללא רשיון.

אם קורה מקרה טראגי כזה של פציעה, וחלילה של רציחה, יוכלו הקרובים לתבוע פיצויים אזרחיים מבעלי המועדון שפשעו ופתחו אותו ללא רשיון. ואז, כשישלמו כמה מאות אלפי שקלים והאחריות תהיה ישירות עליהם – יחשבו עשר פעמים. ולא קנס של 500 שקלים, אדוני השר. אם יש צורך בחקיקה ראשית, אני מבקש שאדוני ינחה אותנו. אדרבה, אני מוכן, ויש כמה חברים שיתנדבו.

זאת ועוד, ברשותך. מכאן אני רוצה לשלוח – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זה כבר יותר מהצעה לסדר.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני יודע. היו כאן מאוד לארגלים עם כולם, ואני מבקש חצי דקה.

אדוני השר, ברצוני לברך כאן יהודי אחד בראשון-לציון, שלפני חודשים מספר רחש לבו דבר טוב וסגר מועדון, שהיו בו, לצערי הרב, מיום חמישי ועד צאת השבת 3,000 בני נוער, והיה מכניס 100,000 דולר בכל שבוע. הוא סוגר בשבת, חוזר בתשובה, וכעת אין לו פרנסה. אני מברך אותו ומחזק את ידי אשתו הצדקת שתומכת בו להמשיך לקדש שם שמים ולהציל נפשות בישראל ולוותר על הדולרים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עזרן. חבר הכנסת עובדיה עלי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם יחזקאל מסדר-היום.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהנושא הזה מצוי בתחום הערכים ולא בתחום המשטרה. מי שכאן מצפה שליד כל פאב או ליד כל מועדון יעמוד שוטר ויפתור את כל הבעיות – הוא פשוט משלה את עצמו ומטעה את הציבור. הנושא הוא נושא ערכי ביותר. לכן, אני בהחלט מזדהה עם הדברים שנאמרו, שבעצם מי שצריך לדון בסוגיה הזאת הוא משרד החינוך, וצריך לדון אתו איך מרחיבים, איך משרישים את כל נושא הערכים.

הערה שנייה שאני מבקש להעיר, בעצם, הערך החשוב ביותר שלא הודגש בדברים שנאמרו כאן הוא ערך חיי האדם, ערך האדם וערך חיי האדם. חבר הכנסת רביץ, אדם נברא בצלם. כל אדם נברא בצלם. יש דבר גדול מאשר להיברא בצלם האלוקים? אם נשמור על הערך הזה, אם נכבד אותו, אם נדע להעריך אותו, כל שאר הדברים ייפכו להיות שוליים.

לכן אני לא מסכים כלל לנסות ולעמת ערך מול ערך. כשאתה בא ואומר לי שערך החופש או ערך הכבוד הם בדרגה פחותה מערכים אחרים, אתה בעניין זה כורת אולי את הענפים שאנחנו יושבים עליהם. ועל העמדה של ערכים – מה יותר חשוב ומה פחות חשוב – כדאי לדון במסגרת אחרת. נדמה לי, שערך האדם, חיי האדם, כבוד האדם, נמצאים במסורת היהודית במקום מאוד גבוה בסולם הערכים. אם נדע לשמור על הערך הזה ולחנך לאורו את בני הנוער, אני משוכנע שתופעות איומות מהסוג שקרו בדימונה לא יקרו ולא נצטרך להתמודד אתן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת יחזקאל, האם אתה מסכים להעברת הצעתך לדיון בוועדה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן. איזו ועדה?

היו"ר א' סלמוביץ:

ועדת הפנים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא שמעת מה שאמר חבר הכנסת טמקין?

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה קשור לעניין הזה? זה לא קשור לזה, חבר הכנסת טמקין. שמעתי, אבל זה לא קשור.

חבר הכנסת רביץ, האם אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, אנחנו מצביעים בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, הכנסת צריכה לדון בשאלה הזאת בוועדה שהקימה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבר שמעתי. למרות זאת, אמרנו שזה לא קשור אחד בשני.

בנימין טמקין (מרצ):

הכנסת צריכה לדון בשאלה, למה היא מקימה ועדות נוספות.

היו"ר א' סלמוביץ:

היא לא מקימה ועדות נוספות, היא דנה בזה במסגרת ועדה קיימת.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, נא לא להפריע. אנחנו עוברים לשאלות לסגן שר החינוך והתרבות. אני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות לדון להשיב על השאלות. סגן השר ישיב על שאלתא מס' 4904, של חבר הכנסת יגאל ביבי. בבקשה.

ציוני מגן לתלמידי בית-ספר תיכון בטבריה

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

בית-הספר התיכון "עמל במעלה" פועל עשרות שנים. עם התרחבות בית-הספר הוחלט לחלקו לשתי יחידות. ועד ההורים מסר, כי אנשי משרדך טוענים, שבית-הספר שחולק הוא חדש, ולכן אין מכירים בציוני המגן שלו.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא ייחשב חלק מבית-הספר שהתפלג כהמשכו של בית-הספר הקודם?

2. מדוע לא נמסר להורים ולתלמידים, שזהו בית-ספר חדש, וממילא היתה להם אפשרות שלא להירשם?

3. מה ייעשה בנדון?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

1. בתי-הספר "במעלה" ו"בגליל" בטבריה אינם מהווים שתי יחידות בבית-ספר אחד, כפי שנטען בשאלתא.

בית-הספר "עמל במעלה" הינו בית-ספר בעל סמל מוסד משל עצמו, ומספרו: 244210. סמל המוסד של בית-הספר "בגליל", שממנו התפצל בית-הספר "במעלה", הוא 240267. אשר על כן, משרדנו מתייחס אליהם כאל שני מוסדות נפרדים.

2. קביעת סדרי הרשמה לבתי-ספר היא בסמכות הרשות המקומית, ולא היה זה מתפקידו של משרד החינוך, התרבות והספורט לאפשר או למנוע הרשמה לבית-הספר "במעלה".

3. ועדת ההכרה הפועלת באגף לחינוך על-יסודי הציעה להנהלת בית-הספר, לפיקוח, להנהלת רשת "עמל" ולעיריית טבריה סיוע ארגוני ופדגוגי כדי לשפר את הטעון שיפור בבית-הספר. בתחילת שנת הלימודים התשנ"ו יתקיים דיון מחודש בבקשת בית-הספר לקבל הכרה לצורך התחשבות בציון שנתי.

אם יקבל בית-הספר הכרה בשנת הלימודים התשנ"ו, ייכללו הציונים השנתיים של התלמידים, גם לגבי בחינות הבגרות שנערכו בהתשנ"ה.

מי כמוך מכיר, אתה היית ראש עיר ואתה יודע שיש הפרדה ברורה – מה תפקידה של עירייה, של רשות מקומית, והדברים הועברו באמצעות מחוז הצפון והמפקחת על בית-הספר, עמירה בן-מרדכי.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני ממש נדהם. אני הייתי ראש העיר שם שהחליט לחלק את בית-הספר הענק לשני בתי-ספר. אני רוצה לומר לכם, שאתם, משרד החינוך, נוהגים בתלמידים כאילו הם ניירות, בפורמליות. מפני שחילקנו בית-ספר לשניים, בית-ספר שקיים 70 שנה הופך להיות עולה חדש, ואין בו ציוני מגן. הלוא זה שיגעון – ארבע שנים התלמידים לומדים בבית-הספר, חושבים שיש להם בית-ספר שיש בו ציוני מגן, ולפני חודש אומרים להם: אין לכם ציוני מגן, זה בית-ספר חדש. עכשיו. זה דבר לא נורמלי. זו חוצפה. זה נוגד את כל זכויות האדם. אם לפני ארבע שנים היית אומר לתלמיד: בבית-הספר הזה עוד אין ציוני מגן, הוא היה הולך לבית-ספר אחר. חודש לפני הבגרות אתה אומר לו שאין ציוני מגן? איך אפשר לומר תשובה כזאת, אדוני סגן השר? הלוא זה צחוק. איזה מין זכויות אלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ביבי, אני ספרתי 30 שאלות נוספות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מבקש ממך לתת הוראה מפורשת מיידית – ילד שלמד ארבע שנים בבית-ספר שקיים 70 שנה, אם טכנית חילקו את בית-הספר לשניים, הוא יקבל ציוני מגן. אני בטוח שאתם רגילים לשיטה שמפגינים, שעושים לכם צרות; בצורה הוגנת ומכובדת אדם לא יכול לקבל את זכויותיו? מה יש? הילדים הטבריינים הם הפקר?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חברי חבר הכנסת יגאל ביבי, אני יודע שיש פניות אליך. גם אני, כפי שאתה יודע, שכן של העיר טבריה ומכיר את הבעיה, ואני יודע שמחוז הצפון עושה מאמץ גדול כדי לצמצם את הנזק, אם בכלל יהיה נזק, לאותם תלמידים. משרד החינוך מתייחס לדברים לגופם, בלי שיהיה צורך להוסיף או להתייחס גם להערות, שלפי דעתי הן היו קצת חריפות. אני בטוח, שמחוז הצפון, באמצעות המפקחת, וכמו שנאמר – גם על-ידי האגף לחינוך על-יסודי במשרד, יעשה הכול כדי שהתלמידים לא ייפגעו כתוצאה מכך שלא נעשו ההכנות המתאימות על-ידי אותם גורמים שאחראים ברמה המקומית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. סגן השר ישיב על שאילתא מס' 4919, של חבר הכנסת בנימין טמקין. בבקשה.

מעקב אחר היעדרות ממושכת של תלמידים מלימודים

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

בתאריך 8 במאי 1995 פורסמה כתבה בעיתון "ידיעות אחרונות" על ילד מקריית-גת שהוריו סגרוהו בחדר במשך כחודש והתעללו בו קשה. רק בזכות עירונתה של שכנה שוחרר הילד והוריו נעצרו.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מצא בית-הספר לנכון לברר מה פשר ההיעדרות?

2. האם בעקבות מקרה זה יהדק משרד החינוך את המעקב אחר היעדרויות ממושכות ולא-מוסברות של תלמידים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

1. הבעיות האובייקטיביות והסובייקטיביות בשילובו של הילד במערכת החינוך כתלמיד מן המניין הן מורכבות ומסובכות ביותר.

מערכת החינוך היתה מעורבת לאורך כל הדרך ופעלה הן במישור המינהלי והן במישור החינוכי-הטיפולי.

מערכת החינוך פעלה בשיתוף עם שירותי הרווחה, שלהם המנדט להתערבות במשפחות שאינן מתפקדות, כמו גם הסמכות על-פי חוק להגיש תביעה משפטית להפקעת הילד מחזקת הוריו נוכח התעללות ההורים בילדם.

ב-3 במאי הוגשה תביעה משפטית אצל היועץ המשפטי של העירייה, נגד הוריו של התלמיד.

2. בתחילת השנה פורסם חוזר מנכ"ל מיוחד – ז' התשנ"ה – בעניין הידוק המעקב אחר היעדרויות תלמידים, המפרט את מסגרת הפעולות שיש לנקוט במקרים דומים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

תודה לאדוני סגן השר. בכל זאת, מהתשובה שלך אני לא מבין מהי התשובה על השאלה – האם בית-הספר ידע על ההיעדרות הזו במשך חודש? ואם בית-הספר ידע, מה עשה בית-הספר, מי אחראי בתוך בית-הספר לעקוב אחר מצבים מהסוג הזה? איך ייתכן שילד נעדר חודש מבית-הספר ורק השכנים מגלים את היותו באותו מצב אומלל שבו התגלה? אני חושב שהתשובה שלך, שמערכת החינוך היתה בסוד העניינים או עקבה אחרי המצב, איננה עונה על השאלה אם בית-הספר ידע ומה עשה בית-הספר. "מערכת החינוך" זה מין מושג מופשט. מה עם בית-הספר עצמו שבו למד הילד?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת בני טמקין – ודאי שמערכת החינוך הגדולה שלנו במדינה לא יכולה להגיע לבדיקה של מה שקורה בכל בית-ספר לתלמיד כזה או לתלמיד אחר. לכן יש מערכת של פיקוח, שפועלת באמצעות המחוז שבית-הספר משתייך אליו; יש רשות חינוך; יש רשות רווחה. ודאי שקודם כול המורה או המחנך או המחנכת הם אלה אשר צריכים לדווח ולבדוק באופן אישי מה קרה שתלמיד – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ואם המורה לא עושה, מה קורה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לכן אני אומר – הרי יש דיווח של בית-הספר לגבי מה שקורה, ולכן הדיווח הזה מועבר אחת לחודש למחוז – – –

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני אמרתי – מאחר שהמקרה הזה הוא מקרה שהופיע גם בעיתון, אנחנו ביקשנו לבדוק את זה ברמה המחוזית כדי שנקבל תשובות. בישיבת ההנהלה במשרד אנחנו מתכוונים להביא את הדוגמה הזאת, כמו דוגמאות אחרות בנושאים אחרים – מדי תקופה מנכ"ל המשרד מעלה נושאים בישיבה, שקוראים לה ישיבת הנהלת המשרד המורחבת, שבה לוקחים חלק מנהלי המחוזות, ראשי המינהלים של המשרד, השר, סגן השר והמנכ"ל. בישיבה הזאת מעלים מדי פעם נושאים שיש צורך לטפל בהם טיפול מיוחד, כדי ללמוד מטעויות כדוגמת המקרה הזה, כדי שמקרה כזה לא יחזור. אני חושב שהמקרה המצער הזה צריך להדליק לנו נורת אזהרה, שנדע להתמודד בצורה כזאת בעתיד כדי למנוע אפשרויות כאלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

האם יש חובה למורה לגשת הביתה? המורה במקרה הזה – – – ואמרו לה: בסדר, הכול בסדר.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, יש גבול. זה כבר יותר מהצעה לסדר, תסלחו לי מאוד. תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

הצעה לסדר-היום תלונה בדבר הכאת ערבי בידי עובדי רשות העתיקות ופיטורי עובד

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6955 בנושא: תלונה בדבר הכאת ערבי בידי עובדי רשות העתיקות ופיטורי עובד – של חבר הכנסת רפאל פנחסי. בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר, הגיע לידי קטע מהעיתון "ידיעות אחרונות" מיום ראשון. הכותרת: "מפקח לשעבר ברשות העתיקות מאשים את הממונים עליו: הם הרביצו לרועה ערבי ושלחו אותו עירום לכפר. במקרה אחר הם תפסו רוכבי חמורים, הכו אותם ואחר כך ירו בחמורים ובעודם פצועים שרפו אותם. החיות האומללות זעקו בכאב. הרגשתי שאיני מסוגל לשאת זאת, טוען המפקח עופר יצחק. לטענתו, הוא פוטר כי איים לחשוף את הפרשה. המשטרה חוקרת". זו הכותרת.

כשאני קורא בגוף הכתבה, הוא מתאר את המקרים שהוא היה עד ונוכח כשהם קרו – כפי שהוא כותב כאן, שפכו בנזין על הבגדים, הציתו אותם. הכלב של הרועה התחיל לנבוח, ואמרו לו לירות על הכלב. הוא סירב. המפקח בעצמו ירה, הרג את הכלב, ושלח את הרועה עירום כביום היוולדו לביתו.

כשאני מתבונן, קשה לי להאמין שהיום יכולים לקרות מקרים כאלה, ועוד את מי מאשימים? – את רשות העתיקות, שהיא למעשה הגוף המופקד על חפירות ועל נושאים של קבורים ומתים. אם לחיי אדם אין ערך, והם יכולים להתעלל ולהתייחס אליהם בצורה כזאת – איך אני יכול לתת אמון בחופרים האלה ובחוקרים האלה שיכולים באמת להתייחס בכבוד למתים, אם לחיים אין להם כבוד ומתייחסים אליהם בצורה משפילה ופוגעת כזאת?

לכן, כשאני שומע שיש הפגנות בקשר לחפירות ביפו ובבאר-שבע; הנה היום, בבתי-המשפט בבאר-שבע – היו חפירות, לשמחתי השר הממונה, השר ליבאי, יהודי נאור ונבון, מייד נתן הוראה להפסיק אותן. אילו זה היה תלוי במשרד החינוך, שמפקד על רשות העתיקות, הוא היה נותן להמשיך להתקוטט עם החרדים שרוצים לשמור על קברי אבות ועל קברי קדמונים בבאר-שבע, עיר האבות, והיו ממשיכים לעשות הפגנות. אבל שר המשפטים, השר ליבאי, שבאמת הבין את רגישות העניין, מייד נתן הוראה להפסיק את החפירות. הוא הקים צוות שיבדוק את הדבר לגופו של עניין. אבל במקום שאין שר כמו השר ליבאי, ורשות העתיקות קוראת לעצמה דרור וממשיכה לפעול כאוות נפשה, כמו המקרה ביפו, אז היו צריכים להגיע להפגנות והיו צריכים להגיע לאלימות כדי להציל את הקברים. עכשיו, כשאני קורא מה שהם עושים לחיים, אני לא מטיל ספק בזלזול שלהם בעצמות הקדמונים.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אתה לא יכול להפריע עכשיו.

בנימין טמקין (מרצ):

מה, אין קריאות ביניים?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, לא. אתה עושה את זה בלי הרף, ויש גבול.

בנימין טמקין (מרצ):

בלי הרף?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. מה לעשות, אני מנהלת פה את הישיבה ואני קובעת את הדברים.

בנימין טמקין (מרצ):

מתי קראתי קריאת ביניים?

היו"ר א' סלמוביץ:

בהצעה הקודמת. לא להתווכח אתי עכשיו.

בנימין טמקין (מרצ):

כבר הייתי מסיים את קריאת הביניים.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. אני לא מאפשרת לך לעשות פה ככל העולה על רוחך.

בנימין טמקין (מרצ):

ככל העולה על רוחי?

היו"ר א' סלמוביץ:

בלי להתווכח, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה יכולה לקרוא לי בפעם השלישית.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

בעקבות סלילת כביש חוצה-ישראל מתבקש אגף העתיקות לעשות שם חפירות הצלה כדי לבדוק אם אכן קבורות שם עצמות אדם. בקשתי אליך, אדוני סגן השר, לפקח עליהם שיעשו זאת בצורה מסודרת, ולא לרוקן את מערות הקבורה, כפי שטוענים אנשי "אתרא קדישא". אין עליהם שום פיקוח, כי זה עדיין לא הגיע לביצוע על-ידי היתרים רשמיים של ממשלות ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פנחסי. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, תגובתך בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת פנחסי, שמעתי את הדברים. ביקשתי הבוקר מאמיר דרורי, מנהל רשות העתיקות, להעביר לנו את הפרטים, ואני אצטט: "יש להדגיש שהפסקת עבודתו של עופר יצחק נמצאת בהליך בדיקה בהסכמתו של העובד. המעשים הפליליים לכאורה נמצאים בחקירת המשטרה. אנו תקווה שגורמים אלה, הממונים על הבדיקות, נראים אובייקטיביים. אפשר שגורמים אלה אינם נחשבים אובייקטיביים לפי דעתו של חבר הכנסת רפאל פנחסי, ויש להעבירם לבדיקה של חברי הכנסת".

רפאל פנחסי (ש"ס):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזו תשובה היא זאת? הוא זלזל במשטרה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

ביקשתי להביא את הנושא כדי להראות איך הם מתייחסים לחיים ולמתים. אני התייחסתי למשטרה? זו הציניות של אמיר דרורי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא מקובל, אדוני.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת פנחסי, מאחר שאני בטוח שאמיר דרורי עושה את הדברים ביושר ובהגינות, אני בטוח שהבדיקה שהוא ביקש שתיעשה והחקירה שנעשית על-ידי המשטרה היא זו שתוביל לעובדות. אני בטוח שגם אתה רוצה שתהיה בדיקה מושלמת, כדי שכולנו נהיה בטוחים שהדברים נעשים בצורה כזאת, שהעובד עובר את כל ההליכים ודברים לא ייעשו בלי בדיקה.

מעבר לזאת הציע מר דרורי, שגם מר בועז זיסו וגם מר עופר יצחקי ייגשו להיבדק במכונת אמת. מר זיסו הסכים, ואכן מכונת אמת העידה שדבריו נכונים. מר עופר יצחקי סירב להיבדק במכונת אמת. לכן, נמתין להשלמת הבדיקה. אני רוצה שזאת תהיה גם התשובה המסכמת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

נדון בזה בוועדה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מציע שנוריד את ההצעה מסדר-היום. עדיף שהנושא ייבדק עד תום על-ידי המשטרה. חבר הכנסת פנחסי, אני חושב שזה הרבה יותר הגיוני, משום שאנחנו יודעים מה יקרה בוועדה, זה יהיה במקביל.

רפאל פנחסי (ש"ס):

זה לא יהיה במקביל – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אם אתה מתחייב כך, אני לא אפריע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מבקשת להסיר מסדר-היום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כבוד היושבת-ראש, אדוני סגן השר, הבעיה איננה כמובן רק המקרה שתואר על-ידי חבר הכנסת פנחסי, שאותו, כפי שנאמר, תחקור המשטרה. הבעיה הבסיסית היא, שיש רשויות במדינה, במקרה הזה זו רשות העתיקות, במקרים אחרים אלה "הסיירת הירוקה" ומשמר הגבול, שחושבות, שכאשר מדובר באזרחים ערבים, יש להם פחות זכויות אדם. עובדה היא שיש יחס מפלה, עובדה היא שיש יחס שאינו עולה בקנה אחד עם המושגים שלנו לגבי כבוד האדם, עובדה היא שתופסים אנשים, מענישים אותם בלי חוק ובלי משפט.

לכן, היה טוב, אדוני, לו במקום לקרוא את התשובה של מר אמיר דרורי, היית אומר את עמדת משרד החינוך בעניין כבוד האדם. היית עושה דבר טוב יותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחברת הכנסת גוז'נסקי.

אדוני סגן השר, הצעת להעביר את הנושא לוועדת החינוך. חבר הכנסת פנחסי, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת החינוך?

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני מבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נצביע בעד או נגד העברת הנושא לוועדת הכנסת, אשר תקבע באיזו מן הוועדות יידון הנושא. נא להצביע.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, אשר תקבע באיזו מן הוועדות הוא יידון.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום: שאלות ותשובות לשר התעשייה והמסחר. אני מזמינה אותו לדון להשיב על השאלות.

תהליך החשיפה ליבוא בענף הלבדים

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ו' באדר ב' התשנ"ה (8 במרס 1995):

עקב דחיית הליך החשיפה בענף הלבדים בשנתיים, הופסקו ההשקעות המסיביות בשינוי קווי הייצור, שיאפשרו הוזלה ניכרת בעלות חומרי הגלם.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד התעשייה והמסחר, שפרנסתם של יותר מ-2,500 עובדים תלויה בהמשך קיומם של מפעלים אלה?

2. האם יידחה הליך החשיפה בענף הלבדים למשך שנתיים נוספות, כפי שנעשה בענף הטקסטיל, כדי לאפשר למפעלים הישראליים להיערך לקראת החשיפה?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מפעלי הלבדים הם חלק מענף חומרי הגלם לתעשיית העץ. המפעלים מעסיקים בייצור הלבדים כ-1,000 עובדים.

לפי הערכתנו, כושר הייצור בארץ אינו תואם מבחינת המגוון והמחיר את הביקוש, ולפיכך יש להניח שיידרשו התאמה וצמצום הייצור המקומי, או, לחלופין, שינוי קווי הייצור והוזלת חלק מהלבדים והתאמתם ככל האפשר לטעם הצרכן.

תהליך החשיפה נועד לאפשר למפעלי התעשייה לבצע התאמות בייצור. חלפו שלוש שנים וחצי מתחילת החשיפה, זמן שאפשר לרוב התעשיות הנחשפות במהלך הרגיל של חמש שנים להתארגן. לתעשיית הלבידים ניתנו הגנה מרבית וזמן חשיפה ארוך של שבע שנים.

באוקטובר 1993 הועלה נושא חשיפת ענף הלבידים וסכנת האבטלה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. במהלך הדיונים, שבהם נכחתי עם ראשי משרדי, סוכם כי "יצרני חומרי הגלם יציגו בפני משרד התעשייה והמסחר תוכניות המפעלים לפיתוח והתאמה לקראת החשיפה, וכי המשרד ייצור תנאים שיאפשרו לתוכנית להתבצע". תוכניות אלה לא הוצגו עד היום בפני הנהלת משרדנו, אף שחלפה שנה וחצי מאותה ישיבה.

ענף הלבידים מתמודד היום מול יבוא הולך וגדל מארצות השוק המשותף ומארצות-הברית, ארצות שאינן כלולות בתהליך החשיפה. יבוא מארצות שלישיות שהתקיים עד ספטמבר 1991 כמעט נעלם, עקב חומות המכס הגבוהות, ולפיכך הבעיה אינה האטת החשיפה לארצות שלישיות אלא התארגנות מול היבוא, כאמור לעיל.

לגבי ההשוואה עם ענף הטקסטיל, יש לציין כי קיימים הבדלים מהותיים בין שני הענפים. ענף הטקסטיל מעסיק כ-50,000 עובדים, חלקם באזורי פיתוח ובמתפרות ביישובים קטנים ללא אלטרנטיבה תעסוקתית מיידית. ענף הטקסטיל מוגן לא רק בישראל אלא גם בארצות אחרות, ולפיכך ההתייחסות אליו היתה ייחודית.

הדיונים לגבי ענף הלבידים יהיו ללא קשר עם ענף הטקסטיל, אלא בצעדים שיאפשרו לתעשייה זו לשרוד לטווח הבינוני והארוך במציאות של יבוא פתוח לכל העולם.

מעמד אזור פיתוח א' לאבו-סנאן

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י"ג באדר ב' התשנ"ה (15 במרס 1995):

ידוע על כוונת משרדו ותביעת ועדת הכספים להביא לאישור הוועדה הפיכת היישוב אבו-סנאן לאזור פיתוח א', אך הנושא מתעכב.

רצוני לשאול:

1. מדוע מתעכב הנושא?

2. מתי יגיש המשרד בקשה לאישור ועדת הכספים?

3. האם יש תוכנית למשרד לתת מעמד אזור פיתוח א' לאותם יישובים ערביים או דרוזיים אשר בוצעו בהם עבודות תשתית לשטחי תעשייה שמוכנים לקליטת יזמים?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד התעשייה והמסחר הגיש המלצה לאשר ליישוב אבו-סנאן מעמד של אזור עדיפות לאומית א' לוועדת המנכ"לים בתאריך 5 באפריל 1995.

ההצעה לשינוי סיווג אזור עדיפות לאומית ליישוב אבו-סנאן לעניין החוק לעידוד השקעות הון מתעכבת מאחר שטרם נדונה בוועדת חריגים לסיווג אזורי תעשייה באזורי עדיפות לאומית.

משרד התעשייה והמסחר אינו מגיש לוועדת הכספים של הכנסת בקשות לשינוי סיווג אזורי עדיפות לאומית, אלא מגיש את המלצתו לוועדת המנכ"לים. מכאן שהגורם המוסמך לשינוי סיווג אזורי עדיפות לאומית הינו הממשלה, בהמלצת ועדת המנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

רשימת היישובים הדרוזיים והערביים אשר הומלצה על-ידי משרד התעשייה והמסחר לוועדת המנכ"לים למתן מעמד אזור עדיפות לאומית א' בתאריך 5 באפריל 1995 הינה כדלהלן:

יישובים דרוזיים – 1. ג'ת-יאנוח; 2. אבו-סנאן; 3. ראמי-סג'ור (אזור תעשייה משותף). בהתאם להחלטות להגיע לשוויון הזדמנויות גם במגזר הדרוזי, הומלץ לאשר מעמד של אזור עדיפות לאומית א' ליישובים הדרוזיים הנמצאים מצפון ליישוב ג'וליס, הנכלל באזור עדיפות לאומית א'.

יישובים ערבים – סח'נין, היישוב נמצא בקרבה לשלושה אזורי תעשייה המוגדרים כאזור עדיפות לאומית א' לעניין חוק לעידוד השקעות הון לשנתיים: תרדיון, משגב וכרמיאל. אם תאשר הממשלה את הארכת תוקף החוק בשנתיים נוספות, כמוצע על-ידי ועדת המנכ"לים, מוצע לאשר תנאים זהים גם לסח'נין.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התעשייה והמסחר.

הצעה לסדר-היום

סחר החוץ של ישראל

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6897 בנושא: סחר החוץ של ישראל – של חבר הכנסת גדעון שגיא. בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חבר הכנסת ויינשטיין, אני כמובן בעד. אני מתפלל על השאלה שהפנית כלפי, לפחות בכל מה שנוגע לקידום הסחר והצמיחה של המשק הישראלי.

בהקשר זה אני רוצה לומר, שלפני מדינת ישראל נפתחו, מאז החל תהליך השלום, הזדמנויות ושוקים חדשים שלא היו פתוחים בפנינו עד לשנים האחרונות, וזה כולל משקים גדולים ומתקדמים, מיפן ועד קוריאה, מסין ועד הודו. אני חושב שהחברים היושבים כאן ומאזינים מודעים לכך שמתקיימים ביקורים הדדיים של שרים שלנו ושרים מכל אותן מדינות. ראש הממשלה ביקר בסין, בקוריאה, ביפן. שר האוצר ביקר לאחרונה בסין. ראש ממשלת סין – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עיריית בית-שמש כמעט כולה יוצאת היום לסין, לביקור.

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת רביץ, אני לא עוסק בנושאים המוניציפליים. אני מדבר על השרים הכלכליים.

בין היתר ביקר שר התעשייה והמסחר בהודו, ולאחרונה גם בחבר המדינות.

בהקשר זה, ברשותכם, אני רוצה לציין: מדינת ישראל איננה מעצמה כלכלית, למרות מה שמייחסים לנו. מדינת ישראל מוגבלת במקורות שעומדים לרשותה. בשנים האחרונות נפתחו בפני מדינת ישראל שווקים רבים, אבל ישראל איננה יכולה להתחרות באותה מידה של אפקטיביות באותם משקים. אחרי הכול, איננו ארצות-הברית. ישראל צריכה לברור לעצמה היטב את העדיפויות גם בתחום הזה אם היא רוצה לתת את התשובות המשמעותיות ולקיים מערכת יחסים משמעותית עם כל אחד מהשווקים החדשים שאתם היא מבקשת לקיים יחסי סחר.

בהקשר זה אני רוצה לומר, שעם כל הרומנטיקה שיש בחומה הסינית ובכל אותן מדינות רחוקות, במערכת הסחר בינינו לבינם אין לנו שום יתרון יחסי לעומת ארצות-הברית, למשל. ארצות-הברית קרובה יותר; ארצות-הברית, לפחות קליפורניה, שהיא קרובה יותר למזרח, מחוברת יותר טוב גם

מנטלית. בקליפורניה יש אוכלוסייה שיכולה לקיים בצורה טובה יותר מגעים וקשרים עם המדינות הללו.

אדוני השר, אני רוצה לפנות אליך דווקא אחרי ביקורך ברוסיה ולומר: האם אינך חושב, האם אינך סבור שמדינת ישראל צריכה לקבוע סדר עדיפויות בתחום הסחר הבין-לאומי דווקא נוכח שפע ההזדמנויות שנפתחו בפניה? האם אינך חושב שיש משמעות ליתרון הלוגיסטי שיש לקשר, לקשרי הסחר בינינו לבין מדינות שנמצאות בטווח של שעותיים טיסה ממדינת ישראל ויש קשר ימי בינינו לבין? האם אינך סבור שיש יתרון וחשיבות אסטרטגית לקשר שלנו עם מדינות חבר העמים הגובלות במדינות האסלאם הפונדמנטליסטיות? האם אינך חושב שיש ערך מדיני לקשרים עם אותן מדינות שהיו בעבר הלא-רחוק מדינות שקיימו יחסים הדוקים ביותר עם מדינות ערב?

ובעיקר, האם אתה סבור שהממשלה ערה ליתרון היחסי שנובע מהקשר שיש כאן, הקשר האישי, הקשר בשפה, הקשר במנטליות שיש כאן למאות אלפי עולים שזה מקרוב באו מאותן מדינות, וביניהם אנשים שמכירים את מכוני המחקר לא פחות מהרוסים שעדיין יושבים שם, אנשים שמכירים את המערכת הפוליטית, הכלכלית והפיננסית ויכולים לקדם את הסחר ולהעניק לישראל יתרון עצום בקשר עם אותן מדינות, שיש בהן בעיות כלכליות, גם בעיות של יציבות מדינית וגם בעיות אחרות, אבל בסופו של דבר הן מדינות עשירות, עשירות בחומרי גלם, עשירות באוצרות טבע שאותם בוודאי נוכל לנצל?

אני סבור שצריכה להיקבע כאן אסטרטגיה במדיניות סחר החוץ, ואני מקווה, אדוני השר, שאתה תוביל לגיבוש אסטרטגיה כזאת.

עם זאת ולמרות העובדה שכל השווקים האלה נפתחים בפנינו, ידידי חבר הכנסת רביץ, יש תהליך הולך ומחמיר של הרעה במאזן התשלומים. ב-1975 היה עודף היבוא האזרחי בסביבות 2 מיליארדי דולר. ב-1985, כעבור עשר שנים, היה עודף היבוא האזרחי 2.2 מיליארדי דולר, כלומר גידול של 10%. ובעשר השנים שעברו מאז, עד 1994 – אינני לוקח את 1995 – היה גידול ביותר מפי-ארבעה. יש סכנה שהשנה יעלה עודף היבוא על 10 מיליארד, דבר שמסכן את ההישגים של מדינת ישראל בתחומים הכלכליים השונים.

ואם נדבר על 1995, הגירעון המסחרי בחודש מאי בלבד הסתכם ב-870 מיליון דולר, ונתוני הסחר לחמשת החודשים הראשונים של השנה מלמדים, שהגידול עלה ב-14% לעומת המחצית השנייה של 1994, קרי גידול שנתי של כ-32% ביבוא לעומת גידול שנתי בשיעור של 7% ביצוא. הנתונים האלה מלמדים, שאנחנו הולכים ומסתבכים בפער בלתי נסבל במאזן התשלומים, פער שיהיה לו אפקט קשה מאוד על המשק.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

שר החוץ היה צריך להיות נוכח פה ולשמוע את הדברים האלה. יש לו חלק.

גדעון שגיא (העבודה):

הייתי שמח מאוד אם שר החוץ היה נמצא כאן. אני מברך על כך ששר התעשייה והמסחר נמצא כאן, ונדמה לי שאני מדבר אל הכתובת הנכונה בממשלה.

למען ההגינות צריך לציין, שרוב היבוא מורכב מיבוא חומרי גלם, מוצרי השקעה ודלק, אבל גם היבוא החודשי של מוצרי הצריכה בלבד מגיע בחודשים האחרונים ליותר מ-300 מיליון דולר בחודש. זה נתון קשה מאוד.

הממשלה יכולה להתברך בפרמטרים מאוד חיוביים מבחינת מצב המשק. המשק נראה היום במצב טוב מאי-פעם. שיעור האבטלה ירד ל-7.6%. התוצר המקומי הגולמי עלה בשנת 1994 ב-6.8%. התוצר בסקטור העסקי עלה יותר, בכ-8%. ההשקעות עלו בשנה זו ב-17%, וזה הישג חסר תקדים.

לכן, אם כל כך טוב, אדוני השר, או, הייתי מעדיף לשאול: אם כל כך רע בנושא של מאזן התשלומים, איך קורה שהפרמטרים הם חיוביים? ואם לפי הפרמטרים הכול טוב, אני חושש שאולי יש הסבורים שאפשר להמשיך לחיות בפער גדל והולך במאזן התשלומים.

אדוני השר, אני מקווה מאוד שאין מקום לחשש שלי. יש סיבות ייחודיות להתפתחות החיובית בכל תחומי המשק, ועל חלק מהן יש לנו השפעה ועל חלק מהן אין לנו השפעה, ולא ברור אם הסיבות האלה יהיו גם בעתיד. יש אופטימיות שמלווה את תהליך השלום, וגם המשך העלייה עשה את שלו. גם הגידול בצריכה של הסקטור הציבורי תורם לגידול ולהתרחבות במשק, אבל עם זה יש הקטנה בחיסכון הפרטי לרמה מסוכנת מאוד.

אני סבור, אדוני השר, שאנחנו נמצאים היום על פרשת דרכים. יש רווחיות שהולכת וקטנה של הסקטור היצרני. במשק חופשי שבו הממשלה איננה מעודדת את החיסכון – רק סקטור עסקי רווחי יכול להבטיח שאנשים ישקיעו בחיסכון בסקטור הזה. כל עוד הרווחיות של הסקטור הזה נשחקת בגלל שמירה על הרמה הנוכחית של שער החליפין ועל שער ריבית גבוה, אין שום סיכוי שאנשים ישקיעו בתחום העסקי ויגדילו את החיסכון, ומכאן שיש סכנה גדולה שההשקעות ילכו ויצטמצמו.

היו"ר א' סלמוביץ:

נא לסיים.

גדעון שגיא (העבודה):

אני כבר מסיים.

לעתים אתה תמה מי אחראי לאינטרס המשקי בממשלה. יש הרבה מאוד גורמים, כל אחד עוסק בתחום הצר שלו, אבל מי רואה את הראייה הכוללת? אדוני השר, נדמה לי שצריכה להיות בממשלה היערכות, לאור הנתונים האלה, לריכוז החשיבה לקידום הנושא של צמצום סחר החליפין, להגדלת

הצמיחה במשק, להגדלת הרווחיות של הסקטור העסקי, שבעקבותיה יגדלו גם החיסכון וגם ההשקעה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גדעון שגיא. אדוני שר התעשייה והמסחר, התייחסותך בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת גדעון שגיא העלה פה סוגיה שנמצאת כרגע במוקד הדיונים של כל הגורמים הכלכליים במשק, של הממשלה ושל המגזר העסקי כאחד.

אנחנו חיים בתקופה שמאופיינת, מצד אחד, על-ידי תנופה גדולה מאוד של המשק הישראלי, צמיחה בעיקר של הסקטור העסקי, והמגזר התעשייתי היה מוביל מבחינה זו, עם גידול של 7%-8% בשלוש-ארבע השנים האחרונות – צמיחה בריאה מאוד במובן זה שהובלת הצמיחה היתה בידי היצוא, שגדל בשלוש שנים ב-40%. ב-1992 היה גידול של 10.9% לעומת 1991, ב-1993 הגיע הגידול ל-18% לעומת 1992, על זה בא עוד גידול של 13% ב-1994, וגם השנה יגדל היצוא בסדר גודל של למעלה מ-10%.

אין ספק שזו תופעה יוצאת דופן. בצמיחה התעשייתית רק סין עולה עלינו בשנים האלה. ובוודאי ביצוא זה דבר די ייחודי בעולם שסובל היום ממיתון די נרחב, מסיבות שונות. גם באירופה המיתון די נמשך, וגם יפן סובלת מתופעות דומות.

מצד אחד קיימים הנתונים שתיארת, של הצמיחה הגדולה הזאת, ומצד שני נקלענו ב-1994 לאיזו סתירה בין הצרכים של המשך הצמיחה של המשק לבין הצעדים שנדרשו כדי לבלום את הופעת האינפלציה, שגדלה לסביבות 14%, וכתוצאה מזה, אחרי שלוש שנים שבהן המדיניות המקרו-כלכלית היתה מכוונת כולה לצמיחת המשק, עמדנו ב-1994, ואנו עומדים עדיין ב-1995, במצב שבו הצעדים האנטי-אינפלציוניים, וקודם כול המונטריים של בנק ישראל, יש בהם אלמנטים שבולמים את הצמיחה.

עם כניסתי לתפקידי כשר התעשייה והמסחר ב-1992, כאשר חשבתי שבין התפקידים הרבים של המשרד אני צריך להגדיר את התפקיד מספר אחת, שבו אני חייב למקד את עיקר המאמצים שלי – הגדרתי את נושא הצמיחה של המשק כתפקיד מספר אחת של המשרד. בתוכניות העבודה שהכנתי, בקווים המרכזיים להחלטה של היחידות השונות של המשרד, ציינתי את נושא הצמיחה כיעד שעל-פיו אני אבחן את תוצאות הפעילות של המשרד.

נדמה לי שעמדנו בתוצאות האלה יפה מאוד, אבל לקראת 1995 הכנסתי תיקון אחד: כיצד מקיימים את הצמיחה של המשק בנתונים של צעדים אנטי-אינפלציוניים, שהם גם צעדים בולמי צמיחה. הבעיה פה היא בעיה של מינון. בצדק ציין חבר הכנסת גדעון שגיא, שיש סתירה במדיניות הממלכתית הכוללת, ממשלה ובנק ישראל כאחד.

המרכיבים של הממשלה יכולים להתווכח ביניהם. קורה לעתים שבין שר האוצר לביני מתקיימים ויכוחים סביב נקודה כזו או אחרת, כמו חוק עידוד השקעות הון בתעשייה ונושאים אחרים. אבל לוויכוחים האלה יש כתובת, שבה אפשר להכריע אותם, וזו כמובן מליאת הממשלה. והנושא אומנם הוכרע, ותוקף החוק הוארך בשלוש שנים.

בין בנק ישראל לבין הממשלה יש מצב, שנוצר מסיבות היסטוריות בכל העולם, כאשר לבנק ישראל ניתן כוח לנהל באופן עצמאי את המדיניות המונטרית. מצד אחד צריך לשמר את הכוח הזה, כי הוא בא לענות על בעיות של אי-יציבות פוליטית, כאשר מסיבות פרלמנטריות ואחרות הממשלה לא יציבה, ולכן אסור לפגוע בעצמאות הזאת. מצד שני, בבנק ישראל צריכה להיות רגישות לגבי ההתאמה של המשק. עם ריבית כמו זו שאנחנו מכירים היום במשק, ריבית ריאלית של 12%–13%, קשה מאוד לדעתי לקיים את מאמץ הייצוא ואת מאמץ הצמיחה. ואף שזה עדיין גדל בשנה הנוכחית, הנושא של מאזן התשלומים מופיע בעיקרו, לדעתי, בגלל המדיניות המונטרית. הורדת הריבית תשפיע ללא ספק גם על הזרימה של מטבע חוץ-לארץ לצורך ריסון הריבית כאן.

מכאן, גברתי, אני רוצה להיכנס לכמה נקודות יותר ספציפיות שהועלו על-ידי חבר הכנסת גדעון שגיא. קודם כול, הייצוא הישראלי גדל באותם מקומות שבהם נוצרים כמה תנאים שמאפשרים זאת, והמגזר העסקי הוא זה שמוצא את האפיקים שבהם אפשר להגדיל את הייצוא הישראלי בצורה רווחית. המרכיבים האלה כוללים את הפוטנציאל הכלכלי, העניין שיש באותן מדינות בקבלת מוצרים מאתנו, מידת ההשלמה שיש ביניהן, היכולת ליצור שותפויות, המדיניות של הממשלה מבחינת האהדה הפוליטית והנכונות לעבוד במשותף עם ממשלת ישראל כדי ליצור תנאים כאלה, דעת קהל, אם היא אוהדת או לא, כי המערכת העסקית רגישה מאוד לעניין הזה, והיציבות הפוליטית הפנימית באותם משקים.

אף שלארצות-הברית יש להציע לסין דברים רבים, הגיעה סין למסקנה, שמדינה כמו מדינת ישראל, שמאוד מעניינת אותה, מתאימה לשותפות, גם מסיבות תרבותיות. מעניין שסין מייחסת חשיבות גדולה מאוד לעובדה שלשני העמים יש היסטוריה של אלפי שנים, ושם אומרים: התרבות חשובה יותר מהבדלי הגודל.

הייתי בביקור בסין כראש משלחת של 30 חברות מובילות בישראל, ובין היתר העליתי שם את עניין הבדלי הגודל שבינינו. ציינתי, שאנחנו מונים 5.5 מיליוני תושבים, כאשר בבייג'ין לבדה יכולנו "ללכת לאיבוד" עם מספר כזה של תושבים. מעניין שהם היו אלה שהדגישו שהם מודעים להבדלי הגודל, אבל ציינו את העומק התרבותי ואת העובדה שלתרבות המשפחה יש חשיבות אצל שני העמים, והזכירו גם דבר שלישי, מאוד מעניין – איך הגלויות של שני העמים מתייחסות לארץ המולדת, לארץ האם. הם מייחסים לזה חשיבות בתחום היותר-פילוסופי. ובדברים האלה הם רואים קשר ייחודי בינם לבין מדינת ישראל.

בתחום המאוד-קונקרטי, הם איתרו אפשרויות שיתוף פעולה בתחומי הטכנולוגיה, הכימיה והחקלאות, שבהם הטכנולוגיות הישראליות יותר מעניינות ומתאימות לצרכים הסיניים מדברים רבים אחרים שהם יכולים לרכוש ברחבי העולם – והם לא מזניחים את האמריקנים, גם לא את היפנים ובוודאי לא את הגרמנים ואת הצרפתים. אבל יש להם עניין מיוחד בישראל, ואנחנו רואים את זה בביקורים התכופים שלהם אצלנו, ובהזמנים אותנו לבוא אליהם. זה מצביע על מידת העניין שיש להם בנושא הזה.

אני רוצה לעבור לדגש ששמת במה שקשור לחבר המדינות, קודם כול תוך ציון שלדגש זה יש הצדקה. הפוטנציאל שקיים במדינות אלה לאורך זמן הוא גדול מאוד. אלה מדינות שעדיין נשארו חזקות מאוד, אם כי אני מדגיש שהיום צריך להבחין בין המדינות השונות שהרכיבו בעבר את ברית-המועצות ומרכיבות היום את חבר המדינות. התנאים הפוליטיים והכלכליים יוצרים הבדלים גדולים מבחינת התפתחות הפוטנציאל הישראלי שם, לפחות בטווח המיידי.

חבר הכנסת שגיא, כפי שצינת, חזרתי ביום שישי אחרי יומיים אינטנסיביים במוסקבה. הייתי שם לצורך שני תפקידים. זה היה המפגש הראשון של הוועדה המעורבת לשיחות סחר בעקבות הסכם הסחר שנחתם על-ידי ראש הממשלה בביקורו הממלכתי במוסקבה באפריל 1994. מבחינה זו עלינו מדרגה עם רוסיה. מאז 1991, כאשר חודשו היחסים הדיפלומטיים, הקשרים היו בעיקר בתחום של יצוא המזון של ישראל לשם, כי זה היה הצורך העיקרי של המשק הזה. היום עלינו למדרגה של יצירת שיתוף פעולה בתחום הטכנולוגי, כאשר לרוסיה יש מצד אחד בסיס השכלתי מתקדם בתחומי המתמטיקה, הפיסיקה וכדומה; מצד אחר, עדיין יש לה חולשה בתחום של הפיתוח הכלכלי-העסקי בגלל המעבר מן השיטה הקומוניסטית לשיטה הקפיטליסטית. ברוסיה יש היום אולי יותר קפיטליזם מאשר ברוב מדינות מזרח-אירופה, 67% מהמשק הרוסי מופרטים היום.

עם זאת, צריך לומר שיש סיכונים גדולים מאוד. בפעולה במדינות אלה, שבהן היציבות הפוליטית והכלכלית היא עדינה, יש סכנות של נפילה, יש סימני שאלה חוקיים באשר להסדר המערכת מבחינה חוקית וליכולת של קיום התשלום עבור הסחורות. לכן אנחנו פועלים בזהירות.

אני מציין, שהמשק הישראלי נהנה מיתרון יחסי בסחר עם חבר המדינות כתוצאה מהעלייה שהגיעה משם לכאן מ-1990 ואילך. העלייה הזאת יצרה מתוכה אנרגיה של פעילות כלכלית-עסקית, שמצד אחד למדה את הפעילות של המשק הישראלי, ומצד אחר, היא בעלת יתרון בגלל הקשר התרבותי, הקשר של שפה וקשרים עסקיים באותן מדינות. נתונים אלה מעניקים יתרון לא רק לסחר שלנו אתן, אלא מדינות כמו יפן, גרמניה וארצות-הברית מתעניינות בשימוש בקשר הזה לצורך קידום הקשרים שלהן שם.

היום יש במדינת ישראל כ-330 חברות של סחר שהוקמו על-ידי יוצאי חבר המדינות שסוחרות עם המדינות האלה, אבל מבחינת החשיבות הכלכלית של מדינת ישראל, קשה להגזים בקשרים האלה. יש תופעה נוספת: החברות הוותיקות והמבוססות במדינת ישראל גייסו לדרגות הבכירות בעסקיהם אנשים מחבר המדינות שהגיעו אחרי 1990.

אמרתי שהייתי בשני אירועים במוסקבה: האחד – אותן שיחות רשמיות; השני – נתתי את חסותי ופתחתי תערוכה של חברות ישראליות, תחת הכותרת: ISRAEL ONLY 1995, יוזמה פרטית והון פרטי. 130 חברות ישראליות הציגו את המיטב שיש לנו להראות בברית-המועצות במזון, בטכנולוגיות, בתקשורת. המארח העיקרי שלי היה שר הבריאות הרוסי, שעמד בראש הוועדה המעורבת, והוא אחראי גם לתעשיות הפרמצבטיקה, ובמפתיע הוא הביא אתו את הסגן הראשון של ראש הממשלה, והשניים בילו אתנו שתיים בתערוכה, עברו מביתן לביתן ורצו לראות את הדברים שהתרחשו שם.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה קורה פה?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

חבר הכנסת ביבי, לא מעניין אותך שהעלייה מצליחה ברוסיה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — — רוצה ללכת לכנס הפועל.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אם זה לא מעניין אותך, אני מפסיק מייד. אם זה מעניין אותך, אמשך עוד דקה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

יש אספות, אתה גורם לי פנצ'ר.

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא כבר מסיים, דקה.

יוסף עזרון (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שבזמן הדיון על החשמל יפסיקו לנו את החשמל.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד השר, אני אתך אבל אני לחוץ בזמן.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש פה הבעה של חששות כבדים, אי-אפשר להתעלם.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

מאחר שיש פה לחץ זמן של חברי הכנסת ביבי ועזרן, אוותר כרגע על סיפורים נוספים של ההצלחה של העלייה מרוסיה.

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת גדעון שגיא, אסכם בכך: הפוטנציאל של המשק הישראלי ימשיך להשיג הישגים גדולים גם בשנים הקרובות, גם בגידול התעשייתי, גם ביצוא וגם בהורדת האבטלה, שהתחילה ב-1992 ב-11.2% והגיעה עכשיו ל-7.4%. אני מניח שהפוטנציאל הזה ייתן תוצאות גדולות נוספות. נצטרך להתמודד עם הבעיה של המדיניות המונטרית, ללחוץ להורדת הריבית כדי להעלות את שער החליפין, ונראה לי שיחד נצליח ליצור משק מצליח לטובת אזרחי מדינת ישראל. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אם חבר הכנסת גדעון שגיא יסכים, אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התעשייה והמסחר.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, דקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת גדעון שגיא, בחרת בנושא רציני אבל המצב רציני. מהדיון הזה, בשלווה הסטואית שבה הוא התקיים, נראה כאילו הבעיה המרכזית במדינת ישראל היום היא לא הגירעון במאזן המסחרי. הרי לאחר שהאינפלציה מודברת בשעה זו, פורצת בעיה חמורה ביותר – הגירעון, הפער בין היצוא ליבוא. אדוני השר, התקיים דיון שהיה מאוד מעניין ואקדמי, אבל זו הבעיה המרכזית, וצריך לראות כיצד פותרים אותה. בדקה אינני יכול לפרוס את כל היריעה אלא רק לומר, שציפיתי כי הבעיה הזאת תעלה היום במלוא חומרתה. להערכתי, הדיון החטיא את מטרותיו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת ויישטיין.

חבר הכנסת גדעון שגיא, האם אתה מסכים להעברת הדיון לוועדת הכלכלה? מסכים.

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכלכלה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: שאלות ותשובות לשר האנרגיה והתשתית.

העברת דלק מישראל לרשות הפלשתינית

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ז באדר ב' התשנ"ה (29 במרס 1995):

רצוני לשאול:

1. מה היא כמות הדלק המועברת מישראל לרשות הפלשתינית בעזה כל חודש?
2. האם הרשות הפלשתינית משלמת לישראל עבור הדלק, או שהתשלום נעשה על-ידי הממשלה?
3. לפי איזה תעריף מחושב התשלום עבור הדלק?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כמות הדלק המועברת הינה 12,000-18,000 קילו-ליטר לחודש.
2. הדלק מסופק על-ידי חברות ישראליות פרטיות על סיכון.
3. התעריף נקבע במשא-ומתן בין הספק ללקוח, שהינו, לפי מיטב ידיעתנו, רשות האוטונומיה הפלשתינית בעזה. מכיוון שמחירי הדלקים בשער בית-הזיקוק מפוקחים, המחיר בוודאי גבוה ממחיר שער בז"ן פלוס הובלה בתוספת בלו ומע"מ. הבלו והמע"מ מוחזרים לשלטונות האוטונומיה על-פי המוסכם בסעיפי המסים והמכס בהסכמי האוטונומיה. נוהלי ההתחשבות נקבעים על-ידי שלטונות המכס.

פרסום חברת החשמל לגבי שירות תיקון נתיכים

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

בפרסומים בתקשורת מודיעה חברת החשמל, שתתקן כל נתיך מקולקל בתוך שלוש שעות בכל הארץ, 365 ימים בשנה, כלומר – לרבות יום כיפור, שבתות וחגים. בפרסום לא נאמר שהכוונה למקרי חירום של פיקוח נפש.

רצוני לשאול:

1. האם לחברת החשמל היתר עבודה בשבתות ובחגים לתיקון נתיכים כנ"ל?

2. אם לא – האין פרסומת זו מטעה את הציבור ופוגעת ברגשות הציבור הדתי?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

2-1. א. חברת החשמל מחויבת לשירות אמין ורציף לכל לקוחותיה במשך כל שעות השנה, ללא הבדל במקום הצרכנות ובזמן הצריכה.

ב. החשמל הינו מצרך חיוני הדרוש לשם קיום אורחות חיינו.

ג. הפסקה באספקת חשמל שיכולה להיות שולית לצרכן אחד גובלת בפיקוח נפש לגבי צרכן אחר, הזקוק, למשל, להנשמה, או לדיאליזה, בלי להתייחס לשירותים חיוניים אחרים כגון: אספקת מים, או חשמל בפגיות בבתי-חולים. לצערנו, נוכחנו זה עתה מה קרה לחולה אשר אספקת החשמל למכונת ההנשמה שלה בבית-החולים הופסקה למשך כשתי דקות כתוצאה מקצר פשוט במערכת.

ד. על סמך האמור, ברור שחברת החשמל חייבת לאייש את תחנות הכוח, חדרי הפיקוח וההשגחות 365 ימים בשנה.

ה. עבודת העובדים בחברת החשמל מוסדרת על-פי חוק, ואין שום כוונה לפעול בניגוד לחוק.

ו. אין באינטרס החברה לפגוע בשום גורם שהוא, דתי או חילוני, אולם, כאמור, חובה עליה למלא את תפקידה.

אני חייב להוסיף עוד משפט מעבר לתשובות אלה. כאשר היתה פנייה בנושא שחרג, לדעתכם, ולאחר בדיקתי – אכן חרג, גם קיבל מנכ"ל החברה מכתב וגם הנושא נפתר במקום. כזכור, העברת הטורבינה נדחתה מיום שבת ליום ראשון, וגם קודם, אני חייב לציין, ההעברה היתה מפני שהמשטרה אישרה רק העברה בשבת, ואז, בלחץ גם על המשטרה, הצלחתי לפתור את הבעיה. אני אקפיד על כך. יש הנחיה ברורה שלי לקיים את החוק ולא לפעול בניגוד לחוק.

אני חייב לומר, שהגיע אלי עוד מכתב, אינני יודע אם ממך או מאחד מחבריך, בקשר לעבודה נוספת שנעשתה בשבת, או אמורה להיעשות בשבת. גם זה יבדק וגם זה יפתר.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אשרי הנתיך שהפך לפקק. אני התכוונתי לשאול שאלה מאוד ספציפית. אני לא פרסתי את היריעה על פני עבודות של חברת החשמל, ואני גם מעריך את היענותך לדרישות שלי ושל חברי בקשר לחילול שבת. אני מדבר על ההודעה המתפרסמת ברדיו, שזה שירות חדש של חברת החשמל. השירות הזה לא היה מקובל על חברת החשמל. היה מקובל, שכאשר הנתיך היה נשרף, היו מזמינים את החשמלאי בשכונה, וכך היתה נפתרת הבעיה. והנה חברת החשמל מציעה שירות חדש. אין כל ספק, שאם הדבר הזה כרוך בפיקוח נפש, אני עצמי אהיה מוכן לתקן את הנתיך. אני יודע איך לעשות זאת. אבל כאשר השירות הזה מתפרסם ברדיו חזור ופרסם כשירות מסחרי, ושם נאמר שהשירות הזה ניתן 365 יום בשנה, בתוך שלוש שעות – וזאת פרסומת מצוינת, דרך אגב – זה צורם. הרי אם זה פיקוח נפש, ודאי שזה מותר. אבל אני מדבר על שירות מסחרי לתיקון של פקק בבתים רגילים, לא כאשר יש פיקוח נפש.

לכן אני חושב שהדבר הזה צורם. אין שום שירות שמפרסם את עצמו במדינת ישראל שפועל 365 יום בשנה, 24 שעות ביממה. אני חושב שיש כאן קצת חוסר טעם, חוסר אסתטיות, זה קצת פוגע. לכן מוטב לתקן את הפרסום וכמובן לדייק, שהשירות יהיה בשבתות ובמועדים רק במקרים של פיקוח נפש.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת רביץ. אני מבינה שלשר האנרגיה אין תשובה על השאלה הנוספת. תודה לשר האנרגיה והתשתית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

וכעת הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 42), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

קריסת מערכת החשמל

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 6932, 6936, 6937, 6938, 6939, 6943, 6958, 6961, 6967 ו-6978, בנושא: קריסת מערכת החשמל. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת יגאל ביבי. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שמענו לפני דקות מספר את שיר ההלל של שר התעשייה והמסחר על הטכנולוגיה, על הפיתוח, על התעשייה במדינת ישראל. אנחנו מדינה שהתפתחה מבחינה טכנולוגית. תמיד הערכנו את העוצמה של חברת החשמל בכל התחומים, ביעילות שלה בגביית תעריפי החשמל. אני חושב, שהחברה שגובה בצורה האגרסיבית ביותר, היעילה ביותר את התמורה לחשמל, בלי שום בעיות, זו חברת החשמל. אנחנו גם מתפעלים מההתקנות. אנחנו רואים את תחנות הכוח הגדולות שצומחות.

לאור הדימוי הגדול והנפלא הזה של החברה ופעולותיה, קשה מאוד היתה האכזבה בשבוע שעבר, כאשר ערמת קוצים שיתקה את אספקת החשמל ברוב חלקי המדינה. זה לא קרה כתוצאה מתאונה, במדינה צפופה שרוצים לעשות אותה צפופה יותר. זה לא קרה כתוצאה מחבלה או מחבלות במקומות אחרים. שרפה קטנה של קוצים משביתה את כל המדינה, את כל התעשייה, את כל המיזוג, את כל החשמל, את כל העוצמה הזאת של הכלכלה.

לכן, הדבר הזה מדהים. אני אולי שמח שזה קרה לא בשעות קשות, כאילו לא נגרם נזק גדול מדי, אם כי כל נזק הוא גדול. אני מקווה רק שילמדו את הלקחים. הוקמו שתי ועדות לבדיקת התקלה, והשאלה היא אם יפיקו לקחים ממסקנות הוועדות.

כשאני נוסע מדרום הארץ לצפון בכביש-גהה ואני רואה את המוביל הארצי של החשמל, זה פשוט מגעיל אותי לראות את כל הקווים הגדולים ליד בר-אילן, גהה. יש לי הרגשה שאנחנו עם שלא יודע לתכנן את הארץ שלו. הרי יודעים שהארץ תצטרך אנרגיה וחשמל. לדעתי, המוביל הארצי שלנו הוא לא במקומו. הוא בלב האוכלוסייה, הוא בלב עורקי התנועה שלנו, הוא פצע בלב הארץ. לדעתי, היה צריך להפוך אותו למוביל תת-קרקעי, או ליד חוף הים, או במקומות שבהם לא ייגרם נזק אסתטי אחר.

אינני מהנדס ואינני מתמצא הרבה בחשמל, אבל לא יכול להיות שאין מערכות סגורות, שכאשר מחנה אחד הוכה, המחנה השני נשאר לפליטה. לא יכול להיות שהכול יקרוס. אם זה קרה בצפון, בדרום ובמרכז צריך להיות בסדר. צריכים להיות מערכות ומעגלים שלא ישבשו את אספקת החשמל.

דיברו על מזרח תיכון חדש, על חיבור כל רשתות החשמל.

נגרמו נזקים. אני בטוח שהתעשייה הכבדה תדע לקבל פיצוי על הנזק שנגרם. מסכנים האזרחים הפשוטים או מפעלים קטנים שנגרם להם נזק בכמה אלפי שקלים. הם לא ידרשו פיצויים, אותם לא יפצו. אני מציע לא לזלזל בעניין הזה בפכים קטנים ולמצוא דרך שחברת החשמל תפצה אותם, ויש לה הכספים לכך.

בהלכה כתוב: מי שמזיק – אלה לא ארבעה אבות נזיקין, אבל היום זה אחד הנזקים – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

זה גרמא בנזיקין.

יגאל ביבי (מפד"ל):

גרמא בנזיקין, אבל אני חושב שהוא חייב לפצות את האזרחים הקטנים בעיקר על הנזק שנגרם להם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת ביבי. אני מבקשת מחברי הכנסת, שכל אחד יקפיד על זמנו שלו כמו שהוא מקפיד על זמנם של האחרים. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, על התקלה הגדולה שהיתה ועל הנזק שנגרם כבר דובר רבות ולא אוסיף ואתאר את הדברים.

אני מבקשת להעלות כמה נקודות בהקשר זה. נקודה אחת קשורה בהשקעות בתשתית. השאלה הגדולה נובעת מכך שיש התקדמות טכנולוגית אדירה בכל התחומים, גם בתחום אספקת החשמל. מה שהיה ידוע פעם כבטוח וטוב ומתאים – היום כבר יש טכנולוגיות חדשות ואפשרויות נוספות. אני חושבת שבעצם הממשלה היום מתמודדת עם הזנחה שהיתה בעבר.

השאלה שמטרידה אותי היא כזאת: חברת החשמל ידועה ברמה הטכנולוגית שלה, אבל גם בהכנסותיה, כי בסך הכול המחירים של אספקת החשמל נקבעים על בסיס ההוצאות שיש בפועל. אני תוהה: מדוע לא מצאה החברה לנכון בשנים קודמות להגדיל את ההשקעות בתשתית?

הנקודה השנייה שרציתי להעלות נוגעת לשאלה של יכולת החברה לנצל טכנולוגיות יותר מתקדמות כדי למנוע קריסה של המערכת. אני יודעת שהוקמה ועדת חקירה וכו'. אולי אפשר בנושא הזה לשמוע עוד כמה דברים.

הנקודה השלישית היא בנושא ההפרטה. שמעתי כמה תגובות על התקלה הגדולה שהיתה באספקת החשמל עקב השרפה. קפצו על העגלה כמה אישים שאמרו: הנה זו הוכחה מוחצת שצריך לפצל את החברה ולהפריט אותה. אני רוצה להביע את דעתי הצנועה בנושא הזה ולומר, שדווקא התקלה הזאת היתה הוכחה מוחצת מדוע אסור להפריט חברה. א. משום שנחוצות השקעות אדירות בתשתית. שום חברה פרטית לא תעסוק בהשקעות בתשתית. אלה, באופיין, השקעות שצריכות להיות ממלכתיות, של חברה ממשלתית. ב. מדינה כל כך קטנה כמו מדינת ישראל, להתחיל לפצל אותה לאזורים ותת-אזורים? מה זאת, חברת כבלים? אני גרה בבת-ים ואני רואה תחנת כבלים אחת, והשכן שלי שגר ביפו רואה תחנת כבלים אחרת, כי הוא קשור לתל-אביב. בכבלים זה לא אסון גדול, אבל באספקת חשמל תהיה חברת כפר-סבא וחברת מטולה? זה הגיוני? אני חושבת שמי שאומר את זה רוצה להמשיך באותו קו, כפי שלדאבוני הרב נמסרו מפעלי ים-המלח לשליטתו הבלעדית של מר איזנברג, שכבר, שמעתי, החליט להשקיע מכספי חברת ים-המלח בהקמת מפעל בסין. אתם מבינים, הדבר הראשון שהוא צריך לעשות מרגע שהוא נכנס למפעלי ים-המלח זה להשקיע בסין.

לכן, אני מזהירה כאן את השר ואת כולנו, שלא נדבר ולא נעלה אפילו את ההצעה של ההפרטה, כי אין בזה שום פתרון וזה יכול לגרום רק לאסון. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול גוטמן; בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רפאל איתן.

שאול גוטמן (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בעקבות קריסת מערכת אספקת החשמל בשבוע שעבר הועלו בציבור כמה שאלות נוקבות: כיצד שרפה לא גדולה גורמת לקצר? או: האם ניתן לחבל בקווי מתח גבוה? אולם השאלה הנוקבת ביותר היא טכנולוגית: בהנחה שקיים קצר, מסיבה כלשהי, בקו מרכזי, כיצד יש למתג את תחנות הכוח השונות ולחלק את ההספקים בקווים השונים כך שהנזק יהיה

מזערי? זוהי בעיה קלאסית של חקר ביצועים, כאשר חלק מהפתרון הוא ניתוק צרכנים פחות חשובים ושמירה על הצרכנים האסטרטגיים של מדינה מודרנית.

בכל העולם יודעים לפתור בעיה זו, שכן כבעיית חקר ביצועים היא סטנדרטית. יתירה מזו, תקלה מסוג זה ניתן לצפות בקלות באמצעות סימולציה מלאה של רשת החשמל. ברם, בחברת החשמל המונופוליסטית לועגים לצרכן ולמדינה. מי יזכור בעוד חודש ימים את קריסת המערכת? בעבר נבעה קריסת המערכת מחוסר גנרציה, מחוסר הספק. אמרו לנו: בעוד שנים מספר, כאשר נבנה תחנות כוח נוספות, הבעיה תיפתר. בכך העלימו מהציבור את האמת. גם נושא המיתוג וחלוקת ההספקים פגום בתכלית. משום כך ועדת החקירה הפנימית של חברת החשמל מיותרת. מצד שני, ועדת החקירה שמינה שר האנרגיה איננה ראויה. רמתה המקצועית פגומה.

גברתי היושבת-ראש, הכול נובע מרמת מקצועיות נמוכה. בסביבת מונופול, הפיקוח חייב להיות מקצועי וברמה גבוהה במיוחד. ברם, משרד האנרגיה מתעלם מאחריות, לחברי הכנסת אין כלים לבחינת בעיות טכנולוגיות, לוועדת האנרגיה אין כלים, כמו לשאר ועדות הכנסת, והמדינה מנוהלת כקופת גמ"ח.

רבותי חברי הכנסת, הכשל האסטרטגי שעלול לנבוע מקצר פשוט כדוגמת זה של יום חמישי שעבר הוא כאין וכאפס לעומת הסכנה האסטרטגית הנרקמת במשרד האנרגיה. על-פי התוכנית, לא יבנו עוד תחנות כוח פחמיות, ובתוך כ-15 שנה מחצית תפוקת החשמל תתבסס על תחנות כוח מונעות בגז טבעי, כדי להקטין את הזיהום. הגז הטבעי אמור להגיע בצינור ממצרים. בנוסף, 20% מייצור האנרגיה יינתנו למשקיעים פרטיים, 10% מהארץ ו-10% מחוץ-לארץ. אין ספק כי לפני מעבר הגבול יקימו המצרים תחנה פרטית של 10%, ובכך יהיו אחראים לאספקת גז ל-60% מתצרוכת החשמל במדינת ישראל.

אדוני שר האנרגיה, מי המטורף האחראי למזימה זו? האם אינכם מבינים, כי אפילו לעת שלום אסור לתת בידי גורם חיצוני אחד שליטה על רוב או חלק גדול מתצרוכת החשמל, ובמדינת ישראל אסור לחלק זאת גם בין כמה גורמים שכנים? מה יהיה אם מצרים תחליט להכפיל את מחיר הגז? האם נצא למלחמה? בינתיים מצרים ממשיכה להחרים את ישראל, אינה מעוניינת בחיבור אתנו לרשת אחת. במקום זאת היא מתכננת כבל תת-ימי לחיבור עם ירדן, ובתוכנית רשת לוב-מצרים-ירדן-סוריה-טורקיה, ללא ישראל. ישראל קונה ממצרים מיליון טונות לשנה של נפט, שהוא מאיכות ירודה, אך רכישות הגומלין על-פי הסכם השלום – אין.

רבותי חברי הכנסת, אני מזהיר, בטרם יהיה מאוחר, מהרפתקה אסטרטגית שתמסור את ייצור החשמל של מדינת ישראל למצרים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול גוטמן. אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל איתן; בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יוסף עזרן.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להעלות את נושא "הקצר הגדול" מנקודת מבט של מצב חירום, פגיעות מערכות וחשיפה לחבלות מתוככמות. המדינה כולה עלולה להיות משותקת בזמן קריטי. לא ייתכן שתקלה מכל סוג שהוא תגרום לנזקים באזורים נרחבים. חייבים למצוא פתרון שיאפשר צמצום המרחב המושפע באופן ישיר מנפילה באספקת חשמל מכל סיבה.

לא הייתי מוציא מכלל אפשרות, שהתקלה האחרונה היתה "תרגיל על מודל", שנועד לבחון צורת חבלה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, סליחה, שר האנרגיה לא מקשיב לדברך. תחכה שהוא ישב.

רפאל איתן (צומת):

מה זה מעניין אותו?

היו"ר א' סלמוביץ:

חכה שהוא ישב וישמע.

רפאל איתן (צומת):

הלוא יש לכם חשמל, יש לכם חשמלאי.

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא פשוט לא נמצא פה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אני שומע כל מלה.

רפאל איתן (צומת):

איפה החשמלאי שלכם?

לא הייתי מוציא מכלל אפשרות, שהתקלה האחרונה היתה "תרגיל על מודל", שנועד לבחון צורת חבלה, היקף הנזקים והזמן הנדרש כדי להתגבר עליהם. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף עזרן; בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הבית, שרפה שפשטה בשדה קוצים התפשטה, לצערי הרב, ופשטה על קווי מתח גבוה של חשמל וגרמה לקצר, לתגובת שרשרת, שהביאה לשיתוק כמעט מוחלט, כיוון שהחברה שלנו בנויה על תשתית טכנולוגית מודרנית וצריכת החשמל היא מאוד חיונית.

למזלנו, שני דברים אירעו כאן, אדוני השר, בתקלה החמורה הזאת, שחס ושלום יכלו להיות לה תוצאות הרוג גורל, הרבה יותר אסוניות. במצב אחד היה מזל הרבה יותר משכל, מכיוון שהתקלה אירעה בשעות היום, אחרת היינו עלולים למצוא את עצמנו בליל העלטה הניו-יורקי. אני לא מתכוון לומר – עם כל התוצאות שהיו שם, כי, חס ושלום, אין לנו חברה כזאת שתפשוט ותשרוף ותשדוד. ברוך השם, חסדי שמים, עד כדי כך אין חושך ועלטה בחברה שלנו. אם זה היה קורה בלילה, מצבנו היה הרבה יותר גרוע, אדוני יודע את זה, ואין שום סיבה שזה לא עלול היה לקרות בלילה.

הדבר השני: הזמן הקצר, יחסית, דומני כמה שעות, כשלוש שעות וחצי, ראוי לשבח. אומנם זה הרבה פחות מבורא עולם, שנאמר: "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור", אבל בכל זאת כאנשים, מבחינה הומנית, ההספק שלנו היה מכובד.

אני רק רוצה להתריע על דבר אחד. אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, תארו לעצמכם, אלה התומכים, חלילה, בתחנות כוח גרעיניות, אני שאלתי פיסיקאים מעולים, אני לא מתיימר להיות פיסיקאי ולא מהנדס חשמל, אבל לפעמים קצר כזה במתח גבוה עם תגובת שרשרת, שאינו מגובה כראוי, והמיתוג אינו כפי שצריך להיות – זה עלול ליצור, חס ושלום, מצב איום ונורא, מי יודע, מי ישורנו.

אדוני השר, במחשבה שנייה, אולי בלקחים שתפיק הוועדה הזאת, הס מלהזכיר את הנושא של תחנות כוח גרעיניות. אנחנו מדינה כזאת קטנטונת. כאשר חושבים על אסון צ'רנוביל, כאשר חושבים על הממדים האדירים והענקיים של רוסיה, ושם לא עזר להם כל המרחב הגדול, מי אנחנו ומה אנחנו? כדאי לחשוב ולשקול את הדברים.

שנית, וזה מה שחשוב, לפני שלושה חודשים נעשתה סימולציה, או משהו דומה, של תקלה. אמרו שבעקבות התרגול הזה ידעו בדיוק איך לתקן. אבל אני שואל שני דברים: מערכת מגבה של גנרטורים זה לא הרבה כסף, היא תשרוף פחות מזוט ממה שנשרף בפקקים. זה ברור. אפילו לא 1:100,000. איך יכול להיות דבר כזה, שפוקקים את כל המדינה? גנרטור אחד יכול לספק חשמל לכל הרמזורים האלה, וכפי שאמרתי, המזוט שיצרכו שם הוא כאין וכאפס לעומת מה שנשרף בפקקים. תדעו את זה, כבר עשו על כך מחקר אולי מיליון פעמים. למה לא לעשות דבר כזה?

דבר נוסף: כמו בליל העלטה המפורסם בניו-יורק, מאז הפיקו לקחים. בכל זאת יש שם כל כך הרבה אנשים – וגם הרבה מאוד יהודים – מאז לא קרתה תקלה כזאת. האם יש סיכוי שכאשר, חלילה, יהיה קצר כזה, וכאשר יש גם בעיות ביטחוניות, תהיה מערכת מגבה, אבל לא כזאת שגורמת תגובת שרשרת של קצר שישתק את כל המדינה?

אני חושב, שמבחינה טכנולוגית, אדוני השר שמחפש דרכים מאוד טכנולוגיות – ואני קצת עוקב אחרי המודרניזציה שאתה רוצה להרכיב ולהפעיל במערכת הזאת – תחשוב גם על הדברים הפשוטים ביותר. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף עזרן. אני מזמינה את חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, סבל רב נגרם לאזרחים ונזקים כבדים למשק. אבל החמור מכול הוא, שבכוחה של שרפה קטנה אחת לגרום לקריסת הרשת, לסתימת כבישי המדינה, חס וחלילה – אנחנו היום בעתות של שלום, אבל, חס וחלילה, בימים שהכבישים יצטרכו להיות ריקים כדי שיעברו שם כלי רכב שלא רואים אותם יום-יום, הם יהיו סתומים, הכול בגלל שרפה קטנה אחת.

אדוני השר, מעניין אותי מה קרה למסקנות מתקלות קודמות שהיו. הרי זו לא קריסת רשת ראשונה. היו לנו בעבר קריסות, אם כי מעטות, אבל בממדים גדולים. חשוב מאוד לדעת, האם חברת החשמל הפיקה את מלוא הלקחים ממקרים דומים. אם היא הפיקה את הלקחים, והמקרה הזה הוא מקרה שלא היה דוגמתו בעבר – אזי דברים כאלה קורים. אבל אם בקריסות העבר היו לקחים ואמרו שבכמה מקומות צריך לנקות את השטח, בעיקר בעורקים הראשיים, וזה לא נעשה – זה חמור, ואחריותך, אדוני השר, לברר את הדברים, לתעד ולהודיע לכנסת מה קרה.

ונקודה שלישית ואחרונה: נזקים. הנהלת חברת החשמל, שאנחנו בוחנים אותה לפי מאזניה, אם לרווח, המשך תפקוד המנהל של הדירקטוריון, הפסדים משמעותם כישלון – נזקים שיש לשלם למשק, וצריך לשלם אותם, צריכים להופיע במאזן חברת החשמל. לחברת החשמל יש מונופול בשעה זו, היא גרמה נזקים; באשמתה או לא באשמתה, זה סיפור אחר, אבל היא בעלת המונופול, היא ספקית השירות. לא מפעלי התעשייה, לא מפעלי הייצור, לא מפעלי המלאכה צריכים לשאת בנזק. היא צריכה לשאת בנזק.

אם יש צורך בהעלאת התעריף, יבואו אל מי שצריך לבוא ויגידו: כדי להבטיח תשלום נזקים בעתיד, צריך להעלות את התעריף. ואז הממשלה תחליט, הכנסת תחליט, האחריות עלינו.

היו"ר יעזרן:

סליחה, אני לא מבין. להעלות תעריפים? זה מספיק יקר. אולי לא הבנתי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, השאלה חשובה מאוד, ואמרתי את זה לוועדת המשנה. פעם "אל על" באה לוועדת הכספים ואמרה: יש לנו הפסדים. כששאלנו: מדוע? אמרו לנו: אנחנו מקיימים קווים לאפריקה, והם לא רווחיים. אמרנו להם: אם אתם רוצים לקיים קווים לאפריקה שנושאים הפסדים, לא אתם לבדכם תחליטו על כך. תבואו אלינו, לממשלה, לכנסת, ואנחנו נחליט אם נושאים בהפסדים. אל תהיו טובים על חשבון הציבור ואחר כך תגידו: עשינו משהו, נטלנו סמכות.

אותו דבר לגבי קופת-חולים. קופת-החולים הכללית החליטה שהיא מקבלת מבוגרים, מעשה יפה מאוד. אחר כך היא באה לבקש ממשלם המסים את ההפסדים שהיו לה. את רוצה לעשות מעשה טוב ולקבל קשישים? בואי לוועדת הכספים ותגידו: זה עולה לנו כך וכך מיליונים. אנחנו נחליט אם להתיר לך לעשות זאת או לא.

אותו דבר כאן. חברת החשמל צריכה לשאת בנזקים. אם היא תדע שהיא נושאת בנזקים, היא תהיה ערה לכך שיש למנוע את התקלות הללו. זה לא יהיה רק יום או יומיים, כפי שאדוני אמר. אדוני אמר לפני כן, שבעוד חודש נשכח את זה. אבל כדי שלא נשכח את זה, זה צריך להשתקף במאזן. היה נזק, זה עלה 10 מיליון שקל, 100 מיליון שקל, זה צריך להופיע במאזן.

עכשיו באה חברת החשמל ואומרת: אם אני צריכה לשלם נזקים, אני אעלה את התעריף. באו לוועדת המשנה ואמרו: היינו צריכים להעלות את התעריף ולא העלינו. אבל לא, חברת החשמל צריכה לומר: יש תקלות אחת לעשר שנים, זה יכול לעלות למשק 100 מיליון שקל. כדי שנישא בכך, זה מחייב העלאת תעריף. יבואו אלינו, ואנחנו נחליט אם להעלות את התעריף או לא. ואם תהיה תקלה, אנחנו נהיה אחראים לתשלום הנזק.

אבל החברה צריכה להיות אחראית במכלול, ולא לבוא לאחר מעשה, גם לא לשלם את הנזקים וגם לומר לנו את התירוץ: אם היינו יודעים זאת, היינו מעלים את התעריף. לא העלינו כדי לא לשלם. כך זה לא יכול ללכת. צריכה להיות אחריות לכל חברה, בוודאי לחברה שיש לה מונופול. המשק לא צריך לשאת בנזקים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הפסקת החשמל בשבוע שעבר בהיקפה הארצי אינה אלא תזכורת לחסרון של כמה חוליות חשובות בשרשרת האספקה הסדירה של אותו מוצר הנחשב לחיוני הן לקיומו של המשק הפרטי, הציבורי, התעשייתי והמסחרי של ישראל, והן לביטחון המדינה כולה.

אדוני היושב-ראש, אין אני מתיימרת להיות מומחית בתחום הטכני ולבקר תשתית טכנית כזאת או אחרת של חברת החשמל. אלא שהפסקת החשמל הארצית בשבוע שעבר הינה מחדל כה קריטי, עד שהיא מציגה בשורה התחתונה כי משהו יסודי לקוי בתשתיות החברה, ויהיו הסיבות אשר יהיו.

למעשה, אין להתפלא על מצב כזה בחברת החשמל, שכן זאת חברה שמנהליה ממונים מטעם ומוחלפים חדשות לבקרים, טרם ישכילו להבין מה הם צורכי החברה ומה הם בסיסי פעולתה.

חברה בסדר גודל של חברת החשמל, עם מטלות כה חיוניות לקיום המדינה כולה, אינה יכולה להתנהל על-ידי מנהל כללי, שאין לו ולא היה לו מעולם כל רקע מקצועי מתאים, וודאי שלא הוכיח עצמו גם בתחום הניהולי. שהרי בפועל, חברת החשמל עברו היא בבחינת עיר מקלט לאחר שהודח מניהול משטרת ישראל. ויסלחו לי המדקדקים בסמנטיקה שיאמרו כי המנכ"ל פלד התפטר ולא פוטר מתפקידו כמפכ"ל משטרת ישראל זמן קצר בלבד לאחר שמונה לאותו תפקיד.

ומי הנושף בעורפו של אותו מנכ"ל בלתי מקצועי, אם לא שר, שאף הוא חסר ידע והבנה מקצועיים הנחוצים לניהול חברה כה רגישה?

אדוני היושב-ראש, מן הדין למנות לחברת החשמל – – –

היו"ר י' עזרן:

אני רואה שיש פה תגובת שרשרת.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

הייתי שמחה יותר לו היתה תגובה מהירה כזאת בשבוע שעבר.

היו"ר י' עזרן:

אה, צריך לתקן. הוא יעלה מייד לתקן.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, מן הדין למנות לחברת החשמל איש מקצוע, בעל ניסיון מוכח בכל התחומים הרגישים הקשורים בתפעולה של חברת חשמל יחידה של מדינה בעלת רגישויות כה רבות.

מנגד, יש להפריד הפרדה מוחלטת בין האירוע החמור מן השבוע שעבר לבין הדיבורים בדבר הקמת חברות מתחרות לחברת החשמל. בכל מקרה, אין לקשור מין בשאינו מינו ולנצל אירוע טראגי לשינוי מצב במשק האנרגיה הפנימי של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. סליחה, חברת הכנסת סלמוביץ, אבל בכנות אני רוצה להעלות רק נקודה אחת. אינני יודע מה הסיבות ומה הנסיבות בעניין מפכ"ל המשטרה, אבל הוא אדם כשרוני מאוד. אני מדבר על סמך היכרות אישית.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אני מדברת על הכישורים המקצועיים שלו בתחום הספציפי.

היו"ר י' עזרן:

יכול להיות. אני רק מסביר – – –

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אדוני היושב-ראש, מה עם השר?

היו"ר י' עזרן:

השר צריך לעלות כעת לתקן את התקלה. זה עניין שלך.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

היו"ר י' עזרן:

אתה נמצא פה ואתה יכול להגן על עצמך. אני משתדל לא להגן אלא להבהיר קצת איזו נקודה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

נכון, התקלה הזאת באמת לא ניתנת לתיקון. תודה.

היו"ר י' עזרן:

נשתדל. חבר הכנסת יעקב שפי.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום ה' שעבר סמוך לשעה 14:00 נעצרו החיים במדינת ישראל. מאות אלפי אזרחים נתקעו בפקקים ובמעליות. חופי הים הזדהמו. המסחר בבורסה הופסק.

היו"ר י' עזרן:

זה רק לברכה. מכל הדברים שאמרת, רק זה לברכה.

יעקב שפי (העבודה):

אני רק קובע עובדות. אמרתי מה קרה, לא קבעתי אם זה טוב או לא.

התעשייה ניזוקה במיליוני דולרים, ושיבושים קשים חלו בבחינות הבגרות באנגלית. זה רק חלק קטן ממה שקרה ביום ה' שעבר.

אינני יודע מה גרם לתקלה. זו מלאכתם של המומחים לקבוע, ובטוחני כי שתי ועדות הבדיקה שמונו: הוועדה המקצועית הפנימית של חברת החשמל והוועדה שמינה השר שגב, תשגנה לנו דוחות שבהם ייאמר הכול.

בניגוד לקודמי, אני רוצה לציין לטובה את מסירותם ומקצועיותם של עובדי חברת החשמל, שהצליחו בתוך כשלוש שעות בלבד לחדש את אספקת החשמל לכל בית ומפעל במדינה.

חברי הכנסת, אני רוצה להציג באוזניכם מספר נבחר של נתונים מכמה מדינות שאירעו בהן הפסקות חשמל ארציות, לרבות משך הזמן שארך למדינות אלה להחזיר את אספקת החשמל לתקנה: ביולי 1983 אירעה הפסקת חשמל ארצית אצל שכנתנו יוון. בכוונה אני מתחיל בדוגמה משכנינו, ואחר כך אגיע למדינות מתקדמות בעולם. באותה הפסקת חשמל ביוון נותקו כל תושבי מדינה זו מחשמל. חברת החשמל היוונית החזירה את האספקה לאחר תשע שעות – בערך פי-שלושה ממשך הזמן אצלנו. באותה שנה, בדצמבר, אירעה הפסקת חשמל בשבדיה. שני-שלישים מהצרכנים נותקו. זמן החזרת אספקת החשמל – שבע שעות. בינואר 1987 היה כל החלק המערבי של צרפת ללא חשמל. זמן החזרת האספקה – דומה לשבדיה. בארצות-הברית, בינואר 1994, היתה הפסקת חשמל ל-14 מיליון איש. בדצמבר 1994 היתה תקלת חשמל גדולה בחוף המערבי של ארצות-הברית. 2 מיליון צרכנים נותרו ללא חשמל למשך שעות.

חברי הכנסת, המציאות הפוליטית והגיאוגרפית של מדינת ישראל מתיבה מצב שבו מערכת החשמל שלנו פועלת כיחידה סגורה ומבודדת, ובשל כך אין ישראל יכולה ליהנות מהיתרון שיש למדינות מערב-אירופה, המגבות זו את רעותה במקרים של הפסקות חשמל. למרות כל זאת, הצליחו, כאמור, עובדי החברה המסורים והמקצועיים להחזיר את אספקת החשמל בתוך כשלוש שעות.

עם זאת, מההיבט הביטחוני, הפסקת החשמל היא בלתי נסבלת, ולא חסרים ארגוני טרור העלולים למצוא באירועי יום חמישי מקור השראה לפעולות חבלה, שמטרתן לפגוע ברשת החשמל, כאמצעי לגרימת סבל לאזרחים ונזקים כספיים כבדים לתעשייה.

קברניטי המדינה חייבים לתת דעתם על השאלה, מה יקרה במצב חירום, שבו, חס וחלילה, עלולים להיות משוגרים לעבר המדינה עשרות טילים. מה יקרה אם טיל כזה יפגע בתחנת כוח או בכבל מרכזי? האם גם אז תשותק המדינה? במקרה של שעת חירום ההשלכות תהיינה קשות הרבה הרבה יותר.

חברי הכנסת, הפסקת החשמל חשפה, בין היתר, את בעיית התשתית בעיר תל-אביב, ובשל העובדה שהמשאבות המסננות את מי השפכים באזור המרכז ומפנות אותם אל שפך הביוב של ראשון-לציון אינן מגובות בגנרטורים, הרי שכל תקלה גורמת לזיהום של ממש בחופי תל-אביב.

משרד האנרגיה חייב לתת דעתו על נושא התשתיות, בייחוד לנוכח דבריו של פרופסור דן זסלבסקי, לשעבר המדען הראשי של משרד האנרגיה, שקבל על כך שהרשת ישנה מאוד מאחר שלא השקיעו מספיק בתשתיות. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יעקב שפי, ואני מזמינה את חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

יוסף עזרון (ש"ס):

אחרון הדוברים, שלא יסגור את החשמל.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כנראה אצטרך לכבות כאן את החשמל, כאחרון הדוברים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אלא אם כן הדבר יקרה שלא מיוזמתך.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

חברי הכנסת, לפני שבוע, בעיצומו של יום שמש, והחום בשיאו, אירעה הנפילה. במרכז הבקרה הארצי של חברת החשמל רשם המחשב ירידה חדה, כעין נפילה בעומס החשמל. כל צרכני החשמל מאזור המרכז ועד הדרום נותקו מאספקת החשמל לשעות מספר. כבישים ורחובות נסתמו בפקקים אין-סופיים, מעליות בבניינים נעצרו, זרם המים נחלש, מפעלי תעשייה נדמו – שיתוק במחצית המדינה.

בבדיקות שנערכו מיידיית במקום שבו פרצה השרפה אשר גרמה לקריסת המערכת, היו חילוקי דעות על הסיבות. מנכ"ל החברה, מר פלד, קבע בוודאות, שמדובר בהצתה מכוונת, והסיבות לא ברורות עד היום. בכיר בחברה מסר, כי אין לשלול אפשרות שההצתה בוצעה ממניעים לאומניים ומתוך כוונה לחבל באספקת החשמל ברחבי הארץ. היו גם דעות אחרות, שקצר החשמל הוא אשר גרם לקריסת מערכת החשמל; שרפה שפרצה בעצי אקליפטוס גבוהים או שרפת קוצים. חקלאים מהסביבה והסמוכים למקור האש טוענים, כי באותו אזור כבר פרצה שבוע קודם לכן שרפה מתחת לקווי מתח גבוה. אם אומנם יתברר, לאחר בדיקה מדוקדקת, כי היתה זו הצתה על רקע לאומני, הממשלה וגורמי הביטחון יצטרכו לתת על כך את הדעת בכל החומרה.

כמקובל במקרים דומים, ממנים ועדה לבדיקת הסיבות. ואומנם מינה השר שגב ועדה, ועדת-להט, אשר מסקנותיה יוגשו לממשלה, ובמקביל החלה גם לפעול ועדה פנימית של החברה לבדיקת סיבות האירוע.

מתברר שהנזקים היו עצומים. התעשייה באזורי התקלה ניזוקה קשות, ובהיקפים גדולים, גם ישירות וגם בדרך עקיפה, בכ-100 מיליון ש"ח לשעה. מובן שכבר הוגשו תביעות נזקים לחברה, ועוד היד נטויה.

בכל זאת יש לציין, כי אנשי חברת החשמל הצליחו להחזיר את המצב לקדמותו בתוך שלוש שעות, וזה הישג יוצא דופן בקנה מידה בין-לאומי.

אבל יש מידה רבה של אירוניה, אדוני השר, בכך שדווקא באותו יום התבשרנו על התייקרות החשמל, למגינת לבם של כל אלה אשר ניזוקו, נתקעו בכבישים, במעליות ובמפעלים.

אנו מצפים בכיליון עיניים לתוצאות החקירות והבדיקות, כי מדובר גם בחשש של הצתה על רקע לאומני, וכבר היינו עדים להצתות מכוונות ביערות, בפארקים ובמוקדים מרכזיים אחרים, והסכנה מובנת. אנו מצפים לחקר האמת; בעיקר לא להסתיר. על העם לדעת את הסיבות האמיתיות לתקלה החמורה, אשר רק בנס לא גרמה לאסונות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם ורדיגר, ואני מזמינה את שר האנרגיה והתשתית להשיב על ההצעות.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, ביום חמישי, כמו שתיארו פה כולם וכמו שידוע לכולם, בסביבות השעה 14:00 אירעה תקלה, אשר ניתקה כשני-שלישים ממדינת ישראל מזרם החשמל.

ככל הידוע היום, התקלה נגרמה כתוצאה מקצר בשני קווי הולכה מרכזיים של 161 קילוולט, קווים שהם חלק ממערכת של חמישה קווים המעבירים חשמל מצפון הארץ לדרומה, לאספקה סדירה למדינת ישראל.

נתונים כלליים: מדינת ישראל מייצרת היום, או בעלת יכולת ייצור – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בוועדת המשנה אתמול נאמר על-ידי – – – שזו שרפה – – –

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

לא, לא, תקשיב – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

א.קיי. אם היית מקשיב לדברי – לא אמרתי שזאת לא שרפה, אני לא קובע כרגע את הגורמים. מה שאמרתי הוא, שהשרפה, לפי דבריהם, גרמה קצר. קצר קרה. כתוצאה ממה? – אינני יודע. בעצם מה שקרה זה קצר, קצר יכול להיגרם כתוצאה משרפה – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

– – –

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

נכון, אני כרגע לא מדבר על מה, כיוון שאין לי תוצאות ועדת החקירה ואינני רוצה להתייחס, אתייחס לזה בהמשך דברי. אני מדבר על תיאור כללי, מה קרה, ומה ניתן ללמוד או צריך ללמוד מהעניין.

כמו שאמרתי, שני קווים אשר מוליכים חשמל, של 161 קילוולט – נגרם קצר במעגלים שלהם, וזה גרם לתגובת שרשרת, שבצורה אוטומטית הפסיק הייצור של תחנות ייצור בסדר גודל גדול, וכמו שאמרתי קודם, אפשרות הייצור של מדינת ישראל היום היא 6,400 מגוואט. באותו יום לא היתה צריכת שיא, היתה צריכה בסך הכול, בזמן התקלה, של כ-4,300 מגוואט. אלה הנתונים, יבשים וקרים, ואני לא נכנס כרגע לשאלה מה גרם, כי אינני יודע; מבחינתי, עד ששתי הוועדות, או לפחות הוועדה שאני מיניתי, תגמורנה את עבודתן, אינני יכול להתייחס לשאלה: מה גרם?

יש כמה בעיות מרכזיות במדינת ישראל, חלק מהדוברים התייחסו אליהן, ואני אשתדל באמת לענות על השאלות המרכזיות שהעלו כאן, שחלקן שאלות חשובות מאוד מאוד גם כלכלית. אני שמח שרק מספר קטן של שאלות היו שאלות שהייתי קורא להן קנטרניות או פוליטיות, כי כל השאר באמת היו ענייניות.

השקעה בתשתית היא השקעה אדירה. ברור לחלוטין שיש לנו היום דפיציט מסוים, שנמשך לאורך שנים, בהשקעה בתשתית, והנושא עומד להשתנות באוקטובר השנה, כאשר ייכנסו לפעולה אותם

קווים, שטען מי שטען כאן שהם מכוערים, ואכן הם מכוערים. אלה הקווים של 400 קילולט אשר יגדילו את כושר ההובלה בצורה משמעותית מאוד, ויכולו למנוע כמעט לחלוטין תקלות מהסוג הנוכחי.

באוקטובר ייכנס אותו מוביל ארצי של חשמל, כמו שאמרתי, של 400 קילולט, ולצדו, באמת לצדו, בתור חובב נוף, לא ניתן לטמון קווים של 400 קילולט מתחת לחול של הים ולא מתחת לאדמה בשום מקום אחר. קווים של 400 קילולט הם קווים עיליים בלבד בכל העולם. מה שכן עשינו הוא להחליף אותם עמודי "מגדלי אייפל", אשר תופסים 100 מ"ר, 10 על 10 במפתח הרגליים, וזה שטח קרקע גדול, בעמודים יקרים יותר, אבל שעומדים על 8 מ"ר, שזה הרבה פחות, ופשוט תופסים פחות אדמה או תופסים פחות שטח לעומת העמודים ההם.

מה שכן נעשה בזמן האחרון, אף שהעלות היא פי-שניים, הוא הטמנת קווים בתוך העיר, אלה קווים שכן ניתן לטמון אותם בהולכה, אבל אלה אינם קווי מתח עליון, לא של 161 קילולט כמו שנמצאים היום, ובוודאי לא של 400 קילולט כמו שציינתי לפני רגע.

מה שבעצם קרה גרם לנזקים רבים מאוד, גרם לאי-נוחות רבה מאוד, ואני כשר האנרגיה והתשתית יכול להתנצל מעל במה זאת בפני תושבי מדינת ישראל על האי-נוחות שנגרמה מחד גיסא ועל הנזקים הכספיים שנגרמו מאידך גיסא.

כמו שאמרתי בעבר, מייד לאחר התקלה, כך אומר גם היום: הנושא המשפטי של פיצוי או שיפוי ייבדק ונבדק על-ידי משרדי, והתוצאות תיוודענה לציבור הרחב, אבל גם זה תלוי בתוצאות הפעילות של הוועדה.

הקמתי ועדה בלתי תלויה לחלוטין בחברת החשמל: יושב-ראש הוועדה, מר להט, אלוף בצה"ל בדימוס, ראש עיר לשעבר, ראש עיר מוצלח מאוד שהחליט להתפטר ולא להתמודד בבחירות האחרונות – אני בכוונה מדגיש את זה; דוד פדרמן, תעשיין מוכשר, מוצלח, מרוויח בזכות עצמו; ופרופסור מיכאל אוליצקי, שנחשב לבר-סמכא, בה"א הידיעה, בנושא חשמל, בנושא האמור. לכן, אינני מבין את הטענות שהועלו כאן על-ידי אחד הדוברים, שהוועדה איננה ראויה. הוועדה הזאת ראויה לעילא ולעילא, זאת ועדה שלא נגעה בחברת החשמל, אינה תלויה בחברת החשמל, והיא ועדה מקצועית בתחום הכלכלה והתעשייה, בתחום הניהול הגדול ובתחום החשמל.

ברור שהוועדה קיבלה ממני הנחיה ואפשרות להיוועץ בכל גורם וגורם, אם מדעי ואם כלכלי ואם משפטי, מהארץ ומחוץ-לארץ, כי אם יאמרו שאין מומחה שמכיר די הצורך מערכות כאלה בעולם הרחב – אני לא מאמין שיש דבר כזה, אך נאמר שכך תגיד הוועדה – יש לה זכות להביא מחר, על המטוס הראשון שיוצא מכל נקודה על פני כדור הארץ, את המומחה הטוב ביותר, הגדול ביותר, לנושא, כדי שנדע את המסקנות.

בהמשך למסקנות אותה ועדה – הודעתי, ואני מודיע שוב, שמסקנות הוועדה יפורסמו במלואן לציבור, והמסקנות תוסקנה במלואן על-ידי.

נושא נוסף: הועלתה, בצדק, הדאגה, נדמה לי שזה היה על-ידי חבר הכנסת גוטמן, בנושא החיבור בין מדינות האזור לבין ישראל, ייצור מעבר לגבול וכו' וכו', אספקת גז ממצרים – – –

שאול גוטמן (מולדת):

60%?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

כן. אני רוצה לומר דברים מספר. ראשית, אחת הבעיות המרכזיות של מדינת ישראל היום היא, שאנחנו אי חשמל מבודד, וכדי להגיע לאותו גיבוי שנדמה לי שחבר הכנסת עזרן ואחרים דיברו עליו, כדי להגיע לאותו גיבוי צריך תשתית שאין לנו מקום לבנות אותה אפילו, ודאי שאין לנו יכולת כספית לבנות אותה, כי גיבוי מלא מעלה את מחיר החשמל לפי-שניים או לפי-שלושה.

באירופה גבולות פתוחים, יש מערכות חשמל חופפות ומקבילות, ייצור מקביל, גיבוי ממדינה למדינה, ויש להם היתרון הזה. כאשר הייתי במצרים דיברתי עם המצרים על אותו נושא שהעלה פרופסור גוטמן, ובצדק, מדוע אתם עושים את קו טאבה-עקבה ולא את הקו שאנחנו רצינו, דרך ישראל? אז, באותו מעמד, לאחר בדיקה קצרה, שר החשמל המצרי, מאהר עבאזה, הבטיח לי, שאכן ישראל תחובר לאותו קו, והתוכניות כבר בידינו. יתירה מזאת, הוקמה ועדה משותפת שלנו, של משרדי, ושל המשרד המקביל במצרים, לאותו חיבור. החיבור עם עקבה כבר בתהליך. עד סוף השנה הזאת – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

– – – לרכוש חשמל ממצרים?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

לא, לא, לא, אני עוד מעט אסביר. החיבור עם עקבה כבר בתהליך, בסוף שנה יהיו סיום וחניכה, גזירת סרטים של החיבור של עקבה-טאבה – – –

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני השר, זו בדיחה, עקבה היא בבחינת PEANUTS – – –

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

מדוע אינך מקשיב? אם תיתן לי לסיים את דברי, תאמין לי שאפילו אתה לא תאמר שזאת בדיחה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הועלתה כאן שאלה, האם בסופם – – – נהיה תלויים באספקת גז ממצרים? זאת השאלה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אני אענה. התחלתי את התשובה בגלל אותה דאגה מוצדקת שהעלה חבר הכנסת גוטמן, ואמרתי שזה כיוון התשובה. אני פשוט רוצה לספר מהי התמונה הכוללת.

שאול גוטמן (מולדת):

– – – מקומי בלבד?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אפשר לקבל עזרה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

חבר הכנסת גוטמן, אני עונה לך, ותאמין לי שאני בטוח שבסוף דברי היושבת-ראש תיתן לך זמן, ואני אסכים לשמוע המשך או פיתוח של השאלה.

החיבור אילת-עקבה הוא אכן חיבור קטן, שמדבר על כ-6 מגוואט, ואתה צודק, אבל לא זה החיבור; אמרתי שזה רק חלק מהתחלת התהליך. המצרים בונים אותו קו טאבה-עקבה, משם יצא חיבור של 400 קילוולט דרך ישראל, וזה חיבור משמעותי. בנוסף, חיבור לרשת הירדנית אשר רצה לאורך עמק-הירדן מצד הערבה הירדני, עמק-הירדן, צפונה יותר, וקו שלנו, של 400 קילוולט, לכיוון ירדן מאזור ירושלים. זה בעצם החיבור של שלוש המדינות.

מה קורה בעצם? שאלו, שאלת גם אתה, מה הביטחון שלנו עם מדינות שאנחנו יודעים שהשלטון בהן איננו דמוקרטי, וחס וחלילה, גם הסכם שלום יכול מחר בבוקר להשתנות, או אפילו רק סנקציות, לא

מלחמה, אבל תהיינה סנקציות כלכליות, ואחת מהסנקציות הכלכליות תהיה או סגירת ברז, שיבר הגז שיספק לא 60% אבל כ-40% מצריכת – – –

שאל גוטמן (מולדת):

אתה שומע?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

מה הוא שומע? אתה לא שומע.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת. חבר הכנסת גוטמן.

יוסף עזרן (ש"ס):

רגע, אבל הוא רוצה להעלות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עזרן.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

חבר הכנסת גוטמן, אתה איש רציני, חבל שלא תקשיב לדברי עד הסוף. תאמין לי, כל השאלות ששאלת יש להן פתרונות שאפילו אתה תהיה מבסוט מהם. תקשיב עד הסוף.

אני פשוט מדייק בפרטים. 40% תהיה אספקה כתוצאה מגז. האמן לי, שהכותרת של פרויקט הגז היא: לא תהיה אספקת גז ממקור אחד. המקור השני יהיה מקור בטוח, כך שאם המקור הזה ייפסק, גם אז יהיה מספיק גז.

יתר על כן, גם אם מחר נפסקת אספקת הגז לחשמל באופן מוחלט – אולי אינך יודע, אבל זה מוזר לי שאינך יודע – כל טורבינות הגז יכולות לעבוד גם על סולר, ו-90% גם על מזוט. דהיינו, אין מצב

שאתה תלוי באספקה של גז והשיבר המצרי סוגר. פה משחקים כוחות כלכליים. אינני חושב שהמצרים מוכרים לי את הגז מתוך אהבה. המצרים מוכרים לי את הגז, כי אותם שדות באל-תימסח ובלטים הם שדות שאין להם קליינטים אחרים לגז המתוק שנמצא שם. אם זה מתאים לאינטרס הכלכלי שלהם וזה מתאים לאינטרס הכלכלי שלי, עשינו דיל. וכך מתחילים לעשות שלום. אין שיטה אחרת.

שאל גוטמן (מולדת):

במזוט לא תפעיל את זה. כל המעבר לגז בגלל האספקה הנוספת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן, זה לא דו-שיח.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אם אינך רוצה לשמוע אני מוכן שלא תקשיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה בלתי אפשרי, חבר הכנסת גוטמן.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אני אמרתי ואני חוזר: גז יהיה לא ממקור אחד. זאת תחילת תשובתי וכאן החלק החשוב של תשובתי.

שאל גוטמן (מולדת):

החלק השני – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

החלק השני יהיה בצורה כזאת שלא תהיה הפסקה. אני לא יודע אם אתה יודע מה קורה בשוק הגז העולמי. בתוך שנתיים-שלוש שנים יהיה ספוט מרקט של LNG. כאשר יש לך מסוף של REGAZIFICATION של LNG, אתה יכול להשיג אניות LNG כבר היום, אבל ודאי בעוד שנתיים-שלוש שנים בשוק החופשי. אם חברה אמריקנית בסדר גודל של "אנרון" או "אמוקו" או "אנסרג" הם חותמי החוזה מולך, הם ידאגו שיהיה גז, ויהיה גז. והביטחון הזה הוא הנושא המרכזי של אותה ועדה שאני מיניתי ושל המדיניות שלי בנושא הגז.

אם יהיה סיכון של פרומיל באספקת הגז למדינת ישראל, או באספקת החשמל בעקבות אספקת הגז, לא יהיה פרויקט גז. אבל לא יהיה חוסר ביטחון כזה ולו גם בפרומיל.

אני ממשיך הלאה. התחלתי קודם לומר דברים על נושא פיצוי האזרח הקטן או התעשייה. מבחינתי התעשייה והאזרח הקטן חד הם. אם יתברר שמשפטית היתה אכן טעות או תקלה שהגורמים הם לא כוח עליון ולא חבלה שאינה קשורה לחברת חשמל וכו', והמשפטים ימליצו – אני אעמוד מאחורי ההמלצה הזאת. הנושא כבר נבדק ויבדק.

מכאן אני מגיע שוב לנושא של פיצוי באופן כללי או אמנת צרכן-מונופול – כי זה צרכן מול מונופול – והבעייתיות שבנושא. אני שמח שבודדים או בודד היה זה שאמר שבגלל המונופול זה מה שקרה. גם המקצינים ביותר בנושא שוק חופשי במשק האנרגיה – פרופסור שימנסקי שהיה חבר באחת מהוועדות שעבדו בנושא אמר לכל אורך עבודת הוועדה: נושא ההולכה, נושא התשתית חייב להישאר כמונופול בידי חברה אחת ובידי הממשלה בהמשך. אפילו הקיצוני ביותר – איש שאני מאוד מעריך אותו – בא עם רעיונות ודעות וידע ממדינות המערב הכי מודרניות; הוא טען וטוען גם היום, או אפשר לפרש את טענתו, שלא המונופול הוא הגורם; ודאי שלא לבעיית ההולכה. אני חוזר שוב, הוועדה בודקת ותבדוק. וכל מסקנה, גם אם תהיה הקשה ביותר, תיושם על-ידי.

לגבי תחנות כוח גרעיניות, זו דאגה, ודאגה אמיתית. כרגע לא מדברים על הקמת תחנות כוח גרעיניות. התוכנית שהכנתי במשרדי מדברת על תחנות כוח מפצלי שמן, שזה המשאב האנרגטי היחיד שיש לנו משלנו, בעשר השנים הקרובות. תתחלנה לקום, אני מקווה שכבר בתחילת השנה הבאה, תחנות גזיות. תחנות פחמיות, אלה שקיימות, תורחבנה. אנחנו מדברים על הכפלת ייצור החשמל תוך העשור או פחות. זה קצב גידול הכי גדול במערב, אבל זה לא פותר את העניין הנוכחי. זה שוב נתון קר ויבש.

הוועדה הגרעינית ממשיכה לעבוד. ואני עמדתי על כך שתמשיך לעבוד, כי חברת החשמל רצתה להפסיק את עבודתה; זה במימון חברת חשמל. ייתכן שבעוד 20 שנה, בגלל חוסר מקום, מפני שאנחנו מדינה כה קטנה, נהיה חייבים ללכת לתחנת כוח גרעינית. ואז אם אתה לא נמצא עם הידע שאתה רוכש כל השנים, אתה נמצא בפיגור כל כך רחוק, שבעצם לא תוכל להדביק אותו כלל וכלל ותעמוד בפני בעיה. אני בטוח שבעוד 20 שנה אני לא אהיה שר האנרגיה.

יוסף עזרן (ש"ס):

תעלת הימים להפקת אנרגיה, האם התכנון וההשקעה הם לא פחות מהשקעה שאתה משקיע בתחנות כוח גרעיניות?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בקשר לוועדת החקירה, האם נתתם גם לבדוק מה קרה למסקנות של ועדות קודמות, או שהיא נוגעת רק לנושא הזה?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

הוועדה קיבלה מנדט וקיבלה שאלות לבדוק אם יש באמת בעייתיות אמיתית, איך קרה שיש בעייתיות ואיך פותרים אותה. ובעצם כך היא מגיעה לחקר העבר. אם אראה שהמסקנות לא מספיק נרחבות כדי שאוכל להסיק מסקנות על העבר, היא תקבל הארכה עם שאלות נוספות; היא לא תסיים את עבודתה אלא במקרה הנקודתי.

חבר הכנסת ויינשטיין, תאמין לי שהנושא הזה מדאיג אותי היום בצורה מאוד מאוד מזלורית, בצורה מאוד מאוד מרכזית בפעילות המשרד. לא אנוח ולא אשקוט עד שאדע בדיוק למה זה קרה. מבחינתי, לא רק האם זאת שרפה, או האם זאת הצתה, או האם איש אחד התבלבל ובמקום להרים מתג הוריד מתג, אלא באמת מה השרשרת. מבחינתי זו לא השרשרת של הדקות, מבחינתי השרשרת היא שרשרת של שנים. מכאן בעצם תשובה על שאלתך.

בנושא תחנות גרעיניות – אני מתנצל, אני מבקש עוד כמה דקות כי הנושא הוא נושא נרחב. אף-על-פי שאינני מומחה בחשמל, אבקש לענות על כמה שאלות.

היו"ר א' סלמוביץ:

קצר בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

בנושא תחנות כוח גרעיניות. כמו שאמרתי, יש הרבה פתרונות. אספר על פתרון אחד, מאוד מעניין. יושבת היום ועדה שצריכה תוך שבוע לתת לי את מסקנותיה, וקשור אליה גם פרופסור דן זסלבסקי, בנושא ארובות השרב; "מונסטר" של קילומטר גובה אשר אמור להפיק אנרגיה נקייה לחלוטין במדבריות על טכנולוגיה מאוד מעניינת עם התפלת מי ים. נראה שהתוצאות חיוביות ואנחנו מתחילים בפילוט לנושא הזה.

כל הזמן קיים מחקר ופיתוח בכל התחומים. אבל אני אומר שוב: אסור לנו לשמוט את האופציה הזאת. אני לא אומר שזה יהיה. ואם זה יהיה, אני בטוח שאותם בחורים צעירים שישבו אז, כאשר אני

איהיה בן 60 או 65 ואצפה בנחת בערוץ הטלוויזיה שמשדר מהכנסת, איהנה לראות את שר האנרגיה דאז עומד ואומר שהם בדקו את הכול והחליטו – לא, כי יש אלטרנטיבות אחרות, או לחלופין הם בדקו את הכול והם השיגו תחנת כוח גרעינית אשר יש אפס סיכוי לתקלה. ויש כאלה כבר היום. גם בתוך מדינת ניו-יורק יש תחנת כוח גרעינית. הרי אינך מאמין, ואני אינני מאמין, שהאמריקנים היו מעזים לשים את זה בתוך אזור בנוי אם היתה סכנה באותה תחנה.

בתחנות הרוסיות – הטכנולוגיה הרוסית גדולה, מסיבית, אבל מאוד מאוד רחוקה מדרגות הבטיחות של טכנולוגיית המערב. זה בכל התחומים, אבל, לצערי, בתחום הזה, צ'רנוביל "סנונית" ראשונה; אנחנו יודעים שקיימת סכנה של עוד תחנות – לאחר בדיקה של מומחים בכל העולם – במזרח-אירופה אשר אינן במצב טוב ועלולה להתחיל מהן דליפה של חומר רדיואקטיבי.

לסיכום, החיים הפסיקו באותו יום. הוועדה תבדוק ותחקור. אבל יש לזכור דבר אחד: העלו פה טענות לגבי הרמזורים. חלקם מהרמזורים מונעים בגרטורים עצמיים. בית-חולים שנותן גיבוי של גנרציה או מפעל שנותן גיבוי של גנרציה – זה באחריות המפעל עצמו. בנושא הזה חברת חשמל איננה אשמה; גם לא הממשלה או משרד האנרגיה.

אני מקווה שמסקנות הוועדה תבאנה לכך שתוכלנה להתבצע בשטח פעילויות כאלה אשר תחסלנה, לא באופן מוחלט, את נושא הפסקות החשמל, אבל תבאנה אותנו לרמה האירופית של פחות דקות הפסקת חשמל, של חזרה מהירה יותר של זרם החשמל במקרה של תקלה ושאר חי ישראל ישופו, אם הנושא אכן ניתן משפטית. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אני מציע להעביר את זה לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

איזו ועדה?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

ועדת הכלכלה, כי יש פה בעייתיות – תבדוק ועדת הכנסת – כיוון שיש ועדת משנה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

לפי התקנון אי-אפשר להעביר לוועדת משנה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אני יודע, וזה בדיוק מה שאמרתי, אבל יכול להיות שיחליטו לשלב את ועדת הכספים, שהיא אמה של ועדת המשנה, עם ועדת הכלכלה, ולעשות ועדת משותפת לנושא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר להעביר בינתיים לוועדה משותפת שלא קיימת. נעביר לוועדת הכלכלה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אמרתי שאני מציע ועדת הכלכלה, ושוועדת הכנסת תבדוק את הסוגיה, כי מוזר שיש ועדת אנרגיה והיא לא תדון בנושא.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מציע ועדה אחרת, וזה יעבור לוועדת הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

איזו ועדה אדוני מציע?

יוסף עזרן (ש"ס):

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסף עזרן מסדר-היום.

שאל גוטמן (מולדת):

אני מבקש, גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, להעיר כמה הערות לגבי מה שהשר אמר. ראשית, נושא צינור הגז, זאת שערורייה אסטרטגית ממדרגה ראשונה. פיצוץ בשלושה מקומות לאורך סיני – זאת פשוט שערורייה. מדוע לא להישאר עם התחנות הפחמיות?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אני אסביר לו את זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל אי-אפשר, התקנון לא מרשה להסביר את זה.

שאל גוטמן (מולדת):

אני יודע את התשובה – יתרון הגז הוא בשרפה נוספת ונצולת גבוהה ואיכות סביבה גבוהה. אם נצטרך לעבור למזוט ולסולר – ואני מכיר את הנושא הזה היטב – לא יישמר שום יתרון. להיפך, לדעתי אינטרסים מוזרים – ואני לא רוצה להיכנס כאן לפרטים כי אני מכיר אותם – גרמו לכך ששר האנרגיה הקודם הלך לנושא הגז. אם אני אילחץ עם הזמן ואני אראה שצינור הגז הולך וקורם עור וגידים, אני גם אמסור מעל דוכן הכנסת את דעתי בנושא הזה.

לדעתי, אדוני השר, טוב תעשה אם לא תיתן לי תשובה מהמותן, אלא תלמד את הנושא טוב עוד יותר. תתעמק בזה קצת יותר, כי אני עשיתי שיעורי בית. צינור הגז – זאת שערורייה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גוטמן.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, התפלאתי למה הוא רצה להסיר רק את ההצעה שלי. הסיבה לכך היא – מפני שכתוב בתהילים: "כי גז חיש ונעפה".

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו מצביעים, כמובן, רק על ההצעות של חברי הכנסת הנוכחים. אני מתכוונת להצעתו של חבר הכנסת גוטמן. האם אתה מסכים להעברת הצעתך לדיון בוועדת הכלכלה?

שאול גוטמן (מולדת):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רפאל איתן איננו. חבר הכנסת יוסף עזרן, מסכים?

יוסף עזרן (ש"ס):

אמרתי – לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין איננו. אני מסכימה. חבר הכנסת יעקב שפי, האם אתה מסכים?

יעקב שפי (העבודה):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אברהם ורדיגר?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, אנחנו נצביע בעד או נגד העברת הנושא לוועדת הכנסת, אשר תחליט באיזו מן הוועדות יידון הנושא.

יוסף עזרן (ש"ס):

למה כפתור ההצבעה לא פועל אצלי?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא פועל? אנחנו נחשיב את קולך.

יוסף עזרן (ש"ס):

קצר חשמלי.

היו"ר א' סלמוביץ:

הנה, זה פועל, אדוני. ויהי נס.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ש' גוטמן, י' עזרן, י' שפי,

א' סלמוביץ וא' ורדיגר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אה, כבר מצאתי את התקלה. אני לא החלפתי פה את שמך. ובכן, חמישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, אשר תחליט באיזו מן הוועדות הוא יידון.

יוסף עזרן (ש"ס):

כבוד היושבת-ראש מהנדסת חשמל מעולה – תוך שנייה היא פתרה את התקלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, תם הדיון. הישיבה הבאה – ביום שני בשבוע הבא, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:04.